

บทที่ 1

ธรรมชาติของภาษา

1. ภาษาใช้เสียงสื่อความหมาย ซึ่งต้องประกอบด้วยหน่วยเสียง (เป็นหน่วยในภาษา) และความหมาย

ความหมายของภาษามี 2 อย่าง คือ

1. ความหมายอย่างกว้าง ภาษา หมายถึง การแสดงออกเพื่อสื่อความหมายโดยมีระบบกฎเกณฑ์ เข้าใจกันระหว่างสองฝ่าย อาจจะเป็นการแสดงออกทางเสียง ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ต่าง และอาจ เป็นการสื่อความหมายระหว่างมนุษย์หรือระหว่างสัตว์ก็ได้

2. ความหมายอย่างแคบ ภาษา หมายถึง ถ้อยคำที่มนุษย์ใช้สื่อความหมาย

2. เสียงกับความหมายมีความสัมพันธ์กัน มีสาเหตุเกิดจากการเลียนเสียงจากธรรมชาติ เช่น

1. เกิดจากการเลียนเสียงจากสิ่งต่าง ๆ เช่น เพล้ง , โครม , ปัง เป็นต้น

2. เกิดจากการเลียนเสียงของสัตว์ เช่น แมว , ตู๊กแก

3. เกิดจากการเลียนเสียงจากสิ่งสิ่งนั้น เช่น หวูด , ออด

4. เกิดจากเสียงสระหรือพยัญชนะที่มีความสัมพันธ์กับความหมาย เช่น เซ , เป้ มีความหมายว่า ไม่ตรง (แต่เป็นเพียงส่วนน้อยในภาษาเท่านั้น)

5. ภาษาถิ่นบางถิ่นจะมีเสียงสัมพันธ์กับความหมาย เช่น สระเอาะ หรือ ออ ภาษาถิ่นบางถิ่นจะบอกความหมายว่าเป็นขนาดเล็ก ดังเช่น จ๋อว๋อ หมายถึง เล็ก , โจ้วว๋อ หมายถึง ใหญ่ เป็นต้น

3. เสียงกับความหมายไม่สัมพันธ์กัน เช่น เด็ก น้อย เดิน เสียงจะไม่สัมพันธ์กัน แต่เรารู้ว่า "เด็ก"

หมายถึง คนที่มีอายุน้อย "น้อย" หมายถึง เล็ก และ "เดิน" หมายถึง การยกเท้าก้าวไป เป็นการตกลงกันของคนที่ใช้เสียงนั้น ๆ ว่าจะให้มีความหมายเป็นอย่างไร

4. หน่วยในภาษาประกอบกันเป็นพยางค์ที่ใหญ่ขึ้น

หน่วยในภาษา หมายถึง ส่วนประกอบของภาษา ได้แก่ เสียง คำ และประโยค ซึ่งเราสามารถนำเสียงที่มีอยู่อย่างจำกัดมาสร้างคำได้เพิ่มขึ้น และนำคำมาสร้างเป็นประโยคต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่น ฉันทกินข้าว อาจจะเพิ่มคำเป็น "ฉันทกินข้าวผัดกะเพรา" เป็นต้น

5. ภาษามีการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของภาษามีสาเหตุ ดังนี้

1. การพูดจาในชีวิตประจำวัน

- การกร่อนเสียงพยางค์หน้า เช่น หมากขาม เป็น มะขาม สาวไก่ เป็นสะไ้

- ตัวอักษร เป็นการตัดเสียง หรือ การกร่อนจากตัวที่ซ้ำกัน เช่น ยับยับ เป็น ยะยับ

วิบวิบ เป็น ะวิบ รี่รี่ เป็น ะรี่

- การกลมกลืนของเสียง เช่น อย่างไร เป็น ยังไง ดิลัน เป็น เตียน อันหนึ่ง เป็น อนึ่ง

2. อิทธิพลของภาษาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษจะมีอิทธิพลมากที่สุด มีการยืมคำ และประโยคมาใช้ทำ

ให้เป็นเกิดเป็นสำนวนต่างประเทศ และมีการดัดแปลงเพื่อให้เข้ากับลักษณะภาษาไทย

3. ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เมื่อมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น กระบวนการความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น เป็นสาเหตุให้เกิดคำศัพท์ใหม่ ๆ ตามมามากขึ้นตามยุคตามสมัยปัจจุบัน ส่วนคำที่ใช้มาแต่เดิม อาจจะสูญหายไปซึ่งคนสมัยใหม่อาจจะไม่รู้จัก เช่น ดงข้าว หรือ เกิดศัพท์ใหม่แทนของเก่า เช่น ถนน เป็น ทางด่วน บ้าน เป็น คอนโด ทาวเฮาส์ ฯลฯ
4. การเรียนภาษาของเด็ก ภาษาของเด็กเมื่อเริ่มเรียนรู้ภาษาเด็กจะปรุงเป็นภาษาของเด็กเอง ซึ่งไม่เหมือนกับภาษาของผู้ใหญ่ ใช้คำไม่ตรงกัน ออกเสียงไม่ตรงกัน ความหมายจึงไม่ตรงกับผู้ใหญ่ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะสืบทอดภาษาต่อไปได้อีกทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปได้

6. ลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของภาษา

ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

1. ใช้เสียงสื่อความหมาย มีทั้งเสียงสระและเสียงพยัญชนะ
2. มีการสร้างศัพท์ขึ้นใหม่ ได้แก่ คำประสม , คำซ้ำ
3. มีสำนวน มีการใช้คำในความหมายเดียวกัน
4. มีคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำขยาย
5. สามารถขยายประโยคเพื่อให้ยาวออกไปเรื่อย ๆ ได้
6. มีการแสดงความคิดต่าง ๆ เช่น ประโยคคำถาม ประโยคคำตอบ ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำสั่ง
7. สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ลักษณะที่แตกต่างกัน

1. เสียงในภาษาอังกฤษมีเสียง G , Z แต่ในภาษาไทยไม่มี
2. ภาษาไทยมีวรรณยุกต์ในประโยค ส่วนภาษาอื่นไม่มี
3. ไวยากรณ์ ภาษาไทยเรียงประโยคจาก ประธาน + กริยา + กรรม แต่ภาษาอื่นเรียงสลับกันได้

7. ลักษณะของภาษาในการสื่อสาร

1. วัจนภาษา คือ ภาษาที่ใช้ถ้อยคำในการสื่อสาร
2. อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำในการสื่อสาร ได้แก่
 - กริยา ท่าทาง สีหน้า สายตา เสียง(ปริภาษา)
 - สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ (รวมถึงอักษร)
 - การสัมผัส (สัมผัสภาษา/สัมผัสภาษา)
 - ลักษณะทางกายภาพ(ภาษาวัตถุ/กายภาษา)
 - ระยะห่าง(เทศภาษา)
 - เวลา(กาลภาษา)
 - กลิ่น รส ภาพ สี ลักษณะตัวอักษร

บทที่ 2

มนุษย์กับภาษา

ความสำคัญของภาษา

1. ภาษาช่วยสร้างสังคม การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ นั้นจะมีความสุขได้ต้องรู้จักใช้ภาษาแสดงไม่ตรีจิตความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน แสดงกฎเกณฑ์ทางสังคมที่จะปฏิบัติร่วมกัน การประพุดิตตนให้เหมาะสมแก่ฐานะของตนในสังคมนั้น ๆ ทำให้สามารถสร้างสังคมนั้นอยู่ได้ ไม่ปั่นป่วนและวุ่นวายถึงกับสลายตัวไปในที่สุด

2. ภาษาแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลให้เห็นว่าบุคคลมีอุปนิสัย ทัศนคติ ปัญหา ความคิดและความอ่านแตกต่างกันไป

3. ภาษาช่วยพัฒนามนุษย์ มนุษย์ใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ให้แกกันและกัน ทำให้มนุษย์มีความรู้กว้างขวางมากขึ้นและเป็นรากฐานในการคิดใหม่ ๆ เพื่อทำให้ชีวิตความเป็นอยู่และสังคมมนุษย์พัฒนาเจริญขึ้นตามลำดับ

4. ภาษาช่วยกำหนดอนาคต การใช้ภาษาในการกำหนดอนาคต เช่น การวางแผน การทำสัญญา การพิพากษา การพยากรณ์ การกำหนดการต่าง ๆ

5. ภาษาช่วยจรโลงใจ ทำให้เกิดความชื่นบาน มนุษย์พอใจที่อยากจะได้ยินเสียงไพเราะ จึงได้มีการนำภาษาไปเรียบเรียงเป็นคำประพันธ์ที่มีสัมผัสอันไพเราะก่อให้เกิดความชื่นบานในจิตใจ และสามารถเล่นความหมายของคำในภาษาควบคู่ไปกับการเล่นเสียงสัมผัสได้ จึงทำให้เกิดคำคม คำพวน สำนวน ภาษิต และการแปลงคำขวัญ เพื่อให้เกิดสำนวนที่น่าฟัง ไพเราะและสนุกสนานไปกับภาษาด้วย

อิทธิพลของภาษาต่อมนุษย์

อิทธิพลของภาษาต่อมนุษย์ไม่ใช่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ใช้แทนสิ่งต่างๆ เท่านั้น แต่มนุษย์เชื่อว่าคำบางคำศักดิ์สิทธิ์ประกอบเป็นคาถาแล้วสามารถดลบันดาลสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้กับมนุษย์ เช่น เชื่อว่าต้นไม้บางชนิดมีชื่อพ้องกับสิ่งมีค่ามีมงคล หรือคำบางคำใช้เรียกให้เพราะขึ้น ในขณะที่บางคำกลับเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ

บทที่ 3

วัฒนธรรมกับภาษา

วัฒนธรรม มาจากคำว่า "วัฒนธรรม" หมายถึง ความเจริญงอกงาม "ธรรม" หมายถึง คุณงามความดีที่เจริญงอกงามอันนำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมีแบบแผนในการประพุดิตและปฏิบัติพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติจากคำภาษาอังกฤษว่า Culture วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมที่สืบทอดความรู้ ความคิดและความเชื่อซึ่งเป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความมีระเบียบแบบแผน ความสามัคคีและมีศีลธรรมที่แสดงลักษณะเฉพาะตัวเอาไว้ ที่เรียกว่า เอกลักษณ์

ศัพท์ที่ควรทราบเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1. ประเพณี หมายถึง พฤติกรรมที่เคยกระทำมาแต่บรรพบุรุษสืบทอดมาจนถึงขั้นลูกหลาน
2. ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความภาคภูมิใจหรือความรังเกียจที่มีต่อการกระทำใดๆ หรือพฤติกรรมใด ซึ่งค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา
3. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งพึงได้รับการปลูกฝังหรือได้เห็นจากสิ่งแวดล้อม คุณธรรมจะแสดงออกในรูปพฤติกรรมจะไม่ปรากฏหรือแสดงออกเป็นรูปสัญลักษณ์
4. สถาบัน หมายถึง องค์กรที่รับผิดชอบเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ ใช้ในความหมายทางวิชาการว่ากฎเกณฑ์และประเพณีเกี่ยวเนื่องของชุมชน ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่หมู่คณะ เช่น สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น
5. เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งของแต่ละบุคคล หรือหมู่คณะที่เหมือนกัน เช่น ภาษาไทย เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย

เอกลักษณ์ของชาติไทยมีลักษณะดังนี้

1. ความไม่หวงแหนสิทธิ
2. เสรีภาพทางศาสนา
3. ความรักสงบ
4. ความพอใจในการประนอม
5. การไม่แบ่งชั้นวรรณะ
6. สังคม หมายถึง กลุ่มที่ชุมชนอยู่ในที่เดียวกันหรืออาจมีความหมายเป็นนามธรรม หมายถึง ความนึกคิดรวมกับค่านิยมของชุมชนหนึ่งๆก็ได้

สาเหตุที่วัฒนธรรมของชนต่างหมู่ต่างเหล่าแตกต่างกัน

1. ที่ตั้ง
2. ภูมิอากาศ
3. ความอุดมสมบูรณ์หรือความแร้นแค้น
4. กลุ่มชนแวดล้อม

ลักษณะของภาษาไทยที่ควรสังเกต

1. นิยมใช้คำสัมผัสคล้องจองกัน
2. มีคำที่แสดงฐานะบุคคลตามวัฒนธรรมไทย คือพระมหากษัตริย์ พระภิกษุ พระบรมวงศานุวงศ์ สุภาพชน ซึ่งการใช้ภาษาก็จะแตกต่างกันตามฐานะของแต่ละบุคคล
3. ภาษาไทยใช้คำไทยแท้ ซึ่งเป็นพยางค์เดียวโดดๆต่อมาได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น จึงเปลี่ยนแปลงการใช้คำ แต่ยังคงใช้คำไทยแท้ในภาษาพูด เช่น บุตร ใช้แทน ลูก บิดามารดา ใช้แทน พ่อ, แม่ เป็นต้น

4. ภาษาไทย แสดงลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับรสอาหาร เช่น รสหวาน รสขม รสจืด
5. ภาษาไทยมีคำที่มีความหมายเฉพาะสื่อสารเป็นที่เข้าใจ

ภาษาถิ่นกับวัฒนธรรม

ภาษาถิ่นที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้แบ่งวัฒนธรรมเป็น 4 สาขาดังนี้

1. วัฒนธรรมทางคติธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในเรื่องจิตใจและศาสนา
2. วัฒนธรรมทางเนติธรรม เป็นวัฒนธรรมทางกฎระเบียบประเพณี กฎหมายที่ยอมรับนับถือกัน
3. วัฒนธรรมทางวัตถุธรรม เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การกินคืออยู่ดี
4. วัฒนธรรมทางสหธรรม เป็นวัฒนธรรมทางสังคมเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน รวมทั้งระเบียบมารยาทที่จะติดต่อกันเกี่ยวกับสังคมอีกด้วย

บทที่ 4

การสังเกตคำไทยและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

ภาษาไทย	ภาษาเขมร
1. สะกดตรงตามมาตรา	1. มักสะกดด้วย ฉ ฐ ร จ ฎ
2. มักเป็นคำพยางค์เดียว	2. มักเป็นคำแผลง อักษรนำ
3. มีลักษณนาม	3. เดิมถ้ามีคำว่าประหน้าหน้า จะแผลงเป็น บรร
4. ไม่มีกรันต์	4. นิยมคำควบกล้ำ
5. ไม่นิยมคำควบกล้ำ(ยกเว้นศัพท์พื้นฐาน)	5. มักเป็นคำราชาศัพท์
6. มีคำพ้องรูปพ้องเสียง	
7. มีการใช้วรรณยุกต์	

คำเติมหน้าในภาษาเขมร-ข ฌ ต้า กำ บัง ทำ ประ จำ กระจ บัน ล้า บำ ผ บรร

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
1. มีสระ 8 ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ	1. มีสระ 14 ตัว เพิ่ม ไ -เ- ฤ ฤา ฌ ญา
2. มีพยัญชนะ 33 ตัว	2. มีพยัญชนะ 35 ตัว เพิ่ม ศ ษ
3. นิยม พ	3. ไม่นิยม พ จะใช้ ฑ แทน
4. ไม่นิยม รร	4. นิยม รร
5. ส นำหน้าวรรณยุกต์อื่น	5. ส นำหน้า วรรณยุกต์
6. ไม่นิยมคำควบกล้ำ(ในคำคู่)-นิยมอักษรคู่กัน	6. นิยมคำควบกล้ำ
7. มีหลักตัวสะกดตัวตาม	7. ไม่มีหลักตายตัวแน่นอน

(112-334-512345)

ตัวอย่างคำบาลีที่เจอบ่อยๆ	ตัวอย่างคำสันสกฤตที่เจอบ่อยๆ	ตัวอย่างคำบาลีที่เจอบ่อยๆ	ตัวอย่างคำสันสกฤตที่เจอบ่อยๆ
ชาติยะ	กษัตริย์	บุพผา	บุษบา
ศึกษา	ศึกษา	สิริ	ศรี
วิชา	วิทยา	อัจฉริยะ	อัสจรรย
มัจฉา	มัตสยา	ปกติ	ปรกติ
ภิกขุ	ภิกษุ	รังสี	รัศมี
สามี	สามี	ปัญญา	ปรัชญา
ภริยา	ภรรยา	ปฐม	ประถม

ตารางพยัญชนะวรรค + เทคนิคพิเศษ

อักษรกลาง	อักษรสูง	อักษรต่ำ		
		อักษรต่ำคู่	อักษรต่ำคู่	อักษรต่ำเดี่ยว
ก	ข	ค	ฌ	ง
จ	ฉ	ช(ช)	ฌ	ญ
(ฎ)ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
(ด)ต	ถ	ท	ธ	น
(บ)ป	ผ(ผ)	พ(พ)	ภ	ม
(อ)	ศษสห	(ฮ)		ยรลพว

***** ถ้าแถวนี้เป็นตัวสะกด-----คำนั้นจะเป็นคำตาย*****

** ถ้าแถวนี้สะกด
คำนั้นจะเป็นคำเป็น

ข้อสังเกตคำที่มาจากภาษาเขมร

1. มักสะกดด้วยพยัญชนะ จ ญ ร ล ส เช่น

เผด็จ	เสด็จ	เสร็จ	โสรจสรง	ตรวจ	พจัญ
ผจญ	เจริญ	เผชิญ	บำเพ็ญ	ตระการ	สระ
ระเมียร	เมิด	ก้านัด	ตำบล	ตรัส	กบาล
กังวาน	ควาญ	ทูล	<u>**เดิน**</u>	<u>**เขิง**</u>	

2. เป็นศัพท์พยางค์เดียวที่ต้องแปลความหมาย

แฆ	เพ็ญ	สอ(คอ)	เรียม	เนา	คด
ไค	ศก	เมิด	จาร	ทูล	แด
ควร	จง	จง	อวย	แมก	แสะ
มาศ	ทอ (ค่า)	กาจ	เฉอ		

คับ	-	บังคับ	บัค	-	บ่าบัค	ตาล	-	บันดาล
ปราศ	-	บ่าปราศ	ปรุง	-	บ่ารุง			
แผลงเป็น - ำ								
เกตา	-	กำเตา	ขล้ง	-	กำล้ง	จง	-	จำจง
แหง	-	กำแหง	หรง	-	หำรง	เถกิง	-	ดำเถกิง
ดกถ	-	ดำกถ	อจ	-	อำนาจ	เถลิง	-	ดำเถลิง
ขจร	-	กำจร	สรवल	-	ดำสรवल	เสวย	-	ล้งเวย
ถววย	-	ด้งววย	ฉั่น	-	จ้งฉั่น	กราบ	-	กำกราบ
เสร้ง	-	ดำเสร้ง	ตริต	-	ดำตริต	ตริ	-	ดำตริ
ตรวจ	-	ดำตรวจ	ตรง	-	ดำตรง	ตริบ	-	ดำตริบ
ติ	-	ดำนติ	ชาญ	-	ชำนาญ	พัก	-	พำนัก
ทลาย	-	ทำลาย	เทียบ	-	ทำเนียบ	ทูล	-	ทำนูล

ภาษาจีนในภาษาไทย

ส่วนใหญ่ภาษาจีนที่ไทยนำมาใช้มักจะเป็นชื่ออาหาร รองลงไปก็เป็นที่ใช้ในการค้า ชื่อคน ภาษาจีนจัดเป็นภาษาคำโดดเช่นเดียวกับภาษาไทย นั่นคือคำส่วนมากมักเป็นพยางค์เดียว การเรียงลำดับในประโยคมักขึ้นต้นด้วยประธาน ตามด้วยกริยาและกรรม มีลักษณนาม มีเสียงวรรณยุกต์ คำคำเดียวมีหลายความหมาย และมีการใช้คำซ้ำเหมือนกัน ต่างกันแต่วิธีขยายคำหรือข้อความ เพราะว่าภาษาไทยให้คำขยายอยู่หลังคำที่ถูกขยาย แต่ภาษาจีนให้คำขยายอยู่หน้าคำที่ถูกขยาย

การใช้คำภาษาจีนในภาษาไทย จีนใช้ภาษาหลายภาษา แต่ที่เข้ามาปะปนภาษาไทยมากที่สุดคือ ภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเป็นภาษาถิ่นของคนจีนแถบซัวเถา คำที่รับมาใช้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับอาหารการกิน คำที่ใช้ในวงการค้าและธุรกิจ และคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันบ่อย ๆ

สาเหตุที่ภาษาจีนเข้ามาปะปนในภาษาไทยคือ เชื้อสายและการค้าขาย เพราะมีคนจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก มีความผูกพันกันในการแต่งงาน การค้าขาย จึงรับภาษาจีนมาใช้ ในภาษาไทยจำนวนมาก ไทยรับภาษาจีนมาใช้โดยการทับศัพท์ ซึ่งเสียงอาจจะเพี้ยนจากภาษาเดิมไปบ้าง

ตัวอย่างคำภาษาจีนที่ใช้ในภาษาไทย

แก๊ง	กงเต็ก, กงเต๊ก	กงตี	ก๊วน	ก๊ิก	เก๊าอี้
เกี้ยว	ก๊วย	กวยจับ	กวยจี	ก๊วยเตี้ยว	เกี้ยว
เสื่อกุยเฮง	กางเกงขาก๊วย	กอล็อย	กะล่อจี	กาน้ำ	(ลูกไม้คล้ายสมอ)
กะหล่ำ	กั้งฉิน	กุนเชียง	กวยซ่าย	กุนซ้อ	กงตี
ซึ้นน่าย	เซ่ง	เจียม	จิม	จิว	เจ็ง

เจ้ง	เจ้า	เจียน	โจ๊ก	แจ็ก	เจ
จับกั๋ง	จับฉ่าย	จับเจี้ยว (หม้อดินเล็ก ๆ มีพวยจับ)			จับยี้กี้
ขนมจ้ำง	จิวก้อง (จิ้นก้อง) (การให้ของกำนัล)			แจ	ฉาง
เฉาก๊วย	เฉ่ง	แซบ้วย	ซา	แซยิด	ซวย
แซ่	ซี้ซัว	เซียมซี	ซินแส	ซุฮก	ซุเอี้ย
เซ้ง	ซิว	เซ็งลี่	โต๊โผ	ตั่วโผ	ไต้กั๋ง
เต้าเจี้ยว	เต้าหู้	เต้าฮวย	เต้าทัง	เต้าส่วน	ไต้กั๋ง
โรงเตี๊ยม	โต๊ะ	เตียง	ตัง	ตู่	ตุ๋น
ตุน	ตงฉิน	ตะหลิว	บะหมี่	บะฉ้อ	บ้วย
ปู้ย	บู้กี้	โป๊ะ	เป๊ะเจี๊ยะ	โป๊ยเจียน	ฝ้าผวย
โผย	โพงพาง	หมึก	หมวย	หมวยเกี๊ยะ	หยวน
ลึนจี้	เลี้ย	ห้าง	หวย	หุ๋น	หุน
โอเลี้ยง	อั้งโล่	อาโก			

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายภาษาที่เข้ามาปะปนกับภาษาไทย เช่น ภาษาชวา-มลายู เข้ามาสู่ภาษาไทยเพราะการมีสัมพันธไมตรีต่อกัน มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี การค้าขาย และงานทางด้านวรรณคดี ตัวอย่างคำที่มาจากภาษาชวา-มลายู เช่น

พ็อง	ประทัด (ม) Petas	ลองกอง	लागสาด	ละไม (มะไฟ)
ละมุด	จำปาตะ (ขนุน)	ทุเรียน	เงาะ	โกดัง
กาหุย (มะม่วงหิมพานต์)		น้อยหน้า	มังคุด	ลูกสตะ
ลำด้า (คนถือบัญชีเรือสำเภ)		ลาไล (ไลลา ไปมา เยื้องกราย)		ปาเต๊ะ
กาหลา (เหมือนดอกไม้)		พันตู่ (สู้รบ)	หลุมพี (ระกำ)	สตุล (กระท้อน)
สลาตัน	แบหลา (การฆ่าตัวตายตามสามี)		เดหวา (เทวา)	บุหงา (ดอกไม้)
สังคาคา (พ่อ)	กิดาหยัน (มหาดเล็ก)		สะตาคหมัน (สวนดอกไม้)	
โนรี (นกแก้ว)	กระหนุง (ภูเขาสูง)		กอลละ, โกอละ	เรือประมง
บุหรารำไป	โสร่ง (ม) Sarong Sorung		สะการะ (ดอกไม้)	
บุหรง (นก)	ยิวา (ดวงใจ)	ระเด่น (โอรส ธิดาของกษัตริย์เมืองใหญ่)		
บุหถัน (พระจันทร์)		อิเหนา (ชายหนุ่ม, พระยพราช)		
กะหลาป้า (ชื่อเมืองในเกาะชวา)		ระตุ (เจ้าเมืองน้อย)	ยาหยัง (ชนะศัตรู)	
ละจิด (ฟ้า, ชั้นเทวดา)		ละลัด (แมลงวัน)	ลูสา (วันมะรืน)	
ซ่าหริ่ม (ขนม)		ตุนาหงัน (คู่หมั้น)	ยาหี (น้อง, ที่รัก)	
ยาหัด (ข้าว, ไม้ดี, หยาบ)		สาหรี่ (น่ารัก, ดี)	วินันตู่ (น้องเขย)	

ภาษาญี่ปุ่นในภาษาไทย

คำยืมมาจากภาษาญี่ปุ่น

กิโมโน

เกอิชา

คามิกาเซ่

คาราเต้

เค็น โด้

ชาบูไร

ซูโม

ปียาม่า

ยูโด

โยชิวาร่า

ยิวยิตสู

สาเกะ, สาเก

สุกี้ยากี้

ปิ่นโต

กำมะลอ

หักกะมั่ว

คำแปล

เสื้อชุดประจำชาติญี่ปุ่น

หญิงต้อนรับ หญิงให้บริการ

ทหารหน่วยกล้าตายของญี่ปุ่น

ศิลปะการต่อสู้ด้วยสันหรือนิ้วมือ

ศิลปะการต่อสู้ด้วยไม้

ทหารอาชีพ เดิมพวกนี้ใช้มีดดาบเป็นอาวุธ

มวยปล้ำ

เสื้อคลุมแบบญี่ปุ่น

วิชาการต่อสู้ป้องกันตัวแบบหนึ่ง

วิชาการต่อสู้ป้องกันตัวแบบหนึ่ง

วิชายืดหยุ่นป้องกันตัวอีกแบบหนึ่ง

สุรากลั่นจากข้าว ประมาณ 11 – 14 ดีกรี

ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง

ภาชนะใส่อาหาร

การลงรักแบบญี่ปุ่น

ผ้านุ่มคล้ายผ้าขาวม้า

ภาษาโปรตุเกสในภาษาไทย

ภาษาโปรตุเกส

คำแปล

กะละแม

ขนมชนิดหนึ่ง

กะละมัง

ภาชนะใส่ของ

จับปิ้ง

กระทะจับปิ้ง

ปิ้ง

ขนมชนิดหนึ่ง

เลหลัง

ขายทอดตลาด

สบู

ครีมฟอกตัว

เหรียญ

โลหะกลมแบน

กระดาด (กราดัส)

ภาษาโปรตุเกส

คำแปล

กัมประโด

ผู้ซื้อ

กระทะจับปิ้ง

เครื่องปิดบังอวัยวะเพศ

บาทหลวง

นักบวชในศาสนาคริสต์-

ปิ่นหน่ง

เข็มขัด

ปิ่นโต

ภาชนะใส่ของ

หลา

มาตราส่วนความยาว

คำภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทย

ภาษาฝรั่งเศส	คำแปล	ภาษาฝรั่งเศส	คำแปล
กะปิตัน	นายเรือ	กิโโล	จำนวนพัน
โก้เก๋	สวยเข้าที่จนอวดได้	กรัม	หน่วยน้ำหนักชนิดหนึ่ง
กงสุล	พนักงานดูแล ผลประโยชน์ของรัฐบาล	ข้าวแฝ่	กาแฟ
บูเกต์	ช่อดอกไม้	กิว	การเรียงลำดับก่อนหลัง
ปาร์เกต์	ไม้อัดพื้น	โซเฟอร์	คนขับรถยนต์
รูจ	สีทาปากแก้ม	บุฟเฟต์	อาหารที่บริการตัวเอง
มองซิเออร์	นาย (คำนำหน้าชื่อ)	เมตร	มาตราวัดความยาว
กุฎไต	เสื่อ	ลิตร	มาตราตวงจำนวนหนึ่ง
กาแฟ	กาแฟ	เรสเตอร์รองต์	ภัตตาคาร
ครัวซองท์	ขนมชนิดหนึ่ง	บาทหลวง	นักบวชศาสนาคริสต์
โซบองต์	ขนมชนิดหนึ่ง	เมอเรง	ขนมชนิดหนึ่ง
บูเซ่	ขนมชนิดหนึ่ง	อ่าวัล	การรับประกันการใช้เงิน ตามตัวเงิน

คำภาษาเปอร์เซียและอาหรับ

คำภาษาเปอร์เซียในภาษาไทย เช่น

กากี	จาก Shak (ชาก) ผุ่นหรือดิน
กาหลิบ	ผู้ประกาศศาสนาอิสลาม
กุหลาบ	น้ำดอกไม้ เทศ (Gulbab), น้ำกุหลาบ
เกด	ลูกเกด หรือองุ่นแห้ง
เข็มขาบ	ชื่อผ้า (Kamkhab)
คาราวาน	กองอูฐ (Karwan)
ซุกชี	ฐานพระประธาน (Sughjay)
ตาด	ผ้าไหมปักเงินหรือทองแดง (Tash)
ตรา	เครื่องหมาย (Tera)
ตราซุ	เครื่องชั่ง (Tarazu)
บัดกรี	เชื่อมโลหะ (มลายูใช้ Paateri)
ปसान	ตลาดนัด (Bazar) สเปน (Buzar) มลายู (Pasar)
ฝรั่ง	ชาวเปอร์เซียเรียกพวกยุโรปว่า “Farangi” (ฝรั่งจีน)

เข็ยรบับ	ผ้าทอยกดอกเงินหรือทอง (Zarbufi)
ราชาวดี	พลอยสีฟ้า หรือการลงยา (Lajaward)
สร้ง	คนงานในเรือ มลายูใช้สะแหรง (Serang)
สนม	หญิงฝ่ายใน (Zananah)
สักหลาด	มลายูใช้ สักแหลด (Sakhlat)
สำน	ผ้าคลุมกาย หรือคลุมหน้า
สุหร่าย	คนโทน้ำคอแคบ
องุ่น	ผลไม้

คำภาษาอาหรับในภาษาไทย เช่น

กะลาตี	จาก “เคาะลาตี” มลายูใช้ กลาตี (Khelasi)
กะไหล่	จาก Gil-ai ทมิฬ (Kalayi)
กั้นหยั่น	มีดปลายแหลมสองคม (Khanjar) เปอร์เซียใช้รูปเดียวกัน
การบูร	อาหรับใช้ Kafu หรือ Kaphu แล้วอังกฤษใช้ Camphor ยาที่มี กำเนิดในจีน ญี่ปุ่นและไต้หวัน “การบูร” จึงจะนำมาจาก Kapur ของมลายูมากกว่า Kafu ของอาหรับ เพราะพ่อค้าอาหรับอาจได้ Kafu ไปจาก Kabur ของมลายูก็ได้
โกหร่าน	จากคำ Koran หรือมหากุรอาน (พระคัมภีร์ ศาสนาอิสลาม)
ขันที	คำอาหรับ “เคาะลี)
ปิดหล่า	อาหรับ “บัคละฮู” ผ้าไหมที่ปักยกเงินแล่งทองแล่ง
ฝิ่น	อาหรับ Afyun (อัฟยูน) ชาวอินเดียออกเสียงเพี้ยนเป็นอะฟิน แล้ว ไทยใช้ฝิ่น
ระย้า	จาก Rajam (เรอะยัม) มลายูรับจากอาหรับ
สลาม	คำอวยพร มลายูใช้ Salam
หญ้าฝรั่น	อาหรับ Zafaran อังกฤษ Saffron
อ๊กเสบ	อาหรับ Azab
อ๊ดลัด	ผ้าตัวน มาจาก อักฎัส (Zilas)
อำพัน	อาหรับ Ambar, มลายูใช้อำพันเช่นกัน

บทที่ 5

ประโยคฟุ่มเฟือย ประโยคกำกวม ประโยคสำนวนต่างประเทศ

ประโยคฟุ่มเฟือย คือ ประโยคที่มีส่วนขยายมากเกินไปจนความจำเป็น(ไม่ใช่ประโยคยาวที่สุดในตัวเลือก) เช่น เขาส่งเสียงดังอีกทีก็กรีกโครม แก่เป็น เขาส่งเสียงดัง

ประโยคกะทัดรัด คือ ประโยคที่มีส่วนขยายพอเหมาะ ได้ใจความชัดเจน(ไม่ใช่ประโยคสั้นที่สุดในตัวเลือก)

หลักจำ-มี ให้ ใน ทำ + การ/ความ มักเป็นประโยคฟุ่มเฟือย

ประโยคกำกวม มีลักษณะดังนี้

1. ใช้คำขยายผิดที่ เช่น เขาไปเยี่ยมเพื่อนที่เพิ่งแต่งงานกับน้องของเขา
ผู้ที่ ซึ่ง อัน อยู่หลังคำไหน มักขยายคำนั้น
2. ใช้กลุ่มคำหรือคำประสมที่อาจเป็นประโยคได้ เช่น คนขับรถไปตั้งแต่เช้า คน-ขับ-รถไปตั้งแต่เช้า
3. ใช้คำที่มีหลายความหมาย(พ้องรูปพ้องเสียง) เช่น ฉันไม่ชอบมัน
4. การเว้นวรรคไม่ถูกต้อง เช่น เขาให้เงิน คนจนหมดตัว เขาให้เงินคน จนหมดตัว

ประโยคสำนวนต่างประเทศ มีลักษณะดังนี้

1. มันเป็น+..... เช่น มันเป็นอย่างไรที่
2. ถูก+กริยา+คำบุพบท เช่น ฉันถูกตีโดยแม่
3. จำนวนนับ+นาม เช่น 3 โจร 4 เหรียญเงิน
4. กริยา+ ซึ่ง + กรรม เช่น กินซึ่งอาหาร
5. มี ใน ให้ ทำ + การ/ความ
6. การ/ความ+คำกริยา (ทำกริยาให้เป็นนาม) เช่น ความสนใจของเขา (เขาสนใจ)
7. สั่งเข้า นำเข้า ส่งออก +นาม

ข้อบกพร่องในการใช้ประโยค

1. การใช้คำขัดแย้งกัน	6. การใช้ประโยคกำกวม
2. การใช้คำผิดความหมาย	7. การใช้ประโยคไม่สมบูรณ์
3. การใช้สำนวนเปรียบเทียบผิด	8. การใช้ภาษาผิดระดับ
4. การใช้สำนวนต่างประเทศ	9. การวางส่วนขยายผิดที่
5. การใช้คำฟุ่มเฟือย	10. การเว้นวรรคตอนผิด

บทที่ 6 เสียงและอักษรไทย

เสียง

เสียงที่คนไทยใช้สื่อความหมายในภาษาไทย ประกอบด้วยเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

1. เสียงสระ(เสียงแท้) คือเสียงที่เกิดจากลมที่ออกมาจากปอดโดยที่ทางเดินของลมไม่ถูกกีดขวางแต่อย่างใด เสียงสระในภาษาไทยมีสระเสียงเดี่ยวหรือสระแท้ 18 เสียง และสระเสียงเลื่อน (สระประสม) อยู่ 6 เสียง และสระเกิน 8 เสียง(นักภาษาศาสตร์ถือว่าเสียงสระเกินเป็นเสียงพยางค์)

เสียงสระ มี 24 เสียง 21 รูป แบ่งออกเป็น

-สระเดี่ยว เป็นสระแท้ มี 18 เสียง ได้แก่ /อะ/ /อา/ /อิ / /อี/ /อี/ /อือ/ /อุ/ /อุ/ /เอะ/

/เอ/ /แอะ/ /แอ/ /โอะ/ /โอ/ /เออะ/ /ออ/ /เออะ/ /เออ/

-สระเลื่อน เป็นสระประสม เพราะเกิดจากการประสมเสียงสระเดี่ยว ได้แก่

เอียะ (อิ+อะ) เอีย (อิ+อา) เอือะ (อี+อะ) เอือ (อี+อา) อัวะ (อุ+อะ) อิว (อุ+อา)

-สระเกิน ได้แก่ อำ (อะ+ม) ไอ (อะ+ย) โอ (อะ+ย) เอา (อะ+ว) ฤ (ร+อี) ฤา (ร+อือ)

ฤ (ล+อี) ฤา (ล+อือ)

การเขียนรูปสระ

ตำแหน่ง	สระ						
	เอ	แอ	ไอ	ไอ	โ		
หน้าพยัญชนะ	เอ	แอ	ไอ	ไอ	โ		
หลังพยัญชนะ	อะ	อา	อ	ว	ย	(รร)	
เหนือพยัญชนะ	อิ	อี	อือ	อือ	(อ)	(อ)	
ใต้พยัญชนะ	อุ	อุ					
หน้าและหลัง	เอะ	แอะ	โอะ	เอา	เออะ	เออ	เออะ
หลังและเหนือ	อำ	อัว	อัวะ				
หน้าเหนือและหลัง	เอียะ	เอีย	เอือะ	เอือ			

ประเภทสระ(การเขียน)

- นำสระไปใช้ได้ทันที เช่น น้ำ ไป เทียว
- เปลี่ยนรูปเมื่อมีตัวสะกด ได้แก่

อะ เปลี่ยนเป็น ะ เช่น จับ ตัก
 เอะ เปลี่ยนเป็น ่ เช่น เด็ก เข็ด
 เออ เปลี่ยนเป็น ็ เช่น เดิน เจิม

3. ลดรูปเมื่อมีตัวสะกด ได้แก่

เออ เฉพาะตัวสะกดแม่เกย เช่น เกย
 โอะ เช่น หมด รถ กบ
 ออ เช่น อร จร
 เอาะ คำเดียวคือ กี่

หมายเหตุ สระเอ แอ ออ หากมีรูปวรรณยุกต์มักกลายเป็นสระเสียงสั้น เช่น เเด่น แข่ง กล่อง

ตารางสรุปเสียงสระเดี่ยว

ระดับลิ้น/ส่วนของลิ้น	หน้า		กลาง		หลัง(ปากกลม)	
	อิ	อี	อื	อือ	อุ	อู
สูง						
กลาง	เอะ	เอ	เออะ	เออ	โอะ	โอ
ต่ำ	แอะ	แอ	อะ	อา	เอาะ	ออ

หลักท่องจำ

ระดับลิ้น/ส่วนของลิ้น	หน้า		กลาง		หลัง(ปากกลม)	
สูง						
กลาง						
ต่ำ						

ตารางสรุปเสียงสระประสม

อิ	อี	อื	อือ	อุ	อู
อะ	อา	อะ	อา	อะ	อา
เอียะ	เอีย	เอือะ	เอือ	อัวะ	อัว

- พยัญชนะต้นคู่(ควบกล้ำ) แบ่งเป็น

- ควบแท้ มี 11 เสียงดังนี้

ควบ	ร	ล	ว	เสียง
ก่อน	กร	กล	กว	3
จู้	ขร	ขล	ขว	3
ควาย	คร	คล	คว	
ไป	ปร	ปล	-	2
พบ	พร	พล	-	1+1
ผี	-	ผล	-	
ตา	ตร	-	-	1

เสียงควบกล้ำที่ไม่ได้มีมาแต่เดิม มี 6 เสียงคือ ตรีม บลุ ฟลู ฟรี บรา ทรา

- ควบไม่แท้ ได้แก่ สร้าง เส้า ทราม จริง ไชรี (มี 2 เสียง คือ /ซ/, /จ/)

- พยัญชนะท้าย(ตัวสะกด) มี 8 เสียง คือ /ก/,/บ/,/ด/,/น/,/ม/,/ย/,/ว/,/ง/

มาตรา	อักษรที่เป็นตัวสะกด
ก กา	-
กก	ก ข ฃ ค ฅ ฌ
กบ	บ ป พ ฟ ภ
กด	จ ฉ ช ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ธ ศ ษ ส
กน	ญ ณ น ร ล พ
กม	ม
เกย	ย
เกอว	ว
กง	ง
อักษรที่เป็นตัวสะกดไม่ได้- ผ ฝ ณ อ ห ญ ฮ	

2. เสียงวรรณยุกต์ (เสียงดนตรี) คือ เสียงที่เกิดจากการเปล่งเสียงออกมาเป็นสูง ๆ ต่ำ ๆ ต่างกัน เสียงสูงต่ำต่างกันทำให้ความหมายต่างกัน มี 4 รูป 5 เสียง ดังนี้

1. เสียงสามัญ	ไม่มีรูป
2. เสียงเอก	มีรูป ˊ
3. เสียงโท	มีรูป ˋ
4. เสียงตรี	มีรูป ˊˋ
5. เสียงจัตวา	มีรูป ˊˊ

แบ่งตามระดับเสียงได้เป็น 2 ประเภท คือ

- วรรณยุกต์ระดับ มี 3 ระดับเสียง คือ
 - วรรณยุกต์กลางระดับ -เสียงสามัญ
 - วรรณยุกต์ต่ำระดับ -เสียงเอก
 - วรรณยุกต์สูงระดับ -เสียงตรี
- วรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ มี 2 ระดับเสียง คือ
 - วรรณยุกต์สูง-ตก -เสียงโท
 - วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น -เสียงจัตวา

การประสมอักษร (หรือที่ข้อสอบมักเรียกว่าโครงสร้างพยางค์/โครงสร้างคำ) มีทั้งหมด 4 แบบคือ

ส่วน	พยัญชนะ	สระ	วรรณยุกต์	ตัวสะกด	ตัวกรันต์
3 ส่วน	/	/	/		
4 ส่วน	/	/	/	/	
4 ส่วนพิเศษ	/	/	/		/
5 ส่วน	/	/	/	/	/

พยางค์

พยางค์ คือ กลุ่มเสียงที่มีเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ประกอบกัน บางพยางค์จะมีเสียงพยัญชนะท้ายด้วย

เสียงพยัญชนะที่อยู่หน้าเสียงสระในแต่ละพยางค์ เรียกว่า เสียงพยัญชนะต้น จะมีหนึ่งเสียงหรือสองเสียงควบกัน เสียงที่นำมาควบจะเป็นเสียง /ร/, /ล/ หรือ /ว/ ซึ่งเรียกว่า "เสียงควบกล้ำ"

เสียงพยัญชนะท้ายที่อยู่หลังเสียงสระในแต่ละพยางค์เรียกว่า เสียงพยัญชนะท้าย หรือเรียกว่า พยัญชนะสะกด ซึ่งจะมีเสียงเดียวเสมอ

พยางค์มี 2 ชนิด คือ

1. พยางค์เปิด จะไม่มีตัวสะกด อยู่ในรูปของแม่ ก กา
2. พยางค์ปิด มีตัวสะกด สระเกินจัดว่าเป็นพยางค์ปิดเสมอ

พยางค์เป็น-พยางค์ตาย(คำเป็น-คำตาย)

วิธีสังเกต(ตามลำดับความสำคัญ)

	คำเป็น	คำตาย
1. ตัวสะกด	น ม ย ว ง	ก บ ด
2. สระ(ในกรณีไม่มีตัวสะกด)	เสียงยาว	เสียงสั้น

เสียงหนักเบา (ครุ - ลหุ)

การเน้นเสียงหนักเบาในภาษาไทย มีสาเหตุมาจาก

1. ลักษณะส่วนประกอบของพยางค์

คำครุ คือ พยางค์ที่ลงเสียงหนัก มีหลักสังเกตดังนี้

1. เป็นพยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย เสียงสระเป็นเสียงยาว
2. เป็นพยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย เสียงสระเป็นเสียงยาวหรือเสียงสั้นก็ได้
3. เป็นพยางค์ที่มีตัวสะกดทุกแม่

คำลหุ คือ พยางค์ที่ลงเสียงเบา มีหลักสังเกตดังนี้

1. เป็นพยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายและมีสระเสียงสั้น
2. ณ ฐ กี่ บ บ่ ฤ

ข้อควรสังเกต

1. สระ ไอ โอ เอ เป็นสระเสียงสั้น ตามรูปไม่มีพยัญชนะท้าย แต่การออกเสียงสระ ไอ โอ มีเสียง /ย/ เป็นเสียงพยัญชนะท้าย และสระเอา มีเสียง /ว/ เป็นเสียงพยัญชนะท้าย พยางค์ที่ประสมสระ ไอ โอ เอ จึงจัดเป็นคำครุ (เน้นเสียงหนัก)

2. สระอำ ตามรูปไม่ปรากฏพยัญชนะท้าย แต่ออกเสียงมี /ม/ เป็นเสียงพยัญชนะท้ายจึงจัดเป็นคำครุ เช่นเดียวกับสระ ไอ โอ เอ แต่ในคำประพันธ์ประเภทฉันท อาจใช้เป็นคำครุบ้าง หรือลหุบ้างแล้วแต่ตำแหน่งของพยางค์ คือ ถ้าเป็นคำพยางค์เดียวที่ใช้สระอำ เช่น นำ จัดเป็นคำครุ และคำหลายพยางค์ที่มีสระอำเป็นพยางค์ท้าย เช่น ระกำ เป็นคำครุ แต่ถ้าสระอำเป็นพยางค์แรกของคำหลายพยางค์ จะใช้เป็นคำลหุ

หลักท่อนำ

	ครู	ลหุ
ตัวสะกด	ทุกมาตรา	-
สระ	เสียงยาว(ถ้าไม่มีตัวสะกด)	เสียงสั้น
รวมถึง	อำ ไอ โ อ เอ ฤ	ณ ฐ กิ บ ่ ฤ

2. ตำแหน่งของพยางค์ในคำ

- ถ้าเป็นคำ 2 พยางค์ มักลงเสียงหนักที่พยางค์ที่ 2
- ถ้าเป็นคำ 3 พยางค์ มักลงเสียงหนักพยางค์ที่ 3 บางพยางค์อาจลงเสียงหนักที่พยางค์ที่ 1 หรือ 2 บ้าง หรือพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 บ้าง
- ถ้าคำที่มีพยางค์ 1 กับ 2 เป็นสระเสียงสั้น มักลงเสียงหนักที่พยางค์ที่ 2 และ 3
- ถ้าคำที่พยางค์ที่ 1 เป็นสระเสียงสั้น มักลงเสียงหนักที่พยางค์ที่ 2 และ 3

3. หน้าที่และความหมายของคำ

คำที่ทำหน้าที่เป็นประธาน กริยา และกรรม และคำขยายจะออกเสียงหนัก แต่คำที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อม เช่น คำบุพบท และคำสันธาน จะออกเสียงเบา คำที่มีรูปเหมือนกันจะออกเสียงหนักเบาต่างกัน เมื่อใช้ในหน้าที่และความหมายที่ต่างกัน

อักษร

อักษร คือ เครื่องหมายที่ใช้แทนเสียง

อักษรไทย คือ เครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงในภาษาไทย ซึ่งเราเรียกอักษรที่ใช้แทนเสียงว่า สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์

1. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการเขียนในภาษาไทย

- มีอักษรหลายรูปแทนเสียงเดียวกัน ผู้เขียนจำเอาเองว่าคำใดใช้อักษรรูปใด
- ไม่มีอักษรถ่ายเสียงบางเสียง

2. ข้อดีของระบบการเขียนในภาษาไทย

- ช่วยให้ทราบความหมายของคำพ้องเสียง
- ช่วยในการสันนิษฐานการออกเสียงคำต่าง ๆ ในสมัยก่อนได้

บทที่ 7

คำ วลี และประโยค

คำ

เสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์รวมกันเรียกว่า พยางค์ ถ้าพยางค์มีความหมายเรียกว่า คำ คำมีรูปลักษณะดังต่อไปนี้

1. คำมูล

คำมูล คือ คำคำเดียวที่ไม่ได้ประสมกับคำอื่น หรือเป็นคำดั้งเดิมในภาษา คำพยางค์เดียวจะต้องเป็นคำมูลเสมอ ส่วนคำที่มีสองหรือสามพยางค์นั้นจะเป็นคำมูลหรือไม่สังเกตจากการแยกพยางค์ ถ้าแยกแล้วความหมายไม่เกี่ยวข้องกับคำนั้น ๆ ถือว่าเป็นคำมูล เช่น ขโมย ทูเรียน เป็นต้น

2. คำซ้ำ

คำซ้ำ คือ คำที่เกิดจากการนำคำมูลที่เหมือนกันทั้งรูปและเสียงมาซ้ำกัน (ยกเว้น นานา และ จะจะ) เพื่อประโยชน์ ดังนี้

1. ให้มีความหมายเป็นพหูพจน์ เช่น น้องๆ
 2. ให้มีความหมายว่าทำกริยานั้นซ้ำ ๆ หรือต่อเนื่องกัน เช่น ปรอยๆ นุ่งๆนอนๆ
 3. ให้ทราบว่ามีสิ่งนั้น ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น ชื่นๆ
 4. ให้มีความหมายบอกรูปพรรณสัณฐาน เช่น หนาๆ แ่่งๆ เหลี่ยม
 5. ให้มีความหมายเน้นหนักมากขึ้น(มักซ้ำเสียงวรรณยุกต์) เช่น ม้ากมาก
 6. ให้มีความหมายใหม่ หรือเป็นสำนวน เช่น งามๆ ปลาๆ
 7. ให้มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจง เช่น แฉๆ บ่ายๆ
 8. ให้มีความหมายเชิงคำสั่ง เช่น เร็วๆเข้า
 9. ให้มีความหมายเบาบางลง เช่น คำๆ
 10. ให้มีความหมายเป็นเสียงธรรมชาติ เช่น เปรี๊ยะๆ
 11. ให้มีความหมายแยกจำนวน แยกหมวดหมู่ เช่น ที่ๆ ชั้นๆ
- ***การใช้คำซ้ำต้องดูว่าคำที่นำมาซ้ำกันนั้นมีความหมายและหน้าที่เหมือนกันหรือไม่***

เช่น น้องๆกำลังกินข้าว (ลูก)
 ฉันไปซื้อที่ๆปทุมธานี (ผิด)
 ฉันรักน้องๆก็รักฉัน (ผิด)

3. คำประสม

คำประสม คือ การนำคำมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาซ้อนกัน เพื่อให้ได้คำใหม่ที่มีความหมายใหม่ แต่คงเค้าความหมายเดิมอยู่

****ระวัง****

1. พวกคำประสมที่เลียนแบบคำสมาส ผลผลิต เป็น คำประสม ผลิตผล เป็น คำสมาส พลเมือง ผลไม้ เอกภาพ สังเกตที่คำประสมจะแปลหน้าไปหลัง คำสมาสจะแปลหลังมาหน้า

2. คำประสมบางคำเป็นได้ทั้งคำ และ ประโยค ****สังเกตตัวที่ทำหน้าที่เป็นกริยา**** เช่น นกหวีด น้ำค้าง จะเป็น คำ ส่วน น้ำมันไร้สารตะกั่ว โทรศัพท์มือถือ จะเป็นประโยค

3. คำที่เป็นวิสามานยนาม (ชื่อเฉพาะ) ไม่ถือว่าเป็นคำประสม เช่น สวนงู บ้านลิง

การสังเกตคำประสม

1. แสดงกิจกรรม (...ผู้ที่ทำ...) เช่น เด็กเฝ้ารถ นักร้อง นักเลง ชาวสวน
2. เป็นความชำนาญ (...ชอบที่จะทำ ...) หมอฟัน ช่างไม้
3. แสดงลักษณะคำต้น (...มีลักษณะ...) น้ำจืด กุ้งเค็ม ขนมหวาน นมพร้อมไขมัน
4. แสดงประโยชน์ของคำต้น (...ใช้สำหรับ...) ม้านั่ง บ้านพัก เรือรับรอง โทรศัพท์มือถือ
5. แสดงแหล่งกำเนิด (...มาจาก...) เทียนไข น้ำมันพืช
6. แสดงแหล่งที่มา (...มาจาก (สถานที่)) นาทุ่ง สวนสัตว์ คลองส่งน้ำ
7. แสดงพลังงาน (...มาจาก (พลังงาน)) เตาถ่าน ปืนลม ปลาน้ำจืด

โครงสร้างคำประสม

ที่	ชนิดของคำที่มารวมกัน	ชนิดของคำหลังรวม	ตัวอย่าง
1	นาม+นาม	นาม	ปากกา
2	นาม+กริยา	นาม	ของเล่น
3	นาม+วิเศษณ์	นาม	น้ำหอม
4	นาม+บุพบท	นาม	บ้านนอก
5	กริยา+กริยา	นาม	กันสาด
6	กริยา+นาม	นาม	ทิ้งทวน
7	นาม+กริยา+นาม	นาม	ผ้าปูโต๊ะ
8	กริยา+กริยา	กริยา	แก้ไข
9	กริยา+นาม	กริยา	ขัดคอ

10	กริยา+วิเศษณ์	กริยา	ตายด้าน
11	นาม+กริยา	กริยา	หน้าเสี้ย
12	วิเศษณ์+นาม	กริยา	ดีใจ
13	นาม+วิเศษณ์	วิเศษณ์	คอแข็ง

*****ให้ใช้คำไทย 7 ชนิด ในการแยกโครงสร้าง และอาจมีมากกว่า 2 คำก็ได้*****

4. คำซ้อน

ลักษณะการสร้างคำซ้อนในภาษาไทย

1. คำไทยกลาง+คำไทยกลาง เช่น ลูกหลาน
2. คำไทยกลาง+คำไทยถิ่น เช่น เสาะหา
3. คำไทยกลาง+คำต่างประเทศ เช่น โง่เขลา
4. คำต่างประเทศ+คำต่างประเทศ เช่น ทรัพย์สินสมบัติ

คำซ้อนมี 2 ประเภท ดังนี้

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย เมื่อนำคำมูล 2 คำ หรือ 4 คำ มาซ้อนกันแล้วมีความหมายเหมือนกันบ้าง คล้ายกันบ้าง ตรงข้ามบ้าง

- ความหมายเหมือนกัน เช่น ผู้คน บ้านเรือน จิตใจ
- ความหมายคล้ายกัน เช่น รกร้าง ถ้วยชาม ลูกหลาน
- ความหมายตรงข้ามกัน เช่น บาปบุญคุณโทษ ชั่วดี จนมี

*****ซ้อนเพื่อความหมาย-คล้าย-เหมือน-ต่าง(ตรงกันข้าม)*****

2. คำซ้อนเพื่อเสียง คือคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน/คล้ายกัน เช่น รุ่งเรือง , ยับยั้ง , บอบบาง , เตื่อแสง, ชักช้า, อืดอาด เป็นต้น

ข้อสังเกตคำซ้อนเพื่อเสียง

- เสียงพยัญชนะต้นและท้ายเหมือนกัน เสียงสระต่างกัน เช่น ยุ่งเหยิง
- เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระเหมือนกัน เสียงพยัญชนะท้ายต่างกัน เช่น คับขัน
- เสียงสระ/พยัญชนะท้ายเหมือนกัน เสียงพยัญชนะต้นต่างกัน เช่น เลอะเทอะ

*****มักมีความหมายที่คำใดคำหนึ่ง (1+0 , 0+1) หรือรวมกันจึงมีความหมาย(1/2+1/2)*****

5. คำสมาส

คำสมาสแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. คำสมาสที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง (สมาส) มีลักษณะดังนี้

1. คำที่นำมาสมมาตรกันต้องเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต เท่านั้น
 2. เรียงคำประกอบไว้หน้า คำหลักไว้หลัง เวลาแปลจะแปลจากหลังมาหน้า ยกเว้น คำสมมาตรที่แปลแล้ว "และ" อยู่ตรงกลาง จะแปลจากหลังมาหน้าหรือแปลจากหน้าไปหลังก็ได้
 3. ไม่ประวิสรรชนีย์และไม่ใช้ทัณฑฆาตที่พยางค์สุดท้ายของคำหน้า
 4. อ่านออกเสียงสระที่พยางค์ท้ายของคำหน้า
- ***มีคำสมมาตรบางคำที่ไม่นิยมออกเสียงระหว่างคำ ได้แก่ เกียรตินิยม,ชาตินิยม,รสนิยม, สามัญชน,สุภาพบุรุษ***

หลักสังเกต

1. มาจาก ป/ส เท่านั้น
2. แปลจากหลังมาหน้า
3. อ่านออกเสียงระหว่างคำ
4. ไม่มีการันต์(ทัณฑฆาต)และวิสรรชนีย์(สระอะ)
5. วร/พระ+ป/ส

2. คำสมมาตรที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง (คำสนธิ)

มี 3 ชนิดคือ

1. พยัญชนะสนธิ

- เปลี่ยน ส เป็น โ
- เปลี่ยน ส เป็น ร (ในกรณี นิส,ทุส)
- ตัด ส ทิ้ง (ในกรณี นิส,ทุรส)
- ตัด น ทิ้ง

2. สระสนธิ มีกฎอยู่ ฟังละ 2 ข้อ

- ฟังซ้าย ไม่ตัดก็เปลี่ยนรูป (X or →)
- ฟังขวา ไม่เสียบท้ายก็ขยายยาว(ทำให้เสียงยาวขึ้น)

ตารางสระสนธิ

สระหลังคำหน้า		สระหน้าคำหลัง	
อะ	ตัดทิ้งทุกกรณี	อะ	(มักจะ) ขยายยาว
อา		อา	เสียบ
อิ	พวกเดียวตัด ต่างพวกเปลี่ยน-ย	อิ	ขยายยาว-อี-เอ
อี		อี	เสียบ
อุ	พวกเดียวตัด ต่างพวกเปลี่ยน-ว	อุ	ขยายยาว-อู-โอ
อู		อู	เสียบ
		เอ โอ ไอ เอา โอะ	เสียบ

***มีคำสนธิบางคำที่ไม่ต้องตัดสระหลังคำหน้าทิ้ง

ได้แก่ ราชนูปถัมภ์ ราชนิเวศน์ ทัศนจารย์ หัตถดลัการ (หัตถ์+อสังการ) หัตถกรรม สักดานุภาพ (สักกั+อานุภาพ) สัทธานุภาพ ฤทธานุภาพ อิทธานุภาพ มหิตธานุภาพ กิดการ (กิตติ+อาการ)

หรือ บางที่มีการเพิ่มพยัญชนะด้วย ได้แก่ เอตทัคคะ จตุราริยสัง จตุลัคบาท ฌพายตนะ ปิตุเรศ เยาวเรศ ยุพเรศ ครูโวกการ จตุรงค์ ปรีโยสาน รังสิโยภาส

3. นิคหิตสนธิ

สัจจวรรคไหนเปลี่ยนเป็นท้ายวรรค(แถวที่ 5)นั้น

วรรค	1	2	3	4	5	เปลี่ยนเป็น
ก	ก	ข	ค	ฌ	ง	ง
จ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ	ญ
ฎ	ฎ	ฏ	ฑ	ฒ	ณ	ณ
ด	ด	ถ	ท	ธ	น	น
ป	ป	ฝ	พ	ภ	ม	ม
เศษวรรค	ย ร ล ว ส ศ ษ ห พ ๐					ง
สระ	คำที่ขึ้นต้นด้วย อ และ ฤ					ม

6. คำแผลง มีอยู่ 4 ชนิด คือ

1. แผลงพยัญชนะ
2. แผลงสระ
3. แผลงวรรณยุกต์
4. แผลงคำ

ในภาษาเขมร บาลี และสันสกฤต เขามีวิธีแผลงคำใช้ของเขาอยู่แล้ว เมื่อนำคำของเขามาใช้คงใช้ตามแบบของเขานั้นเอง หากได้คิดวิธีขึ้นใหม่ไม่ เช่นในภาษาเขมร เขามีวิธีแผลงคำโดย

๑. แผลงคำพยางค์เดียวให้มีหลายพยางค์ เช่น

ควร	เป็น	ค่านวร	=	ถูกต้อง, เหมาะ
ชิ	,,	ชานี	=	จี, พาหนะ
ชือ	,,	ช่างื่อ	=	เจ็บไข้, ความไข้
ชัน	,,	ชนัน	=	เหยียบ, ที่สำหรับเหยียบ

๒. เติมคำ “บ” ข้างหน้าคำอื่น เพื่อเน้นความ เช่น

ควร	เป็น	บควร	วาย	เป็น	บวาย
โดย	,,	บโดย	หวน	,,	บหวน
เหิน	,,	บเหิน	เดิน	,,	บเดิน

คำ “บ” ออกเสียงเป็น “บ้อม” แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เราออกเสียงเป็น “บัง” “บัน” และ “บ่า” โดยถือหลักดังนี้

- ก. ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะวรรค ก หรือเสขวรรค ออกเสียงเป็น “บัง” เช่น บังเกิด บัวควร บังคับ บังวาย บังหวน บังอาจ บังเหิน ฯลฯ
- ข. ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะวรรค จ หรือวรรค ด(ต) ออกเสียงเป็น “บัน” เช่น บันจวบ บันจิต บันดล บันดาล บันเดิน บันโดย ฯลฯ
- ค. ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะวรรค บ ออกเสียงเป็น “บ่า” เช่น บ่าบวง บ่าบัด บ่าเพ็ญ ฯลฯ
เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะเสขวรรคใช้ “บัน” บ้างบางคำ เช่น บันลือ บันเหิน

คำที่ขึ้นต้นด้วย บัง บัน หรือ บ่า ซึ่งไม่ได้แผลงมาจาก “บ” ไม่อยู่ในกฎที่กล่าวนี้

วิธีของเขมรนี้ นอกจากเราจะนำมาใช้ในคำไทยแล้วยังนำเอาไปใช้กับคำบาลี - สันสกฤตด้วย เช่น บังเหตุ แปลว่าทำให้เป็นเหตุ หรือ บันดาลเหตุ

คำที่เราใช้เพลงนั้น กล่าวโดยทั่วไปมีอยู่ ๓ ชนิด คือ

๑. คำไทย เช่น ช่วย เป็น ชำร่วย, ลัด เป็น ละบัด, เสียง เป็น สำเนียง, กลับ เป็น กระลับ
อวย เป็น อำนวย ฯลฯ*****(คำเหล่านี้ต้องจำให้ติดกับสนกับภาษาเขมร)*****

๒. คำเขมร เช่น ผกาย เป็น ประกาย, ขจาย เป็น กำจาย, เจริญ เป็น จำริญ, ตรีส เป็น คำรัส(คำรัส) ฯลฯ

๓. คำบาลีและสันสกฤต เช่น พิจิตร เป็น ไพจิตร, เกวล เป็น ไกวัล, เขย เป็น ไชย, ไทตย เป็น แทตย์ ฯลฯ

คำที่เพลงแล้ว บางคำก็มีความหมายเหมือนคำเดิมที่ยังไม่ได้เพลงเช่น ตี - ตำนี, เสียง - สำเนียง, ปีตา - ปีดา, วิวิธ - พิพิธ, วัฒนา - พัฒนฯลฯ บางคำก็มีความหมายผิดแผกไปจากเดิม เช่น อาจ - อำนาจ, ตรีบ - คำรับ, แผลก - แผลนก, เพ็ญ - บำเพ็ญ ฯลฯ

การแปลคำใช้ในภาษาไทย ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในทางภาษาหลายประการ คือ

๑. ทำให้ถ้อยคำไพเราะสละสลวย ทำให้เสียงกระด้างหรือห้วน ๆ หายไป กลายเป็นเสียงนุ่มนวล ฟังเสนาะ เช่น เสาวภา, สรรเพชญ์, ไอศวรรย์, จำหน่าย, บรรเจิด, วิถี, มณี ฯลฯ

๒. ทำให้มีพยางค์เพิ่มขึ้น สะดวกแก่การที่จะบรรจุเข้าในบทประพันธ์ให้พ้องกับจำนวนคำที่บัญญัติไว้ และให้เกิดเสียงสัมผัสกันตามแผนของบทประพันธ์นั้น ๆ เช่น

ก. อธิกทานอำนวย	ทวยเนื่องเนตบรรพชิต
ข. พิศเพ่งพักตร์ตำเนา	เมาลีเลื่อมเล่ห์อัปสร
ค. ยูพเยาว์เอารสขยง	เจด โฉมชวนบง

จำรุญ จำริญ ชันษา

ตัวอย่างข้างบนนี้จะเห็นได้ว่า นอกจากคำเพลงจะทำให้เกิดรสและเสียงที่ไพเราะแล้ว ยังทำให้มีพยางค์ครบตามแผนของบทประพันธ์ด้วย

๓. ทำให้ความหมายของคำคลี่คลายขยายตัวออกไป เป็นเหตุให้มีคำเพิ่มขึ้น นับเป็นความเจริญ ส่วนหนึ่งของภาษา เช่น สารวัด - สารพัด, ตั้งเวช - สมเพช, สัมภาระ - สมภาร, ภาวะ - ภาพ, วร - พร, เรียบ - ระเบียบ, ช่วย - ชำร่วย, เขียน - เกษียณ, วัจ - เวจ ฯลฯ

คำไทย 7 ชนิด

1. คำนาม คือ ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ มี 5 ชนิด คือ

- สามานยนาม(นามทั่วไป)
- วิสามานยนาม(นามเฉพาะ)
- ลักษณนาม(นามบอกลักษณะ)
- สมุหนาม(นามบอกหมวดหมู่)
- อาการนาม(นามบอกอาการ)-การและความ

*****การ+กริยา(รูปธรรม-เห็นได้,จับต้องได้) ความ+วิเศษณ์(นามธรรม)*****

2. คำสรรพนาม คือ ใช้เรียกแทนชื่อคน สัตว์ สิ่งของ มี 5+1 ชนิด คือ

- บุรุษสรรพนาม(ใช้แทนชื่อของคนที่สนทนากัน)
- ประพันธสรรพนาม(ใช้เชื่อมประโยค)
- วิภาคสรรพนาม(ใช้แบ่งหรือรวมประโยค)
- นิยมสรรพนาม(ใช้ชี้ระยะ)
- อนิยมสรรพนาม(ไม่เฉพาะเจาะจง)
- ปฤจฉาสรรพนาม(ใช้เป็นคำถาม)
- สรรพนามที่ใช้เน้นนามที่อยู่ข้างหน้า (คุณสรรพนาม-ผู้เรียบเรียง)

ตำแหน่งไหนคำนามแทนที่ได้ ตำแหน่งนั้นเป็นสรรพนาม

3. คำกริยา คือ ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยค มี 5 ชนิด คือ

- อกรรมกริยา(ไม่ต้องการกรรม)
- สกรรมกริยา(ต้องการกรรม)
- วิกตรรถกริยา(ต้องอาศัยส่วนเติมเต็ม-เป็น เหมือน คล้าย เท่า คือ)
- กริยานุเคราะห์(คำช่วยกริยา)
- กริยาสภาวมาลา(กริยาที่ทำหน้าที่คล้ายนาม)

4. คำวิเศษณ์ คือ คำบ่งชี้ลักษณะของคำต่างๆ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนขยายมี 10 ชนิด คือ

- ลักษณะวิเศษณ์(คำวิเศษณ์บอกลักษณะ)
- กาลวิเศษณ์(คำวิเศษณ์บอกเวลา)
- สถานที่วิเศษณ์(คำวิเศษณ์บอกสถานที่)

- ประมาณวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์บอกจำนวน)
- นิยมวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์บอกความแน่นอน)
- อนิยมวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์บอกความไม่เจาะจง)
- ปฤจจวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์แสดงคำถาม)
- ประดิษฐานวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์แสดงคำขานรับ)
- ประดิษฐานวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์แสดงความปลอดภัย)
- ประพันธวิเศษณ์ (ใช้ขยายกริยาหรือวิเศษณ์)

คำวิเศษณ์มีหน้าที่ขยายคำอื่น/สรรพนามใช้คำนามแทนที่ได้

5. คำบุพบท คือ ทำหน้าที่เชื่อมคำ หรือกลุ่มคำ มี 6 ชนิด คือ
 - บอกความเป็นเจ้าของ
 - บอกสถานที่/ตำแหน่ง
 - บอกเวลา
 - บอกจุดมุ่งหมาย
 - บอกเครื่องมือ/วิธีการ
 - นำหน้านามหรือสรรพนามเพื่อแสดงการพักทหาย-คุณร คุณก่อน คุณรา ข้าแต่
6. คำสันธาน คือ คำที่ใช้เชื่อมประโยคกับประโยค หรือ ประโยคกับกลุ่มคำ มี 5 ชนิด คือ
 - เชื่อมความคล้ายตามกัน
 - เชื่อมความขัดแย้งกัน
 - เชื่อมความเป็นเหตุเป็นผลกัน
 - เชื่อมความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง
 - เชื่อมความให้สละสลวย-อย่างไรก็ตาม อันว่า
7. คำอุทาน คือ คำที่บอกอาการของผู้พูด มี 2 ชนิด คือ
 - อุทานบอกอาการ
 - อุทานเสริมบท

กลุ่มคำ (วลี)

กลุ่มคำ คือ ข้อความที่ยังไม่มีใจความสมบูรณ์ มีอยู่ทั้งหมด 7 ชนิด ตามชนิดของคำไทย ที่นำหน้า
ดังนี้

1. นามวลี	5. บุพบทวลี
2. สรรพนามวลี	6. สันธานวลี
3. กริยาวลี	7. อุทานวลี
4. วิเศษณ์วลี	

มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. เป็นประธาน	4. เป็นส่วนขยาย
2. เป็นกรรม	5. เป็นตัวเชื่อม
3. เป็นตัวแสดง	6. เป็นคำเรียกขาน

ประโยค

ประโยค คือ การนำเอาคำต่าง ๆ ในภาษามาประกอบกัน มีลักษณะเรียงคำ คือ คำนาม - กริยา - กรรม
องค์ประกอบของประโยค แบ่งเป็น

ภาคประธาน ประกอบด้วย บทประธาน บทขยายประธาน

ภาคแสดง ประกอบด้วย บทกริยา บทขยายกริยา บทกรรม บทขยายกรรม

การแบ่งประโยคแบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ

1. แบ่งตามเจตนาของผู้ส่งสาร มี 3 ชนิดคือ
 - แจ้งให้ทราบ (ประโยคบอกเล่าและปฏิเสธ)
 - ถามให้ตอบ (ประโยคคำถาม)
 - บอกให้ทำ (ประโยคคำสั่ง/ขอร้อง/เชิญชวน)
2. แบ่งตามรูปประโยค มี 5 แบบ คือ
 - ประโยคกรรตุ(ประโยคประธาน) คือ ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้กระทำ
 - ประโยคกริยา คือ ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำกริยา เกิด มี ปรากฏ
 - ประโยคกรรม คือ ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้ถูกกระทำ
 - ประโยคทวิกรรม คือ ประโยคที่มีกรรม 2 ตัว(กรรมตรงและกรรมรอง)
 - ประโยคกริยาสภาวามาลา คือ ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำกริยาที่ทำหน้าคล้ายคำนาม
3. แบ่งตามชนิดของประโยค มี 3 ชนิด คือ
 1. ประโยคความเดียว(เอกกรรตุประโยค) คือ ประโยคที่มีประธาน กริยา และกรรมเพียงอย่างละหนึ่งเท่านั้น
 2. ประโยคความรวม (อนกรรตุประโยค) คือ ประโยคที่เกิดจากประโยคความเดียวตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไปมารวมกันโดยมีคำสันธานเชื่อม ซึ่งแบ่งเป็น
 - ประโยคความรวมคล้อยตามกัน(อันวยานกรรตุประโยค) ใช้สันธาน เมื่อ...ก็ , พอ ... ก็ , ครั้น...ก็

เมื่อ ...จึง , พอ...จึง , ครั้น...จึง , แล้ว ...ก็ เป็นตัวเชื่อม

*****มีประโยคที่คล้ายกัน แต่ถือว่า เป็นประโยคที่มีใจความต่อเนื่องกัน (มักมีประธานเดียว)*****

- ประโยคความรวมที่มีเนื้อความขัดแย้งกัน (พยติเรกานกรรณประโยค) ใช้สันธาน กว่า ...ก็ ขัดแย้งกันที่การกระทำ ใช้สันธาน แต่,แต่ทว่า ขัดแย้งกัน ใช้ ถึง ...ก็ เป็นตัวเชื่อม

- ประโยคความรวมที่มีเนื้อความให้เลือกเอา(วิกัลปานกรรณประโยค) ใช้ หรือ ไม่เช่นนั้น มิฉะนั้น เป็นคำเชื่อม

- ประโยคความรวมที่มีเนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน (เหตุวานกรรณประโยค)เหตุมาก่อนผล ใช้ สันธาน จึง , เพราะ... จึง , เพราะฉะนั้น ...จึง เป็นตัวเชื่อม

*****ต้องเหตุอยู่ก่อนผลจึงจะเป็นความรวม ถ้าผลอยู่ก่อนเหตุจะเป็นประโยคความซ้อน(พระยาอุปกิตศิลปสาร)*****

3. ประโยคความซ้อน (สังกรประโยค) คือประโยคที่มีลักษณะเหมือนประโยคความเดียวต่างกันแต่ว่า ประโยคความเดี่ยวมียกต่าง ๆ เป็นคำหรือวลี แต่ประโยคความซ้อนจะมียกใดบทหนึ่งเป็นประโยคเล็ก ๆ ซ้อนเข้ามา ประกอบด้วย 2 ประโยค คือประโยคหลัก(मुख्यประโยค) และ ประโยคย่อย (อนุประโยค) แบ่งได้ออกเป็น 3 ชนิด ตามหน้าที่ของประโยคย่อย ดังนี้

- ประโยคย่อยทำหน้าที่คล้ายคำนาม(เป็นประธาน/กรรม) –นามานุประโยค
- ประโยคย่อยทำหน้าที่ขยายนาม(ขยายประธาน/กรรม) - คุณานุประโยค
- ประโยคย่อยทำหน้าที่ขยายกริยา - วิเศษยานุประโยค

คำชี้แจงประโยคความซ้อน(หลังคำต่อไปนี้ถ้าเป็นประโยค-80%จะเป็นประโยคความซ้อน)

*****ผู้ ที่ ซึ่ง อัน ถูก ว่า ให้ เป็น**

(จน ตาม ตั้งแต่ เพราะ เพื่อ เมื่อ ขณะที่-พระยาอุปกิตถือเป็นคำเชื่อมประโยคความซ้อน)***

บทที่ 8

การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ประโยค

วิเคราะห์หน้าที่ของประโยคตามเจตนาของผู้ส่งสาร

1. ประโยคแจ้งให้ทราบ คือ ประโยคบอกเล่าหรือประโยคปฏิเสธ อาจจะเป็นข้อความสั้น ๆ
2. ประโยคถามให้ตอบ คือ ประโยคคำถามหรือประโยคปฏิเสธคำถาม มีลักษณะคล้ายประโยคแจ้งให้ทราบ แตกต่างกันว่าประโยคคำถามจะมีคำว่า "ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร"
3. ประโยคบอกให้ทำ คือ ประโยคคำสั่งมีลักษณะคล้ายแจ้งให้ทราบแต่จุดประสงค์ของผู้พูด ต้องการให้ผู้อื่นทำตาม และส่วนท้ายประโยคจะมีคำอนุภาค "ซิ , นะ , เอะ" อยู่ในประโยคด้วย

วิเคราะห์การเรียงลำดับคำในประโยค

การเรียงลำดับคำในประโยคภาษาไทยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการบอกตำแหน่งหน้าที่ของคำในประโยค ถ้าเรียงลำดับคำผิดที่ความหมายจะเปลี่ยนแปลงไป

วิเคราะห์โครงสร้างของประโยค

โครงสร้างของประโยค แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. ประโยคความเดียว คือ ประโยคที่มีใจความเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประกอบด้วยภาคประธาน และภาคแสดง

หลักสังเกตประโยคความเดียว มีดังนี้

1. ประธาน + กรรม เรียกว่า อกรรมกริยา
2. ประธาน + กริยา + กรรม เรียกว่า สกรรมกริยา
3. บทประธาน หรือบทกริยา ต้องมีอย่างละบทเท่านั้น

2. ประโยคความรวม คือ ประโยคความเดียวตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป โดยมีคำสันธานเชื่อมประโยค เช่น และ , แก่ , ถ้า , หรือ

ประโยคความรวม แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. ประโยคคัล้อยตามกัน มีสันธานเชื่อม คือ "และ , กับ , พอ...ก็"
2. ประโยคที่ขัดแย้งกัน มีสันธานเชื่อม คือ "แต่ , กว่า ...ก็"
3. ประโยคที่มีเนื้อความให้เลือก มีสันธานเชื่อม คือ "หรือ , หรือไม่ก็ , มิฉะนั้น"
4. ประโยคที่มีเนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน มีสันธานเชื่อม คือ "เพราะ....จึง , ด้วยเหตุที่จึง"

3. ประโยคความซ้อน คือ ประโยคที่มีใจความซ้อนกัน จะมีประโยคหลัก(मुख्यประโยค) และประโยคย่อย (อนุประโยค) โดยมีคำ ที่ ซึ่ง อัน บอกลักษณะของความซ้อน

นอกจากนี้อาจะวิเคราะห์โครงสร้างประโยคออกเป็น
ประธาน - ตัวแสดง - กรรม - ส่วนขยาย - ตัวเชื่อม

ความยาวของประโยค

ประโยคในภาษาไทยจะมีความยาวซับซ้อนมากเพียงใดขึ้นอยู่กับขยาย ซึ่งอาจจะขยายบทประธาน หรือขยายบทแสดง จะทำให้ประโยคมีรายละเอียดและขยายใจความมากขึ้นเป็นลักษณะภาษาไทยอย่างหนึ่งคือ สามารถขยายความได้ไม่มีที่สิ้นสุด

การนับจำนวนประโยค

1. ถ้ามีภาคประธานและภาคแสดงครบใจความก็ถือเป็น 1 ประโยค
2. ถ้ามีคำเชื่อม (ได้แก่ ผู้ ที่ ซึ่ง อัน ว่า ให้ เมื่อ ก่อน ทั้ง...และ)ถือว่าประโยคนั้นยังเป็นประโยคเดียวกับข้างหน้า นอกจากนี้ถือเป็นคนละประโยค เช่น
 เขากินข้าวแล้ว ถือเป็น 1 ประโยค
 เขากินข้าวแล้ว ตอนนี้เขากินนอนแล้ว เป็น 2 ประโยค
 เขากินข้าวก่อนจะเข้านอน เป็น 1 ประโยค
 เขาชอบทั้งออกกำลังกายและยังชอบเที่ยวอีกด้วย เป็น 1 ประโยค
 ราตรีบอกทิวาว่าจะไปดูหนังคนเดียว ทิวาเลยเสียใจ นับเป็น 1 ประโยค

บทที่ 9

ระดับภาษา

ภาษาที่ใช้สื่อสารในภาษาไทย อาจแบ่งเป็น 5 ระดับ

1. ภาษาระดับพิธีการ

ภาษาระดับพิธีการ ใช้สื่อสารกันในที่ประชุมที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ เช่น การเปิดประชุมรัฐสภา การกล่าวเปิดพิธี การกล่าวสดุดี เป็นต้น ผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะเป็นคนวงการเดียวกัน เป็นบุคคลสำคัญ หรือผู้รับสารอาจเป็นประชาชนทั่วประเทศ ส่วนภาษาที่ใช้มีลักษณะเป็นพิธีการ ถ้อยคำไพเราะสุภาพ ผู้ส่งสารมักนำเสนอด้วยวิธีการอ่านต่อหน้าที่ประชุม

2. ภาษาระดับทางการ

ภาษาระดับทางการ โอกาสที่ใช้มักใช้ในการบรรยายหรืออภิปรายในที่ประชุม หรือติดต่อหน่วยงานราชการ ผู้ส่งสารและผู้รับสารมักเป็นคนวงการเดียวกัน มีการโต้ตอบ และแสดงความคิดเห็น เนื้อหาของสารจะเป็นความรู้ ความคิด ส่วนภาษาถ้อยคำที่ใช้กะทัดรัด ชัดเจน และตรงไปตรงมา

3. ภาษาระดับกึ่งทางการ

ภาษาระดับกึ่งทางการ โอกาสที่ใช้มักใช้ในการประชุมกลุ่มหรืออภิปราย การบรรยายในกลุ่ม ข่าวสารและบทความต่าง ๆ ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารจะมีความเป็นกันเอง แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้กัน เนื้อหาของสารเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ การดำเนินชีวิต และความรู้ทั่วไป

4. ภาษาระดับไม่เป็นทางการ (ระดับสนทนา)

ภาษาระดับไม่เป็นทางการเป็นการสนทนาโต้ตอบระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่เกิน 4-5 คน การรายงานข่าว บทความในหนังสือพิมพ์ เนื้อหาในสารจะเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน กิจกรรมต่าง ๆ การปรึกษาหารือร่วมกัน

5. ภาษาระดับกันเอง

ภาษาระดับกันเองใช้ในวงจำกัด เช่น ครอบครัว เพื่อนสนิท เนื้อหาสารที่ใช้ส่วนมากนิยมใช้เฉพาะในการพูด ไม่นิยมเป็นลายลักษณ์อักษร

ปัจจัยที่กำหนดระดับของภาษา

1. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล บุคคลที่สนิทสนมคุ้นเคยกันย่อมใช้ระดับภาษาต่างกับบุคคลที่เพิ่งรู้จักกัน
2. โอกาสและสถานที่ ย่อมเปลี่ยนไปตามสถานที่และโอกาสในขณะนั้น
3. ลักษณะของเนื้อหา เนื้อหาบางชนิดถ้าใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับระดับ การสื่อสารก็ไม่สัมฤทธิ์ผล
4. สื่อที่ใช้ส่งสาร การบอกต่อ การติดต่อกันเอง การบอกผ่าน สื่อที่ใช้จะต้องต่างระดับกัน

ลักษณะของภาษาระดับต่าง ๆ มีความหมายแตกต่างกัน คือ

1. การเรียบเรียง ถ้าเป็นภาษาระดับพิธีการ ลักษณะภาษาต้องต่อเนื่องกลมกลืนกันอย่างเป็นระเบียบ ไม่สับสนวกวน
2. กลวิธีนำเสนอ ถ้าเป็นภาษาระดับพิธีการและระดับทางการ การนำเสนอต้องเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด การนำเสนอทางสื่อมวลชน ได้แก่ ประกาศ แถลงการณ์ จะนำเสนอสารเป็นกลาง ๆ ภาษาระดับอื่น ๆ จะลดความเป็นพิธีรีตรองตามลำดับ
3. ถ้อยคำที่ใช้
 - คำสรรพนาม โดยเฉพาะบุรุษสรรพนาม ควรใช้ให้ถูกต้องตามฐานะ เช่น กระผม ดิฉัน เรา ข้าพเจ้า
 - คำนาม ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับระดับของภาษา
 - คำกริยา คำกริยาบางคำเราใช้กันทั่วไปอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเป็นการใช้ในระดับทางการก็ควรใช้อีกอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม
 - คำวิเศษณ์ เป็นคำที่ใช้ในภาษาระดับไม่เป็นทางการ และระดับกันเอง เช่นคำที่แสดงออกถึงความรู้สึกว่ามาก เช่น จืด , อ้อ , เยอะแยะ ถ้าเป็นภาษาระดับทางการควรใช้คำว่า มาก หรือ จัดแทน

ข้อแตกต่างภาษาเขียนกับภาษาพูด

1. ภาษาพูดมีหางเสียง -จ๊ะ, ครับ, ค่ะ, นะคะ
-ก็เลย, ไม่เท่าไรหรอก
2. ภาษาพูดมีสร้อยคำ -อืมหมีพึม (อืมมาก)
-ประกวดประชัน (ประกวด)

- สารพัดสารพัน (สารพัด)
- 3.ภาษาพูดจะใช้ไม่ย้อมก (ยกเว้นคำว่าต่างๆ)
 - ไปๆมาๆ (ในที่สุด)
 - เรื่อยๆ (เสมอ,เป็นประจำ)
- 4.ภาษาพูดจะตัดคำ
 - เมืองกาญจน์ (กาญจนบุรี)
 - กิโโล (กิโโลกรัม)
 - ผย (เปิดผย)
 - หนูน (สนับสนุน)
- 5.ภาษาพูดจะใช้ตัวย่อ
 - อ. (อาจารย์)
 - จ. (จังหวัด)
- 6.คำบางคำมี 2 ระดับ
 - อาทิตย์ (สัปดาห์) หมอ (แพทย์) แก่ (เพียง) บ้านนอก (ชนบท)
- 7.คำบอกสรรพนาม
 - ผม เรา เขา

ตัวอย่างคำศัพท์ระดับต่างๆ

ภาษาพูด	ภาษาเขียน	ภาษาพูด	ภาษาเขียน
กินน้ำ	ดื่มน้ำ	ทีวี	โทรทัศน์
วิดีโอ	วีดิทัศน์	สองทุ่ม	ยี่สิบนาฬิกา
รถเมล์	รถประจำทาง	ยังไง	อย่างไร
หลาย,มากมาย	จำนวนมาก	พระสวดมนต์	เจริญพระพุทธมนต์
แต่งงาน	สมรส	เผาศพ	ฌาปนกิจ
แสดมปี	ตราไปรษณียากรณ์	โรงหนัง	โรงภาพยนตร์
งานแต่งงาน	งานมงคลสมรส	รถมอเตอร์ไซด์	รถจักรยานยนต์

บทที่ 10

ราชาศัพท์

ราชาศัพท์ หมายถึง ศัพท์หรือถ้อยคำสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน หรือศัพท์หลวง ตลอดจนคำศัพท์ที่ใช้กับพระราชวงศ์ คำสุภาพ และคำที่ใช้กับพระสงฆ์

ลำดับชั้นพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์

- 1.พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
- 2.สมเด็จพระราชินี พระราชชนนี พระยุพราช (พระบรมโอรสาฯ หรือ สยามบรมราชกุมารี)
- 3.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ สมเด็จพระเจ้าพระภคินีเธอฯ
- 4.พระเจ้าหลานเธอ / พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า + สมเด็จพระสังฆราช
- 5.หม่อมเจ้า

คำศัพท์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์

คำแปล/ชั้น	1	2	3	4	5
ให้	พระราชทาน			ประทาน	
ตาย**	สวรรคต		สิ้นพระชนม์		สิ้นชีพิตักษัย
ไป	เสด็จพระราชดำเนิน(เสด็จฯ)		เสด็จ		
คำสอน	พระบรม ราชาวาท	พระราชาวาท	พระโอวาท		โอวาท
คำสั่ง	พระราชกระแส/ พระบรมราช โองการ	พระราชเสาวนีย์ พระราชบัญชา พระราชดำรัสสั่ง	พระดำรัสสั่ง		รับสั่ง
สรรพนามบุรุษ ที่ 2	ใต้ฝ่าละอองธุลี พระบาท	ใต้ฝ่าละออง พระบาท	ใต้ฝ่าพระบาท	ฝ่าพระบาท	
อายุ	พระชนมพรรษาพรรษา	พระชนมายุ.....พรรษา(พระองค์เจ้าขึ้นไป) พระชันษา...ปี(เจ้านายทั่วไป)			ชันษา...ปี
ต้อนรับ	ฝ่าทูลละอองธุลี พระบาท	ฝ่าทูลละออง พระบาท	ฝ่า		

**นายกรัฐมนตรี,ประธานองคมนตรี,องคมนตรี,รัฐบุรุษ,ประธานสภา ใช้ ถึงแก่รัฐธรรมนูญ
(ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นปฐมจุลจอมเกล้า)
ข้าราชการระดับ 9 และได้รับสายสะพาย ใช้ ถึงแก่นิจกรม
(ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย/ทุติยจุลจอมเกล้า)

1. ที่มาของราชาศัพท์

1. รับมาจากภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาเขมร บาลี สันสกฤต เช่น บรรทม เสด็จ สวรรคต เป็นต้น
2. การสร้างคำขึ้นใหม่ โดยการประสมคำ เช่น พระพักตร์ , ถูพระบาท , ห้องเครื่อง เป็นต้น
 - ราชาศัพท์ที่แต่งขึ้นจากคำไทยเดิม เช่น สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ , พระราชมารดา , ทรงพระเจริญ เป็นต้น
 - ราชาศัพท์ที่แต่งขึ้นจากคำที่มาจากภาษาอื่น เช่น พระอัฐิ , พระกฤษณะ , พระหัตถ์ เป็นต้น

2. ข้อสังเกตวิธีการใช้คำราชาศัพท์

1. การใช้คำว่า "ทรง"
 - ใช้ "ทรง" นำหน้าคำนามสามัญและคำกริยาสามัญ เช่น ทรงม้า (ขี่ม้า) ทรงศีล (รับศีล) ทรงบาตร (ตักบาตร)
 - ใช้ "ทรง" นำหน้าคำนามราชาศัพท์ สันเกตจากคำว่า พระ นำหน้ากริยารราชาศัพท์ เช่น ทรงพระประชวร(เห็นทรงพระที่ไหน ให้รู้ไว้ว่าถูก ยกเว้น ทรงพระราชทาน)
 - ห้ามใช้ "ทรง" นำหน้าคำที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้ว เช่น ตรัส โปรด เสด็จ ทอดพระเนตร พระราชทาน เสวย ประทับ บรรทม มีพระราชดำริ เป็นพระประมุข กริ้ว ลิ่นพระชนม์ เป็นต้น ยกเว้น ทรงผนวช
 2. การใช้คำว่า "เสด็จ"
 - ใช้หน้าคำกริยา เช่น เสด็จไป(ขึ้น3ลงไป) เสด็จขึ้น เสด็จลง เสด็จเข้า เสด็จออก เสด็จกลับ เสด็จนิวัติ เสด็จประพาส เสด็จสวรรคต
 - ใช้หน้าคำนามราชาศัพท์ เช่น เสด็จพระราชสมภพ เสด็จพระราชดำเนิน (ต้องมีคำกริยาประกอบด้วย)
 3. การใช้คำว่า "พระบรม , พระราช , พระ"
 - คำว่า "พระบรม" ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น เช่น พระบรมรูป , พระบรมฉายาลักษณ์ , พระบรมราชโองการ พระบรมราชวโรกาส พระบรมราชานุญาต ถ้าเป็นสมเด็จพระบรม จะใช้พระฉายาลักษณ์ พระรูป พระราชวโรกาส พระราชานุญาต
 - คำว่า "พระราช" ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และอุปราช เช่น พระราชดำรัส พระราชหัตถเลขา พระราชนิพนธ์
 - คำว่า "พระ" ใช้หน้าคำที่เป็นอวัยวะ เครื่องใช้ ใช้กับองค์พระมหากษัตริย์ลงมาถึงพระองค์เจ้า ถ้าเป็นหม่อมเจ้าไม่ต้องใช้ "พระ" นำหน้า เช่น พระเนตร พระมาลา
- ## 3. คำกราบบังคมทูล
- คำกราบบังคมทูลธรรมดาไม่ต้องมีคำขึ้นต้นและลงท้าย เช่น

ถ้ามีพระราชดำรัสถามว่า "เธอสนใจวิชาอะไร"

นักเรียนจะกราบบังคมทูลได้ดังนี้ "ข้าพระพุทธเจ้าสนใจวิชาประวัติศาสตร์ พระพุทธเจ้าข้า"

4. การใช้คำราชาศัพท์ตามสำนวนไทย

1. ใช้ "เฝ้าฯ รับเสด็จ" หรือ "รับเสด็จ" ไม่ใช่ "ถวายการต้อนรับ"
2. ใช้ "มีความจงรักภักดี" หรือ "แสดงความจงรักภักดี" ไม่ใช่ "ถวายความจงรักภักดี"
3. ใช้ "หน้าที่นั้ง" หรือ "เฉพาะพระพักตร์" ไม่ใช่ "หน้าพระพักตร์" หรือ "หน้าพระที่นั่ง"
4. หมายถึงการ ใช้เฉพาะกับงานราชพิธีเท่านั้น งานที่พระราชวงศ์เสด็จไปหากไม่ใช่พระราชพิธีใช้ได้แก่เพียง กำหนดการ

5. การใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้องตามเหตุผล

"ทูลเกล้าฯ ถวาย" ใช้ในการถวายของเล็ก

"น้อมเกล้าฯ ถวาย" ใช้ในการถวายของใหญ่

"ขอบใจ" เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ใช้ ใช้ว่า "ทรงขอบใจ" หรือ "พระราชทานพระราชกระแสขอบใจ" ไม่ใช่ "ขอบพระทัย" เว้นแต่ผู้ที่ทรงขอบใจเป็นพระราชวงศ์

แขก (อาคันตุกะ)

เจ้าบ้าน	เรียกแขกว่า
กษัตริย์	พระราชอาคันตุกะ(แขกที่เป็นกษัตริย์) ราชอาคันตุกะ (แขกที่เป็นคนธรรมดา)
สามัญชน	อาคันตุกะ

กษัตริย์	2,3,4,5	แปล
พระบรมรูป	พระรูป	รูปปั้น
พระบรมฉายาลักษณ์	พระฉายาลักษณ์	รูปถ่าย
พระบรมสาทิสลักษณ์	พระสาทิสลักษณ์	รูปวาด

ทรงมี / ทรงเป็น + คำสามัญ

มี / เป็น + คำราชาศัพท์

การกราบบังคมทูล กราบทูล และทูล

ผู้ฟัง	คำขึ้นต้น	คำรับ/คำลงท้าย	สรรพนามบุรุษที่ 1,2
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ	ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม	พระพุทธเจ้าข้า/ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ	1. ข้าพระพุทธเจ้า 2. ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระยุพราช	ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาท	พระพุทธเจ้าข้า/ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมหรือควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม	1. ข้าพระพุทธเจ้า 2. ได้ฝ่าละอองพระบาท
สมเด็จพระเจ้าฟ้า	ขอพระราชทานกราบทูลทราบบฝ่าพระบาท	พะยะค่ะ-เพคะ/ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม	1. ข้าพระพุทธเจ้า 2. ได้ฝ่าพระบาท
พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้า	ขอประทานกราบทูลทราบบฝ่าพระบาท	กระหม่อม/ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด	1. ข้าพระพุทธเจ้า 2. ได้ฝ่าพระบาท
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า	ทูลทราบบฝ่าพระบาท	กระหม่อม/ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด	1. กระหม่อม/หม่อมฉัน 2. ฝ่าพระบาท
สมเด็จพระสังฆราช	กราบทูลทราบบฝ่าพระบาท	กระหม่อม/ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด	1. เก้ากระหม่อม(ช) เก้ากระหม่อมฉัน(ญ) 2. ฝ่าพระบาท
หม่อมเจ้า	ทูลฝ่าพระบาท	กระหม่อม/แล้วแต่จะโปรด	1. กระหม่อม/หม่อมฉัน 2. ฝ่าพระบาท

คำที่ใช้ในการเปิดทูล

๑. สำหรับพระราช

(๑) หากจะกราบบังคมทูลรายงานใด ๆ หรือกราบบังคมทูลขึ้นก่อนโดยยังมิได้รับพระราชดำรัสจรัสถาม เช่นรายงานชื่อผู้ได้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร หรือรายงานพิธีต่าง ๆ ขึ้นต้นด้วยคำว่า

“ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม”

แล้วดำเนินเรื่องเรื่อยไป จนจบลงด้วย

“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”

ใช้สรรพนามของตนเองว่า	“ข้าพระพุทธเจ้า”
ใช้สรรพนามของพระองค์ท่านว่า	“ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท”
ใช้คำรับว่า	“พระพุทธเจ้าข้า”

ตอนรับมอบรายงานที่มีพระราชดำรัสกำชับให้ทำ ว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ขอรับใส่งเกล้าใส่งกระหม่อม”

(๒) ถ้ามีพระบรมราชโองการตรัสถามขึ้นก่อน ใช้คำขึ้นต้นว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ขอรับใส่งเกล้าใส่งกระหม่อม”

แล้วกล่าวดำเนินเรื่องไปจนจบ ลงท้ายด้วยคำว่า

“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

(๓) ถ้าเป็นการอ่านที่จะต้องกราบทูลเนื้อเรื่อง อาจะกล่าวเนื้อเรื่องขึ้นก่อนกล่าวลงท้ายว่า **“พระพุทธเจ้าข้าขอรับใส่งเกล้าใส่งกระหม่อม”** หรืออาจจะพูดย่อ ๆ ว่า ... **“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”** เมื่อจบทุกประโยคต้องลงท้ายด้วย **“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”** แทนที่คำว่า **“ขอรับ”**

(๔) ในการกราบบังคมทูล หากจำเป็นต้องกล่าวคำหยาบ หรือกล่าวถึงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ตั้งแต่สะเอวลงไปถึงกล่าวถ้อยคำทำนองเดียวกับคำว่า **“ขอโทษ”** ว่า

“ไม่ควรจะกราบบังคมทูลพระกรุณา”

เช่น **“ไม่ควรจะกราบบังคมทูลพระกรุณา ข้าพระพุทธเจ้ากินผักทอดยอดเข้าไปเลยถ่ายอุจจาระเป็นโลหิตมา ๓ - ๔ วันแล้ว พระพุทธเจ้าข้า”**

(๕) ถ้าจะกล่าวขอภัยโทษ ควรจะกล่าวคำว่า **“ขอเดชะพระราชอาญาไม่พินเกล้า ฯ”** จบลงด้วยคำว่า **“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”** เช่น

“ขอเดชะพระราชอาญาไม่พินเกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้าเมาจนล้มตัว ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

(๖) ถ้ามีพระบรมราชโองการตรัสถามสารทุกข์สุข ควรใช้คำว่า **“ด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม”** และจบด้วยคำว่า **“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”**

ถ้าหากเจ็บไข้ได้ป่วย ใช้คำอย่างเดียวกับข้อ (๔)

(๗) เมื่อกล่าวถึงสิ่งที่ได้รับอนุเคราะห์ เช่น คำที่ทรงแนะนำหรือทรงแสดงความเห็นให้ใช้คำว่า **“พระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม”** เติมท้าย

๒. สำหรับเจ้านายตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไป

(๑) ในการกราบบังคมทูลทั่วไป ไม่ต้องใช้คำขึ้นต้นและลงท้าย ถ้าเป็นพระยุพราชหรือพระราชินีแห่งอดีตรัชกาลและสมเด็จพระเจ้าฟ้า ควรแทนสรรพนามแทนพระองค์ว่า **“ใต้ฝ่าละอองพระบาท”** ใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า **“ข้าพระพุทธเจ้า”** ใช้คำรับว่า **“พระพุทธเจ้าข้า”** เจ้านายชั้นรองลงมา ใช้สรรพ

นามของพระองค์ท่านว่า “ใต้ฝ่าพระบาท” ใช้สรรพนามตนเองว่า “เกล้ากระหม่อม” ใช้คำรับว่า “พระเจ้าข้า” กับสมเด็จพระเจ้าพระยา, เจ้าพระยาและพระยาพานทอง ใช้สรรพนามของพระองค์ท่านว่า “ใต้เท้ากรุณา” ใช้สรรพนามของตนเองว่า “เกล้ากระหม่อม” ใช้คำรับว่า “ขอรับกระหม่อม”

(๒) ถ้าจำต้องกล่าวคำขยับ ใช้ว่า “ไม่ควรจะกราบบังคมทูล” เจ้านายที่รองลงมาใช้ “ไม่ควรจะกราบทูล” ขุนนางชั้นสูงใช้ “ไม่ควรจะกราบเรียน”

(๓) คำขอโทษ สำหรับเจ้านายชั้นสูงใช้ “พระอาญาไม่พินเกล้า” ชั้นรองลงมาไม่ต้องใช้

(๔) การตอบคำถามเกี่ยวกับสารทุกข์สุข สำหรับเจ้านายชั้นสูงใช้ “เดชะพระบารมีปกเกล้าฯ” ชั้นรองลงมาไม่ต้องใช้

(๕) เมื่อจะกล่าวขอบคุณที่ให้คำแนะนำใช้คำว่า “พระเดชพระคุณล้นเกล้า”

๓. คำที่พระภิกษุใช้เพ็ดทูลต่อพระเจ้าแผ่นดิน

(๑) แทนคำรับว่า “ถวายพระพร”

(๒) แทนตนเองว่า “อาตมภาพ” ใช้สรรพนามของพระองค์ท่านว่า “สมเด็จพระบรม-บพิตร พระราชสมภารเจ้า” หรือ “มหาบพิตร” เจ้านายชั้นรองลงมาใช้ทั่วไปว่า “บพิตร” ใช้สรรพนามแทนตนเองว่า “อาตมภาพ” ใช้คำรับว่า “ถวายพระพร”

ข้อสังเกตบางประการในการใช้ราชาศัพท์

ม.ล.ปิยะ มาลากุล (๒๕๒๗ : ๑๗๕ - ๑๘๒) ได้ให้ข้อสังเกตและรวบรวมการใช้ราชาศัพท์ที่ไม่ถูกต้องที่พบเห็นกันอยู่เสมอไว้ ดังนี้

๑. “ถวายการต้อนรับ” “ถวายความจงรักภักดี” ชอบใช้กันมาก คำนี้ผิด ภาษาไทยมีอยู่แล้ว คือ “เฝ้าฯ รับเสด็จ” หรือ “รับเสด็จ” เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปที่ใด มีราษฎรมาชุมนุมหนาแน่นก็ใช้ว่า “ราษฎรมาเฝ้าฯ รับเสด็จฯ อย่างหนาแน่น” ความจงรักภักดีเป็นของที่ถวายกันไม่ได้ เป็นสิ่งที่มีประจำตน จึงควรใช้ว่า “มีความจงรักภักดี” หรือ “แสดงความจงรักภักดี”

๒. คำกริยาใดที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้ว เช่น เสด็จ, เสวย, ตรัส ห้ามใช้คำ “ทรง” นำหน้า จะใช้ทรงเสวย ทรงเสด็จ ทรงตรัส ไม่ได้ แต่ถ้าคำกริยานั้นเป็นคำไทย เช่น ถือ, จับ, วาด เมื่อจะใช้เป็นราชาศัพท์เติม “ทรง” ข้างหน้าได้ เช่น ทรงถือ, ทรงจับ, ทรงวาด เป็นต้น

๓. การใช้ “พระราช” หรือ “พระ” นำหน้า ให้ถือหลักว่า เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี ใช้ “พระราช” นำหน้า เช่น พระราชหัตถเลขา พระราชโทรเลข แต่ถ้าเป็นอวัยวะก็ใช้เพียง “พระ” นำหน้า เช่น พระหัตถ์ พระกร พระพาหา คำนามที่ไม่มีราชาศัพท์ให้ใช้ “พระ” นำหน้า เป็นราชาศัพท์ เช่น พระเกี้ยว เป็นต้น

๔. การใช้คำ “พระบรม” นำหน้านั้น ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระบรมราชานุญาต พระปรมาภิไธย (พระบรมนามาภิไธย) พระบรมราชาโหวาท สำหรับสมเด็จพระบรมราชินี ตัดคำว่า “บรม” ออก เช่น พระนามาภิไธย พระราชาโหวาท ถ้าจะกล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงลงชื่อ ก็ต้องใช้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงลงพระปรมาภิไธยและพระนามาภิไธย

๕. พระราชวงศ์ที่ทรงฐานันดรศักดิ์มีพระนำหน้า (พระวรวงศ์เธอ, พระเจ้าวรวงศ์เธอ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ) ใช้ “พระ” นำหน้าราชาศัพท์ เช่น พระหัตถ์ พระกร ถ้าเป็นชั้นหม่อมเจ้า ไม่ต้องมี “พระ” นำหน้า ใช้เพียงราชาศัพท์เฉยๆ เช่น หัตถ์ กร เป็นต้น

“พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า.....ประชวรพระโรคพระหทัย สิ้นพระชนม์
พระราชทานน้ำสรงพระศพที่วัด.....”

“หม่อมเจ้า.....ประชวรโรคหทัยถึงชีพิตักษัย พระราชทานน้ำสรงพระศพที่
วัด.....”

๖. เมื่อกล่าวถึงแสดงใด ๆ ถวายทอดพระเนตร มักจะใช้ว่า “แสดงหน้าพระพักตร์” ซึ่งผิด ต้องใช้ว่า “แสดงเฉพาะพระพักตร์” หรือ “แสดงหน้าที่นั่ง”

๗. การกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มักใช้กันไม่ถูกต้อง เช่น “พระเจ้าอยู่หัวและพระราชินี” “ในหลวงและราชินี” ใช้เช่นนี้ไม่ถูกต้อง และไม่ควมอย่างยิ่ง การกล่าวขานถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอให้ใช้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือ “พระเจ้าอยู่หัว” และไม่ควรใช้ว่า “สิ้นเกล้าสิ้นกระหม่อม” ซึ่งไม่มีความหมายอะไรเลย เมื่อจะกล่าวขานถึง “สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” หรือ “สมเด็จพระบรมราชินีนาถ” อย่าใช้คำว่า “พระราชินี” หรือ “ราชินี” ซึ่งแปลว่าพระเจ้าแผ่นดินผู้หญิง ถ้าจะเรียกสมเด็จพระราชินีอลิซาเบธเรียกได้แต่อย่าเรียกสมเด็จพระนางเจ้าอลิซาเบธ เพราะพระราชสวามีของพระองค์ท่านมิใช่พระมหากษัตริย์ ถ้าจะพูดล้าลองว่า “ในหลวง – สมเด็จพระนางเจ้าฯ” อย่างนี้ไม่ผิด

สำหรับสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ ถ้าขานพระนามสั้น ๆ ใช้ทูลกระหม่อมชาย ทูลกระหม่อมหญิง หรือทูลกระหม่อม ถ้าจะเรียกพระนามรวมใช้ว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ ไม่ใช่ว่า พี่ชาย พี่หญิง หรือพระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าลูกเธอ การเรียกทูลกระหม่อมไม่ต้องใช้ว่า ทูลกระหม่อมพี่ชาย ทูลกระหม่อมพี่หญิง เพราะคำว่า ทูลกระหม่อม หมายถึงสมเด็จพระราชโอรส สมเด็จพระราชธิดา ซึ่งทรงเป็นเจ้าฟ้าอยู่แล้ว ถ้าทรงเป็นเพียงพระราชโอรส พระราชธิดา เรียกล้าลองว่า “เสด็จ” คำว่า “เสด็จ” ใช้เฉพาะพระราชโอรส พระธิดา ซึ่งเป็นพระองค์เจ้าเท่านั้น เช่น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ

พระองค์เจ้าวปีบุษบากรเรียกล้าลองว่า “เสด็จ” ได้ แต่พระองค์เจ้าที่มีได้ทรงเป็นพระราชโอรสพระราชธิดา จะเรียกพระองค์ท่านว่า “เสด็จ” ไม่ได้

๘. การเรียกตำแหน่งพระองค์เจ้า หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง อย่างล้าลอง พระองค์เจ้าใช้ พระองค์ชาย-พระองค์หญิง, หม่อมเจ้าใช้ ท่านชาย-ท่านหญิง, หม่อมราชวงศ์ใช้ คุณชาย-คุณหญิง, หม่อมหลวง ใช้ คุณ (ทั้งชายและหญิง)

๙. การเรียกราชทินนาม หรือ สมณศักดิ์ ถ้าเป็นทางการให้เรียกตามราชทินนามหรือสมณศักดิ์นั้น ๆ เช่น พระยานุรักษ์ราชมณเฑียร ก็เรียก พระยานุรักษ์ราชมณเฑียร อย่าเรียกเจ้าคุณอนุรักษ์ราชมณเฑียร พระศาสนโสภณ อย่าเรียกว่า เจ้าคุณศาสนโสภณ เว้นแต่การเรียกล้าลอง จะเรียกว่าท่านเจ้าคุณหรือเจ้าคุณนั้นไม่ห้าม ผู้มีบรรดาศักดิ์เป็นนาย เช่น นายจางนราชกิจ นายวรการบัญชา อย่าเปลี่ยนนายเป็นคุณ เพราะนายเป็นราชทินนาม บรรดาศักดี้นายนี้ไม่คู่กัน บางทีก็เขียนแยกเป็นนามกับนามสกุล เช่น นายจางนราชกิจ อย่างนี้ไม่ถูก

บรรดาศักดีของผู้เป็นราชสกุลอีกอย่างหนึ่งไม่คู่กัน คือ บรรดาศักดี “หม่อม” เช่น หม่อมทิววงศ์ถวัลยศักดิ์ หม่อมสนิทวงศ์เสนี หม่อมในที่นี้เป็นบรรดาศักดีเหมือน พระ พระยา ผู้ที่มีบรรดาศักดี หม่อมไม่ใช่เจ้า เป็นหม่อมราชวงศ์

๑๐. นางสนองพระโอษฐ์ นางพระกำนัล ถ้าไม่มีฐานันดรศักดิ์เป็นหม่อมราชวงศ์ หรือ หม่อมหลวง ใช้คุณนำหน้าชื่อ แต่ถ้าเป็นหม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ก็ไม่ต้องเปลี่ยนเป็นคุณ

๑๑. สุภาพสตรีที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า มักจะเข้าใจว่าต้องเรียก คุณหญิงเสมอ เป็นการไม่ถูกต้อง ถ้าสุภาพสตรีนั้นเป็นหม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ก็คงเรียก หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวงตามเดิม เช่น หม่อมราชวงศ์เบญจวรรณ จักรพันธ์ เป็นต้น ถ้าสุภาพสตรีไม่มีฐานันดรศักดิ์และสมรสแล้วเรียกคุณหญิง เช่น คุณหญิงกรันท์ สนิทวงศ์ฯ ถ้ายังไม่ได้สมรสเรียก คุณ เช่น คุณเพ็ชร เวชบุล ถ้าได้รับพระราชทานทูลเชิญจุลจอมเกล้าพิเศษ เป็นท่านผู้หญิงถึงแม้จะมีฐานันดรศักดิ์เดิมเป็นหม่อมหลวง หม่อมราชวงศ์ก็ตาม เช่น ท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร ท่านผู้หญิงทิววงศ์ ถวัลยศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์พรพรรณ) แต่ถ้ามีฐานันดรศักดิ์เป็นหม่อมของพระราชวงศ์ ไม่เรียกเป็นท่านผู้หญิง คงเรียกตามฐานันดรเดิม เช่น หม่อมหลวงสร้อยระย้ายุค เป็นต้น

สุภาพสตรีที่สมรสแล้วแต่ไม่ได้เป็นภริยาของพระยาหรือไม่ได้รับพระราชทานอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า อย่าเรียกว่า คุณหญิง คงเป็น “นาง” หรือเรียกล้าลองก็เรียกว่าคุณนาย

๑๒. คำที่เป็น “คำสั่ง” “คำพูด” “ความดำริ” สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใช้ “พระบรมราชโองการ” “พระราชกระแส” “กระแสพระราชดำรัส” “พระราชดำริ” “กระแสพระราชดำริ” สำหรับสมเด็จพระบรมราชินีใช้เช่นเดียวกัน เว้นแต่คำสั่งใช้ว่า “พระราชเสาวนีย์” (คำ “พระบรมราชโองการ” นั้น

ใช้เมื่อทรงรับพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว)

ขอให้ระมัดระวังการใช้คำว่า พระบรมราชโองการหรือ พระราชเสาวนีย์ สองคำนี้เป็นการพูดที่เป็นคำสั่ง คือ มีผลบังคับ ไม่ใช่เป็นการพูดธรรมดา อย่างเช่น นิสิตกราบบังคมทูลขอให้ผู้ต้องใช้คำว่า “ขอพระราชทานพระราชกระแส” หรือ “ขอพระราชทานพระกระแสพระราชดำรัส” ไม่ใช่ขอพระราชทานพระบรมราชโองการ หรือ พระราชเสาวนีย์

๑๓. การใช้คำ “ถวาย” ถ้าสิ่งของนั้นเป็นของเล็กใช้ “ทูลเกล้าฯ ถวาย” ถ้าเป็นของใหญ่ใช้ “น้อมเกล้าฯ ถวาย” หรือ “ถวาย” เฉย ๆ

๑๔. คำว่า “บอก” มักใช้ผิดเสมอ คือ ชอบใช้ว่า “กราบบังคมทูล” ที่ถูกต้องใช้ว่า “กราบบังคมทูล” เช่น “กราบบังคมทูลถวายรายงาน” “กราบบังคมทูลรายงานกิจการ”

๑๕. คำว่า “ขอบใจ” ถ้าจะกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอบใจ ก็ใช้ว่า “ทรงขอบใจ” หรือ “พระราชทานพระราชกระแสขอบใจ” ไม่ใช่ “ขอบพระทัย” เว้นแต่ผู้ที่ทรงขอบใจนั้นเป็นพระราชวงศ์ จึงใช้ “ขอบพระทัย”

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานกระแสขอบใจประชาชน”

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสขอบพระทัย พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลาภฤทธิยากร”

๑๖. การใช้ราชาศัพท์ต้องระมัดระวังในทุกด้าน เช่น ทูลกระหม่อมชายเสด็จร้านค้า เจ้าของร้านถวายหมวก เช่นนี้ จะใช้ถวายพระมาลาไม่ได้ เพราะหมวกนั้นยังไม่ได้เป็นของพระองค์ท่าน คำว่าฉลองพระองค์ระวางอย่าใช้ว่า “ทรงฉลองพระองค์ขาสั้น” เพราะฉลองพระองค์ คือ เสื้อ หรือคำว่าพระภูษา แปลว่า ผ้าถุง อย่าใช้ในกรณีแปลว่า ผ้าคลุม ต้องใช้ว่า “ทรงพระสนับเพลาขาสั้น” “ผ้าคลุมพระเกศา”

๑๗. คำใหม่ ๆ ที่ไม่มีราชาศัพท์โดยเฉพาะ เช่น กระเป๋ เครื่องสำอาง ลิปสติก เซ้ทผม สเปรย์ผม เมื่อจะใช้ให้เป็นราชาศัพท์ คำใดที่เปลี่ยนได้ก็เปลี่ยน ที่เปลี่ยนไม่ได้ก็ควรคงรูปศัพท์เดิมไว้ เช่น กระเป๋าทรงถือ เครื่องพระสำอาง ลิปสติก ทรงแต่งพระเกศา ทรงฉีดพระเกศา ทรงฉีดเส้นพระเกศา เป็นต้น

เรื่องที่มีผู้สงสัยอยู่เสมอ คือเมื่อกล่าวถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อกล่าวถึงพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ต่างประเทศ และเมื่อกล่าวถึงตัวละครในวรรณคดีที่เป็นเจ้า เช่น อิเหนา จะต้องใช้ราชาศัพท์หรือไม่ ในเรื่องนี้ขอสรุปว่าต้องใช้ตามฐานันดรที่แท้จริง เว้นแต่คำว่า “บรม” ใช้สำหรับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น

บทที่ 11

ความคิดกับภาษา

อุปสรรคของการคิด หมายถึง การที่ความคิดนั้นหยุดชะงักลงไม่ดำเนินไปตามกระบวนการทำงานของจิตใจอุปสรรคของการคิด

1. ความอคติ
2. ความเร่งรัด
3. ความบกพร่องของสภาพทางกายและจิต
4. สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย
5. ความเหนื่อยล้าและความซ้ำซากจำเจ
6. การขาดพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอ

บทที่ 12

ภาษากับเหตุผล

โครงสร้างของการแสดงเหตุผล

การแสดงเหตุผลประกอบด้วย "ตัวเหตุผล" หรือ "ข้อสนับสนุน" และ "ข้อสรุป"

ภาษาที่ใช้ในการแสดงเหตุผล

1. การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับข้อสรุป โดยใช้คำสันธานเชื่อม
 - สันธานที่เรียง "เหตุผล" ก่อน "ข้อสรุป" ได้แก่ จึง , ดังนั้น ... จึง , เพราะ...ฉะนั้น , เพราะ...จึง , เมื่อ ... จึง , โดยที่ ... จึง เป็นต้น
 - สันธานที่เรียง "ข้อสรุป" ก่อน "เหตุผล" ได้แก่ เพราะว่า , โดยเหตุที่ , เพราะ , ด้วย เป็นต้น
2. การเรียบเรียงข้อความ โดยวางส่วนที่เป็นเหตุผล และส่วนที่เป็นข้อสรุปไว้ให้เหมาะสม โดยไม่ต้องใช้สันธานเชื่อม ใช้กับข้อความที่ไม่หนักจนเกินไป
3. การใช้กลุ่มคำ กลุ่มคำที่ใช้นี้จะบ่งชี้ว่าข้อความที่ตามมาเป็น เหตุผลหรือข้อสรุป
4. การให้เหตุผลหลาย ๆ ข้อประกอบกัน เพื่อให้มีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้นในข้อสรุปนั้น ๆ

กระบวนการแสดงเหตุผลและการอนุมาน

อนุมาน หมายถึง การใช้ความคิดเพื่อหาข้อสรุปจากหลักหลักทั่วไป หรือหลักเกณฑ์ หรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วิธีนิรนัย คือ การแสดงเหตุผลจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย
2. วิธีอุปนัย คือ การแสดงเหตุผลจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม วิธีนี้มีข้อสังเกต คือ มีการใช้แนวเทียบเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นจริงอย่างแน่นอนเช่นนั้นเสมอไป

การอนุมานโดยพิจารณาสาเหตุผลลัพธ์

1. การอนุมานจากสาเหตุไปหาผลลัพธ์ คือ การพิจารณาเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยใช้ความรู้ความเข้าใจในการพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร
2. การอนุมานจากผลลัพธ์ไปหาสาเหตุ คือ การพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์โดยใช้ความรู้ความเข้าใจในการพิจารณาว่าเหตุการณ์นั้นเกิดจากสาเหตุอะไร
3. การอนุมานจากผลลัพธ์ไปหาผลลัพธ์ คือการใช้ความรู้ความเข้าใจพิจารณาเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดว่าเป็นผลลัพธ์ของสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งก่อน แล้วจึงพิจารณาต่อไปว่าสาเหตุนั้นอาจจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อะไรอีกได้บ้าง (ผล-เหตุ-ผล)

บทที่ 13

การโต้แย้ง

การโต้แย้ง คือ การแสดงทรรศนะที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายจะพยายามใช้ข้อมูล หลักฐาน เหตุผล รวมทั้งทรรศนะต่าง ๆ มาสนับสนุนทรรศนะของตนและคัดค้านทรรศนะของอีกฝ่ายหนึ่ง

กระบวนการโต้แย้ง

1. การตั้งประเด็นในการโต้แย้ง ประเด็นในการโต้แย้ง คือ จุดสำคัญต่าง ๆ ที่นำมาเป็นข้อโต้แย้งกัน ในการตั้งประเด็นในการโต้แย้งนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของการโต้แย้ง มีดังต่อไปนี้

1. การโต้แย้งเกี่ยวกับข้อเสนอเพื่อให้เปลี่ยนแปลงสภาพเดิม ประเด็นสำคัญในการโต้แย้ง มี 3 ประการ คือ สภาพเดิมที่เป็นอยู่นั้นมีข้อเสียหายหรือไม่ ข้อเสนอเพื่อการเปลี่ยนแปลงสามารถแก้ไขได้หรือไม่ และผลที่เกิดขึ้นจากข้อเสนอกู้มาหรือไม่

2. การโต้แย้งเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ประเด็นในการโต้แย้ง มี 2 ประการ คือ ข้อเท็จจริงที่อ้างถึง หรือที่กล่าวถึงนั้นมีสิ่งที่ยังอิงจริงแท้หรือไม่ ณ ที่ใด และการตรวจสอบพบว่าสิ่งที่ยังอิงนั้นมีอยู่จริง ซึ่งทำได้หรือไม่ ด้วยวิธีใด

3. การโต้แย้งเกี่ยวกับคุณค่า มักจะเกิดขึ้นกับความรู้สึส่วนตัว

2. การนิยามคำสำคัญที่อยู่ในประเด็นของการโต้แย้ง การนิยาม คือ การกำหนดความหมายคำสำคัญที่อยู่ในประเด็นการโต้แย้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถโต้แย้งกันได้ถูกต้อง

3. การค้นหาและเรียบเรียงข้อสนับสนุนทรรศนะของตน

การค้นหาข้อสนับสนุนทรรศนะของตนศึกษาได้จากการอ่าน การฟัง การสัมภาษณ์ และการสังเกต แล้วบันทึกเป็นหลักฐาน

4. การชี้ให้เห็นจุดอ่อนของทรศนะของฝ่ายตรงข้าม

1. จุดอ่อนของการนิยามสำคัญในประเด็นของการโต้แย้ง อาจให้คำนิยามที่วกวนบิดเบือนความหมาย หรือยากแก่การเข้าใจของคำสำคัญบางคำในประเด็นการโต้แย้ง
2. จุดอ่อนในด้านปริมาณของความถูกต้องของข้อมูล โดยชี้ให้เห็นว่าข้อมูลที่อีกฝ่ายเสนอมานั้นไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ หรือมีข้อผิดพลาด
3. จุดอ่อนของสมมติฐานและวิธีการอนุมาน "สมมติฐาน" หมายถึงหลักทั่วไปที่ยอมรับกัน และนำข้อสมมติฐานนั้นไปใช้โดยวิธีการอนุมานเพื่อนำไปเป็นข้อสรุป

"วิธีการอนุมาน" หมายถึง กระบวนการหาข้อสรุปจากสมมติฐานที่มีอยู่ในการโต้แย้ง จะต้องชี้ให้เห็นว่า สมมติฐานของฝ่ายตรงข้ามยังไม่เป็นที่ยอมรับ หรือมีความผิดพลาดอยู่

การวินิจฉัยเพื่อการตัดสินข้อโต้แย้ง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. พิจารณาเฉพาะเนื้อหาสาระที่แต่ละฝ่ายนำมาโต้แย้ง เช่น การโต้ว่าที่ การตัดสินของผู้พิพากษา
2. วินิจฉัยโดยใช้คุณพินิจของคนประกอบการตัดสินใจ เช่น การลงมติ การตัดสินใจเลือก

ข้อควรระวังในการโต้แย้ง

1. หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์
2. มีมารยาทในการใช้ภาษา ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา
3. เลือกประเด็นที่โต้แย้งกันแบบสร้างสรรค์

บทที่ 14

การแสดงทรศนะ

ทรศนะ หมายถึง ความคิดเห็นที่ประกอบด้วยเหตุผล ซึ่งจะเป็แนวทางในการใช้คุณพินิจในการตัดสินใจเพื่อความสุขุมและรอบคอบ

โครงสร้างของการแสดงทรศนะ

1. ที่มา หมายถึง ดันเหตุที่ทำให้เกิดการแสดงทรศนะ
2. ข้อสนับสนุน หมายถึง เหตุผลที่แสดงข้อเท็จจริง หลักการ ทรศนะหรือมติ ที่ผู้แสดงทรศนะใช้สนับสนุน
3. ข้อสรุป หมายถึง สารที่ผู้แสดงนำมาให้ผู้อื่นพิจารณาและยอมรับเพื่อนำไปปฏิบัติ อาจจะเป็นข้อเสนอแนะ ข้อสันนิษฐาน ข้อวินิจฉัย หรือประเมินค่า ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการแสดงทรศนะ

ประเภทของทรศนะ

1. ทรศนะเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เป็นการสันนิษฐาน คาดคะเนเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วว่ามีข้อเท็จจริงถูกต้องเป็นอย่างไร
2. ทรศนะเกี่ยวกับคุณค่า หรือค่านิยม เป็นการประเมินค่าว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือไม่ มีประโยชน์
3. ทรศนะเกี่ยวกับนโยบาย เป็นการเสนอแนะว่าควรทำอะไร อย่างไร หรือควรปรับปรุงแก้ไขสิ่งใด อย่างไร

ภาษาที่ใช้ในการแสดงทรศนะ

ภาษาที่ใช้แสดงทรศนะ มีกลุ่มคำหรือคำที่เชื่อว่าเป็นการแสดงทรศนะ เช่น เห็นว่า , น่าจะ , ควร , เข้าใจว่า , ควรจะ , มักจะ หรือใช้กลุ่มคำที่สื่อความหมายไปในทางประเมินค่า แสดงความเชื่อมั่น คาดคะเน

ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงทรศนะ

1. ปัจจัยภายนอก เช่น สื่อ , ผู้รับสาร , บรรยากาศแวดล้อม , เวลา , สถานที่ , บุคคลอื่น ๆ
2. ปัจจัยภายใน เช่น ความรู้ความสามารถ , สถิติปัญญา , ประสบการณ์ , ความเชื่อมั่น , ความพร้อมทางร่างกาย , ทักษะคิด เป็นต้น

บทที่ 15

การโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจ หมายถึง การใช้ความพยายามที่จะเปลี่ยนความเชื่อ ทักษะคิด ค่านิยม และการกระทำของบุคคลด้วยกลวิธีที่เหมาะสม อันมีผลทำให้บุคคลนั้นยอมรับและยอมเปลี่ยนแปลงตามที่ผู้โน้มน้าวใจต้องการ

ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์กับการโน้มน้าวใจ

ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมกระทำต่าง ๆ เพื่อให้สนองความต้องการของตนเองได้จากแนวทางที่ถูกเร้าได้ง่ายที่สุด

กลวิธีการโน้มน้าวใจ

1. แสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของผู้โน้มน้าวใจ ในด้านความรู้ มีคุณธรรม และมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น เพื่อให้เกิดความศรัทธา น่าเชื่อถือและคล้อยตาม
2. ใช้เหตุผลหนักแน่น ควรแก่การยอมรับแท้จริง
3. แสดงถึงความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วมกับผู้ที่ตนกำลังโน้มน้าว
4. ชี้ให้เห็นด้านดีและด้านเสีย โดยให้โอกาสผู้ที่ถูกโน้มน้าวใจได้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ

5. สร้างบรรยากาศให้ผ่อนคลายไปในทางสร้างความหรรษาแก่ผู้รับสาร ใช้ทีเล่นทีจริงบ้าง
6. เราให้เกิดอารมณ์อย่างแรงกล้าและอาจคล้อยตามผู้นั้นได้ง่ายได้โดยง่าย เช่น อารมณ์เวทนา

ความหวาดกลัว

ภาษาที่ใช้โน้มน้าวใจ

1. หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่มีน้ำเสียงข่มขู่ บีบบังคับ หรือคุกคามความรู้สึกของผู้อื่น
2. ควรใช้น้ำเสียงที่ไพเราะ เสนอแนะ ของร้อง วิงวอน เร้าใจ หรือจูงใจ
3. ไม่ใช้ภาษาที่ยืดเยื้อ

สารที่ใช้โน้มน้าวใจ

1. คำเชิญชวน เป็นการแนะนำให้ช่วยกันทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดประสงค์ที่เด่นชัด
2. โฆษณาสินค้าหรือบริการ มักใช้ถ้อยคำที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ คุณภาพเกินความเป็นจริง
3. โฆษณาชวนเชื่อ เป็นการพยายามที่จะเปลี่ยนความเชื่อหรือการกระทำของบุคคลจำนวนมากให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมและความถูกต้อง กลวิธีในการโฆษณาชวนเชื่อ เช่น การใช้ถ้อยคำหุรหุรา การอ้างบุคคลหรือสถาบัน การอ้างประโยชน์ตน และประโยชน์ส่วนใหญ่ การตราชื่อ เป็นต้น

บทที่ 16

การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพตามหน้าที่และความหมาย

คำและสำนวน

ความหมายของถ้อยคำ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ความหมายเฉพาะของคำและความหมายเทียบเคียงกับคำอื่น

1. ความหมายเฉพาะของคำ คือคำๆเดียวอาจมีความหมายได้หลายอย่าง โดยพิจารณาความหมายตามตัวกับความหมายเชิงอุปมา และความหมายนัยตรงกับความหมายนัยประหวัด

ความหมายตามตัว คือ ความหมายที่ปรากฏตามตัว

ความหมายเชิงอุปมา คือ ความหมายเปรียบเทียบ

ความหมายนัยประหวัด คือ ความหมายของคำ ทำให้เกิดความความรู้สึกต่างๆทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

2. ความหมายเทียบเคียงกับคำอื่น แบ่งออกเป็น

1. คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือเรียกว่า คำไวพจน์ เช่น ศัตรู-อริ-ปฏิปักษ์-ดัสกร เป็นต้น
2. คำที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดำ-ขาว, สูง-ต่ำ, อ้วน-ผอม เป็นต้น

3. คำที่มีความหมายร่วมกัน/ใกล้เคียงกัน เช่น แน่นหนา-ซุกซม ,ตัด-หั่น, ขำ-ขัน เป็นต้น

4. คำที่มีความหมายแคบกว้าง เช่น เครื่องเขียน มีความหมายกว้าง ปากกา,ดินสอ,ไม้

บรรทัด มีความหมายแคบ

คำพ้องรูป	-รูปเหมือน	ออกเสียงต่าง	ความหมายต่าง
คำพ้องเสียง	-เสียงเหมือน	รูปต่าง	ความหมายต่าง
คำพ้องรูปพ้องเสียง-รูปเหมือน		ออกเสียงเหมือน	ความหมายต่าง
คำพ้องความหมาย-รูปต่าง		ออกเสียงต่าง	ความหมายเหมือน

3. ความหมายแฝง คือ ความหมายย่อยที่แฝงอยู่ในความหมายใหญ่ มักอยู่ในคำกริยาและวิเศษณ์

คำบอกทิศทาง

- ออกข้างนอก บ้วน
- แยกกัน เติลิด
- ขึ้นข้างบน แหงน
- ลงข้างล่าง อัด

คำแสดงการเคลื่อนไหว

- เคลื่อนที่ไปมา พลั่ว
- เคลื่อนไหวที่ละมากๆ กรู
- เคลื่อนจากที่ เขยิบ

คำแสดงความรู้สึกทางเสียง

- คำเลียนเสียง เพล้ง
- โสตสัมผัส แว่ว
- คัง อึกทึก

คำที่แสดงการเปลี่ยนแปลง

- มากขึ้น พัฒนา
- น้อยลง ถดถอย

วิธีการใช้ถ้อยคำ

1. การใช้คำให้ตรงความหมาย

- ใช้คำให้ความหมายกระชับหรือบริบทช่วยให้ชัดเจน
- ใช้คำที่มีใจความหมายกำกวม

- ใช้คำที่แม่นยำตรงกับความต้องการ คำแต่ละคำจะใช้ใน ภาพแตกต่างกัน
- ใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับคำอื่นให้เหมาะสม
- 2.การใช้คำให้ตรงตามความนิยมของผู้ที่ใช้ภาษาเดียวกัน
- 3.การใช้คำให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- 4.การใช้คำไม่ซ้ำซากหรือรู้จักหลากคำ
- 5.การใช้คำให้เห็นภาพ

การใช้สำนวน

สำนวน เป็นถ้อยคำคมคาย สละสลวย มีความหมายลึกซึ้งกว่าคำสามัญ เป็นคำที่รวบรวม ย่นย่อ ความหมายของคำยาวๆให้เหลือ2-3คำแต่กินใจความ ซึ่งถ้อยคำสำนวนนี้จะสลับกันหรือตัดทอนไม่ได้ จะมีความหมายเป็นที่เข้าใจกันจนแพร่หลาย ไม่ตรงไปตรงมาและครอบคลุมไปถึงสุภาษิต

คำพังเพย

คำพังเพย เป็นคำกล่าวต่อๆกันมา ที่มีความหมายแฝง มีลักษณะคล้ายภาษิต เพื่อเป็นข้อคิดหรือแสดงความคิดเห็นทั่วไป หรืออาจเป็นการกล่าวเปรียบเปรยอะไรบางอย่างโดยมิได้มุ่งเน้นการสอนใจ เช่น เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม , ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด เป็นต้น

ภาษิตหรือสุภาษิต

ภาษิตหรือสุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวแนะนำ สั่งสอน เตือนสติ ด้วยหลักความจริง เช่น อยู่บ้านท่านอย่านั่งดูตาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น, เข้าเถื่อนอย่าลืมหิ้ว ได้หน้ำอย่าลืมห้าง เป็นต้น

ลักษณะสำนวนไทย

1. มีเสียงสัมผัสที่คล้องจองกัน(หรืออาจไม่มีสัมผัสก็ได้) เช่น

ต้นร้ายปลายดี	พวกมากลากไป
คอกขาดบาดตาย	โง่งเง่าเต่าตุ่น
น้ำพึ่งเรือเสื่อพึ่งป่า	รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ
- สำนวนที่ไม่มีเสียงสัมผัส เช่น

ไก่โห่	งามหน้า	ชิมलग
ควันหลง	กาคาบพริก	ดาบสองคม
กึ่งทองใบหยก	กินปูนร้อนท้อง	ดินพอกหางหมู

2. เป็นกลุ่มคำที่เรียงกันตั้งแต่ 2 คำถึง 12 คำ
3. เป็นประโยคที่มีใจความเดียว หรือถ้ามีมากกว่าหนึ่งใจความมักเป็นเหตุเป็นผลกันหรือมักสนับสนุนกัน

บทที่ 17

สำนวน คำพังเพย สุภาษิต

๑. กลุ่มคำว่า “เบีย”

- พูดไปสองไปเบีย นิ่งเสียคำสิงทอง
 - ถ้าพูดไปแล้วไม่มีประโยชน์ก็นิ่งเสียดีกว่า
- แจงสี่เบีย
 - แจกแจกอย่างละเอียด
- สิบเบียใกล้มือ
 - สิ่งใดอยู่ใกล้มือ ก็ควรคว้าเอาไว้ก่อน
- เก็บเบียได้ถูกร้าน
 - ทำงานชนิดที่ได้เงินเล็กน้อยก็เอา
- เบียหัวแตก
 - เงินที่ได้กระจัดกระจายไม่เป็นกอบเป็นกำ
- เบียน้อยหอยน้อย
 - มีเงินน้อย
- เบียบ้ายรายทาง
 - เงินที่เสียไประหว่างการติดต่อธุรกรรม

๒. กลุ่มสองใจ

- รักพี่เสียดายน้อง
 - ลังเลใจ, ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะเลือกอย่างไร
- จับปลาสองมือ
 - โลก ทำนองรับงานไว้หลายฝ่าย แต่ทำอะไรไม่ทันสักอย่าง
- เขี่ยบเรือสองแคว
 - หวังผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ทำที่เข้าด้วยทั้งสองฝ่าย
- ดีสองหน้า / ดีหลายหน้า
 - คลบตะแลง, กลับกลอก, ทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจผิดว่าเป็นพวกตน

- นกสองหัว / หมาสองหาง
 - คนที่ทำตัวฝึกฝนเข้าด้วยทั้งสองฝ่ายที่ไม่เป็นมิตรกัน โดยหวังประโยชน์เพื่อตน
- สองฝึกสองฝ่าย
 - แปลเหมือน “นกสองหัว” แต่ในพจนานุกรมยกตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องบ้านเมือง เช่น ประเทศเล็กที่ช่วยตัวเองไม่ได้ มักต้องทำตัวสองฝึกสองฝ่ายกับประเทศใหญ่เพื่อความอยู่รอดของตน (ฝึกฝ่าย เป็นคำซ้อน แปลว่า พวก, ข้าง, เข้าพวก, เข้าข้าง)

๓. กลุ่มไม่ดูกาลเทศะ

- เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน
 - แสดงความรู้หรืออวดรู้กับผู้ที่รู้เรื่องดีกว่า
- สอนหนังสือสังฆราช (บอกหนังสือสังฆราช)
 - สอนสิ่งที่เขารู้ดีอยู่แล้ว
- สอนจระเข้ว่ายน้ำ
 - สอนสิ่งที่เขารู้ดีหรือที่เขาถนัดอยู่แล้ว
- เปิดประชันไก่
 - ผู้ที่มีความรู้ความสามารถน้อย แต่อวดแข่งกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูง

๔. กลุ่ม “กินกงสี”

- อัฐยายซื้อขนมยาย
 - ๑) เอาทรัพย์สินจากผู้ปกครองหญิงที่จะขอแต่งงานด้วย มอบให้เป็นสินสอดของหมั้นแก่ผู้ปกครองหญิงนั้นโดยสมรู้กัน
 - ๒) การเอาทรัพย์สินจากผู้ใดผู้หนึ่งซื้อหรือแลกเปลี่ยนของมีค่าของผู้นั้น
- เนื้อเต่าขำเต่า
 - นำเอาทรัพย์สินส่วนที่เป็นกำไรหรือดอกเบียกลับไปลงทุนต่อไปโดยไม่ต้องใช้ทุนเดิม

๕. กลุ่มบ้านแตกและสาแหรก

- ร้องเสียงบ้านแตก
 - ร้องเสียงดั่งลั่น (ไม่ต้องเดิมน่า “ร้องเสียงบ้านแตกสาแหรกขาด”)
- บ้านแตกสาแหรกขาด
 - ลักษณะหรืออาการที่ครอบครัวหรือบ้านเมืองเกิดเหตุการณ์อย่างร้ายแรง ถึงทำให้ต้องกระจัดกระจายพลัดพรากจากกัน

- บ้านแตกสาแหรกขาด
 - ลักษณะหรืออาการที่ครอบครัวหรือบ้านเมืองเกิดเหตุการณ์อย่างร้ายแรง ถึงทำให้ต้องกระจัดกระจายพลัดพรากจากกัน
- ผู้ดีเปดสาแหรก
 - ญาติที่สืบสายกันเป็นชั้น ๆ ตั้งแต่ต้นวงศ์สกุล คือบิดามารดาของปู่และย่า ๔ บิดามารดาของตาและยาย ๔ รวมเป็น ๘ โดยปริยายหมายถึงคนที่ทำกริคราย เอาอย่างผู้ดี

๖. กลุ่มไม่ประมาณตน

- เอาไม้ซุงงัดไม้ซุง
 - คัดค้านผู้ใหญ่ ผู้มีฐานะสูงกว่า หรือผู้มีอำนาจมากกว่า ย่อมไม่สำเร็จ และอาจได้รับผลร้ายแก่ตัวอีกด้วย (เน้นความมีกำลังหรือบารมีน้อย)
- น้ำน้อยแพ้ไฟ
 - ฝ่ายข้างน้อยย่อมแพ้ฝ่ายข้างมาก (เน้นความมีจำนวนคนน้อย)
- เห็นช้างจี้ตามช้าง (เห็นเขาขึ้นคามาหน เอามือประสานกัน)
 - ทำเลียนแบบคนใหญ่คนโต หรือคนมั่งมีทั้ง ๆ ที่ตนไม่มีกำลังทรัพย์หรือความสามารถพอ

๗. กลุ่มหมดตัว

- ลิ่นเนื้อประดาตัว
 - ตกทุกข์ได้ยาก หมดสิ้นทรัพย์สมบัติ เพราะเล่นการพนันหรือถูกโกง
- ลิ่นไร่ไม่ตอก
 - ยากไร้, ขัดสนถึงขีดสุด, ไม่มีทรัพย์สมบัติติดตัว

๘. กลุ่มเกี่ยวกับโอกาส

- น้ำขึ้นให้รีบตัก
 - มีโอกาสดีควรรีบทำ
- ดั้นแต่ดึก สึกแต่หนุ่ม
 - เร่งรัดการทำงานให้เหมาะสมแก่วัยและเวลา
- รวบหัวรวบหาง
 - รวบรัดให้สั้น, ทำให้เสร็จโดยเร็ว, ฉวยโอกาสเมื่อมีช่องทาง
- กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม้
 - ลักษณะของการทำงานที่มีความลังเลใจ ทำให้แก้ปัญหาได้ไม่ทันทั่วทั้งที เมื่อได้อย่างหนึ่ง แต่ต้องเสียอีกอย่างหนึ่งไป

- ช้า ๆ ได้พริ้วเล่มงาม
 - ค่อย ๆ คิดค่อย ๆ ทำแล้วจะสำเร็จผล
- ช้าเป็นการ นานเป็นคุณ
 - ค่อย ๆ คิดค่อย ๆ ทำดีกว่าด่วนทำ
- สิบเบี้ยใกล้มือ
 - ของหรือประโยชน์ที่ควรได้ (แม้จะน้อยนิดหรือไม่เลอเลิศ) ก็เอาไว้ก่อน

๕. กลุ่มฝ่ายตรงข้าม

- หนามขอกอก
 - คนหรือเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกเหมือนมีอะไรมาทิ้งแทงอยู่ในอกตลอดเวลา
- หอกข้างแคร่
 - คนใกล้ชิดที่อาจคิดร้ายขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ มักใช้แง่ลูกเลี้ยงที่ติดมากับพ่อหรือแม่, ศัตรูที่อยู่ข้างตัว

๑๐. กลุ่มฟุ่มเฟือยโดยไร้เหตุ

- ดำน้ำฟรีกละลายแม่น้ำ
 - ๑) ลงทุนไปโดยได้ผลประโยชน์ไม่คุ้มทุน
 - ๒) ใช้จ่ายทรัพย์สินในทางที่ไม่เกิดประโยชน์
 - ๓) เสียทรัพย์สินไปโดยไม่ได้รับประโยชน์อะไร
- จี๋ข้างจับตักแตน
 - ๑) ลงทุนมากแต่ได้ผลนิดหน่อย
 - ๒) เรื่องเล็กทำให้เป็นเรื่องใหญ่ ทำให้ได้ผลไม่คุ้ม
- เกี้ยวแฝกมุงป่า
 - ทำอะไรเกินกำลังความสามารถของตัวเอง
- ฆ่าช้างเอางา
 - ทำลายสิ่งที่ใหญ่โต เพื่อให้ได้ของสำคัญเพียงเล็กน้อยมาเป็นประโยชน์ของตน โดยไม่คิดว่าที่ตกลงไปนั้นเป็นการสมควรหรือไม่
- กระเชอกันรั้ว
 - สุรุ่ยสุร่าย, ไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบ, ขาดการประหยัด
- จับเสือมือเปล่า
 - แสวงหาประโยชน์โดยตัวเองไม่ต้องลงทุน

- ชุมมือเปิบ
 - ฉวยประโยชน์จากคนอื่นโดยไม่ได้ลงทุนลงแรง

- ฆ่าควายเสียดายพริก
 - เตือนให้รู้ว่า ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่

๑๑. กลุ่มรับเคราะห์

- แพะรับบาป
 - คนที่รับเคราะห์กรรมแทนผู้อื่นที่ทำความผิดนั้น (ต่อให้อยู่ไกลแค่ไหนก็รับเคราะห์ได้)
- หนึ่งหน้าไฟ
 - ผู้ได้รับความเดือดร้อนก่อนผู้อื่น เช่น ลูกทำความผิดมา พ่อแม่ก็ต้องเป็นหนึ่งหน้าไฟ
- กระโถนห้องพระโรง
 - ผู้ที่ใคร ๆ ก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใคร ๆ ก็พากันรุมใช้อยู่คนเดียว
- ปลาติดหลังแห (ปลาติดร่างแห)
 - คนที่พลอยได้รับเคราะห์กรรมร่วมกับผู้อื่นทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีส่วนพัวพันด้วย
- พลอยฟ้าพลอยฝน
 - ไม่ได้เกี่ยวข้องก็เป็นตามไปด้วย
- ตกกระไดพลอยโจน
 - จำเป็นที่จะต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่มีทางเลือก

๑๒. กลุ่มเกี่ยวกับการชู้ ประชด

- เขียนเสือให้วัวกลัว
 - ทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียขวัญหรือเกรงขาม (เน้นเกี่ยวกับการชู้)
- เชือดไก่ให้ลิงดู
 - ทำโทษคนหนึ่งให้อีกคนหนึ่งกลัว (เน้นการชู้ที่ต้องมีการทำโทษหรือฆ่า)
- ตีวัวกระทดคราด
 - โกรธคนหนึ่งแต่ทำอะไรไม่ได้ ปล่อยให้ปรังความอีกคนหนึ่งที่เกี่ยวข้องและตนสามารถทำได้ (เน้นเกี่ยวกับการประชด)
- หุงข้าวประชดหมา ปรุงปลาประชดแมว
 - ทำประชดหรือแค้น ซึ่งรังแต่จะเสียประโยชน์

๑๓. กลุ่มทำอะไรลวก ๆ

- สุกเอาเผากิน

- ทำลวก ๆ , ทำพอเสร็จไปคราวหนึ่ง ๆ เพราะไม่มีเวลาพอ คล้ายกับสำนวนว่า “ขอไปที” (ไม่เกี่ยวกับนิสัยหรือการอำพราง)
 - ผักชีโรยหน้า
 - การกระทำสิ่งใดเพียงเล็กน้อยเป็นการฉาบหน้า เพื่อจะลวงให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์
 - ขายผ้าเอาหน้ารอด
 - ๑) ขอมเสียดสละแม่แต่ของจำเป็นที่ตนมีอยู่เพื่อรักษาชื่อเสียงของตนไว้
 - ๒) ทำให้สำเร็จลุล่วงไป เพื่อรักษาชื่อเสียงของตนไว้
 - จับแพะชนแกะ
 - ทำอย่างขอไปที ไม่ได้แบบนี้ก็เอาอย่างนั้นเข้าแทนที่เพื่อให้ลุล่วงไป
 - ผักต้มขนมขำ
 - ผสมผสมปนเปกันยุ่ง
 - ปัดสวะ
 - ทำอย่างขอไปที
 - มือห่างตีนห่าง
 - มีความหมายเน้นเกี่ยวกับนิสัยที่สุรุษสุร้าย สะเพร่า เลินเล่อ ทำลวก ๆ ไม่ระมัดระวัง
 - หัวมังกุท้ายมังกร
 - ไม่เข้ากัน, ไม่กลมกลืนกัน, มาหลายแบบอย่างปนเปกัน
๑๔. กลุ่มจับโน้นชนนี้
- จับพลัดจับผลู
 - จับผิด ๆ ถูก ๆ , บังเอิญเป็นไปโดยไม่ตั้งใจ
 - ผิดฝาผิดตัว
 - ไม่เข้าชุดกัน ไม่เข้าคู่กัน
๑๕. กลุ่มคิดรอบคอบ
- คิดสะระตะ
 - คิดถึงผลดีผลเสีย
 - คิดหน้าคิดหลัง
 - ตรึกตรองอย่างรอบคอบ
 - คิดลูกคิดรางแก้ว

- คิดถึงผลกำไรที่จะได้ทางเดียว
 - บวกลบคูณหาร
 - คิดถึงผลกำไรขาดทุนอย่างรอบคอบ
๑๖. กลุ่มทำเป็นไม่สนใจ
- ท่องไม่รู้ร้อน
 - ไม่รู้สึกเดือดร้อนหรือยินดียินดีร้าย
 - ทำหูทวนลม
 - แสร้งทำเป็นไม่ได้ยิน
๑๗. กลุ่มยากเย็นแสนเข็ญ
- งมเข็มในมหาสมุทร
 - ค้นหาสิ่งที่ยากจะค้นหาได้, ทำกิจที่สำเร็จได้ยาก
 - เข็นครกขึ้นภูเขา
 - ทำงานที่ยากลำบากอย่างยิ่งโดยใช้ความเพียรพยายามและอดทนอย่างมากหรือบางทีก็เกินกำลังความสามารถหรือสติปัญญาของตน
 - ฝนทั่งให้เป็นเข็ม
 - เพียรพยายามสุดความสามารถจนกว่าจะสำเร็จผล
๑๘. กลุ่มเกี่ยวกับน้ำ
- น้ำซึมบ่อทราย
 - หามาได้เรื่อย ๆ , ของที่ค่อย ๆ เกิดอยู่เสมอไม่ขาด
 - น้ำลอดได้ทราย
 - ทำอย่างลึกลับ ไม่มีใครเห็น เช่น สายลับ จารชน
๑๙. กลุ่มไม่หวังดี
- ปากหวานก้นเปรี้ยว
 - พูดจาอ่อนหวาน แต่ไม่จริงใจ
 - ปากปราศรัย น้ำใจเหือดคอ
 - พูดดีแต่ใจคิดร้าย
 - ปากอย่างใจอย่าง
 - ปากพูดอย่าง แต่ใจคิดอย่าง (สำนวนนี้ใช้เป็นกลาง ๆ ได้ว่า ปากกับใจไม่ตรงกัน โดยไม่เน้นเรื่องไม่หวังดี ไม่จริงใจ)

- ปากว่าตาขยิบ
 - ๑) พูดอย่างหนึ่งแต่ทำอีกอย่างหนึ่ง
 - ๒) ปากกับใจไม่ตรงกัน
- หน้าเนื้อใจเสื่อ
 - มีหน้าตาแสดงความเมตตา แต่ใจโหดเหี้ยม
- มือถือสาก ปากถือศีล
 - มักแสดงตัวว่าเป็นคนมีศีลมีธรรม แต่กลับประพฤติชั่ว
- ปากว่ามือถึง
 - พอพูดก็ทำเลย

๒๐. กลุ่มแสหาเรื่องเดือดร้อน

- แกว่งเท้าหาเสี้ยน
 - รนหาเรื่องเดือดร้อน ทำนองหาเรื่องทำให้ผู้อื่นขัดเคืองโดยใช่เหตุ เช่น นินทาหัวหน้าให้หัวหน้าได้ยิน
- เอามือชุกหีบ
 - หาเรื่องเดือดร้อนหรือความลำบากใส่ตัวโดยใช่ที่
- หาหาใส่หัว
 - รนหาเรื่องเดือดร้อนมาใส่ตน ทำนองหาภาระให้ต้องกังวลใจ

๒๑. กลุ่มร้อนตัว

- วัวสันหลังหวะ (วัวสันหลังขาด)
 - คนที่มีความผิดติดตัวทำให้มีความหวาดระแวง
- กินปูนร้อนท้อง
 - ทำอาการมีพิษร้อนขึ้นเอง, แสดงอาการเดือดร้อนขึ้นเอง

๒๒. กลุ่มเรื่องง่าย ๆ

- หนู่าปากคอก
 - สะดวก ง่าย ไม่มีอะไรยุ่งยาก
- เส้นผมบังภูเขา
 - เรื่องง่าย ๆ แต่คิดไม่ออกเหมือนมีอะไรมาบังอยู่
- ไกล่ไกล่อกินค้าง
 - ๑) มองข้ามหรือไม่รู้ค่าของดีที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตน กลับไปแสวงหาสิ่ง

อื่นที่ด้อยกว่า

๒) อยู่ใกล้ผู้ใหญ่ แต่กลับไม่ได้ดี

๒๓. กลุ่มจับจด เหยาะเหยอะ

- เหยียบจี้ไก่อไม่ฝ่อ
 - หยิบหย่ง, ทำอะไรไม่จริงจัง, ไม่เอาการเอางาน
- สนิมสร้อย
 - หนักไม่เอาเบาไม่สู้, บอบบาง

๒๔. กลุ่มร้ายพอ ๆ กัน

- ขนมพอสมน้ำยา
 - พอดีกัน จะว่าข้างไหนดีกว่ากันไม่ได้
- ขมื่นกับปูน
 - ชอบวิวาทกันอยู่เสมอ เมื่ออยู่ใกล้กัน, ไม่ถูกกัน
- ไม้เบื่อไม้เมา
 - ขัดกันตะพืด เพราะใจโกรธกันมาก่อน (สำนวนนี้ไม่เน้นเรื่องการทะเลาะวิวาทกัน)
- จิงก็รา ข่าก็แรง
 - ต่างก็จัดจ้านพอ ๆ กัน, ต่างก็มึนอารมณ์ร้อนพอ ๆ กัน, ต่างไม่ยอมลดละกัน
- ลิ่นกับฟัน
 - การกระทบกันบ้างแต่ไม่รุนแรงของคนที่ไม่ค่อยขัดกัน เช่น ระหว่างสามีภรรยาหรือคนที่ทำงานร่วมกัน
- ฝนตกจี่หมูไหล (คนจัญไรมาพบกัน)
 - พลอยเหลวไหลไปด้วยกัน

๒๕. กลุ่ม “ไม่ถูกกัน”

- ไม้ลงโบสล์/ ไม้กินเกลียว
 - เข้ากันไม่ได้ (เช่น นิสัยใจคอ อชยาศัยไม่ต้องกัน)
- ปีนเกลียว
 - มีความเห็นไม่ลงรอยกัน, ขัดแย้งกัน, แตกพวกหรือไม่ถูกกัน
- ศรศิลป์ไม่กินกัน
 - ไม่ถูกกัน, ไม่ลงรอยกัน, ไม่ชอบหน้ากัน เช่น พี่น้องคู่นี้ศรศิลป์ไม่กินกัน เจอหน้ากันเมื่อใดต้องทะเลาะกันเมื่อนั้น

- ถูกเส้น
 - เข้ากันได้, ชอบพอกัน, ถูกอกถูกใจ
- เป็นปีเป็นขลุ่ย
 - ถูกคอกัน, เข้ากันได้ดี เช่นพูดเข้ากันเป็นปีเป็นขลุ่ย
- ซีนกเป็นนก จี๊ไม่เป็นไม้
 - ไม่ว่าผู้มีอำนาจจะว่าอย่างไร ผู้น้อยก็ต้องคล้อยตามไปอย่างนั้น เพราะกลัวหรือประจบ
- ลูกขุนพลอยพยัก
 - ผู้ที่คอยว่าตามหรือเห็นด้วยกับผู้ใหญ่เป็นเชิงสอพลอประจบ

๒๖. กลุ่มพฤติกรรมที่แต่ทางเสีย

- เอาทองไปรู้กระเบื้อง / เอาพิมเสนไปแลกเกลือ / เอาเนื้อไปแลกหนัง
 - โต้ตอบหรือทะเลาะกับคนพาล หรือคนที่มิฐานะต่ำกว่า เป็นการไม่สมควร
- เอาไม้สั้นไปรันจี้
 - โต้ตอบหรือทะเลาะกับคนพาล มิแต่ทางเสีย
- คบเด็กสร้างบ้าน
 - ทำอะไรกับเด็กย่อมไม่เป็นผล
- เอาเนื้อหนูไปปะเนื้อช้าง
 - เอาทรัพย์หรือสิ่งของจากคนที่มีน้อยไปให้แก่ผู้ที่มีมากกว่า

๒๗. กลุ่มหยิ่ง จองหอง

- กิ่งก่าได้ทอง
 - เย่อหยิ่งเพราะได้ดีหรือมีทรัพย์ขึ้นเล็กน้อย
- คางคกขึ้นวอ แมงปอใส่ตุ้งติ้ง
 - คนที่มีฐานะต่ำต้อย พอได้ดีก็ได้ดีก็มักแสดงกิริยาอวดดีลิ้มตัว
- จองหองพองขน
 - เย่อหยิ่งลบหลู่ผู้มีคุณ

๒๘. กลุ่มว่าด้วยพระว่าด้วยชี

- ชั่วช่างชีดีช่างสงฆ์
 - ปลดปล่อยไปตามเรื่องตามราว ไม่เอาเป็นธุระ (มักใช้แก่พระสงฆ์)
- วันพระไม่ได้มีหนเดียว
 - วันหน้ายังมีโอกาสอีก (มักใช้พูดเป็นเชิงอาฆาต ประมาณว่าความแค้นนี้ฝากไว้ก่อน)

- ชายสามโบสถ์
 - ผู้ที่บวชแล้วสึกถึง ๓ คน (ใช้พูดเป็นเชิงตำหนิว่าเป็นคนที่ไม่น่าคบ)
- แพ้เป็นพระ ชนจะเป็นมาร
 - การยอมแพ้ทำให้เรื่องสงบ การไม่ยอมแพ้ทำให้เรื่องไม่สงบ

๒๕. กลุ่มรังแกคนไม่มีทางสู้

- ดื้อนหมูเจ้าเล้า
 - บังคับคนที่ไม่มีทางสู้
- ปิดประตูตีแมว
 - รังแกคนไม่มีทางสู้และไม่มีทางหนีรอดไปได้

๓๐. กลุ่ม เบียดบัง

- ริดเลือดกับปู
 - เกี่ยวเจ็ญหรือบีบบังคับเอากับผู้ที่ไม่มีจะให้
- หาเศษหาเลย
 - ๑) หาประโยชน์เล็ก ๆ น้อย ๆ
 - ๒) เบียดบังเอาส่วนที่เหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ เช่น แม่ครัวมักหาเศษหาเลยจากเงินที่นายมอบให้ไปจ่ายตลาด
 - ๓) ใช้ในทางชั่วสาว ประมาณว่าแต่งงานแล้ว ยังดอดไปหาเศษหาเลย (กินน้ำพริกถ้วยอื่น) นอกบ้าน

๓๑. กลุ่มตัดความสัมพันธ์

- ตัดเชือก
 - ตัดความสัมพันธ์ไม่ยอมให้ความช่วยเหลืออีกต่อไป
- ตัดญาติขาดมิตร
 - ตัดขาดจากกัน
- ตัดเป็นตัดตาย
 - ตัดขาดจากกันอย่างเด็ดขาด
- เด็ดบัวไม่ไว้ใย
 - ตัดขาด ตัดญาติขาดมิตรกันเด็ดขาด
- ตัดหางปล่อยวัด
 - ตัดขาดไม่เกี่ยวข้อง ไม่เอาเป็นธุระอีกต่อไป

- บอกศาลา
 - ประกาศไม่รับผิดชอบ หรือตัดขาดไม่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูอีกต่อไป
- คำว่าบุตร
 - ไม่ยอมคบค้าสมาคมด้วย (แต่เดิมหมายถึงสังฆกรรมที่พระสงฆ์ประกาศลงโทษภุชงค์ผู้ประทุษร้ายต่อศาสนาด้วยการไม่คบ ไม่รับบิณฑบาต เป็นต้น)
- ฆ่าไม่ตาย ขายไม่ขาด
 - ตัดไม่ขาด (มักใช้แก่พ่อแม่ที่รักลูกมากถึงจะโกรธจะเกลียดอย่างไรก็ตัดไม่ขาด)

๓๒. กลุ่มว่าด้วย “เสื่อ”

- เสื่อช้อนเล็บ
 - ๑) ผู้ที่มีความเก่งกล้าสามารถแต่ไม่ยอมแสดงออกมาให้ปรากฏ
 - ๒) ผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมอยู่ในใจ
 - ๓) ผู้เก็บความรู้ไว้ได้ดี
- เสื่อเต่าจำศีล
 - คนที่มีท่าทีสงบเสงี่ยม แต่มีเล่ห์เหลี่ยมมาก
- เสื่อนอนกิน
 - คนที่ได้รับผลประโยชน์หรือผลกำไร โดยไม่ต้องลงทุนลงแรง
- เสื่อลากหาง
 - ๑) คนที่ทำท่าทีเป็นเชิงซิม เป็นกลอุบายให้ผู้อื่นตายใจ แล้วเข้าทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ทันให้รู้ตัว
 - ๒) คนที่ทำอย่างเสื่อลากหาง เพื่อขู่ให้กลัว

๓๓. กลุ่มสอนใจเตือนสติ

- เข้าเดือนอย่าลืมพริ้ว
 - สอนให้มีสติอย่าประมาท เช่นเดียวกับเวลาเข้าป่าจะต้องหามิดคิดตัวไปด้วย
- กินน้ำไม่เผื่อเลี้ยง
 - สอนให้รู้จักคิดถึงวันข้างหน้า ไม่ใช่มีอะไร แค่วันนี้ใช้หมดทันที
- จับงูข้างหาง
 - สอนอย่าทำสิ่งที่เสี่ยงต่ออันตราย
- ชิงสุกก่อนห่าม

- สอนหรือเตือนสติว่าอย่าทำสิ่งที่ยังไม่สมควรแก่วัยหรือยังไม่ถึงเวลาโดยเฉพาะเรื่องการลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงาน

➤ **ดูตาม้าตาเรือ**

- เตือนให้รู้จักพิจารณาให้รอบคอบ (มักใช้ในความปฏิเสธ)

๓๔. กลุ่มเกี่ยวกับการพูด

➤ **ชักใบให้เรือเสีย**

- พูดหรือทำขวาง ๆ ให้การสนทนาหรือการงานเขวออกนอกเรื่องไป

➤ **ชักแม่น้ำทั้งห้า**

- พูดจาหวานล่อมยกยอขอบคุณเพื่อขอสิ่งที่ประสงค์

➤ **น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย**

- คำพูดที่ตรงไปตรงมาแบบขวานผ่าซาก อาจไม่ถูกใจผู้ฟัง แต่ไม่เป็นพิษเป็นภัย ขณะที่คำพูดไพเราะอ่อนหวานซึ่งถูกใจผู้ฟัง แต่อาจเป็นโทษเป็นภัยได้

➤ **เอาน้ำเย็นเข้าลูบ**

- ใช้คำพูดอ่อนหวานหวานล่อม

➤ **ปากเปียกปากแฉะ**

- เรียกการว่ากล่าวตักเตือนซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็ยังไม่ได้ผลตามที่มุ่งหมาย

➤ **ไปไหนมา สามวาสองศอก**

- ถามอย่างหนึ่งตอบไปอีกอย่างหนึ่ง

➤ **ไปอย่างน้ำขุ่น ๆ**

- พูดเข้าตัวหลบเลี่ยงไปอย่างข้าง ๆ คู ๆ

๓๕. กลุ่มคำว่า “กิน”

➤ **กินน้ำเห็นปลิง**

- รู้สึกตะขิดตะขวงใจเหมือนจะกินน้ำเห็นปลิงอยู่ในน้ำก็กินไม่ลง

➤ **กินบ้านกินเมือง**

- เป็นเจ้าเมือง (แต่ถ้า “นอนกินบ้านกินเมือง” ใช้ประชดว่านอนตื่นสายด้วยความเกียจ-คร้าน)

➤ **กินเศษกินเลย**

- กินกำไร, ชักเอาเพียงบางส่วนที่มีจำนวนเล็กน้อยไว้, ชักเอาส่วนที่เหลือไว้เป็นของตน, เอาเพียงบางส่วนไว้เป็นของตน

๓๖. กลุ่มว่าด้วยมารยาท

- ม้าคิดกะโหลก
 - มีกิริยากระโดดกระเดกถูกลนหรือไม่เรียบร้อย (มักใช้แก่ผู้หญิง)
- กระดางกลาง
 - มรรยาทหยาบ

๓๗. กลุ่มคำว่า “หา”

- หาตัวจับยาก
 - เก่งมาก, หาคนเทียบเท่าได้ยาก
- หาทำยาก
 - หากได้ยากเพราะไม่ค่อยมี ทำนองเดียวกับสมุนไพบบางอย่างในที่บางแห่งหาได้ยากมาก

๓๘. กลุ่มหายตัว

- หายเข้ากลีบเมฆ
 - หายลับไปไม่ได้พบอีก
- หายวับไปกับตา
 - หายไปอย่างฉับไวต่อหน้าต่อตา

๓๙. กลุ่มตึง

- ตึงให้กาทิน
 - ทำสิ่งใด ๆ ไว้แล้ว แต่ผลไปตกแก่ผู้อื่น, ทำสิ่งที่ตนควรจะได้รับประโยชน์ แต่กลับไม่ได้
- ตึงให้หลังหัก
 - กระทำการสิ่งใดแก่ศัตรูโดยไม่เคียดขาดจริงจัง ย่อมจะได้รับผลร้ายในภายหลัง

๔๐. กลุ่มว่าด้วยบรรดาสาวแก่แม่ม่าย

- แต่งเถาตาย
 - หญิงม่ายที่มีอายุมาก
- ไก่แก่แม่ปลาช่อน
 - หญิงค่อนข้างมีอายุที่มีมารยาและเล่ห์เหลี่ยมมาก และมีกิริยาจัดจ้าน
- กระดังงานลนไฟ
 - หญิงที่เคยแต่งงานหรือผ่านผู้ชายมาแล้ว ย่อมรู้จักชั้นเชิงทางปรนนิบัติเอาอกเอาใจผู้ชายได้ดีกว่าหญิงที่ยังไม่เคยแต่งงาน
- เสน่ห์ปลายจวัก

- เสน่ห์ที่เกิดจากฝีมือปรุงอาหารให้ออซารส (สำนวนนี้ใช้สอนผู้หญิงในเรื่องการครองเรือน ให้รู้จักผูกใจสามีด้วยฝีมือการทำครัว ปรนนิบัติให้ถูกใจ)

นอกจากนี้ ขอแถมสำนวนที่คิดว่านักเรียนควรจะารู้ไว้ เพื่อข้อสอบจะนำมาถาม ➤

๑) ไม้หลักปักเลน	➤	โหล, ไม่นั่นอน (ใช้เปรียบกับผู้ใหญ่ที่เอาเป็นที่พึ่งไม่ได้)
ไม้ใกล้ฝั่ง	➤	แก่ใกล้จะตาย
ไม้ล้มเงาหาย / นกไร้ไม้โหด	➤	คนที่เคยมีวาสนาเมื่อตกต่ำลง ผู้ที่มาพึ่งบารมีก็หายหน้าไป
๒) ลูกหน้าปะจมูก	➤	ทำอะไรเด็ดขาดจริงจังไปไม่ได้ เพราะเกรงจะไปกระทบ
กระเทือนพวกพ้อง		
๓) พร้าคัด (จัด)	➤	ปากไม่ออก นิ่ง ไม่ค่อยพูด ไม่ช่างพูด
ดอกพิกลูร่วง	➤	เรียกอาการที่นิ่งไม่พูด ว่ากล้วดอกพิกลูจะร่วง
๔) มะพร้าวต้นคก ขากต้นมี	➤	เห่อหรือตื่นเต้นในสิ่งที่ตนไม่เคยมี ไม่เคยได้จนเกินพอดี
๕) ถीलอดตาข้าง ห่างลอดตาเส้น	➤	๑) ดูเหมือนรอบคอบถี่ถ้วน แต่ไม่รอบคอบถี่ถ้วนจริง
๒) ประหยัดในสิ่งที่ไม่ควรประหยัด ไม่ประหยัดในสิ่งที่ควรประหยัด
๖) งูกินหาง	➤	เกี่ยวโยงกันไปเป็นทอด ๆ
๗) เจื่อง่าราคาแพง	➤	จะทำอะไรก็ไม่กล้าตัดสินใจทำลงไป ดีแต่ทำท่าหรือวางท่าว่าจะทำเท่านั้น (ง่า เป็นคำไทยโบราณ แปลว่า เบื่อ ในวรรณคดีมักใช้เป็นคำเดียว เช่น เลียงผาง่าเท้าโพน เป็นต้น)
๘) ชีตาไม่กระพริบ	➤	ดี้อมาก, ผู้สายตาไม่ยอมแพ้
๙) ตักน้ำรดหัวตอ	➤	แนะนำพร้าสอนเท่าไรก็ไม่ได้ผล เช่น น้ำรดหัวตอ สอนเด็กปากมาก เลียงลูกใจแข็ง (ไม่ใช่เกี่ยวแก่สติปัญญาของเด็ก)
๑๐) เตี้ยอุ้มค่อม	➤	คนที่มีฐานะต่ำต้อยหรือยากจน แต่รับภาระเลี้ยงดูคนที่มฐานะเช่นตนอีก
๑๑) ปลุกเรื้อนคร่อมตอ	➤	กระทำสิ่งซึ่งล้าแล้ว ก้าวกายหรือทับสิทธิของผู้อื่น จะโดยรู้เท่าถึงการหรือไม่ก็ตาม
๑๒) ต้นร้ายปลายดี	➤	ตอนแรกประพฤติตัวไม่ดี แต่ภายหลังกลับสำนึกตัวได้แล้ว ประพฤติดีตลอดไป, ตอนต้นไม่ดีไปดีเอาตอนหลัง
ท่าดีทีเหลว	➤	มีท่าทางดี แต่ทำอะไรไม่ได้เรื่อง

- ๑๓) ปลาตำน้ำตัวโต ➤ สิ่งที่เสียหรือสูญหายไป มักดูมีค่ามากเกินความเป็นจริง
- ๑๔) พบไม้้งาม เมื่อยามขวานบิน ➤ พบหญิงสาวที่ต้องใจเมื่อแก่
- ๑๕) เอาปูนหมายหัว ➤ ๑) ผูกอาฆาตไว้
๒) คาคโทษไว้
๓) เชื่อแน่ว่าจะเป็นไปตามที่คาคหมายไว้
๔) ประมาทหน้าว่าไม่มีทางจะเอาดีได้
- ๑๖) ขว้างงูไม่พ้นคอ ➤ ทำอะไรแล้วผลร้ายกลับมาสู่ตัวเอง
ถ่มน้ำลายรดฟ้า ➤ ประทุษร้ายต่อสิ่งที่สูงกว่าตน ตัวเองย่อมได้รับผลร้าย
- ๑๗) ตักบาตรอย่าถามพระ ➤ จะให้อะไรแก่ผู้ที่ได้ตั้งใจรับอยู่แล้ว ไม่ควรถาม
- ๑๘) ปล้ำผีลูกปลุกผีนั่ง ➤ พยายามทำให้มีเรื่องมีราวขึ้นมา
- ๑๙) ไม้้งามกระรอกเจาะ ➤ หญิงสวยมักไม่บริสุทธิ์
- ๒๐) เถรตรง ➤ ซื่อหรือตรงจนเกินไป, ไม่มีไหวพริบ, ไม่รู้จักผ่อนผันสั้นยาว, ไม่รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา
- เถรส่องบาดร ➤ คนที่ทำอะไรตามเขา ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้เรื่องรู้ราว

เรื่องที่ต้องระวังเป็นพิเศษอีกเรื่อง นักเรียนอย่าจำจำนวนผิด หรือเขียนจำนวนผิด ส่วนใหญ่เป็นจำนวนที่คนทั่วไปใช้กันผิด ๆ มาโดยตลอด ยกตัวอย่างให้ดู ดังนี้

ถูก	ผิด
ห้วม้งกุท่ายม้งกร	ห้วม้งกุฎท่ายม้งกร
ผีซ้าคำพลอย	ผีซ้าค้ำพลอย
ติเรือท้งโกลน	ติเรือท้งโกรน
กงเกวียนกำเวียน	กงกำกงเกวียน
เมยหน้าอ้าปาก	ลิ้มตาอ้าปาก
ตีนถีบปากกัด	ปากกัดตีนถีบ

บทที่ 18

พื้นฐานความรู้การใช้ภาษาในการสื่อสาร

การสื่อสารของมนุษย์

การสื่อสาร หมายถึง การติดต่อระหว่างมนุษย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ฝ่ายส่งสารและฝ่ายรับสารเข้าใจความหมายตรงกันและมีการตอบสนองเกิดขึ้นตามและผู้ส่งสารต้องการ

องค์ประกอบของการสื่อสาร

1. ผู้ส่งสาร หมายถึงผู้พูด ผู้เขียนหรือผู้แสดง
2. สาร หมายถึงเรื่องราวหรือข้อความในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประกาศ คำถาม คำตอบ
3. ผู้รับสาร หมายถึง ผู้ฟัง ผู้อ่าน
4. สื่อ หมายถึง ตัวนำสารสำหรับการใช้ในการส่งสาร

อุปสรรคของการสื่อสาร

1. ผู้ส่งสาร ขาดพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และความสนใจในเรื่องที่จะส่งสารหรือมีอคติต่อสารที่จะส่งนั้นๆ
2. ตัวสาร มีความซับซ้อนหรือลึกซึ้งเกินสติปัญญาของผู้รับสารจะเข้าใจได้ หรือตัวสารอาจเย็นเยือกซ้ำซาก
3. ผู้รับสาร ขาดพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และขาดทักษะในการฟัง การอ่าน
4. สื่อ ไม่เป็นตัวนำสารที่ดีอาจมีเสียงดังรบกวนหรือเกิดความขัดข้องทางเทคนิค เขียนตัวหนังสือหวัดและเลอะเลือนไม่ชัดเจน
5. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารไม่ชัดเจน ผิดระดับการใช้ หรือเป็นภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจยากเกิน
6. กาลเทศะและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยมีคนพลุกพล่านสภาพอากาศไม่เหมาะสมร้อนอบอ้าว

วิธีแก้ไขอุปสรรคของการสื่อสาร

1. ผู้ส่งสาร-ผู้รับสารควรทำจิตใจให้เป็นกลางไม่หวั่นไหว และแก้ไขปรับปรุงตนเองว่าบกพร่องในสิ่งใดบ้าง
2. ตัวสารควรใช้วิธีนำเสนอสารที่จะเกิดอุปสรรคในการสื่อสารให้น้อยที่สุดหรือไม่มีอุปสรรคเลย
3. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารควรเป็นประโยคสั้นกะทัดรัด ไม่ใช้ภาษากำกวมหรือใช้คำยากเกินไป
4. สื่อควรเปลี่ยนไปเป็นสถานที่ใหม่ที่ไม่มีความเสี่ยงดังรบกวน หรือแจกเอกสารประกอบการฟังการบรรยาย
5. กาลเทศะและสภาพแวดล้อมควรเลือกเวลาและใช้เวลาที่เหมาะสมกัน

การที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะเข้าใจตรงกันต้องประกอบด้วยทักษะดังต่อไปนี้

1. ทักษะการพูด ควรพูดให้ผู้ฟังเข้าใจและชัดเจน
2. ทักษะการฟัง ควรฟังอย่างตั้งใจ จับใจความสำคัญได้และมีสมาธิด้วยในการฟัง
3. ทักษะการเขียน ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะเสมอ
4. ทักษะการอ่าน ควรอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีและเสียงดังฟังชัดถ้อยชัดคำ

บทที่ 19

การสื่อสารด้วยภาษาไทย ทักษะภาษาในการส่งสารและรับสาร

ทักษะภาษาในการส่งสารและรับสาร

1. ทักษะการฟัง

ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการฟังต้องมีคุณสมบัติ คือ

1. เข้าใจเรื่องที่ได้ฟังติดต่อกัน
2. สามารถจับประเด็นสำคัญได้
3. สามารถวิเคราะห์แยกแยะเนื้อความที่เป็นเหตุและผลได้
4. ประเมินค่าได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง
5. มีมารยาทในการฟังที่ดี

2. ทักษะการพูด

ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการพูดต้องมีคุณสมบัติ คือ

1. มีความรู้และเข้าใจเรื่องที่จะพูด
2. วิเคราะห์ผู้ฟังได้
3. รู้จักวิเคราะห์โอกาสที่จะพูด
4. สามารถรวบรวมเนื้อหาได้ตรงประเด็นที่พูด
5. มีบุคลิกดีและน่าเชื่อถือ
6. พูดอย่างชัดเจนและสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง
7. มีมารยาทในการพูดที่ดี

3. ทักษะการอ่าน

การอ่านมีวัตถุประสงค์อยู่ 4 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อเก็บความรู้และอ่านเอาเรื่อง อ่านให้เข้าใจเนื้อเรื่องและสามารถนำมาวิเคราะห์และวิจารณ์งานเขียนได้ว่าดีหรือไม่ดี

2. อ่านตีความ เมื่อเราอ่านบทความจบสามารถเข้าใจและลำดับข้อความได้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการเขียนอย่างไร ตัวละครมีลักษณะนิสัยอย่างไร โดยผู้เขียนส่งสารผ่านตัวละครในเรื่องนั้น จึงตีความได้ยากขึ้น

3. การประเมินค่าสิ่งที่ได้อ่าน สามารถบอกข้อดีและข้อไม่ได้ได้ โดยใช้สติปัญญาในการประเมินค่าการใช้ภาษา ถ้อยคำ และสำนวนโวหารเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการประเมินค่างานเขียนอีกอย่างหนึ่ง

4. อ่านเพื่อวิเคราะห์ เป็นการอ่านเชิงวิชาการต่างๆ สามารถสรุปเนื้อเรื่อง จับใจความสำคัญได้

4. ทักษะการเขียน

การเขียน คือการแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้ส่งสารเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถอ่านเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร การเขียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้เขียนต้องมีความรู้ในเรื่องที่เขียน มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนชัดเจน การเขียนให้ได้ดีต้องรู้จักเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหา ใช้ภาษาที่สุภาพและต้องฝึกฝนการเขียนอยู่เสมอ

บทที่ 20

การใช้ภาษาในการสื่อสาร

การสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลควรปฏิบัติดังนี้

1. ควรทำความเข้าใจเรื่องนั้นให้แจ่มแจ้งชัดเจน
2. ใช้ประโยคถ้อยคำที่สุภาพไพเราะ
3. เลือกเรื่องและผู้สนทนาด้วยสนใจ
4. ไม่พูดเรื่องส่วนตัวหรือยกย่องผู้หนึ่งผู้ใด
5. เลือกโอกาสและสถานที่ให้เหมาะสม
6. ให้เกียรติผู้ฟังทั้งกายและวาจา
7. มีมารยาทในการพูด
8. การขอความช่วยเหลือควรคำนึงถึงความถูกต้องและอธิบายให้ละเอียดชัดเจนอย่างมีเหตุผลผลที่ดี
9. การพูดกับผู้อาวุโสควรทำความเคารพด้วย
10. การกล่าวแสดงความยินดี ควรแสดงด้วยความจริงใจ
11. การกล่าวแสดงความเสียใจ ควรระมัดระวังคำพูด

บทที่ 21 การพูดขั้นพื้นฐาน

การพูด เป็นการส่งสารของมนุษย์มากกว่าการเขียน ข้อควรระวังในการพูดคือควรใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบุคคลและมารยาทในการพูดกับผู้ที่เราจะส่งสารด้วย

รูปแบบในการพูด

การพูดแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การพูดระหว่างบุคคล และการพูดในกลุ่ม

การพูดระหว่างบุคคล

1. การทักทายปราศรัย

การทักทายปราศรัย มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. หลีกเลียงการถามเรื่องส่วนตัว โดยเฉพาะเรื่องฐานะทางการเงิน
2. กล่าวทักทายผู้อื่นเพื่อให้เกิดความสบายใจ
3. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอาการยินดีที่ได้พบหรือรู้จัก
4. กล่าวคำ "สวัสดีครับ , สวัสดีค่ะ"
5. แสดงกิริยาอาการประกอบคำปฏิสันถารให้ถูกกาลเทศะ หรือฐานะของบุคคล

2. การแนะนำตนเอง

1. การแนะนำตนเองกับบุคคลอื่นในที่สาธารณะ มักจะพูดจากันเล็กน้อยนำก่อน แล้วจึงแนะนำตนเองว่า ชื่อ นามสกุลอะไร ทำงานหรือเรียนที่ไหน

2. การแนะนำตนเองในงานเลี้ยง มักจะเริ่มจากการแสดงสีหน้า ท่าทาง ที่แสดงออกว่าเป็นมิตร การช่วยเหลือ การบริการก่อน แล้วจึงแนะนำตนเอง

3. การแนะนำตนเองเมื่อไปขอสัมภาษณ์ผู้สูงกว่า ควรนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้าให้เรียบร้อย พร้อมทั้งเตรียมหัวข้อหรือแบบสัมภาษณ์ให้ชัดเจน เมื่อไปถึงถ้ามีเจ้าหน้าที่ควรแจ้งให้ทราบว่าเป็นใคร ได้รับอนุญาตแล้ว ควรเคารพประตูปะตูเบา ๆ หลังจากนั้นแสดงความเคารพ แล้วจึงแนะนำตัวเองว่าเป็นใคร มาจากไหน มาเพื่อการใด ควรใช้น้ำเสียงชัดเจน แจ่มใส ดังพอประมาณ

4. การแนะนำตนเองในการทำธุระ มักจะต้องไปพบผู้ที่ยังไม่รู้จักคุ้นเคย จึงควรนัดหมายล่วงหน้าและไปตามนัดแล้วกล่าวแนะนำชื่อ นามสกุล แล้วจึงบอกกิจธุระของตนเอง

5. การแนะนำตนเองในกลุ่มย่อยให้บอกชื่อ นามสกุล สถาบันที่สังกัด ในการแนะนำควรกล่าวซ้ำ ๆ

3. การสนทนา

การสนทนา หมายถึง การที่บุคคลสองคนหรือมากกว่าพูดจาสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ระหว่างกัน

การสนทนาระหว่างบุคคลที่รู้จักคุ้นเคย ควรคำนึงถึง

1. เลือกเรื่องที่มีความรู้และความสนใจร่วมกัน
2. เลือกเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน
3. เลือกเรื่องที่เหมาะสมแก่กาลเทศะ
4. เลือกเรื่องที่เหมาะสมแก่วัย เพศ หรืออาชีพของกลุ่มสนทนา
5. เลือกเรื่องที่ไม่เคร่งเครียดเกินไป และไม่ใช่วิวเรื่องส่วนตัว ไม่คุยโอ้อวด ไม่นินทา ส่อเสียดหรือพูดเพื่อเจ้อ

คุณสมบัตินของผู้ร่วมสนทนาที่ดี

1. มีความรู้ทั่วไปในเรื่องต่าง ๆ พอสมควร
2. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ใช้ภาษาสุภาพ
3. เป็นนักฟังที่ดี ไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย และควรรหาโอกาสได้ตอบบ้าง
4. พูดโต้แย้งด้วยอาการสุภาพ
5. ควรเปลี่ยนเรื่องเมื่อคู่สนทนาไม่สนใจ หรือไม่พอใจ
6. พูดตรงประเด็น และให้มีความสนุกสนานบ้าง
7. เปิดโอกาสให้คู่สนทนาแสดงความคิดเห็นบ้าง
8. ไม่พูดขัดคอ เมื่อคู่สนทนาพูดผิด
9. หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่รุนแรง สามารถควบคุมอารมณ์ได้
10. กล่าวคำอำลาเมื่อจบการสนทนา

การสนทนากับบุคคลที่เรารู้จัก ควรคำนึงถึง

1. เลือกเรื่องทั่วไปมาสนทนา **ไม่ควรเป็นเรื่องที่มีประเด็นขัดแย้งกันหรือเป็นเชิงลบ**
2. ควรใช้ถ้อยคำสุภาพ มีกิริยามารยาท
3. ควรสังเกตคู่สนทนาเป็นคนชอบพูดหรือชอบฟัง เพื่อเปิดโอกาสให้เหมาะสม
4. แสดงความเอื้อเฟื้อเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อกัน

การพูดในกลุ่ม

การพูดในกลุ่ม เป็นการอภิปรายเล่าเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังมา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การพูดนั้นต้องคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

1. เล่าประเด็นที่สำคัญ	4. ใช้กริยาท่าทางประกอบ
2. ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ	5. จำเรื่องและลำดับเรื่องได้ดี
3. เสียงดังฟังชัด เน้นเฉพาะตอนที่สำคัญ	6. สรุปและให้ข้อคิดตอนท้าย

การเล่าเหตุการณ์ มีวิธีการดังนี้

1. เริ่มต้นโดยบอกเหตุผลในการเล่า
2. ระบุ วัน เวลา สถานที่ ที่เกิดเหตุการณ์
3. กล่าวถึงบุคคลที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์
4. เล่าตามลำดับเหตุการณ์ให้ต่อเนื่อง
5. ใช้ถ้อยคำที่เกิดภาพพจน์ ความรู้สึก
6. นำเสียงชัดเจนและใช้ระดับเสียงพอเหมาะ
7. ใช้ท่าทางประกอบ
8. ให้ข้อคิดตามสมควร

บทที่ 22

การพูดต่อประมุขชน

การพูดต่อประมุขชน หมายถึง การพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อผู้ฟังที่มีจำนวนมาก สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงในการพูดต่อชุมชนคือ สารที่พูดต้องไม่ใช่เรื่องลับหรือเรื่องหยาบคาย ไม่ควรกล่าวพาดพิงถึงผู้อื่นในทางเสื่อมเสีย และสารที่ฟังต้องไม่ใช่ฟังได้เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

ประเภทของการพูดต่อประมุขชน

1. แบ่งตามวิธีนำเสนอ มี 4 ประเภท คือ

1. การพูดโดยฉับพลัน คือการพูดที่รู้ตัวล่วงหน้า
2. การพูดโดยอาศัยต้นร่าง คือ การพูดที่รู้ตัวล่วงหน้า
3. การพูดโดยวิธีท่องจำ คือ การพูดที่ท่องจำเนื้อหาทั้งหมดจนขึ้นใจและจำได้แม่นยำ
4. การพูดโดยอ่านจากร่าง คือ การพูดที่อาศัยการอ่านต้นฉบับที่เตรียมไว้แล้ว

2. แบ่งตามความมุ่งหมาย มี 4 ประเภท คือ

1. การพูดเพื่อให้ความรู้หรือข้อเท็จจริง เป็นการพูดเพื่อการบรรยาย พรรณนา การเล่าเรื่อง การอธิบาย ชี้แจง เสนอรายงาน
2. การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ เป็นการพูดเพื่อโฆษณาหาเสียงพูดเพื่อชักจูงให้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน
3. การพูดเพื่อจรรโลงใจ เป็นการพูดถึงประสบการณ์ การเล่านิทาน กล่าวคำสวดดี การปราศรัย เพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น
4. การพูดเพื่อค้นหาคำตอบ เป็นการพูดเพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้ร่วมสนทนาขบคิดในการแก้ปัญหา

3. แบ่งตามโอกาสที่จะพูด มี 3 โอกาส คือ

1. โอกาสที่เป็นทางการ เช่น การกล่าวเปิดประชุมทางวิชาการ
2. โอกาสกึ่งทางการ เช่น การบรรยายสรุป
3. โอกาสไม่เป็นทางการ เช่น การพูดเพื่อนันทนาการ

4. แบ่งตามรูปแบบ รูปแบบของการพูดต่อประชุมชนมีดังนี้

1. การสนทนาต่อหน้าประชุม เป็นการพูดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. การปาฐกถา เป็นการพูดที่ผู้พูดชำนาญเชี่ยวชาญในเฉพาะด้านนั้น ๆ
3. การอภิปรายเป็นคณะ เพื่อแสดงความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
4. การซักถามหน้าที่ประชุม
5. การโต้วาที เป็นการพูดโต้แย้งระหว่าง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน

การเตรียมตัวในการพูดต่อหน้าประชุมชน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการพูด
2. วิเคราะห์ผู้ฟังในด้านเพศ วัย อาชีพ จำนวน พื้นฐานความรู้
3. กำหนดขอบเขตของเรื่องที่จะพูด ความเหมาะสมด้านเวลา
4. รวบรวมเนื้อหาที่จะพูด โดยการศึกษาค้นคว้า
5. ทำเค้าโครงเรื่องที่จะพูดให้ดำเนินไปตามลำดับ
6. เลือกใช้ภาษา ถ้อยคำที่กะทัดรัด ละเว้นคำหยาบ ตลก คะนอง
7. ฝึกซ้อมการพูดเพื่อให้เกิดความมั่นใจและการใช้ท่าทางอาการที่จะแสดงออก

การวิเคราะห์และประเมินค่าพฤติกรรมการพูดต่อประชุมชน

1. ผู้พูด ควรวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

- จุดมุ่งหมาย
- การเตรียมตัว
- วิธีการนำเสนอ
- คุณธรรม
- การใช้ภาษา

2. สार ควรวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

- เนื้อหา
- ปริมาณ
- การจัดลำดับ

3. ผู้ฟัง ควรวิเคราะห์ลักษณะดังนี้

- ความสนใจ
- ปฏิกริยาตอบสนอง

การประเมินค่า

1. ผู้พูดมีจุดมุ่งหมายชัดเจนหรือไม่เพียงใด การเตรียมตัว การนำเสนอ และการใช้ภาษาเหมาะสมถูกต้องกับผู้ฟังและโอกาสหรือไม่
2. เนื้อหาของสารมีประโยชน์ และเหมาะสมกับโอกาสหรือไม่
3. ผู้ฟังมีปฏิกริยาตอบสนองตามที่ผู้พูดต้องการหรือไม่ เพียงใด

บทที่ 23

ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการประชุม

กิจกรรมการประชุมเกิดขึ้นได้เมื่อมีองค์ประกอบ ผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร สารที่ปรากฏในที่ประชุมแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ สารของผู้เข้าประชุม เช่น คำถาม คำอธิบาย ข้อเสนอ ข้อเสนอสนับสนุน และอีกประเภทหนึ่งคือ สารของผู้เข้าประชุม ซึ่งเรียกว่า มติของที่ประชุม เช่น ข้อเสนอแนะ ข้อยุติ คำวิงวอน

สื่อที่ใช้ในการประชุมสำหรับกลุ่มเล็ก ๆ คือ เสียงธรรมชาติหรือพูดจากกันธรรมดา แต่สำหรับกลุ่มใหญ่จะต้องใช้สื่อทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น เครื่องขยายเสียง สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ศัพท์เกี่ยวกับรูปแบบการประชุม

- การประชุมตามปกติ หมายถึง การประชุมที่กระทำตามกัน เวลาและสถานที่ที่ได้ตกลงนัดหมายกันไว้ล่วงหน้าแล้ว
- การประชุมพิเศษหมายถึงการประชุมที่นอกเหนือจากวาระการประชุมปกติตามความจำเป็นและรีบด่วน
- การประชุมสามัญ หมายถึง การประชุมที่ข้อบังคับกำหนดตายตัว เช่น เดือนละครั้ง หรือปีละครั้ง
- การประชุมวิสามัญ หมายถึง การประชุมที่ข้อบังคับเปิดโอกาสให้กระทำตามความจำเป็น
- การประชุมลับ หมายถึง การประชุมที่ขอให้ปิดเป็นความลับนำไปเปิดเผยได้เฉพาะมติหรือข้อปฏิบัติ ผู้เปิดเผยได้คือประธานหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจเท่านั้น
- การประชุมปรึกษา หมายถึง การประชุมของกลุ่มบุคคลที่มีภารกิจร่วมกันเริ่มตั้งแต่วางแผน เสนอ แนวทางในการปฏิบัติ การประเมินค่าตลอดถึงการสรุปผลการดำเนินงานจึงนับว่าเป็นอันเสร็จสิ้น
- การประชุมปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมเพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติ
- การสัมมนา หมายถึง การประชุมเฉพาะกลุ่มตามหัวข้อที่กำหนดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ และประมวลความคิดข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

- การประชุมชี้แจง หมายถึง การประชุมของหน่วยงานเพื่อชี้แจงให้บุคคลในหน่วยงานได้รับทราบข้อเท็จจริง นโยบายของหน่วยงานเพื่อนำไปปฏิบัติกัน
- การประชุมใหญ่ หมายถึง การประชุมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะได้ และจะจัดประชุมตามระยะเวลาที่กำหนด หรือประชุมประจำปี
- การประชุมสาธารณะ หมายถึง การประชุมที่เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมฟังได้ และเปิดโอกาสให้ถามหรือแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะได้

ศัพท์ที่ใช้เรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

1. ผู้จัดประชุม คือ ผู้ริเริ่มให้เกิดการประชุม
2. ผู้มีสิทธิ์เข้าประชุม คือ บุคคลที่ได้รับเชิญหรือได้รับแต่งตั้งให้เข้าประชุม
3. ผู้เข้าประชุม คือ บุคคลที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
4. องค์กรประชุม คือ จำนวนผู้เข้าประชุมตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ หากสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่ครบตามกำหนดจะเปิดประชุมไม่ได้ เพราะไม่ครบองค์ประชุม การประชุมจำเป็นต้องยุติลง
5. ที่ประชุม คือ จำนวนผู้เข้าประชุมทั้งหมด ยกเว้นผู้จัดการประชุม
6. ประธาน คือ ผู้ทำหน้าที่ควบคุมการประชุม เปิดประชุมและปิดประชุม
7. เลขานุการ คือ ผู้ทำหน้าที่จัดระเบียบวาระการประชุม
8. เกร็ดบัญชี คือ ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน
9. ประชาสัมพันธ์ คือ ผู้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ
10. พิธีกร คือ ผู้ดูแลความเรียบร้อยของที่ประชุมทั้งหมด สร้างบรรยากาศ โนมมน่าไว หรือคอยชี้แจงให้ความสะดวกแก่ผู้เข้าประชุม

ศัพท์ที่ใช้เรียกเรื่องที่ประชุม

ในการประชุมเรื่องที่ประชุมเรียกว่า ระเบียบวาระ หรือกำหนดการประชุม

ศัพท์ที่ใช้เรียกวิธีการสื่อสารในการประชุม

1. เสนอ
2. สนับสนุน
3. คัดค้าน
4. ผ่าน คือ ข้อเสนอที่ที่ประชุมมีมติยอมรับกัน
5. ตก คือ ข้อเสนอที่ที่ประชุมไม่ยอมรับเลย
6. มติของที่ประชุม คือ ข้อตัดสินใจของที่ประชุมเพื่อนำไปปฏิบัติ

การใช้ภาษาในการประชุม

การใช้ภาษาในการประชุม ถ้าเป็นทางการควรใช้ภาษาทางการหรือภาษาแบบแผน ถ้าเป็นกลุ่มย่อยภายในสมาชิกมีความสนิทสนมกัน ภาษาที่ใช้จะเป็นกึ่งทางการหรือระดับกันเองขึ้นอยู่กับกาลของที่ประชุม เมื่อผู้เข้าร่วมประชุมต้องการแสดงความคิดเห็น มักจะใช้คำ "ขอ" เช่น ขอเสนอ , ขอทราบ เป็นต้น

อวัจนภาษาที่ใช้ในการประชุม

1. การชี้ กรรมการสามารถเสนอข้อคิดเห็นได้
2. การยกมือ ใช้ขออนุญาตเสนอ หรือสนับสนุนข้อคิดเห็น
3. การปรบมือ สามารถแสดงความพอใจของผู้อภิปรายได้
4. การพยักหน้า คืออนุญาตให้ผู้ยกมือเสนอความคิดเห็น
5. การเคาะค้อนหรือทุบค้อน คือให้สมาชิกอยู่ในความสงบ

บทที่ 24

การพัฒนาสมรรถภาพการฟัง

การฟัง คือ การรับสารทางหู การฟังที่ดีจะมีความสำคัญต่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ผู้ฟังมากจะได้รับยกย่องว่าเป็นพหูสูต และการฟังเป็นหัวข้อแรกของหัวใจนักปราชญ์คือ สุ จิ ปุ ลิ การสื่อสารที่จะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้รับสาร(ผู้ฟัง) กับผู้ส่งสาร(ผู้พูด) มีความเข้าใจในสารตรงกัน

หลักการฟังที่ดี

1. ฟังให้ตรงตามความมุ่งหมาย
2. ฟังโดยมีความพร้อม
3. ฟังโดยมีสมาธิ
4. ฟังด้วยความกระตือรือร้น
5. ฟังโดยไม่มีอคติ

การปรับปรุงประสิทธิภาพในการฟัง

1. การเตรียมตัวก่อนฟัง
2. เลือกที่นั่งฟังให้เหมาะสม
3. ฟังด้วยความตั้งใจ
4. ฟังโดยมีปฏิริยาสัมพันธ์กับผู้พูดโดยจริงใจ
5. รวบจักปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่ผิดปกติ
6. จดบันทึกสิ่งที่ได้ฟังให้ถูกวิธี และนำไปใช้ประโยชน์ได้

กิจกรรมการฟัง

1. การฟังเพื่อความเพลิดเพลิน ช่วยให้เราได้ผ่อนคลายความเครียด เช่น ดนตรี
2. การฟังเพื่อความรู้อย่างไร ช่วยให้เราได้รับความรู้ และเพิ่มพูนความคิดของตนให้มีมากขึ้น เช่น การอภิปราย ฟังข่าว
3. การฟังเพื่อจรรโลงใจ เป็นการช่วยขจัดจิตใจให้สูงขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ฟังด้วยกันได้

บทที่ 25

การใช้วิจารณญาณในการฟัง

วิจารณญาณในการฟัง หมายถึง การคิดใคร่ครวญโดยใช้เหตุผลในการฟัง การใช้วิจารณญาณในการฟัง มีกระบวนการดังนี้

1. ฟังด้วยความตั้งใจ
2. ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของเรื่องที่ฟัง
3. คิดใคร่ครวญโดยใช้ความรู้ ความคิด เหตุผล และประสบการณ์ต่าง ๆ ประกอบการฟังเพื่อการตัดสินใจที่ดี

ประเภทของสาร

1. สารที่ให้ความรู้
2. สารที่โน้มน้าวใจ
3. สารที่จรรโลงใจ

1. สารที่ให้ความรู้

การฟังสารที่ให้ความรู้ต้องฟังให้ได้ใจความละเอียด ชัดเจน อาจจะเป็นความรู้เฉพาะเรื่องหรือความรู้เรื่องทั่วไป เช่น การฟังข่าวประจำวัน เป็นต้น หลักเกณฑ์ในการฟังเพื่อประโยชน์ของผู้ฟังมีดังต่อไปนี้

1. เรื่องที่ฟังควรแก่การฟังหรือไม่
2. จับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟังได้
3. แยกแยะข้อเท็จจริง
4. บันทึกประเด็นสำคัญเพื่อเตือนความทรงจำ
5. ประเมินค่าของสารที่ให้ความรู้นั้นว่ามีประโยชน์ มีคุณค่าเพียงใด
6. กลวิธีในการเสนอบทความ สังเกตสำนวนโวหาร ความถูกต้องของสารที่ใช้สื่อสาร

2. สารที่โน้มน้าวใจ

จุดมุ่งหมายของสาร โน้มน้าวใจคือเพื่อการ โฆษณาชวนเชื่อหรือการปลุกปั่นยั่วยุให้เกิดความเชื่อทั้งในทางที่ดีและทางที่ไม่ดี

หลักในการวิจารณ์สารเพื่อโน้มน้าวใจ มีดังนี้

1. สารที่ฟังน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
2. สารที่ฟังสนองความต้องการของผู้ฟังเพียงใด
3. สารที่ฟังให้ประโยชน์มากน้อยเพียงใดต่อผู้ฟัง
4. สารที่ฟังโน้มน้าวใจ เร่งเร้าให้เชื่อถือสิ่งใด ต้องการให้คิดหรือปฏิบัติอย่างไร
5. ภาษาที่ใช้โน้มน้าวอารมณ์อย่างไร

3. สารที่จรรโลงใจ

สารจรรโลงใจเป็นสารที่ช่วยยกระดับจิตใจของผู้ที่ฟังให้เกิดความรู้สึกรับซึ่ง ผ่อนคลายความตึงเครียด

หลักในการวิจารณ์สารที่จรรโลงใจ มีดังนี้

1. ตั้งใจฟังและทำใจให้สบายไม่ต้องเคร่งเครียด
2. ทำความเข้าใจเนื้อหาสำคัญให้ตรงตามจุดประสงค์ของสาร
3. พิจารณาสารว่าสารนั้นจรรโลงใจอย่างไร สมเหตุสมผลหรือไม่
4. พิจารณาการใช้ภาษาเหมาะสมกับรูปแบบหรือเนื้อหาหรือไม่

บทที่ 26

การอ่านเพื่อให้อื่นฟัง

การอ่านเป็นการสื่อสารที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การอ่านข่าว อ่านบทความ หรือการรายงานการอภิปราย การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน การกล่าวคำปราศรัย ก็จัดเป็นการอ่านให้อื่นฟัง เพราะผู้ส่งสารจะต้องมีต้นฉบับที่เตรียมไว้แล้ว

ปัจจัยสำคัญในการอ่านให้หน้าฟัง

1. มีความเข้าใจสารของบทอ่าน ควรปฏิบัติดังนี้
 1. ศึกษาความหมายของคำ และสำนวนให้เข้าใจ
 2. ศึกษาความหมายของกลุ่มคำ แล้วแยกกลุ่มคำให้ถูกต้อง
 3. จับใจความสำคัญ หรือความคิดสำคัญของเรื่อง เพื่อพิจารณาเจตนาของผู้เขียน

2. มีความพร้อมทั้งทางกายและจิตใจ คือ ผู้อ่านจะต้องมีสุขภาพดี ร่างกายอยู่ในภาวะปกติ ไม่ประหม่าหรือตื่นเต้น ควรฝึกออกเสียงที่ยากและแบ่งวรรคตอนให้ถูกต้องในการอ่าน

3. การทรงตัวและการใช้กิริยาอาการให้ถูกวิธี

1. ลำตัวตรงอยู่ในอาการสมดุลขณะยืนอ่าน
2. ข้อศอกห่างลำตัวประมาณหนึ่งฝ่ามือ
3. ขณะนั่งอ่านควรวางแขนไว้บนโต๊ะ ไม่ควรเอนหลังพิงพนักเก้าอี้
4. ให้ลำคอตั้งตรง เงยหน้าเล็กน้อย สบตาผู้ฟังบ้าง ไม่ก้ม ๆ เงย ๆ
5. ไม่เกร็งส่วนใดของร่างกาย

4. การใช้เสียงให้มีประสิทธิภาพ คือ อัตราความเร็วในการอ่านไม่ควรเร็วหรือช้าเกินไป เสียงดังชัดเจน ปรับเสียงให้เหมาะสมกับลีลาท่วงทำนองของภาษา ควรเน้นเสียงหรือใส่อารมณ์ให้สอดคล้องกับความหมายและความรู้สึก ระดับของเสียงควรสูงต่ำ ไม่ควรอ่านเสียงคงที่ เพราะจะทำให้ผู้ฟังเบื่อและไม่สนใจ คุณภาพของเสียงไม่เปลี่ยนแปลงไปมาก อาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเมื่อตื่นเต้น ประหม่า หรือเกิดอารมณ์เครียดในเวลาอ่านเท่านั้น

บทที่ 27

การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง

จุดมุ่งหมายการอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การอ่านเพื่อพัฒนาตนเองด้านความรู้

ซึ่งอาจแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ ตามความสนใจของแต่ละบุคคล ถ้าอ่านหนังสือมากก็จะมีความรู้กว้างมากขึ้น และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ที่รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำวัน

องค์ประกอบของข่าวในหนังสือพิมพ์

1. การพาดหัวข่าว จะปรากฏเด่นชัด สะดุดตาและเป็นกลุ่มคำสั้น ๆ กะทัดรัดและดูน่าสนใจ
2. ตัวข่าว ประกอบด้วยวรรคนำ ซึ่งเป็นจุดสำคัญของข่าวที่เขียนขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจ ส่วนเนื้อข่าว คือ รายละเอียดทั้งหมดของข่าว ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร

เนื่องจากข่าวจากหนังสือพิมพ์อาจไม่ใช่รายงานที่เป็นข้อเท็จจริงเสมอไป จึงควรจะใช้ดุลพินิจและวิจารณ์ญาณให้ดีในการตัดสินใจ และควรเปรียบเทียบข่าวจากสื่อทางด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2. การพัฒนาตนเองในด้านอารมณ์

หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ความรู้สึกรู้สีกจากความหยาบกระด้าง ไม่พึงพอใจให้เป็นไปในทางที่ดีประณีตสุชุม และน่าพึงพอใจ เช่น ถ้าต้องการผ่อนคลายความเครียดควรอ่านหนังสือที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย บทกวีต่าง ๆ นิทาน กลอน เป็นต้น เพราะอ่านแล้วจะทำให้เกิดความเบิกบานใจ

3. การพัฒนาการอ่านในด้านคุณภาพ

เป็นการอ่านเรื่องที่ทำให้เกิดวิจรรณญาณหรือสติปัญญา เพื่อผู้อ่านประพศติในทางที่ดีงาม เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข งานเขียนที่ให้คุณธรรมควรแก่การอ่าน เช่น หนังสือธรรมะ ศิลปะ คตินิยม สุภาษิตต่าง ๆ เป็นต้น

บทที่ 28

การพิจารณาบทความ

บทความ คืองานเขียนเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อสื่อสารกับผู้อ่านจำนวนมาก เพื่อแสดงถึงความรู้สึกรู้สีกในด้านต่าง ๆ

บทความประกอบด้วย

1. ส่วนนำหรือส่วนเริ่มต้น เพื่อให้ความเร้าใจแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนอาจนำเรื่องด้วยคำประพันธ์ สุภาษิต หรือสำนวนโวหาร หรือถ้าเป็นการเขียนแบบร้อยแก้วก็มีถ้อยคำที่ดีเด่น
2. บทความไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์ในตัวเอง อาจแสดงความรู้ ความคิดไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น
3. บทความ เป็นหลักฐานอ้างอิงโดยเฉพาะบทความทางวิชาการ หรือรายงานผลการวิจัย
4. บทความควรจะเสนอเรื่องที่น่าสนใจ ทันสมัย หรือมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ไม่จำเป็นต้องมีสรุป หรือส่วนลงท้าย
5. บทความจะต้องเขียนให้หน้าอ่าน โดยใช้กลวิธีเสนอเรื่องที่เร้าความสนใจ ซึ่งต้องอาศัยท่วงทำนอง การเขียนที่ดีดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน
6. บทความต้องเสนอแนวคิดที่แปลกและใหม่เพื่อให้ผู้อ่านติดตามต่อไป และต้องมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

ประเภทของบทความ

1. บทความบรรยาย	4. บทความเชิงวิจารณ์
2. บทความแสดงความคิดเห็น	5. บทความสารคดี
3. บทความวิเคราะห์	6. บทความวิชาการ

หลักในการพิจารณาบทความ

1. การเสนอเรื่องราว และความคิดได้สมบูรณ์เพียงใด
2. เนื้อหาสาระ ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเรื่องต้องมีหลักฐาน และข้อมูลเพียงพอที่จะเชื่อถือได้
3. จุดมุ่งหมายของผู้เขียน ต้องการให้ใครอ่าน และต้องการให้ผู้อ่านมีความคิดอย่างไร
4. การวางโครงเรื่อง จะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ กลวิธีการเขียนและการดำเนินเรื่อง สอดคล้องกันหรือไม่ และตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่
5. การใช้ภาษาไม่วกวน อ่านง่ายและน่าสนใจ เป็นต้น

บทที่ 29

การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์สาร

วิเคราะห์ หมายความว่า แยกส่วนย่อย วิเคราะห์และวิจารณ์สาร หมายถึง การพิจารณาสารด้วยความเอาใจใส่แยกส่วนย่อยให้ได้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจารณ์

ความมุ่งหมายของการอ่าน

1. อ่านเพื่อฆ่าเวลา
2. อ่านเพื่อความรู้อ
3. อ่านเพื่อสนองความสนใจของตน
4. อ่านเพื่อกิจธุระหรืออ่านเพื่อผลประโยชน์ทางใดทางหนึ่งด้วยความจำเป็น
5. อ่านเพื่อประโยชน์ในทางเข้าสังคม

กระบวนการวิเคราะห์

1. พิจารณารูปแบบของสารว่าเป็น บทความ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง บทละคร เรื่องสั้น หรือนวนิยาย
2. แยกเนื้อเรื่องเป็นส่วนว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร
3. พิจารณารายละเอียดว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง
4. พิจารณากลวิธีในการนำเสนอเรื่อง

กระบวนการวิจารณ์สาร

1. สำนวจเนื้อความว่าตอนใดเป็นข้อเท็จจริง ตอนใดเป็นความรู้ ความคิดเห็น หรือทรรศนะ ตอนใดแสดงอารมณ์หรือความรู้สึก

2. สำนวจผู้เขียนว่ามีเจตนาในการเขียนหรือต้องการให้ผู้อ่านเกิดปฏิกิริยาตอบสนองอย่างไร
3. สารสำคัญของสารคืออะไร และสารที่เป็นส่วนประกอบรองลงมาคือใจความใด

สำนวนภาษามักจะมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง หรือไม่ขณะที่วิจารณ์จะมีความคิดแทรกคือ เกิดความคิดขณะทีอ่าน แต่เมื่ออ่านจบจะมีความคิดเสริมและความคิดแทรกของแต่ละบุคคลเกิดขึ้นแตกต่างกัน

บทที่ 30

การเว้นวรรค การลำดับความ

1. การเว้นวรรคในประโยค มีหลักดังนี้

1. เมื่อจบประโยคแล้วขึ้นต้นประโยคใหม่สังเกตที่คำเชื่อมหรือเนื้อความ
2. เมื่อจบประโยคหลักแล้วตามด้วยประโยคย่อยสังเกตที่คำเชื่อมหรือเนื้อความ
3. เมื่อจบใจความ ประธานที่เป็นกลุ่มคำ สังเกตที่คำกริยา

***การเขียนและการอ่านมีลักษณะปลีกย่อยแตกต่างกัน คือ การอ่านอาจต้องคำนึงถึงจังหวะการหายใจ ประกอบซึ่งอาจจะแบ่งเป็นประโยคย่อยมากกว่าการเขียน แต่การเขียนนิยมให้จบใจความจึงเว้นวรรค*

การเว้นวรรค(การเขียน) ***ไม่จบความ ห้ามเว้นวรรค(ห้ามตัดระหว่างประธานกับกริยาและผู้ ที่ ซึ่ง อัน)***

2. การเรียงลำดับคำในประโยค

ในระบบภาษาไทย การเรียงลำดับคำสำคัญมากเพราะหากเรียงลำดับผิด ความหมายของคำหรือประโยคนั้นก็จะเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ การเน้นความหมายของประโยคก็ขึ้นอยู่กับคำที่นำหน้าประโยคด้วยเช่นกัน การเรียงลำดับคำต้องเรียงให้ตรงความหมายตามที่เรากำลังต้องการ เช่น

พจนร์รักนิต	ไม่เหมือน	นิตรรักพจน์
ต้นหน้าเหมือนบอล	ไม่เหมือน	บอลหน้าเหมือนต้น

3. การลำดับประโยคในย่อหน้า

ย่อหน้าจะประกอบไปด้วยประโยคใจความสำคัญและประโยคใจความรอง ประโยคใจความสำคัญมักอยู่ประโยคแรก ประโยคกลางและประโยคสุดท้าย (วิธีสังเกตให้ดูที่ใจความของทั้งสามประโยคว่าส่วนใดมีใจความเกี่ยวเนื่องกันหรือคล้ายคลึงกัน นั่นคือประโยคใจความสำคัญ หรืออีกวิธีให้ดูว่าประโยคใดรวมเอาใจความทั้งหมดของย่อหน้าไว้ในประโยคนั้นๆ นั่นคือใจความสำคัญของย่อหน้า)

เนื้อความของประโยค

1. อาจเรียงจากความสำคัญมากไปหาน้อย หรือน้อยไปหามาก
2. เรียงตามเหตุผล จากเหตุไปหาผลหรือจากผลไปหาเหตุ
3. เรียงตามลำดับเวลา

หลักการทำข้อสอบการลำดับความ

ให้ดูว่าเรื่องที่น่ามาให้อ่านเกี่ยวกับเรื่องอะไร ส่วนใหญ่มักขึ้นต้นด้วยประโยคที่มีคำนั้น(80%) ลองดูว่าเนื้อความที่กำหนดให้เมื่อเรียงลำดับจากสิ่งที่ใกล้ชิดหัวข้อมากที่สุดสามารถเรียงได้อย่างไร(เกิดก่อน-หลัง ,เหตุ-ผล)ให้จับคู่ข้อความ(คู่คำเชื่อม,ใจความต่อเนื่อง) เพื่อตัดตัวเลือกออกไปก่อนจะเลือกคำตอบ

บทที่ 31 การสื่อสารผ่านจดหมาย

วัตถุประสงค์ของการเขียนจดหมาย

การสื่อสารผ่านจดหมายเป็นการสื่อสารที่ใช้แทนการพูด หรือใช้ในกรณีที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ห่างไกลกันไม่สามารถติดต่อพูดจากกันได้จำเป็นต้องใช้การติดต่อทางจดหมายแทน หรือใช้เพื่อเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ไม่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อนก็ได้ และสามารถใช้เป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรสำคัญสำหรับการอ้างอิงได้

ประเภทของจดหมาย

1. จดหมายส่วนตัว คือจดหมายที่เขียนถึงญาติมิตร ครูอาจารย์ เพื่อน เพื่อเล่าถึงประสบการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้ถ้อยคำสำนวนเช่นเดียวกับที่ใช้พูดกัน การเขียนจดหมายถึงญาติผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงเรื่องสัมมาคารวะ และที่สำคัญต้องใช้ตัวอักษรหมึกดำหรือน้ำเงิน เขียนชัดเจน อ่านง่าย และควรแสดงน้ำใจถึงญาติมิตรที่ใกล้ชิดกับผู้รับ ทั้งยังต้องจำหน่ายของให้ถูกต้องตามทางการไปรษณีย์ แนะนำ และติดดวงตราไปรษณีย์ตามที่กำหนด

2. จดหมายกิจธุระ คือ จดหมายที่เขียนติดต่อกันกับบุคคลอื่นหรือบริษัท ห้างร้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การนัดหมาย

จดหมายกิจธุระ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- แบบธรรมดา ใช้ฟอร์มจดหมายเหมือนจดหมายส่วนตัวก็ได้ เช่น จดหมายลดป่วย ลา กิจ เป็นต้น
- แบบกึ่งราชการ ใช้ฟอร์มจดหมายคล้ายกับจดหมายราชการ เช่น การสมัครงาน การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. จดหมายธุรกิจ เป็นจดหมายที่เขียนติดต่อกันในเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจการค้า และการเงินระหว่างนิติบุคคลหรือบริษัทต่อบริษัท

4. จดหมายราชการ หรือหนังสือราชการ คือจดหมายที่ติดต่อกันทางราชการจากส่วนราชการหนึ่งไปยังอีกส่วนราชการหนึ่ง จะต้องมียกที่หนังสือ ลงทะเบียนรับส่งตามระเบียบงานสารบรรณ

คำขึ้นต้นและคำลงท้าย

ผู้รับ	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย	สรรพนามบุรุษที่ 1,2
บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ (ตา ยาย)	กราบเท้า...ที่เคารพยิ่ง กราบเท้า...ที่รักและ เคารพ	ด้วยความเคารพอย่างสูง	1. ลูก ผม ดิฉัน 2. คุณพ่อ คุณแม่ คุณตา คุณยาย

ญาติที่อาวุโส	เรียน...ที่เคารพ กราบเรียน...ที่เคารพ	ด้วยความเคารพ	1. หลาน ผม ดิฉัน 2. คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา
ผู้ที่สนิทสนมกัน เสมอ กัน หรือต่ำกว่าที่รักที่คิดถึง	รักและคิดถึง,คิดถึง ด้วยความรัก,รักเสมอ	1. ผม ดิฉัน พี่ ป้า ครู 2. คุณ เชอ หลาน
บุคคลอื่นผู้สูงด้วยวุฒิ	กราบเรียน...ที่เคารพ	ขอแสดงความนับถือ อย่างสูง,ด้วยความนับถือ อย่างสูง	1. กระผม ดิฉัน 2. ท่าน
บุคคลทั่วไป	เรียน...(ชื่อหรือ ตำแหน่ง)(ที่นับถือ)	ขอแสดงความนับถือ ด้วยความนับถือ	1. ผม ดิฉัน ข้าพเจ้า 2. ท่าน
ประธานองคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา,วุฒิสภา ประธานศาลฎีกา	กราบเรียน.....	ขอแสดงความนับถือ อย่างยิ่ง	1. กระผม ดิฉัน ข้าพเจ้า 2. ท่าน
ภิกษุสงฆ์	นมัสการ.....	ขอนมัสการด้วยความ เคารพ(อย่างยิ่ง/อย่างสูง)	1. ผม ดิฉัน 2. ท่าน
สมเด็จพระสังฆราช	กราบทูล	ควรมิควรแล้วแต่จะ โปรด	2. เก้ากระหม่อม(ข) เก้ากระหม่อมฉัน(ญ) 2. ฝ่าพระบาท
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า	ขอพระราชทานกราบทูล	ควรมิควรแล้วแต่จะ โปรดเกล้าฯ	1. ข้าพระพุทธเจ้า 2. ได้ฝ่าพระบาท
พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ พระบรมราชินีนาถ	ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระ บาทปกเกล้าปกกระ หม่อมข้าพระพุทธเจ้า.... ขอพระราชทานพระ (บรม)ราชวโรกาสกราบ บังคมทูลพระกรุณาทรง ทราบฝ่าละอองธุลีพระ บาท	ควรมิควรแล้วแต่จะทรง พระกรุณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า.....หรือ ข้าพระพุทธเจ้า....ขอ เดชะ	3. ข้าพระพุทธเจ้า 4. ได้ฝ่าละอองธุลีพระ บาท

สมเด็จพระยุพราช	ขอพระราชทานกราบบังคมทูล...ทรงทราบฝ่าละอองพระบาท	ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า.....	3. ข้าพระพุทธเจ้า 4. ได้ฝ่าละอองพระบาท
สมเด็จพระราชชนนี สมเด็จพระเจ้าฟ้า	ขอพระราชทานกราบทูล...ทรงทราบฝ่าพระบาท	ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม	3. ข้าพระพุทธเจ้า 4. ได้ฝ่าพระบาท
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระวรวงศ์เธอ(ทรงกรม)	กราบทูล...ทรงทราบฝ่าพระบาท	ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด	1. เกล้ากระหม่อม 2. ฝ่าพระบาท
พระวรวงศ์เธอ(มิได้ทรงกรม)	ทูล...ทรงทราบฝ่าพระบาท	ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด	1. เกล้ากระหม่อม 2. ฝ่าพระบาท
หม่อมเจ้า	ทูล...ทรงทราบ	แล้วแต่จะโปรด	3. กระหม่อม/ กระหม่อมฉัน 4. ฝ่าพระบาท/ท่าน

กลวิธีในการเขียนจดหมายให้สัมฤทธิ์ผล

1. ควรเขียนข้อความให้ชัดเจน ตัวอักษรอ่านง่าย
2. ลายมือเรียบร้อย และมีระเบียบเรียบร้อย
3. ใช้ภาษาไทยถูกต้องตามความหมาย
4. ต้องใช้แบบฟอร์มที่รับรองว่าถูกต้อง
5. ใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมาในการเขียนจดหมายราชการ ธุรกิจ หรือกิจธุระ ถ้าเป็นจดหมายส่วนตัว ควรใช้ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ และรักษามนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกันไว้

มารยาทในการเขียนจดหมาย

1. กระดาษเขียนจดหมายและซอง ต้องสะอาดเรียบร้อย ใช้สีสุภาพ
2. ไม่ควรเขียนลวดลายหรือถ้อยคำไม่จำเป็นลงบนซอง
3. ควรใช้หมึกสีน้ำเงินหรือสีดำเขียน
4. อย่าเขียนตัวอักษรหรือตัวเลขไม่ชัดเจน
5. ระวังรักษาเรื่องความสะอาด พยายามอย่าขูด ลบ ชีด ฆ่า
6. รักษาระเบียบและแบบฉบับของจดหมายโดยเคร่งครัด

7. ถ้าเป็นจุดหมายธุรกิจหรือราชการ ควรสะกดชื่อ นามสกุล ยศ ตำแหน่งหน้าที่ให้ถูกต้อง
8. ต้องแสดงความสำรวมในการใช้คำพูด เพราะจดหมายเป็นลายลักษณ์อักษร
9. ใช้คำขึ้นต้น ลงท้าย และสรรพนามให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล
10. ควรพับให้เรียบร้อย บรรจุใส่ซองและจำหน่ายซองให้ถูกต้องชัดเจน
11. เมื่อผู้รับได้รับจดหมายต้องรีบตอบให้เร็วที่สุด

บทที่ 32

การย่อความ

การย่อความเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่คัดทอนข้อความที่ยาวให้สั้นลง โดยรักษาสาระสำคัญไว้ การย่อความจะเป็นเป็น 2 ส่วนคือ

1. ใจความ คือ ข้อความที่สำคัญ
2. ผลความ คือ ข้อความที่สำคัญรองลงไป ทำหน้าที่ขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ใจความและผลความแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. ข้อเท็จจริง คือ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ส่งสารนำมารายงานให้ทราบตามที่ประสบพบเห็นมา โดยจะบอกสถานที่ที่ไหน เมื่อไร มีลักษณะอย่างไร มีปริมาณหรือขนาดเท่าใด ซึ่งข้อความจะเป็นข้อเท็จจริงได้แค่ไหนขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับว่าเพียงพอหรือไม่
2. ข้อคิดเห็น คือ ข้อความที่แสดงความน่าเชื่อถือหรือแนวคิดหรือความรู้สึกว่าเห็นด้วยหรือไม่
3. ข้อความแสดงอารมณ์หรือความรู้สึก เป็นการแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ส่งสารว่าเป็นอย่างไร เช่น ดีใจ เสียใจ โศกเศร้า ตื่นเต้น ตกใจ หรือคร่ำครวญ เป็นต้น

กระบวนการคิดในการย่อความ

1. วิเคราะห์เรื่องที่จะย่อว่าเป็นงานเขียนชนิดใด
2. ถ้าเป็นบทความต้องแยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น หรือข้อความแสดงอารมณ์ แต่ถ้าเป็นนิยายต้องพิจารณาเนื้อเรื่อง ฉาก ตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องว่าเป็นอย่างไร
3. พยายามตีความว่าผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อย่างไร
4. จับใจความสำคัญของเรื่องที่ได้ โดยดูจากข้อคิดเห็น ข้อความรู้ หรือข้อแสดงความรู้สึก เป็นต้น

บทที่ 33

การเขียนประกาศ

องค์ประกอบของประกาศ

1. ชื่อหน่วยงานหรือองค์กรที่ออกประกาศ
2. เรื่องที่ประกาศ
3. เนื้อความที่ประกาศให้ทราบเช่น เหตุผล ที่มาของประกาศ จุดประสงค์หรือขั้นตอนการปฏิบัติ
อย่างละเอียดชัดเจน
4. วัน เดือน ปีที่ประกาศ
5. ลงนามผู้ประกาศ

การเขียนประกาศอย่างเป็นทางการ

ประกอบด้วย ผู้ออกประกาศ เรื่องที่ประกาศ เนื้อหาของประกาศ วันเดือน ปีที่ประกาศ และสุดท้ายระบุชื่อหน่วยงานที่ประกาศโดยไม่ลงชื่อบุคคล

การเขียนประกาศที่ไม่เป็นทางการ

- ประกอบด้วยหลักการเขียนดังนี้
1. จุดประสงค์ชัดเจน
 2. รายละเอียดที่จำเป็น
 3. เขียนประโยคสั้น ใจความกะทัดรัด

บทที่ 34

การอธิบาย

การอธิบาย คือ การทำให้บุคคลอื่นเข้าใจในความจริง ความสัมพันธ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติหรือเกิดจากปรากฏการณ์ทางสังคม

กลวิธีในการอธิบาย

1. การอธิบายตามลำดับขั้น ใช้ในการอธิบายกระบวนการหรือกรรมวิธีที่มีขั้นตอน
2. การอธิบายโดยใช้ตัวอย่าง เป็นการอธิบายหลักการหรือวิธีการหรือข้อความรู้ที่ยากในการเข้าใจ
3. การอธิบายโดยการเปรียบเทียบความเหมือนกันและต่างกัน เป็นการอธิบายสิ่งที่แปลกใหม่หรือไม่คุ้นเคยนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นเคยมาแล้วเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพพจน์มากขึ้น
4. การอธิบายโดยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน เป็นการอธิบายเรื่องที่วิเคราะห์ได้ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างสาเหตุกับผลลัพธ์อย่างไร โดยผู้อธิบายต้องแสดงให้เห็นว่าอะไรคือสาเหตุ และอะไรคือผลลัพธ์ สาเหตุและผลลัพธ์นั้นสัมพันธ์กันในลักษณะใด

5. การอธิบายโดยใช้การนิยาม เป็นการอธิบายคำศัพท์ที่ยากเพื่อให้เข้าใจความหมายและมีความเข้าใจในศัพท์นั้น ๆ ให้ตรงกัน วิธีการคือ บอกได้ว่าสิ่งที่เรานิยามนั้นจัดอยู่ในประเภทใด แตกต่างจากสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ในประเภทเดียวกันอย่างไร หรืออาจจะยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

6. การอธิบายโดยการกล่าวซ้ำด้วยถ้อยคำที่แปลกออกไป คือ การกล่าวซ้ำเพื่ออธิบายให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจข้อความในประโยคแรก ๆ

7. การใช้ไสตท์สนูปกรณ์ การใช้ไสตท์สนูปกรณ์ประกอบการอธิบายจะทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 35

การบรรยายและพรรณนา

ความหมายของการบรรยายและการพรรณนา

การบรรยาย

การบรรยาย คือ การกล่าวถึงเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน โดยชี้ให้เห็นฉากหรือสถานที่ที่เหตุการณ์เกิดขึ้น สาเหตุในการเกิดเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลที่เกิดจากเหตุการณ์ การบรรยายชี้ให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่ออะไร และผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

การพรรณนา

การพรรณนา คือ การให้รายละเอียดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออะไรก็ได้ มักใช้สำนวนภาษา หรือหาวิธีทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมและเห็นภาพพจน์ในรายละเอียดอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

กลวิธีในการบรรยาย

กลวิธีในการบรรยายควรคำนึงในการเลือกหัวข้อ เนื้อหา และจุดประสงค์ที่สำคัญ ที่จะบรรยายให้ผู้อ่านฟังเกิดความสนใจและได้รับความรู้ ความบันเทิงตลอดจนความจรโลงใจจากเรื่องที่อ่านได้

กลวิธีในการบรรยายมีดังนี้

1. บรรยายให้ครบว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่ออะไร
2. จัดลำดับเหตุการณ์ตามลำดับของเวลาที่เป็นจริง โดยอาจจะให้ตอนต้นต้นที่สุดหรือสำคัญที่สุด อยู่ในตอนจบของเรื่อง
3. เลือกบรรยายเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญ
4. บรรยายโดยสลับเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นมีชีวิตชีวา
5. เลือกใช้วิธีอื่น ๆ แทรกในการบรรยาย เช่น การถามคำถาม หรือแทรกบทพรรณนา

กลวิธีในการพรรณนา

1. แยกองค์ประกอบออกเป็น ส่วน ๆ แล้วพรรณนาแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง
2. ชี้ลักษณะเด่นของสิ่งที่จะพรรณนานั้นให้ได้
3. เลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจของผู้อ่าน โดยใช้โวหารภาพพจน์ตามความเหมาะสม

บทที่ 36

โวหารการเขียน

โวหารที่ใช้ในการเขียนร้อยแก้ว ร้อยกรอง

1. อธิบายโวหาร มักใช้วิธีการให้นิยาม ชี้แจงลำดับขั้นตอน ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน กล่าวซ้ำด้วยถ้อยคำที่แปลกไป

2. บรรยายโวหาร หมายถึง การชี้แจงหรืออธิบายเรื่องให้ฟัง หรือเล่าเรื่องเล่า เหตุการณ์ เรื่องราวทั้งที่เป็นเรื่องจริง หรือเหตุการณ์ที่คิดฝันขึ้นโดยละเอียด ตามลำดับ ของเหตุการณ์ อย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักสิ่งเหล่านั้นทุกแง่มุม และเป็นการเลือกใช้ถ้อยคำง่ายๆ บรรยายไปตามเหตุการณ์ หรือบอกเรื่องราวเป็นลำดับ (ไม่เน้นรายละเอียดเหมือนพรรณนา)อันได้แก่ การเล่านิทาน การบรรยายลักษณะสถานที่ ประวัติบุคคล ตำนาน หรือเกร็ดความรู้ต่างๆ เช่น

“สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่ผู้คนมีการดำรงชีวิตอยู่อย่างง่ายๆ ศรัทธาในพุทธศาสนา วัดจึงเป็นศูนย์กลางรวมกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้าน มีพระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ทรงคุณธรรมและความรู้ ชาวบ้านจึงนิยมนำบุตรหลานมาถวายเป็นลูกศิษย์จากลักษณะเช่นนี้ทำให้โอกาสในการศึกษาจำกัดอยู่ในหมู่เด็กชายเท่านั้น”

3. พรรณนาโวหาร หมายถึง โวหารที่ใช้ถ้อยคำสำนวน มีการเลือกสรรคำมาสร้างข้อความเพื่อถ่ายทอดความรู้สึก สิ่งที่ได้พบเห็น ได้สัมผัส และอารมณ์ประทับใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยจะแจกแจงรายละเอียดด้วยการใช้คำขยายเพื่อมุ่งเน้นให้เห็นภาพและอาจมีโวหารอื่น(อุปมาโวหาร)ร่วมด้วยทำให้เกิดรส นานาประการ ไปสู่ผู้รับสาร ให้เสมือนหนึ่ง ได้ยิน ได้รู้ และได้เห็นด้วยตนเอง การพรรณนา เป็นวิธีการที่จะช่วยประมวลภาพของสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์พบเห็นหรือ เป็นสิ่งที่เกิดจากมโนภาพตามความคิดความคำนึง และสืบต่อภาพประทับใจเหล่านั้นไว้ได้ เช่น

“ฝนตกราวฟ้ารั่ว ทะเลมัวมีแต่ฟ้าสีขาวๆ ห่อหุ้ม ฤดูเดือนมรสุม ทั้งที่กลางวัน อย่างนี้ก็มองไม่เห็นม่นมัว ดูคล้ายกับว่ากลางวันยังไม่อยากจะจากไป คลื่นยักษ์กระแทกฝั่ง สาดฝอยน้ำกระจาย รดบ้าน

ชายทะเลแข่งกับสายฝน ผมแผลอดช่องแตกตามฝ้ายบ้านออกไป เห็นแสงไฟอมแวมดั่งแสงดาวริบหรี่ ลอย อ่างว้างวังเวงอยู่ระหว่างทะเลมืด แล้วก็ลับหายไปด้วยคลื่นยักษ์บดบังราวกับดาวร่วงหา....”

4. **สารกโหวหาร** มีการยกตัวอย่างประกอบอาจเป็นถ้อยคำ ข้อความ สุภาษิต หรือเป็นเรื่องราวก็ได้

5. **เทศนาโหวหาร** หมายถึง การเขียนที่มีเนื้อความเชิงสั่งสอน ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต มักเกี่ยวกับคติทางศาสนา ทำให้ผู้อ่านเห็นด้วย ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่ มีลักษณะคล้ายกับการให้โอวาท เช่น

“การแต่งการของวัยรุ่นสมัยนี้ เป็นที่รู้กันดีว่าล่อแหลมเหลือเกิน โห้ระระคือบ้าง เอวลอยบ้าง สายเดี่ยว หรือบางครั้งก็เป็นเกาะอก บ้าง ดูแล้วน่าใจหาย หวนกลับมาคิดถึงลูกตัวเอง ซึ่งถ้าทำแบบนั้นเราคงต้องขาดใจตายแน่นอน ซึ่งในวัยนี้ควรจะแต่งตัวที่รัดกุมและเรียบร้อย เหมาะสมกับวัยและกาลเทศะ....”

6. **อุปมาโหวหาร** หมายถึง การเขียนที่มีการเปรียบเทียบให้เห็นชัดยิ่งขึ้น เป็นการเปรียบเทียบสอง สิ่ง เช่น

“ครู คือ ผู้ที่คอยสั่งสอนและให้วิชาความรู้แก่นักเรียน และลูกศิษย์ ด้วยความรักและความเป็นห่วง ผู้ที่จะสามารถเป็นครูได้นั้นจะต้องมีใจรักในการสั่งสอนศิษย์ด้วยความจริงใจไม่ใช่แค่สอนพอฟ่านๆ แต่เป็นการมอบสิ่งที่ดีให้กับนักเรียน ฉะนั้นผู้ที่มาสอนเพื่อให้ผ่านไปวันๆ และสิ้นเดือนก็คอยรับเงินเดือนนั้น ถือว่าเป็นครูที่ไม่ใช่ครูโดยจิตวิญญาณ และครูมีหน้าที่มากมายและต้องเป็นผู้ที่ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา สร้างสรรค์งานต่างๆเพื่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ได้เป็นครูแม่แบบนั้น จะเห็นได้ว่าท่านทั้งหลายเหล่านั้นมีความขยันหมั่นเพียรและสามารถเป็นต้นแบบให้กับครูท่านอื่นได้เป็นอย่างดี...”

บทที่ 37

บทร้อยกรองประเภทต่างๆ

ที่	ชนิด	จำนวนคำ ต่อบท	จำนวนคำต่อวรรค- ลักษณะการเรียงคำ	การบังคับ สำคัญ
1	ภาพย์สุรางนงค์ 28	28	4*7	สัมผัส
2	ภาพย์ยานี 11	22	5-6-5-6	สัมผัส
3	อินทรวชิธรฉันท 11	22	5-6-5-6	ครุ-ลหุ
4	โคลงสองสุภาพ	14+2	5-5-4-(2)	เอก-โท
5	โคลงสามสุภาพ	19+2	5-5-5-4-(2)	เอก-โท
6	โคลงสี่สุภาพ	30+2+2	5-2-(2)*3,5-4	เอก-โท
7	ภาพย์ฉับ 16	16	6-4-6	วรรณยุกต์ปลายวรรค

8	กลอนสุภาพ	32	8-8-8-8	สัมผัส/วรรณยุกต์
9	วสันตดิลกฉันท 14	28	8-6-8-6	ครู-ลหุ
10	ร่ายสุภาพ	ไม่จำกัด	5	วรรณยุกต์ปลายวรรค

จำนวนคำและการแบ่งวรรคของฉันทประเภทต่างๆ

ที่	ชื่อฉันท	ประเภท	การแบ่งวรรค
1	สัททูลวิกิพิตฉันท	19	3/3/2/4-2/3-2
2	วสันตดิลกฉันท	14	(2/2/4-3/3)X2
3	ภาพย์ฉันท	16	2/2/2-2/2-2/2/2
4	อุปชาติฉันท***	11	(2/3-3/3)X2
5	อิทิสฉันท	20	3/2/4-2/2/4-3
6	อินทรวีเชียรฉันท	11	(2/3-3/3)X2
7	วิชมุมมาลาฉันท	8	(2/2-2/2)X4
8	อินทรวงศ์ฉันท	12	(2/3-3/4)X2
9	ภูซงคประชาตฉันท	12	(3/3-3/3)X2
10	มาณวกฉันท	8	(1/3-1/3)X4
11	อุปเนทรวีเชียรฉันท	11	(2/3-3/3)X2
12	สัทธราฉันท	21	2/2/3-3/4-1/3-3
13	อุปภูจิตฉันท	11	(2/3-3/3)X2
14	สุรางคนางค์ฉันท	28	(2/2)X7
15	โตฏฉันท	12	(3/3-3/3)X2
16	จิตรปทาฉันท	8	(2/2-2/2)X4
17	วังสัทฉันท	12	(2/3-3/4)X2
18	มาลินีฉันท	15	3/3/2-1/3-3 3/2/3-1/3/3
19	สาลินีฉันท	11	(2/3-3/3)X2
20	กมลฉันท	12	(3/3-3/3)X2

***อินทรวีเชียรฉันท(บาทที่ 2,3)+อุปเนทรวีเชียรฉันท(บาทที่ 1,4)-ต้องแต่งอย่างน้อย 2 บท

บทที่ 38

ความงามในภาษา

ความงามของภาษาประกอบด้วยเสียงอันไพเราะและความหมายที่งดงาม คำประพันธ์ที่ดีประกอบด้วยอঙ্กการ คือ ใช้ภาษาถูกต้องตามกฎเกณฑ์ มีการแต่งภาษาที่ดี เพื่อให้ผู้ฟังและผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพชัดเจน และมีไศภา คือ การใช้ถ้อยคำดี มีเสียงไพเราะและมีความหมายที่สมบูรณ์

1. ถ้อยคำ

นักประพันธ์เลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และเข้าใจตรงกับผู้เขียนภาษาไทยมีถ้อยคำที่แสดงความงามของภาษา ดังนี้

1. คำที่สะท้อนลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้น เช่น แต่งตัวเป็นกาบพรุก
2. กลุ่มคำที่สัมผัสคล้องจอง
4. คำไวพจน์
5. คำมูลศัพท์ที่พยางค์ที่ 1 และ 3 เป็นเสียงสั้นเบา
6. คำซ้อนที่ขยายคำอื่นแล้วให้ความหมายเด่นชัด

ถ้อยคำที่จะก่อให้เกิดความงามในภาษานั้น จะต้องเป็นคำที่มีเสียงไพเราะ สะท้อนให้เห็นภาพชัดเจน มีอรรถ คือ มีความหมายแจ่มแจ้ง และเรียบเรียงให้มีเสียงสัมผัสกันดี

2. เสียง

เสียงที่ทำให้เกิดความงามในภาษาไทย มี 3 ลักษณะ คือ

1. เสียงวรรณยุกต์ คำประพันธ์ประเภทโคลงและร่าย นักประพันธ์นิยมใช้การบังคับการใช้วรรณยุกต์เอก โท เพื่อให้มีท่วงทำนองอันไพเราะ
2. เสียงสัมผัส คือเสียงที่คล้องจองกัน มีทั้งสัมผัสสระและอักษร
3. เสียงหนักเบา ในการอ่านร้อยแก้วผู้อ่านจะรู้จักทอดเสียง เน้นเสียงหนักและเสียงเบาเป็นท่วงทำนองในบางคำ ทำให้ผู้ฟังเข้าถึงรสไพเราะของงานประพันธ์ ในประเภทร้อยกรองมีบังคับเสียงหนักเบา(ครู-ลหุ) ในงานประพันธ์ประเภทฉันท

3. ความหมาย

ความหมายของข้อความหรือถ้อยคำเป็นสื่อที่ดีที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงความงามของภาษา ความหมายของข้อความจะชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อถ้อยคำนั้นมีบริบท ถ้อยคำเดียวกันถ้าอยู่ในบริบทต่างกันจะให้ความหมายต่างกันไปด้วย บางครั้งผู้แต่งได้แทรกความหมายของสารไว้ในเรื่องที่แต่ง ชวนให้ผู้อ่านได้ขบคิดและตีความ ทำให้ออกรสในการอ่านและได้เห็นความงามของภาษายิ่งขึ้น

การเรียบเรียงถ้อยคำแบบร้อยแก้ว มีลักษณะดังนี้

1. เรียงคำขยายไว้หลังคำที่ถูกขยาย
2. เว้นวรรคตอนให้ถูกต้องจะช่วยสื่อความหมายได้ชัดเจน
3. เรียงคำให้คู่ของเสียงและความหมาย

การเรียบเรียงถ้อยคำแบบร้อยกรอง

1. ใช้ถ้อยคำที่ทำให้ความรู้สึกและมองเห็นภาพชัดเจนตรงกับจินตนาการของผู้ประพันธ์
2. ใช้ถ้อยคำที่มีเสียงและจังหวะดูดนตรี
3. เสนอสารที่ให้ความคิดนึกถึงอันลึกซึ้ง
4. ใช้ถ้อยคำบรรยายหรือพรรณนาเพื่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์

ศิลปะของการประพันธ์

1. การสรรคำ

การสรรคำ คือ การเลือกใช้คำให้สื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และได้อารมณ์ตรงตามความต้องการของผู้เขียน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. เลือกใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมายที่ต้องการ
2. เลือกใช้คำให้เหมาะกับเนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง
3. เลือกใช้คำให้เหมาะกับลักษณะของงานประพันธ์
4. เลือกใช้คำไวพจน์(คำที่เขียนต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน)ให้ตรงความหมายที่ต้องการ
5. เลือกคำโดยคำนึงถึงเสียง
 - คำเลียนเสียงธรรมชาติ
 - คำที่เล่นเสียงวรรณยุกต์
 - คำที่เล่นเสียงสัมผัส
 - คำที่เล่นเสียงหนักเบา
 - คำที่พ้องรูป พ้องเสียงและคำซ้ำ

2. ความงามวรรณศิลป์

1. สัมผัสอักษร สัมผัสสระ(คำคล้องจอง) และสัมผัสวรรณยุกต์
2. จินตภาพ (ภาพ/เคลื่อนไหว/เสียง/แสง)
3. การใช้คำที่มีเสียงและจังหวะดูดนตรี(สรรแต่หาญสารตัวเหี่ยม)
4. การเล่นคำ การซ้ำคำ
5. การดุลเสียงและดุลความหมาย

กวีโวหารและสำนวนโวหาร

กวีโวหาร มักใช้กับร้อยกรอง ส่วนสำนวนโวหาร ใช้กับร้อยแก้ว ซึ่งกวีจะใช้กวีโวหารและสำนวนโวหารเพื่อสร้างภาพจากจินตนาการหรือให้ความรู้สึกของบุคคลตามที่บุคคลนั้นต้องการ หรือที่เรียกว่าการใช้โวหารภาพพจน์ ซึ่งมีหลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย

อุปมา คือการเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง

อุปไมย คือ การเปรียบเทียบสิ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

*****คำชี้แจง- ฟาง เพียง เพียง ราว ราวกับ ดูก ประดูจ หนึ่ง ประหนึ่ง เจก เช่น เทียบ เทียม เทียร กลวียะ ประเลห์*****

2. อุปลักษณะ คือการเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยเทียบคุณสมบัติของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ (มักใช้ เป็น เท่า คือ แต่สามารถละได้)

3. บุคลาธิษฐาน/บุคคลวัต/บุคคลสมมุติ คือ การสมมติสิ่งต่าง ๆ ให้มีกิริยาอาการเหมือนมนุษย์

4. สัญลักษณ์ คือ การให้สิ่งหนึ่งใช้แทนอีกสิ่งหนึ่งโดยเป็นที่เข้าใจของสังคมทั่วไป

5. นามนัย คือการเปรียบเทียบโดยนำลักษณะเด่นมาครอบคลุมหรือเป็นตัวแทนของทั้งหมด เช่น เมืองโสม(เกาหลี) ***จะต้องเอา sub set มาเป็นตัวแทนของสิ่งทั้งหมด***

6. สัทพจน์ คือ การเลียนเสียงธรรมชาติ

7. อพภาษ คือการกร่อนเสียงคำซ้ำพยางค์หน้าให้เป็นเสียง อะ

8. ปฏิพากย์ คือ ถ้อยคำหรือความคิดที่ขัดแย้งกัน แต่นำมาใช้รวมกันเพื่อแสดงให้เห็นความกลมกลืนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพต่าง ๆ กัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกหรือลึกลับซึ่ง สะเทือนอารมณ์

9. อธิพจน์หรือติพจน์ คือ การกล่าวเกินจริง เพื่อเน้นความรู้สึก ทำให้เกิดความแปลกและเรียกร้องความสนใจได้ดี

10. อุปมานิทศน์ คือ การยกเรื่องราวหรือนิทานเรื่องยาวๆมาเปรียบเทียบ

11. ปฏิรูปพจน์ คือ การนำเรื่องราว เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลที่รู้จักกันดีมาเปรียบเทียบหรืออ้างถึงเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 39

คุณค่าของงานประพันธ์

ความหมายของงานประพันธ์

งานประพันธ์เป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ได้เขียนขึ้นอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ โดยคัดเลือกถ้อยคำที่สละสลวยไพเราะมารวมเป็นเรื่องราวขึ้น อาจจะสร้างสรรค์ขึ้นแบบร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมและความต้องการของผู้เขียนเอง

องค์ประกอบของงานประพันธ์

งานประพันธ์ที่มีเนื้อหาและรูปแบบที่เหมาะสมกันจะจัดเป็นประเภท "วรรณคดี" หรือถ้าเรื่องใดไม่ถึงขั้นวรรณคดีก็จะจัดเป็นประเภท "วรรณกรรม" ซึ่งองค์ประกอบของงานประพันธ์ประกอบด้วย

1. เนื้อหา หมายถึง เรื่องราวที่ผู้ประพันธ์แต่งขึ้นจากจินตนาการ โลกทัศน์ ประสบการณ์ หรือจากความรู้สึกร่วมของผู้ประพันธ์เอง รวมถึงสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการส่งให้ผู้อ่าน
2. รูปแบบ หมายถึง ลักษณะรวมของประเภทงานประพันธ์ที่ผู้แต่งใช้ อาจเป็นร้อยแก้ว ซึ่งเป็นทั้งสารคดี เช่น บทความ จดหมายเหตุ และบันเทิงคดี ได้แก่ นวนิยาย นิทาน หรืออาจเป็นร้อยกรอง เช่น นิราศ โคลง คำฉันท์ ลิลิต

คุณค่าของงานประพันธ์

คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คือคุณค่างานประพันธ์ด้านการแต่ง ซึ่งผู้ประพันธ์ควรเลือกรูปแบบที่สอดคล้องกับเนื้อหา มีกลวิธีการแต่งที่น่าสนใจ การใช้ถ้อยคำที่ไพเราะสละสลวย และให้อารมณ์สะท้อนใจแก่ผู้อ่าน รวมทั้งให้ความบันเทิงและความคิดสร้างสรรค์ด้วย ถ้าหากเป็นเรื่องสั้นหรือนวนิยายควรมีลักษณะดังนี้

1. แก่นเรื่องต้องสัมพันธ์กับโครงเรื่องและตัวละครในเรื่อง
2. มีกลวิธีการประพันธ์ที่แปลกและน่าสนใจ
3. ในเรื่องควรมีจุดขัดแย้งที่ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ
4. ภาษาที่ใช้ควรสละสลวยและสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจน
5. คำพูดควรเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของตัวละครในเรื่อง
6. ให้สารที่มีความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับชีวิตและสังคม

คุณค่าด้านสังคม งานประพันธ์ที่สะท้อนชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม วัฒนธรรมและจริยธรรมของคนในสังคม รวมทั้งมีส่วนช่วยจรรโลงใจหรือพัฒนาสังคม จัดเป็นงานประพันธ์ที่ดีและมีคุณค่าควรแก่การยกย่อง

การพิจารณาวรรณกรรม มี 2 ด้านคือ

1. คุณค่าด้านวรรณศิลป์
2. คุณค่าด้านสังคม

คุณค่าด้านวรรณศิลป์ ประกอบด้วย

1. การใช้ถ้อยคำให้งดงาม – คำคล้องจอง คำไวพจน์ คำอุปมาส เล่นคำ ซ้ำคำ เสียงสูงต่ำ มีจังหวะ สัมผัสสระ อักษร วรรณยุกต์ ศ เข้าลิติต ความหมายนัยตรง/ประหวัด ปฏิพากย์(การกล่าวความตรงกันข้ามกัน) นาฏการ(เคลื่อนไหว)
2. การสร้างจินตภาพ(แสง สี เสียง ความเคลื่อนไหว)และอารมณ์ด้วยการใช้โวหารบรรยาย พรรณนา อธิบาย อภิปราย ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ความหวัง ความสุข ฯลฯ
3. การใช้โวหารภาพพจน์ (คูหิ้วข้อกวีโวหาร)
4. ถ้าเป็น โคลงสี่สุภาพอาจมีการใช้คำตายแทนคำเอกให้ดูที่ตำแหน่งคำเอกทั้งหมดว่าใช้คำตายกี่ที่ถ้าใช้ทั้งหมดก็ใช้

ประเภทของกลบท

ผู้รู้ได้แบ่งกลบทออกเป็น 2 ประเภท คือ กลบท และกลอักษรพร้อมกับอธิบายความหมายไว้ดังนี้
 กลบทได้แก่ คำประพันธ์ที่มีลักษณะพิเศษไปกว่าตามปกติ เช่น ให้มี สัมผัสอักษร สัมผัสสระ อาจวางเรียงอักษรให้นอกเหนือไปกว่ากฎเกณฑ์ของฉันทลักษณ์ อย่างเช่น กลอนกลบทกบเดินต่อยหอย โคลงกลบทกินนอนเก็บบัว กลบทนี้ส่วนมากแต่งเป็นกลอน

กลอักษรได้แก่คำประพันธ์ที่แต่งให้ชวนเงื่อน วางรูปให้ต่างไปจากคณะ ต้องรู้วิธีอ่านถึงจะอ่านได้ถูกต้องตามลักษณะของคำประพันธ์นั้นๆ เช่น กลอนกลอักษรคมในฝัก โคลงกลอักษรช่างประสานงา กลอักษรนี้โดยมากพบที่แต่งเป็นโคลงเป็นส่วนมาก

สรุปได้ว่า กลบท แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลบท และ กลอักษร โดยกลบทหมายถึง คำประพันธ์ที่ยังคงวางรูปแบบให้เห็นว่าเป็น ร่าย โคลง กาพย์ ฉันท์ กลอนแต่จะทำให้แปลกไปจากเดิม ด้วยการเล่นสัมผัสสระ สัมผัสอักษร เล่นรูปสระ รูปพยัญชนะ รูปและเสียงวรรณยุกต์ เล่นคำ เล่นวลี คำครุ คำลหุ คำตาย และเล่นมาตราด้วยตัวสะกด ส่วนกลอักษรนั้น หมายถึงคำประพันธ์ที่แต่งให้ชวนเงื่อน โดยการวางพยัญชนะสลับที่

กลบทที่มีกอกข้อสอบ

1. กบตันต่อยหอย - หนึ่งวรรคมี 9 คำ เสียงพยัญชนะต้น คำที่ 1-2-3 ซ้ำกับ คำที่ 4-5-6 สัมผัสกันระหว่างคำที่ 3 และ 4 เขียนได้เป็น กขค/กขค/000 (กลอน) ร่ายจะเป็นแบบ กขค/กขค คำที่ 3 และ 4 สัมผัสกัน เช่น สรรแต่หาญสารตัวเหี่ยม
2. ละลอกแก้วกระทบฝั่ง - คล้ายกบตันต่อยหอย แต่สัมผัสกันระหว่างคำที่ 3 และ 5 (กลอน)
3. กบตันสลักเพชร - เสียงพยัญชนะต้นคำที่ 1-2-3 4-5-6 และ 7-8-9 เสียงเดียวกัน สัมผัสระหว่าง คำที่ 3 - 4 และ 6-7 เขียนได้เป็น กขค/กขค/กขค (กลอน) ร่ายจะเป็นแบบ กขค/กขค คำที่ 3 และ 5 สัมผัสกัน เช่น เล่นโหมทัฬไฉจับทัน
4. กบตันสามตอน - วรรคหนึ่งมี 6 คำ เสียงพยัญชนะต้นคำที่ 1-2 3-4 5-6 เสียงเดียวกัน เขียนได้เป็น กข/กข/กข
5. นาคบริพันธ์ - สองคำสุดท้ายวรรคแรกมาขึ้นต้นเป็นสองคำแรกของวรรคต่อมา โดยใช้คำแรกและเปลี่ยนคำที่สองแต่ให้คงเสียงพยัญชนะต้นเดิมไว้ 000/000/0กข กข0/000/000 เช่น 0000000 สุวรรณรัตน์ สุวรรณรถ000000
6. ยลึงค์ - ครึ่งคำข้างหน้าอยู่วรรคแรก ครึ่งคำข้างหลังอยู่วรรคถัดมา เขียนได้ เป็น 000/000/00ก- ข00/000/000
7. สะบัดสะบั้ง - 4 คำท้ายมี 2 คู่ คำที่ 1 และ 3 เป็นคำเดียวกัน เขียนได้เป็น 000/000/กขกค

สัมผัสสระ

1. เคียง - สระเดียวกันเรียงกันสองคำ เช่น เดือนสิบเอ็ดเสริจธูระพระวสา
2. เทียบเคียง - สระเดียวกันเรียงกันสามคำ เช่น ถ้ำรักนักรมภ์หนายคล้ายอิเหนา
3. ทบเคียง - สองสระเรียงกันสระละสองคำ เช่น จึงเข้มเยื่อนเอื้อนโษษฐ์โปรดประภาย
4. เทียมแอก - สระเดียวกันมีคำอื่นคั่นกลาง อยู่ปลายวรรค เช่น ดูประเทืองเรืองแสงทองสาดส่อง
5. แทรกเคียง - คล้ายข้อ 4 แต่อยู่ต้นหรือกลางวรรค เช่น ขย้าเขี้ยวขบปากคังนาคเป็น
6. แทรกแอก - คล้ายข้อ 5 แต่มีคำคั่นสองคำ เช่น เราขอบใจจะเลี้ยงให้ที่ยงธรรม

สัมผัสอักษร

1. คู่ - พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันเรียงกันสองคำ เช่น จนลิมตัวมัวหมองเพราะต้องตา
2. เทียบคู่ - พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันเรียงกันสามคำ เช่น เขาว่าไว้หวานนักรมภ์ก็มกร
3. เทียบรด - พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันเรียงกันสี่คำ เช่น เสียงจิ้งหรีดหวีดแว่ววิเวกใจ
4. เทียมรด - พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันเรียงกันห้าคำ เช่น ยามกระสอบกรอบแกรกรกระไกรกริก

5. ทบคู่ – พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันเรียงกันเป็นสองคู่ เช่น ขอหมายมั่นบุญเบื้องบูรพา
6. แทรกคู่ – พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันมีคำอื่นหนึ่งคำคั่นกลาง เช่น ดังป่าช้าฟังชฎสังคคน
7. แทรกรด – พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันมีคำอื่นสองคำคั่นกลาง เช่น ถึงคลองขวางบางจากยิ่งตรม
จิต

คุณค่าด้านสังคม ประกอบด้วย

1. การสะท้อนสภาพสังคมในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็น เครื่องแต่งกาย บ้านเรือน ภาษาและถ้อยคำที่ใช้ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น
2. แนวคิด ความเชื่อ และค่านิยม (ที่มักปรากฏในวรรณคดีไทย) ได้แก่
 - ไสยศาสตร์ โชคลาง ความฝัน ภูตผี เวทมนตร์คาถา
 - พุทธศาสนา กรรม เทวดา สวรรค์ นรก
 - จารีต ประเพณี ขนบธรรมเนียม
 - ความกตัญญู การตอบแทนคุณ
 - อำนาจของพระมหากษัตริย์
3. ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่อง

ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรม

1. การวิจารณ์ตามแนวศีลธรรมและคติคำสอน
2. การวิจารณ์ตามแนวประวัติศาสตร์และชีวประวัติ
3. การวิจารณ์ตามแนวรูปแบบนิยม
4. การวิจารณ์ตามแนวมาร์กซิสต์
5. การวิจารณ์ตามแนวจิตวิเคราะห์
6. การวิจารณ์ตามแนวตำนาน

แนวการวิจารณ์เรื่องสั้น

1. ชื่อเรื่อง	6. แก่นเรื่อง
2. โครงเรื่อง	7. กลวิธีการนำเสนอเรื่อง
3. ฉาก	8. การเปิดเรื่อง และการปิดเรื่อง
4. ตัวละคร	9. การดำเนินเรื่อง
5. บทสนทนา	10. ท่วงทำนองและลีลาของเรื่องสั้น

ลักษณะเรื่องสั้นที่ดี

1. ต้องมีแก่นเรื่องเพียงหนึ่งเดียว
2. ต้องมีตัวละครสำคัญในการเดินเรื่องเพียงตัวเดียว ตัวละครประกอบอื่นๆไม่ควรเกิน 5 ตัว
3. มีการผูกเค้าเรื่องทำให้ผู้อ่านอยากรู้อะไรต่อไป
4. ต้องมีเนื้อความแน่น ไม่ใช่บท, คำพูด, กริยาอาการฟุ่มเฟือย ใช้คำน้อยแต่ได้ใจความมาก
5. วางแนวเรื่องโดยถือตัวละครเป็นใหญ่ ให้พฤติกรรมเกิดมาจากตัวละคร
6. เมื่อผู้อ่านอ่านจบแล้วควรได้รับรสหรืออารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ลักษณะเรื่องสั้นที่ดีตามลักษณะโครงสร้างของเรื่อง

1. ชื่อเรื่อง
 - ชวนให้ผู้อ่านสนใจที่จะติดตาม
 - เป็นชื่อที่แปลก ทำท่าย มีความน่าสนใจ
 - สัมพันธ์กับแก่นเรื่อง ครอบคลุมเนื้อหา
2. โครงเรื่อง
 - ประกอบด้วยปัญหาข้อขัดแย้ง หรือมีข้อคิดที่น่าสนใจ
 - มีกลวิธีในการลำดับเรื่องให้เข้าใจได้กระจ่าง
 - การเปิด/ปิดเรื่องน่าประทับใจ
 - สร้างความสนใจใคร่รู้ต่อไป ไม่มีเหตุบังเอิญ
 - ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวเนื่องกันอย่างมีเอกภาพ
 - ชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นโลกหรือสังคมอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง
3. ฉาก
 - มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง
 - พรรณนาให้เห็นภาพ ชี้ชวนให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม
4. ตัวละคร
 - อุปนิสัยสมจริงกับพฤติกรรม
 - การพูดจาเหมาะสมกับวัย
5. แก่นเรื่อง
 - ควบคุมเรื่องราวให้อยู่ภายในสิ่งที่ต้องการนำเสนอ
 - ผู้อ่านสามารถสรุปความคิดรวบยอดออกมาได้ตรงตามที่ต้องการเสนอ

แนวการวิจารณ์กวีนิพนธ์

1. รูปแบบ (ฉันทลักษณ์)
2. เนื้อหา (สารที่กวีต้องการนำเสนอ)
3. ภาษา (เสียง คำ ความหมาย สัมผัส จังหวะลีลา โวหาร)
4. กลวิธีการนำเสนอ (ทำอะไรให้เรื่องดำเนินไปและบรรลุจุดมุ่งหมายของผู้เขียน)
5. แนวคิดสำคัญของเรื่อง

ขนบทางวรรณกรรม

1. ขนบในการแต่ง (ข้อกำหนดของคำประพันธ์แต่ละประเภท)

2. ขนบคำประณามพจน์และการลงท้าย

คำประณามพจน์

- สิ่งศักดิ์สิทธิ์
- พระมหากษัตริย์

การลงท้าย

- ผู้แต่ง	- ให้พร
- ผู้บันทึก	- ขอพร/ความประสงค์ของกวี
- วัน เวลาที่แต่ง	- (ขาดก) ใครกลับชาติมาเกิดเป็นใคร/อะไรบ้าง
- สาเหตุที่แต่ง	- ออกตัวให้ช่วยแก้ไขผลงาน

3. ขนบการพรรณนาความ

1. เสาวรถณี – บทชมโฉม ชมธรรมชาติ
2. บทสรรเสริญทรงเครื่อง
3. บทชมบ้านชมเมือง
4. บทนารีปราโมทย์ – เกี้ยวพาราสี / เข้าพระเข้านาง
5. บทอัสจรรย์

4. ขนบด้านแนวเรื่อง

5. ขนบด้านแบบฉบับของตัวเอง

6. ขนบด้านการเขียนแบบ (ประดิษฐ์กรรมเสริมแบบ VS ประดิษฐ์กรรมนฤมิตร)

7. ขนบนิยมอารมณ์พรรณษา

* กวียานุโลม (Poetic License) - กวีสามารถเลือกใช้คำได้ตามใจเพื่อเอื้อต่อสัมผัสหรือจำนวนคำในวรรค*

บทที่ 40

แนวคิด ค่านิยมและ น้ำเสียงในงานประพันธ์

แนวคิด คือ ความคิดที่สำคัญที่เป็นแนวในการผูกเรื่อง หรือความคิดอื่น ๆ ที่สอดแทรกไว้ในเรื่องนั้น ๆ

ค่านิยม คือ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ หรือความเชื่อมั่นของมนุษย์ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และยึดถือปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีความหมายหรือมีความสำคัญต่อตนเอง หรือกลุ่มของตน

น้ำเสียงหรืออารมณ์ที่แฝงในคำประพันธ์

คร่ำครวญ	- พูดแสดงความ โศกเศร้าเสียใจ
ชมเชย	- กล่าวแสดงความพอใจความดีความสามารถของผู้เ็น้อย
ยกยอ	- ชมความดีความสามารถเพื่อให้พอใจ
สรรเสริญ	- คิดหรือกล่าวถึงอย่างยกย่อง
ว่ากล่าว	- ว่าผู้น้อยเพื่อให้ปรับปรุงตน
ก่นโคตร	- ชุคโคตรขึ้นมาค่า
บริภาษ	-ว่าผู้อื่นทำผิดและใช้ถ้อยคำรุนแรง
ตัดพ้อ	- ตอว่าด้วยความน้อยใจ
ตำหนิ	- ว่ากล่าวผู้ฟังกระทำการบกพร่อง
ประชด	- แกล้งพูดหรือทำตรงกันข้ามกับใจเพาะความไม่พอใจ
เสียดสี	- ว่าโดยไม่ว่ากล่าวถึงตรงๆ
กระทบกระทั่ง	- เปรียบเปรยให้กระทบถึง
เหน็บแนม	- พูดสะกิดถึงส่วนที่ไม่ดี
แดกดัน	- กล่าวตรงข้ามกับความจริงซึ่งไม่ดี
เยาะเย้ย	- นำข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของอีกฝ่ายหนึ่งมากล่าวให้เป็นที่ยขบขัน
วิงวอน	- พยายามขอร้องให้เขาเห็นใจสงสารยอมทำตาม
ชักชวน	- บอกให้ปฏิบัติตามส่วนตนจะร่วมปฏิบัติหรือไม่ก็ได้
เชิญชวน	- ชักจูงให้ทำตามด้วยความสุภาพ
เชิญ	- เชิญให้ทำอย่างหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ทำเอง
แนะนำ	- บอกในฐานะที่มีความรู้หรือประสบการณ์ว่าควรทำหรือปฏิบัติอย่างไร
ชี้แนะ	- บอกว่าควรทำอย่างไร
ตักเตือน	- สั่งสอนให้รู้หรือสำนึกในความผิดพลาดหรือในข้อบกพร่อง
ประณาม	- กล่าวว่กระทำความคิดที่ร้ายแรงหรือมีความประพฤดิที่เสียหายมาก

บทที่ 41

บทนมัสการมาตาปิตุคุณและอาจารย์คุณ และคุณานุคุณ

ผู้แต่ง : พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นชาวจังหวัดฉะเชิงเทรา เกิดเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2365 เคยบวชเป็นเณรและพระภิกษุที่วัดสระเกษ ศึกษาภาษาไทย หนังสือขอมและภาษาบาลี สอบพระปริยัติธรรมได้เปรียญ 7 ประโยค ได้เข้ารับราชการในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเรื่อย ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เป็นสารประเสริฐพระยาศรีภูมิปริชา เจ้ากรมพระอัครลักษณ์ และพระยาศรีสุนทรโวหาร ได้เป็นครูสอนภาษาไทยในกรมพระอัครลักษณ์ เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวัง และได้เป็นพระอาจารย์ถวายพระอักษรแก่พระเจ้าลูกยาเธอด้วย พระยาศรีสุนทรโวหารถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ พ.ศ. 2384

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงยกย่องว่า พระยาศรีสุนทรโวหาร เป็น “ศาลฎีกาในเรื่องหนังสือไทย เมื่อตัดสินว่าอะไร ก็เป็นคำพิพากษาสุดท้าย ควรจะเถียงว่าอะไรอีกก็ฟังไม่ขึ้นในสมัยนั้น”

ผลงานที่สำคัญของท่านมีหลายเรื่อง เช่น แบบเรียนภาษาไทย 6 เล่ม

ลักษณะการแต่ง :

- นมัสการพระพุทธคุณ - อินทวิเชียรฉันท์
- นมัสการพระธรรมคุณ - กายพัลลภัง 16
- นมัสการพระสังฆคุณ - กายพัลลภัง 16
- นมัสการมาตาปิตุคุณ - อินทวิเชียรฉันท์
- นมัสการอาจารย์คุณ - อินทวิเชียรฉันท์แต่เป็นฉันท์ที่ไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์มากนัก

เนื้อหาร้อยแก้วของ “นมัสการพระพุทธคุณ”

- บทที่ 1 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้บริสุทธิ ตัดรากเหง้าแห่งกิเลสสิ้นแล้ว จึงปราศจากความมัวหมอง
- บทที่ 2 ในพระทัยของพระองค์ดุจดังดอกบัวบาน ที่ปราศจากราคีและมีกลิ่นหอมจรูญไกล
- บทที่ 3 พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ดุจแม่น้ำ โปรดประชาชนให้พ้นจากห้วงน้ำคือการเวียนว่ายตายเกิดอันยากลำบาก
- บทที่ 4 ทรงชี้ทางบรรเทาความทุกข์ ชี้ทางแห่งความสุขสงบ ชี้ทางพระนิพพาน ซึ่งปราศจากความโศกและภัยแห่งความพลัดพราก
- บทที่ 5 ทรงเพียบพร้อมด้วยดวงตาทั้งห้าอันแจ่มใส ทรงรู้แจ้งเห็นจริงเหตุการณ์ ต่าง ๆ ทั้งใกล้และไกล

- บทที่ 6 ทรงกำจัดจิตใจที่หยาบและสันดานบาปของชายและหญิง สัตว์โลกทั้งหลาย ได้ฟังฟังพระองค์ ละทิ้งบาปกรรม บำเพ็ญบุญ
- บทที่ 7 ข้าพเจ้า ขอน้อมศีรษะไหว้ เพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดไป

เนื้อหาร้อยแก้วของ “นมัสการพระธรรมคุณ”

- บทที่ 1 ธรรมะเป็นบ่อเกิดแห่งความดี คุณดวงประทีปอันสว่างไสว
- บทที่ 2 แห่งองค์พระศาสดา ที่ส่องกมลสันดานของสัตว์โลกให้สว่างพ้นจากความโง่เขลา
- บทที่ 3 ธรรมะ อาทิ อริยมรรคมีองค์ 8 และประการที่ 9 คือนิพพาน
- บทที่ 4 อันได้ชื่อว่า เป็นดินแดนเหนือโลกที่ล้ำลึกและยิ่งใหญ่ บริสุทธิ์พิเศษและสดใส
- บทที่ 5 ธรรมด้นทางสองประการแห่งการเดินทาง คือ ปรัชญา (การศึกษา) และปฏิบัติ
- บทที่ 6 คือทางเดิน ที่เป็นจุดคลองที่นำไปสู่ความสมหวัง สู่ดินแดนเหนือโลกโดยตรง
- บทที่ 7 ข้าพเจ้าขอน้อมศีรษะ นบนอบพระธรรมด้วยกายวาจาและใจ

เนื้อหาร้อยแก้วของ “นมัสการพระสังฆคุณ”

- บทที่ 1 พระสงฆ์สาวกของพระศาสนา ปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- บทที่ 2 จนเห็นแจ้งพระอริยสัจ 4 จนบรรลุถึงทางที่หยุดและดับทุกข์ภัย
- บทที่ 3 ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้ามีปัญญาส่องใสสะอาดปราศจากความมัวหมอง
- บทที่ 4 ห่างจากทางของข้าศึกผู้ฮึกเหิม ด้วยกาย วาจา และใจ
- บทที่ 6 ได้ชื่อว่า เป็นโอรสของพระพุทธเจ้า ผู้มีคุณอันสุดจะนับได้
- บทที่ 7 ข้าพเจ้าขอนบน้อมหมู่พระสาวกผู้มียุคดังที่กล่าวมา
- บทที่ 8 ด้วยอำนาจแห่งบุญของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอน้อมไหว้ พระไตรรัตน์อันสมบูรณ์ ประเสริฐยิ่ง
- บทที่ 9 จงช่วยขจัดภัยอันตรายต่าง ๆ ให้ดับและหมดสิ้นไป

เนื้อหาร้อยแก้วของ “นมัสการมาตาปิตุคุณ”

- บทที่ 1 ข้าพเจ้านบนอบคุณของบิดาและมารดา ผู้เป็นบุคคลแรกที่เกื้อกูลสงเคราะห์ บุตรธิดาจนเติบโตใหญ่
- บทที่ 2 พุ่มพริก ทะนุถนอม ไม่เคยห่างไกล แม้จะยากลำบากเท่าไรก็ไม่เคยคิดถึง
- บทที่ 3 ตรายตราทนความทุกข์ยาก ถนอมเลี้ยงดูอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยปกป้องอันตราย จนลูกรอดเป็นตัวเป็นตน
- บทที่ 4 เปรียบคุณของพ่อแม่เหมือนภูเขาอันยิ่งใหญ่ หรือแผ่นดินอันไพศาล
- บทที่ 5 ไม่อาจจะทดแทนบุญคุณอันมากมายได้หมด พ่อแม่คือผู้มียุคความดี ควรแก่การบูชา

เนื้อหาร้อยแก้วของ “นมัสการอาจารย์คุณ”

- บทที่ 1 ข้าพเจ้าขอคำนับน้อมต่อครูผู้เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี คอยเจือจุน สั่งสอนทุกสิ่งทุกอย่าง
- บทที่ 2 ยังไม่ทราบก็ได้ทราบทั้งบุญและบาป ทุกสิ่งทุกอย่าง ครูชี้แจงแบ่งปัน อธิบายให้ชัดเจน
- บทที่ 3 จิตใจของครูเต็มไปด้วยความเมตตากรุณา ไม่ลำเอียง เหมือนท่านตั้งใจมาเกาะเกณฑ์ให้ศิษย์ฉลาดหลักแหลม
- บทที่ 4 ขจัดความโง่เขลา ความหลง จิตที่มีดมนงมฉาย ความสงสัยในจิตใจให้หมดไป
- บทที่ 5 คุณเหล่านี้ ควรนับได้ว่ายอดเยี่ยมในสามโลก ควรนึกและคิดถึงด้วยจิตนอบน้อมชื่นชม

เนื้อเรื่องย่อ :

นมัสการพระพุทธคุณ - เป็นคำกล่าวบูชาขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่มีความบริสุทธิ์ปราศจากกิเลสทั้งหลาย นำพระทัยพระองค์ท่านเบิกบานปราศจากราคี มีพระกรุณาโปรดมวลมนุษย์ให้หลุดพ้น ชี้นหนทางแห่งสุขให้ ชี้แจ้งต้นเหตุแห่งทุกข์ เป็นที่พึ่งพาของสัตว์โลก

นมัสการพระธรรมคุณ - พระธรรมเป็นบ่อเกิดแห่งความดี เหมือนดวงประทีปที่ส่องจิตใจให้สว่าง ธรรมประกอบด้วยมรรคแปด รวมทั้งนิพพาน หากใครได้ปฏิบัติธรรมนี้ ก็จะพบกับ โลกุตระสุข

นมัสการพระสังฆคุณ - ขอนมัสการพระสงฆ์ผู้เป็นสาวกขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้เห็นแจ้งในอริยสัจสี่ มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ผ่องใส ปราศจากความมัวหมอง เป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่แก่โลก ขอนมัสการสาวกของพระพุทธเจ้าจงช่วยบันดาลให้ข้าปราศจากความทุกข์ และภัยอันตรายใด ๆ ทั้งสิ้น

นมัสการมاتاปีตุคุณ - ขอกราบไหว้บิดามารดา ผู้เลี้ยงดูเรามาอย่างทะนุถนอม ด้วยความลำบากตรากตรำ คุณของบิดามารดาประดุจขุนเขาและยิ่งใหญ่กว่าแผ่นดิน จนเหลือที่จะทดแทนได้

นมัสการอาจารย์คุณ - ขอกราบไหว้ครูอาจารย์ที่ได้กรุณาสั่งสอนทุกสิ่งทุกอย่าง เหมือนท่านแก่ลี้ยงทำให้เราฉลาดเฉียบแหลม ขจัดความเขลาและความลุ่มหลง ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะดีเด่นของเรื่อง :

คำกล่าวนมัสการคุณานุคุณนี้เป็นบทสวดมนต์ในโรงเรียนที่นักเรียนคุ้นเคยเป็นอย่างดี แต่นักเรียนอาจจะไม่ได้ศึกษาถึงความหมายให้เข้าใจลึกซึ้ง เมื่อนำเรื่องนี้มาเป็นบทเรียน จึงเป็นการดีที่จะทำให้ นักเรียนเข้าใจและซาบซึ้งในบทพรรณนาพระคุณของพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา และครูบาอาจารย์

ในด้านลักษณะคำประพันธ์ นับเป็นคำประพันธ์ที่มีความไพเราะด้วยโวหารเชิงพรรณนา ชี้แจงถึงรายละเอียดของพระคุณทั้งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คุณบิดามารดา และครูบาอาจารย์ คำศัพท์ที่ใช้เป็นคำศัพท์บาลีสันสกฤตปะปนอยู่มาก แต่ก็ก็เป็นคำที่นักเรียนคุ้นเคย บางคำเป็นศัพท์ทางพุทธศาสนาที่น่า

ศึกษา นอกจากนี้ ยังมีความดีเด่นในเชิงเปรียบเทียบ ทำให้บทประพันธ์ไพเราะและได้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 42

ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนลู่แกโทษ และ ขุนช้างถวายฎีกา

ผู้แต่ง : ยังไม่ทราบแน่นอนว่าใครเป็นผู้แต่ง

ลักษณะคำประพันธ์ : กลอนเสภา

เรื่องย่อ : ในสมัยสมเด็จพระพันวษาแห่งกรุงศรีอยุธยา ปลายแก้ว ขุนช้าง และนางพิมพิลาไลย เกิดในจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งสามเป็นเพื่อนเล่นกันมาแต่เด็ก ต่อมา ขุนไกรบิดาของปลายแก้วถูกพระพันวษากริ้วสั่งประหารชีวิต นางทองประศรีได้พาปลายแก้วหนีอาญาหลวงไปอยู่เมืองกาญจนบุรี ส่วนขุนศรีวิไชยบิดาของขุนช้างถูกโจรฆ่าตาย และพันสร โยธาบิดาของนางพิมก็ตายด้วยไข้ป่า

เมื่อปลายแก้วอายุได้ 15 ปี ก็บวชเป็นสามเณรที่วัดส้มใหญ่ สมภารบุญได้ช่วยสั่งสอนวิชาอาคมให้จนสิ้นความรู้ จึงแนะนำให้เณรแก้วไปเรียนต่อที่สุพรรณบุรี นางทองประศรีจึงพาเณรแก้วไปเรียนวิชาต่อกับสมภารวัดป่าเลไลยก์ เณรแก้วเป็นคนเฉลียวฉลาดและขยัน จึงศึกษาเล่าเรียนได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถเทศน์มหาชาติได้ไพเราะจับใจ

ฝ่ายขุนช้างเมื่อมีอายุได้พอสมควรก็แต่งงาน แต่ต่อมาไม่นานนางแก่นแก้วผู้เป็นภรรยา ก็ป่วยตาม

ครั้งถึงในงานเทศกาลสงกรานต์ที่วัดป่าเลไลยก์ นางพิมและเณรแก้วได้พบกันอีกครั้งหนึ่ง ต่างก็มีจิตใจผูกพัน วันต่อมาเณรแก้วสึกจากเณรชั่วคราวลอบไปหานางและได้เสียกัน ส่วนขุนช้างซึ่งหลงรักนางพิมก็พยายามมาสู่ขอนางแต่ไม่สำเร็จเพราะนางพิมไม่ยอม ในที่สุดเณรแก้วซึ่งหนีสมภารวัดป่าเลไลยก์ไปอยู่กับสมภารคางเจ้าอาวาสวัดแค และได้เล่าเรียนวิชาความรู้จนแตกฉานก็ลาสิกขา แล้วขอร้องให้นางทองประศรีมาสู่ขอนางพิมให้ ทั้งสองจึงได้แต่งงานกัน

แม้ขุนช้างจะผิดหวังแต่ก็ยังไม่วางความพยายามที่จะให้ได้นางพิมมาเป็นของตน ดังนั้นเมื่อพระพันวษาทรงทราบข่าวศึกที่เชียงใหม่ยกมาตีเชิงทอง ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยาที่กริ้ว ขุนช้างซึ่งรับราชการอยู่เป็นสบโอกาสจึงกราบทูลให้มีพระราชบัญชา สั่งปลายแก้วยกทัพไปตีที่เพิ่งแต่งงานได้เพียงสองวัน

นางพิมตรอมใจจนล้มป่วยต้องเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวันทองจึงหายป่วย ฝ่ายขุนช้างก็ทำอุบายทุกวิถีทาง ไม่ว่าจะเป็นการนำกระดูกผีมาหลอกว่าปลายแก้วถูกฆ่า หรือขุนนางศรีประจันว่านางวันทองจะถูกريبเป็นม่ายหลวง หรือไปทำให้ต้นโพธิ์ธัญฐานของปลายแก้วเหี่ยวเฉาไปก็ตาม จนในที่สุดนางศรีประจันบังคับให้นางวันทองยอมแต่งงาน แต่นางวันทองก็ยังคอยปลายแก้วไม่ยอมเข้าหอกับขุนช้าง

ในการทำศึกกับเชียงใหม่ ปลายแก้วได้รับชัยชนะและได้นำลาวทองกลับมากองกรุงศรีอยุธยาด้วย สมเด็จพระพันวษาทรงแต่งตั้งให้เป็นขุนแผน ขุนแผนกลับไปสุพรรณบุรีพร้อมกับนางลาวทอง เมื่อนาง

วันทองและนางลาวทองวิวาทกัน ขุนแผนเข้าห้าม แต่ถูกนางวันทองใช้ถ้อยคำรุนแรงกับคนก็โกรธ จึงพานางลาวทองกลับไปกาญจนบุรี ในวันนั้นเองนางวันทองก็ต้องเข้าหอและตกเป็นเมียของขุนช้าง

สองวันต่อมาขุนแผนหวนคิดถึงนางวันทองจึงลอบขึ้นเรือนขุนช้าง แต่ก็แค้นใจและรู้สึกรังเกียจที่เห็นนางวันทองนอนคู่กับขุนช้าง จึงได้ค่าประจานนางวันทองกับขุนช้างให้ผู้คนรับรู้แล้วกลับไปกาญจนบุรี

สมเด็จพระพันวษาโปรดให้ขุนช้างขุนแผนเข้าไปฝึกหัดราชการที่กรุงศรีอยุธยา ขุนช้างหาทางกำจัดขุนแผนโดยแสร้งหวังดีรับฝากเวรขุนแผนที่จะไปเฝ้าใช้นางลาวทอง เมื่อสมเด็จพระพันวษาไม่เห็นขุนแผนในที่เฝ้าจึงทรงถามถึง ขุนช้างกราบทูลว่าขุนแผนหนีเวรไปหาภรรยา สมเด็จพระพันวษากริ้วจึงรับสั่งมิให้ขุนแผนเฝ้าใช้นางลาวทอง แต่ให้ออกตระเวนด่านอยู่ชายแดน ส่วนนางลาวทองนั้น ให้นำตัวมากักขังไว้ในวัง

ขุนแผนแค้นขุนช้างที่ทรยศจึงคิดชิงนางวันทองคืนมา โดยพยายามแสวงหาของวิเศษ 3 อย่าง คือ คาบฟ้าพื้น กุมารทอง และม้าสีหมอกให้ได้ก่อน เมื่อได้ครบแล้วก็ลอบขึ้นเรือนขุนช้างด้วยการสะกดผู้คนให้หลับ ขุนแผนเข้าห้องผัดไต้นางแก้วกิริยาซึ่งถูกบิดานำมาขายให้ขุนช้างเป็นภรรยา แล้วจึงพานางวันทองไปอยู่ร่วมกันในป่า

ฝ่ายขุนช้างก็ได้ถวายฎีกา สมเด็จพระพันวษาจึงมีพระราชบัญชาให้หัวเมืองต่าง ๆ จับขุนแผนส่งมากรุงศรีอยุธยา ส่วนขุนแผนเมื่อเห็นนางวันทองครรถ์แก่ใกล้คลอด จึงเข้าไปหาพระพิฆิตรเพื่อขอให้ส่งตนไปสู่วัดในกรุงศรีอยุธยา ระหว่างทางได้พบนางแก้วกิริยาซึ่งไถ่ตัวจากขุนช้างแล้ว จมื่นศรีได้พาขุนแผนและนางวันทองเฝ้ากราบทูลเรื่องราวทั้งปวง สมเด็จพระพันวษาทรงตัดสินให้ขุนแผนชนะความได้นางวันทองคืน ส่วนขุนช้างก็ถูกปรับไหม

ต่อมาขุนแผนได้ขอให้จมื่นศรีขอพระราชทานโทษนางลาวทอง สมเด็จพระพันวษากริ้วมาก จึงรับสั่งให้เอาขุนแผนไปจองจำไว้ในคุก ฝ่ายนางแก้วกิริยาได้ปลุกทัพนอกหีบศพคอยปรนนิบัติสามี แม้ขุนแผนจะมีเวทมนตร์คาถาที่จะสะเดาะไซ้ตรวนได้ แต่ก็ไม่ได้คิดหนีเพราะมีความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระพันวษา

ส่วนนางวันทองซึ่งอยู่กับจมื่นศรี วันหนึ่งนางออกจากบ้านไปเยี่ยมขุนแผนได้ถูกขุนช้างใช้บ่าวไพร่จู่คร่าไปอยู่สุพรรณ กระทั่งคลอดลูกชายตั้งชื่อว่าพลายงาม ขุนช้างเกลียดพลายงามมากจึงลวงไปฆ่า แต่ผีพรายของขุนแผนมาช่วยไว้ทันแล้วไปเข้าฝันบอกนางวันทอง นางจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้พลายงามฟัง และให้พลายงามเดินทางไปอยู่กับนางทองประศรีผู้เป็นย่าที่กาญจนบุรี นางทองประศรีได้พาพลายงามไปเยี่ยมขุนแผนในคุก และได้สอนวิชาตามตำราของขุนแผนแก่พลายงาม หลังจากทำพิธีโกนจุกพลายงามเมื่ออายุได้ 13 ปี นางทองประศรีก็พาหลานไปฝากกับจมื่นศรีเพื่อให้ถวายตัวเป็นมหาดเล็ก

ต่อมากรุงศรีอยุธยาได้เกิดศึกกับเมืองเชียงใหม่ เพราะพระเจ้าเชียงใหม่ให้ทหารมาชิงนางสร้อยทองพระราชธิดาที่พระเจ้าล้านช้างตั้งพระทัยจะถวายแด่สมเด็จพระพันวษาไป แล้วยังมีพระราช

สาสน์ทำทนายอีกด้วย สมเด็จพระพันวษากริ้วจะเสด็จกรีธาทัพไปปราบ แต่ขุนนางได้ทูลทัดทานไว้
 พลายงามได้โอกาสจึงกราบทูลอาสา พร้อมทั้งขอพระราชทานอภัยโทษแก่ขุนแผนผู้เป็นบิดาให้ไปช่วยใน
 การศึกด้วย ครั้นเมื่อขุนแผนและพลายงามได้ฤกษ์จะยกทัพ แก้วกิริยาก็คลอดบุตรชายตั้งชื่อว่าพลายชุมพล
 ขุนแผนและพลายงามเดินทัพไปถึงเมืองพิจิตร พลายงามได้พบรักกับศรีมालาก่อนจากไปทำศึก
 ในการศึกครั้งนี้ขุนแผนและพลายงามได้ชัยชนะ ขุนแผนได้รับพระราชทานยศเป็นพระ
 สุรินทรภักไชยมโหฬารยศกิติ ครองเมืองกาญจนบุรี ส่วนพลายงามได้รับแต่งตั้งเป็นจมื่นไวย-
 วรนาถ และได้รับพระราชทานนางสร้อยฟ้า พระราชธิดาของพระเจ้าเชียงใหม่ด้วย

ในวันแต่งงานของจมื่นไวยฯ หรือพระไวยกับนางศรีมालาและนางสร้อยฟ้า นางวันทองและขุน
 ช้างมาช่วยงาน ขุนช้างเมาเหล้าวิวาทกับพระไวย จึงถูกพระไวยทำร้าย ขุนช้างถวายนึกกล่าวโทษ ได้มีการ
 ไล่สวนความแต่ครั้งอดีต ขุนช้างปฏิเสธข้อกล่าวหา จึงต้องมีการดำเนินาพิสูจน์ ขุนช้างแพ้ สมเด็จพระ
 พันวษาทรงพระพิโรธจึงรับสั่งให้ประหารชีวิตเสีย นางวันทองขอร้องให้พระไวยขอพระราชทานอภัยโทษ
 ขุนช้าง พระไวยเห็นแก่มารดาจึงยอมทำตาม

*****ต่อมาพระไวยได้มาพานางวันทองไปจากเรือนขุนช้าง ขุนช้างจึงถวายนึก ในวันไล่สวน
 ความสมเด็จพระพันวษาให้นางวันทองตัดสินใจเลือกว่าจะอยู่กับขุนช้าง ขุนแผน หรือ พระไวย นางวัน
 ทองตัดสินใจไม่ได้ สมเด็จพระพันวษาจึงกริ้วมากและมีรับสั่งให้ประหารชีวิตนางในที่สุด*****

ส่วนนางศรีมालาและนางสร้อยฟ้าก็มีเรื่องทะเลาะวิวาทหึงหวงกันตลอดเวลา นางสร้อยฟ้าแอบ
 ไปหาเถรवाद ทำเสน่ห์ให้พระไวยหลงรักจนถึงกับเจียนดินางศรีมालา พลายชุมพลซึ่งเข้าช่วยนางก็
 พลอยถูกตีไปด้วย จึงหนีไปกาญจนบุรีเล่าเรื่องให้ขุนแผนฟัง ขุนแผนลงมาอยุธยาได้พบกับพระพิจิตรและ
 นางบุษบาซึ่งรู้ว่าพระไวยหลงเสน่ห์จึงช่วยกันตักเตือน พระไวยกลับลำเลิกบุญคุณที่ช่วยให้ขุนแผนพ้น
 โทษ ขุนแผนโกรธถึงกับตัดพ่อตัดลูก

ต่อมาขุนแผนและพลายชุมพลวางแผนแก้แค้นพระไวย โดยพลายชุมพลปลอมตัวเป็นมอญใหม่
 ลงมาตีกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระพันวษาโปรดให้ขุนแผนยกทัพออกไปด้านศึก ขุนแผนแสร้งทำเป็นแพ้ถูก
 จับ พระไวยจึงต้องออกไปรบขณะเดินทัพ นางวันทองได้ปรากฏกายเป็นเปรตมาห้ามทัพพระไวยเพื่อมิให้
 พ่อลูกฆ่ากัน แต่มีอาจยับยั้งได้ ในที่สุดพระไวยก็พ่ายแพ้พลายชุมพล หนีไปเฝ้าสมเด็จพระพันวษากราบ
 ทูลเรื่องราวทั้งปวง สมเด็จพระพันวษารับสั่งให้ไปตามขุนแผนและพลายชุมพลมาเฝ้า ขุนแผนกราบทูล
 ความจริง พลายชุมพลอาสาพิสูจน์ และจับเถรवादพร้อมหลักฐาน ส่วนนางสร้อยฟ้าไม่ยอมรับ ไล่ความ
 นางศรีมालาว่าเป็นชู้กับพลายชุมพล จนต้องมีการทำพิธีลุยไฟพิสูจน์ นางสร้อยฟ้าแพ้จึงถูกเนรเทศไป
 เชียงใหม่ ต่อมานางศรีมालาคลอดบุตรชายชื่อพลายเพชร นางสร้อยฟ้าก็คลอดบุตรชายเช่นกันชื่อว่าพลาย
 ยง ส่วนเถรवादยังคงอาฆาตแค้นพลายชุมพล แปลงกายเป็นจระเข้อาละวาด ภายหลังพลายชุมพลปราบ
 จระเข้เถรवादได้และได้รับพระราชทานความดีความชอบแต่งตั้งให้เป็นหลวงนายฤทธิ

เนื้อเรื่อง : ขุนแผนกับนางวันทองต้องระเห่ร่อนออกไปอยู่ในป่า เพราะต้องหลบหนีพระราชอาญา ขณะ

อยู่ปานางวันทองตั้งครรภ์ได้ 7 เดือนขุนแผนสงสารนางวันทองจึงพาไปพึ่งพระพิจิตร ณ เมืองพิจิตรเป็นเวลา 1 เดือน ขุนแผนวิตกว่าถ้าความทราบถึงสมเด็จพระพันวษา พระพิจิตรก็จะพลอยมีความผิดกับตนด้วย ขุนแผนจึงตัดสินใจมอบตัวกับพระพิจิตรเพื่อขอรับโทษ พระพิจิตรได้ปลอบทั้งสองว่าจะช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบา พร้อมจัดของกินและเงินให้อีก 3 ชั่ง ให้ขุนแผนและนางวันทองและได้ควบคุมตัวลงเรือไปกรุงศรีอยุธยา ระหว่างทางเข้าเมืองได้พบนางแก้วกริยา นางจำขุนแผนและนางวันทองได้ก็เข้ามาไหว้ จากนั้นพระพิจิตรก็มอบตัวให้พระหมื่นศรีรับตัวขุนแผนและนางวันทองไปจองจำเพื่อเบิกตัวเข้าเฝ้าสมเด็จพระพันวษาต่อไป

คำนิยม

1. ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด
2. ความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมที่ควรยึดถือ
3. ลูกมีความสำคัญต่อพ่อแม่ยิ่งกว่าสิ่งใด

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

1. รักแท้ยอมไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรคและความทุกข์ยากใด ๆ
2. การปฏิบัติตามหน้าที่อย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้กระทำ

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง : ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

.....

บทที่ 43

อิเหนา ตอน ตีกะหมังกุหนิง

ผู้แต่ง : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ลักษณะคำประพันธ์ : กลอนบทละคร

จุดประสงค์ : เพื่อใช้แสดงละครใน

เนื้อเรื่อง :

มีเค้าความจริงในประวัติศาสตร์ของชาว ท้าวกะหมังกุหนิงได้เชิญให้ระดูปาหยัง และท้าวปะหมัน ซึ่งเป็นน้องชายมาช่วยรบที่เมืองดาหา ถ้าท้าวดาหาไม่ยอมยกนางบุษบาซึ่งเป็นลูกสาวให้กับวิหยาสะก่าลูกชายของตน ท้าวดาหาได้รับสารสู่ของจากท้าวกะหมังกุหนิง และถ้าท้าวดาหาไม่ยอมยกนางบุษบาให้ ท้าวกะหมังกุหนิงจะยกทัพมาตีเมืองดาหา แต่นางบุษบามีคู่หมั้นแล้วคือจระกษะองค์จึงปฏิเสธท้าวกะหมังกุหนิงพร้อมกับคืนเครื่องบรรณาการทั้งหมดกลับไป จากนั้นพระองค์จึงส่งสารไปยังท้าวกูเรป็นพี่ชายสิงห์หัดสำหรับและกาหลังซึ่งเป็นน้องชายให้มาช่วย ท้าวสิงห์หัดสำหรับจึงส่งสุหรานากงลูกชายยกทัพไปช่วย ส่วนท้าวกูเรป็นมีสารลับ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งไปถึงอิเหนาให้ยกทัพไปช่วยท้าวดาหา ถ้าไม่ไปจะตัด

ความเป็นพ่อลูกกัน อีกฉบับหนึ่งไปถึงเจ้าเมืองหมันยาให้ปล่อยอิเหนามาช่วยรบแล้วให้กะหริดตะปาตีพ่ที่ชายอิเหนากลับไปช่วยอิเหนา อิเหนาเมื่อได้รับสารของท้าวกูรนั้นก็จำใจนางจินตะหรายกทัพไปพร้อมกับสังคามาระดา ส่วนท้าวกะหมังกุหนิงเมื่อได้รับคำปฏิเสธจากท้าวดาหาก็โกรธมาก จึงสั่งให้ยกทัพไปตั้งค่ายล้อมกรุงคาหาไว้ อิเหนาได้ยกทัพมาตั้งค่ายอยู่นอกกรุงคาหาและได้เข้าสู้รบกับท้าวกะหมังกุหนิง ตีครั้งนี้สังคามาระดาได้ฆ่าวิหยาสะกำ ส่วนอิเหนาได้ฆ่าท้าวกะหมังกุหนิงตาย กองทัพของท้าวกะหมังกุหนิงแตกพ่าย อิเหนาให้อภัยน้องของท้าวกะหมังกุหนิงให้นำศพของท้าวกะหมังกุหนิงและวิหยาสะกำกลับไปทำพิธีตามประเพณีได้

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

1. ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย
2. พ่อย่อมรักลูกและยอมทำทุกอย่างเพื่อลูกได้เสมอ
3. ผู้ที่มีความสามารถสูงและรอบคอบยอมเป็นผู้ชนะในการรบ
4. การขาดเหตุผลและวิจารณ์ในการกระทำใด ๆ ย่อมนำภัยมาสู่ตนได้เสมอ

บทที่ 44

สามก๊ก ตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ

ผู้แต่ง : เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ลักษณะคำประพันธ์ : ความเรียงประเภทนิทาน

เนื้อเรื่อง : แผ่นดินจีนในปลายสมัยราชวงศ์ฮั่น บ้านเมืองเริ่มเสื่อมมาตั้งแต่รัชกาลพระเจ้าเลนเต้ เพราะกษัตริย์หลงเชื่อพวกขันทีซึ่งร่วมมือกันกำจัดขุนนางผู้ใหญ่และนักรบ บังหลวง จนประชาชนเดือดร้อนและเกิดจลาจลไปทั่ว ต่อมากลุ่มโจร โทกผ้าเหลืองก่อกบฏ เจ้าเมืองตามหัวเมืองต่าง ๆ พยายามปราบปรามเพื่อแสดงแสนยานุภาพของตน แต่ก็ไม่มีผู้ใดปราบได้

ชาวเมือง 3 คน คือ เล่าปี่ กวนอู และเตียวหุย สาบานเป็นพี่น้องกันและอาสาปราบโจร โทกผ้าเหลืองจนสามารถตีโจรแตกพ่ายไปได้ พระเจ้าเลนเต้จึงปูนบำเหน็จให้เล่าปี่ไปครองเมืองหนึ่ง โดยมีกวนอูและเตียวหุยเป็นขุนนางเอก พระเจ้าเลนเต้มีขุนพลหนุ่มผู้หนึ่งชื่อ โจโฉเป็นผู้คุมทหารไปปราบโจร โทกผ้าเหลืองจนแตกพ่ายไปเช่นกัน

เมื่อพระเจ้าเลนเต้สิ้นพระชนม์ โอรสซึ่งยังทรงพระเยาว์ขึ้นครองราชย์ต่อตั้งโตะขุนนางผู้หนึ่งเข้ามาปราบพวกขันทีที่ครองอำนาจอยู่ตั้งแต่สมัยพระเจ้าเลนเต้ แล้วถอดยุวกษัตริย์ออกจากตำแหน่งและแต่งตั้งพระอนุชาต่างพระมารดาของพระองค์เป็นกษัตริย์แทน ทรงพระนามพระเจ้าเหี้ยนเต้ ตั้งโตะได้เป็นมหาอุปราชมีลิโป้เป็นทหารเอก ตั้งโตะเป็นคนอธรรม ทำให้ผู้คนเดือดร้อนไปทั่ว จึงมีผู้คิดกำจัดตั้งโตะโดยทำอุบายให้ลิโป้คิดใจกับตั้งโตะและฆ่าตั้งโตะ โจโฉเข้ามากุมอำนาจราชการ และยกกองทัพไปปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ จนมีอิทธิพลและบารมีมาก ต่อมาได้เป็นเจ้าเมืองกุนจิ๋ว มีอำนาจอยู่ทางตอนเหนือและสู้รบกับเล่าปี่อยู่เนื่อง ๆ

เล่าปีปราชัยแก่โจโฉตลอดเวลา เมื่อได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาคลศึก ขงเบ้งก็แนะนำให้ป็นพันธมิตรกับซุนกวนผู้มีอำนาจในดินแดนลุ่มน้ำแยงซีเกียงทางใต้ ขงเบ้งคิดคลศึกร่วมกับจิวยี่ขุนพลของซุนกวน ทำให้สามารถตีทัพโจโฉพ่ายไปได้ แต่ต่อมาเล่าปีกับซุนกวนแตกพันธมิตรกันทำให้เกิดการสู้รบกันเป็นศึก 3 ด้าน เมื่อโจโฉตาย โจผีบุตรชายสืบตำแหน่งต่อมา ได้บังคับให้พระเจ้าเหี้ยนเต้สละราชบัลลังก์แล้วสถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์วงศ์วุ้ย ฝ่ายเล่าปีเมื่อข่าวว่าสิ้นพระเจ้าเหี้ยนเต้ ก็สถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์วงศ์ฮั่นสืบต่อจากพระเจ้าเหี้ยนเต้ ส่วนซุนกวนนั้นราชาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์วงศ์อู๋ แผ่นดินจีนในเวลานั้นจึงแบ่งเป็น 3 ก๊ก คือ ก๊กฮั่น (หรือก๊กจ๊ก) ของเล่าปี ก๊กวุ้ยของทงหยูโจโฉ และก๊กอู๋ของซุนกวน ทั้งสามก็กรบพุ่งกันมาเป็นเวลานาน ต่อมาก็ก๊วยตงอยู่ใต้อำนาจของสุมาอี้ขุนพลผู้ใกล้ชิดกับกษัตริย์มาตั้งแต่ครั้งโจโฉสุมาเจียวบุตรชายของสุมาอี้ปราบก๊กฮั่นได้และยึดอำนาจจากเล่าเสี้ยน (อาเต๊าโอรสเล่าปีผู้ครองราชย์ต่อจากเล่าปี) และต่อมาสุม่าเอี้ยนบุตรชายของสุมาเจียว ตั้งตนเป็นปฐมกษัตริย์วงศ์จิ้นปกครองก๊กวุ้ย แล้วปราบก๊กอู๋ได้สำเร็จ บ้านเมืองที่แยกออกเป็นสามก๊กนานถึง 60 ปีจึงรวมกันเขาอยู่ใต้ปกครองของกษัตริย์องค์เดียวอีกวาระหนึ่ง

เรื่องสามก๊กตอนที่กำหนดให้เรียนเป็นตอนที่ 22 เมื่อกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ มีความเป็นมาและเรื่องย่อดังนี้

เมื่อโจโฉตั้งตัวเป็นมหาอุปราชสำเร็จราชการแผ่นดิน ได้วางอำนาจต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ จนพระองค์คับแค้นพระทัย จึงขอให้ตั้งสินขุนนางผู้หนึ่งช่วยกำจัดโจโฉ แต่โจโฉรู้ตัวก่อนจึงสังหารตั้งสินเสีย แล้วจึงคิดกำจัดเล่าปีซึ่งขณะนั้นครองเมืองซีจิ๋วอยู่ เมื่อได้ข่าวว่าโจโฉยกทัพมา เล่าปีกับเตียวหุยก็คุมทหารไปรบศึกที่เมืองเสียวพ่ายและเข้าปล้นค่ายโจโฉ แต่ต้องพ่ายแพ้และพลัดหลงกัน เล่าปีหนีไปตามลำพังถึงเมืองเซียงจิ๋ว และขอให้เจ้าเมืองพาไปพบอ้วนเสี้ยว (บิดาของเจ้าเมือง) ซึ่งเล่าปีเคยขอให้อ้วนเสี้ยวยกทัพไปช่วยต่อสู้กับโจโฉ แต่อ้วนเสี้ยวขัดข้อง มาครั้งนี้อ้วนเสี้ยวจึงต้อนรับเล่าปีและให้พำนักลี้ภัยอยู่ที่เมืองกจิ๋ว

ฝ่ายโจโฉเมื่อเข้ายึดเมืองซีจิ๋วของเล่าปีได้ ก็ยกไปตีเมืองเหี้ยมของกวนอู เพื่อกันมิให้อ้วนเสี้ยวมารับตัวภรรยาทั้งสองของเล่าปี ซึ่งกวนอูดูแลอยู่นั้นได้ โจโฉส่งทหารไปล่อให้กวนอูไล่ตามออกมานอกเมือง และล้อมจับตัวกวนอูไว้ เตียวเสี้ยว (ทหารฝ่ายโจโฉ) ซึ่งกวนอูเคยช่วยชีวิตไว้เป็นผู้เข้าไปเกลี้ยกล่อมกวนอูให้ไปอยู่กับโจโฉ กวนอูยอมจำนนแต่ขอเงื่อนไขเป็นสัญญา 3 ข้อจากโจโฉคือ 1. ขอให้ได้เป็นข้าพระเจ้าเหี้ยนเต้ 2. ขอให้ได้ปรนนิบัติและคุ้มครองพี่สะใภ้ทั้งสอง

3. ขอลาไปหาเล่าปีทันทีเมื่อรู้ว่าอยู่ที่ใด แต่แรกโจโฉไม่ยอมรับเงื่อนไขข้อสุดท้าย เตียวเสี้ยวจึงยกนิทานเรื่องอียียงผู้กตัญญูมาเล่าเพื่อชี้ให้เห็นว่ากวนอูนั้นเป็นคนกตัญญูมาก หากโจโฉเลี้ยงดูอย่างดีอาจผูกใจกวนอูไว้ได้ โจโฉจึงยอมรับเงื่อนไขของกวนอู

เรื่องในตอนที่กำหนดให้เรียนจบเพียงนี้ ต่อจากนั้น (ในตอน 23 - 24) เมื่อกวนอูรู้ว่าเล่าปีอยู่กับอ้วนเสี้ยวที่เมืองกจิ๋ว กวนอูก็ลาโจโฉไปโดยให้คำมั่นสัญญาว่าจะหาโอกาสตอบแทนบุญคุณ โจโฉให้

ได้ และ(ในตอนที 42) เมื่อโจโฉถูกจิวอี้เผาทัพเรือจนแตกพ่ายขณะสู้รบกับฝ่ายเล่าปี่และซุนกวน กวนอูก็ยอมปล่อยให้โจโฉหนีไปได้เพราะ “คิดถึงคุณซึ่งมีมาแต่หลัง”

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

บทที่ 45

ลิลิตตะเลงพ่าย

ผู้แต่ง : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ลักษณะคำประพันธ์ : แต่งเป็นร้อยสุภาพกับโคลงสุภาพ ทำนองลิลิต

จุดประสงค์ : เพื่อสวดอิติปิโสพระเกียรติกุณสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระเอกาทศรถ

เนื้อเรื่อง : กล่าวถึงพระบรมเดชาภาพและบุญบารมีของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ครั้นสมัยพระเจ้าหงสาวดีนั้นทพบุตรทรงทราบข่าวการเสด็จสวรรคตของพระมหาธรรมราชาและสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้รับราชสมบัติสืบต่อ พระเจ้าหงสาวดีจึงรับสั่งให้พระมหาอุปราชราชโอรสยกทัพมาตีไทย

ขณะนั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเตรียมทัพจะไปตีทัพพม่าที่ถือโอกาสมารุกรานไทยหลายครั้ง ในระหว่างที่ศึกพม่ามาประชิดเมือง เมื่อสมเด็จพระนเรศวรทรงทราบข่าวศึก ก็ทรงถอนกำลังไปสู้รบกับพม่าทันที ทัพพม่ายกพลล่วงหน้าไปตั้งที่ตำบลหนองสาหร่าย

ฝ่ายพระมหาอุปราชทรงคุมทัพมากับพระเจ้าเชียงใหม่มีรีพล 5 แสนคน เข้าเขตไทยทางด้านเจดีย์สามองค์ ทรงชมไม้ ชมนก ชมเขา และคร่ำครวญถึงพระสนมกำนัลมาตลอดจนผ่านไทรโยค ถ้ากระเพินและเข้ายึดเมืองกาญจนบุรีได้โดยสะดวก จากนั้นก็เคลื่อนพลผ่านพนมทวนเกิดลางร้ายคือลมเวรัมภาคัดฉัตรหัก ทรงตั้งค่ายหลวงที่ตำบลตระพังตรุ

ส่วนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระเอกาทศรถทรงเคลื่อนพลทางพยุหยาตราทางชลมารค ไปขึ้นบกที่ปากโมก บังเกิดศุภนิมิต ต่อจากนั้นทรงกรีธาทัพทางบกไปตั้งค่ายที่ตำบลหนองสาหร่าย เมื่อทรงทราบว่าพม่าส่งทหารมาลาดตระเวน ทรงแน่พระทัยว่าพม่าจะโจมตีทัพไทย จึงรับสั่งให้ทัพหน้าเข้าปะทะเข้าศึกแล้วถอยเพื่อลวงข้าศึกให้ประมาทแล้วสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับสมเด็จพระเอกาทศรถทรงนำทัพหลวงออกช่วยตีกระหนาบ ซ้างพระที่นั่งสองเชือกตกมัน ถลันเข้าไปในหมู่ข้าศึก แม่ทัพนายกองตามไม่ทัน สมเด็จพระนเรศวรมหาราชตรัสทำพระมหาอุปราชกระทำยุทธหัตถี จนมีชัยชนะ พระมหาอุปราชขาดบนคอช้าง สมเด็จพระเอกาทศรถกระทำยุทธหัตถีมียชัยชนะแก่มังจาชโรกองทัพพม่าแตกพ่ายกลับไป สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงรับสั่งให้สร้างสถูปเจดีย์ไว้เป็นเกียรติยศ

เมื่อเลิกทัพกลับถึงกรุงศรีอยุธยา โปรดเกล้าฯ ปูนบำเหน็จแก่นายทหารซึ่งตามเสด็จ และลงโทษ

แก่นายทัพนายกองที่ตามไม่ทัน แต่สมเด็จพระวันรัต วัดป่าแก้วทูลขอชีวิตไว้ รับสั่งให้ไปตีเมืองทวาย ตะนาวศรีและมะริดแก่ตัว เชียงใหม่ซึ่งเป็นของพม่ามาขอพึ่งบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงรับไว้

ลิลิตตะเลงพ่าย ได้รับยกย่องเสมอด้วยลิลิตยวนพ่ายและลิลิตพระลอ การบรรยายลักษณะของตัวละครทำได้อย่างชัดเจน อักษรศาสตร์วรรณคดีเรื่องนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ชื่อสิ่งต่าง ๆ หลายประเภท เช่น นก ไม้ สัตว์ป่า เครื่องแต่งกาย อาวุธ ตำราพิชัยสงครามและพุทธศาสนา ทำนองแต่งใช้ความประณีต บรรจงในการเพินาคำไพเราะ งดงาม เหมาะสมและมีน้ำหนัก

บทที่ 46

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก (กัณฑ์กุมาร)

ผู้แต่ง : เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ลักษณะคำประพันธ์ : ร่ายยาวแทรกคาถาภาษาบาลี

จุดประสงค์ : เพื่อใช้เทศน์สั่งสอนประชาชน

เนื้อเรื่อง : กล่าวถึงชูชกที่ทรอกพระอัญจตุภีให้บอกทางไปยังพระเวสสันดร ณ เขาวงกต เขาก็ได้เดินทางมาถึงอาศรมของพระเวสสันดรเป็นเวลาเย็นพอดี จึงได้ค้างคืนบริเวณใกล้ ๆ กับอาศรมของพระเวสสันดร เพราะชูชกไม่กล้าเข้าไปขอสงกุมารตอนนี้เพราะเกรงว่าจะเป็นเวลาที่พระนางมัทรีกลับจากการหาผลไม้จากป่าพอดี

คืนนั้นพระนางมัทรีทรงพระสุบินว่ามีผู้ชายรูปร่างใหญ่โตตัวดำถืดดาบมาตัดพระกรทั้งสองข้างของพระองค์ แล้วควักเอาพระเนตรทั้งสองข้างไป และยังเอาดาบเขียดพระทรวงควักเอาดวงพระหทัยของพระนางไปด้วย เมื่อตื่นบรรทมเสด็จไปหาพระเวสสันดรเพื่อทรงทำนายฝัน พระเวสสันดรทรงทราบด้วยอนุমানปัญญาบารมีว่าจะมีพราหมณ์มาของพระราชทานสงกุมารจึงแกล้งทำนายว่าเป็นเพราะชาติทั้งสี่ วิปริต ทำให้นางมัทรีทรงพระสุบินเช่นนี้ รุ่งเช้าพระนางมัทรีเสด็จเข้าป่าเพื่อไปหาผลไม้ ชูชกจึงมุ่งไปยังอาศรมพระเวสสันดรเพื่อขอพระราชทานสงกุมารนั้น แต่ชูชกเกรงว่าพระเวสสันดรจะไม่พระราชทานสงกุมารให้จึงได้พูดชักแม่น้ำทั้งห้า หลังจากนั้นพระเวสสันดรก็ได้พระราชทานสงกุมารให้ โดยกำหนดค่าตัวของพระกัณหาไว้มากกว่าพระชาติ

ความรู้เพิ่มเติม

1. **ชาดก** แปลว่า ผู้เกิดแล้ว ซึ่งหมายถึงเรื่องราวของพระพุทธเจ้าในชาติก่อน ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ชาดกแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. **นิบาตชาดก** เป็นชาดกในพระไตรปิฎก มี 500 เรื่อง จัดไว้เป็นหมวดหมู่ตามจำนวนคาถา นับตั้งแต่ 1 คาถาถึง 80 คาถา ชาดกที่มีหนึ่งคาถา เรียกว่า เอกนิบาต ชาดกที่มีสองคาถา เรียกว่า ทุกนิบาต ชาดกที่มีสามคาถา เรียกว่า ดิกนิบาต ชาดกที่มีสิบคาถา เรียกว่า ปัญญาตนิบาต ชาดกที่มีแปดสิบคาถา เรียกว่า อสตีนิบาต ชาดกที่มีคาถาเกินแปดสิบคาถามีจำนวน 10

ชาดก เรียกว่า ทศชาดก หรือ มหานิบาตชาดก ก็ได้

2. **ปัญญาสชาดก** หรือเรียกว่า ชาดกนอกนิบาต มี 50 เรื่อง เป็นชาดกที่แต่งขึ้นจากนิทานพื้นเมืองที่พระภิกษุชาวเชียงใหม่แต่งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2200 เป็นภาษาบาลี

2. จุณณียบท เป็นบทนำเรื่องของแต่ละกัณฑ์ แต่งเป็นภาษาบาลี

3. คาถาพัน คือ คาถาบาลีสั้น ๆ จำนวน 1,000 คาถา คาถาหนึ่งเรียกว่า ฉันท์บทหนึ่ง ฉันท์ที่ใช้แต่งในมหาเวสสันดร เรียกว่า ปฐมฉันท์

มหาชาติประกอบด้วย 13 กัณฑ์ ดังนี้

1. กัณฑ์ทศพร กล่าวถึงเรื่องผนโปกขรพรรยา พระนางผุสดีขอประทานพร 10 ประการจากพระอินทร์ก่อนที่จะจุติมาเกิดในมนุษย์โลก
2. กัณฑ์หิมพานต์ กล่าวถึงพระเวสสันดรพระราชทานช้างปัจจัยนาเคนซึ่งเป็นช้างคู่บ้านคู่เมือง เป็นเหตุให้ชาวสิวิโกธรแคว้นพระเจ้าศุขชัยจึงเนรเทศพระเวสสันดรและพระนางมัทรีไปอยู่ป่าหิมพานต์
3. ทานกัณฑ์ กล่าวถึงพระเวสสันดรพระราชทานสัตตศกมหาทาน คือ ทานเจ็ดสิ่ง ถึงละเจ็ดร้อยได้แก่ ช้าง ม้า รถ โค ทาสหญิง ทาสชาย นางสนม
4. กัณฑ์วนปเวสน์ กล่าวถึงพระเวสสันดร พระนางมัทรี พระชาติ พระกัณหา เสด็จผ่านแคว้นเจตราชูรีไปประทับ ณ บรรณศาลาที่พระอินทร์เนรมิตถวาย ณ เขาวงกต ป่าหิมพานต์
5. กัณฑ์ชูชก กล่าวถึงพราหมณ์ชูชกถูกนางอมิตดาตาดำบังคับให้ไปขอสองกุมารไปเป็นคนรับใช้ ชูชกใช้กลอุบายหลอกพราหมณ์บุตรผู้เฝ้าทางว่าจะมาทูลอันเชิญพระเวสสันดรกลับไปครองเมือง
6. กัณฑ์จุลพน กล่าวถึง ชูชกเดินทางไปพบพระอัครจุตฤาษี
7. กัณฑ์มหาพน กล่าวถึง ชูชกทูลพระอัครจุตฤาษีเพื่อให้ออกทางไปบรรณศาลาพระเวสสันดร
8. กัณฑ์กุมาร กล่าวถึง ชูชกได้เฝ้าพระเวสสันดรทูลขอสองกุมาร ชูชกทูลติสองกุมารต่อพระพักตร์พระเวสสันดร
9. กัณฑ์มัทรี กล่าวถึงพระนางมัทรีกลับจากหาผลไม้ไม่พบพระชาติและพระกัณหา ทรงคร่ำครวญจนสลบ พระเวสสันดรจึงตรัสว่าได้พระราชทานสองกุมารนั้นให้พราหมณ์ชูชก
10. กัณฑ์สักกบรรพ กล่าวถึง พระอินทร์เสด็จไปทูลขอพระนางมัทรี และได้พระราชทานพร 8 ประการแก่พระเวสสันดร
11. กัณฑ์มหาธาต กล่าวถึงพระเจ้ากรุงสัตยชัยทรงไถ่สองกุมารจากชูชก และเสด็จไปเชิญพระเวสสันดรกลับพระนคร
12. กัณฑ์กษัตริย์ กล่าวถึง กษัตริย์ทั้งหกพระองค์ทรงพบกันและวิสาขัญญาภาพ พระอินทร์ทรงบันดาลให้เกิดผนโปกขรพรรยาตกลงมากษัตริย์ทั้งหกทรงฟื้นฟูจากวิสาขัญญาภาพ
13. นครกัณฑ์ พระเวสสันดรเสด็จกลับพระนคร

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

1. การเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นคุณธรรมอันประเสริฐสุด
2. ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม
3. ผู้มีปัญญาและคุณธรรมแม้ยังเป็นเด็กย่อมได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่
4. อำนาจแห่งคุณธรรมย่อมชนะอำนาจทั้งปวงเสมอ

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก (กัณฑ์มัทรี)

ผู้แต่ง : เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ลักษณะคำประพันธ์ : ร่ายยาว

เนื้อเรื่อง : กัณฑ์ทศพร หลังจากตรัสรู้ พระพุทธเจ้าได้เสด็จพร้อมด้วยพระอรหันต์สองหมื่นรูปไปยังกรุงกบิลพัสดุ์เพื่อทรงเทศน์โปรดพระประยูรญาติ แต่บรรดาพระประยูรญาติทรงมีทิฐิมานะ ไม่ยอมถวายสักการะ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงปาฏิหาริย์ให้เป็นที่ประจักษ์ พระประยูรญาติทั้งปวงจึงสิ้นมานะถวายความเคารพ ทันใดก็เกิดฝนโบกขรพรรษ พระอรหันต์ทั้งปวงปรารถนาไม่เคยเห็นฝนเยี่ยงนี้มาก่อน พระพุทธเจ้าตรัสว่าฝนนี้เคยตกลงมาครั้งหนึ่งแล้วในอดีต พระอรหันต์จึงทูลอาราธนาให้ตรัสเล่าเรื่องอันยังให้เกิดฝนโบกขรพรรษดังนี้

ในสมัยพระพุทธเจ้าวิปัสสี กษัตริย์แห่งนครพันธุมดีมีพระราชธิดาสองพระองค์ พระราชธิดาพระองค์ใหญ่ได้ทรงกระทำการสักการะบูชาพระพุทธเจ้าวิปัสสี พร้อมทั้งทรงอธิษฐานขอให้ได้บังเกิดเป็นพระมารดาของพระพุทธเจ้าในอนาคต ต่อมาพระราชธิดานี้ได้ไปเกิดเป็นเทพสุดดีพระมเหสีของพระอินทร์ เมื่อสิ้นบุญจะต้องจุติลงมาเกิดในมนุษย์โลก พระอินทร์ได้ประทานพร 10 ประการตามที่นางทูลขอ

กัณฑ์หิมพานต์ เทพสุดดีได้มาปฏิสนธิในโลกมนุษย์ เป็นพระราชธิดาสุดดีแห่งกษัตริย์เมืองมัททรราช เมื่อเจริญพระชันษาก็ได้เป็นพระมเหสีของพระเจ้ากรุงสทศชัยแห่งสิวีราชบุรี ต่อมาเมื่อมีพระราชโอรสทรงพระนามว่าเวสสันดร เพราะประสูติในตรอกพ้อค้ำกลางพระนครขณะพระนางเสด็จประพาส พระกุมารเวสสันดรมีพระทัยฝักใฝ่บำเพ็ญทานอยู่เป็นเนืองนิตย์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ครั้นพระชนมายุได้ 16 พรรษาได้อภิเษกสมรสกับพระนางมัทรี เสวยราชย์เป็นกษัตริย์แห่งกรุงสิวี มีพระโอรสคือชาติ และพระธิดาคือกัณหา

ต่อมาเมืองกลิงคราชบุรีเกิดฝนแล้งข้าวยากหมากแพง พระเจ้ากลิงคราชบุรีได้ส่งพราหมณ์มาทูลขอช้างป้างัยนาเคนทร์ซึ่งเป็นช้างคู่เมืองสิวี พระเวสสันดรก็พระราชทานให้ ทำให้ชาวเมืองสิวีโกรธแค้น ทูลฟ้องให้พระเจ้าสทศชัยเนรเทศพระเวสสันดรไปอยู่ป่า พระเจ้าสทศชัยจำพระทัยต้องเนรเทศพระเวสสันดร พระนางมัทรีขอตามเสด็จพระสวามีพร้อมกับพาพระโอรสและพระธิดาไปด้วย

ทานกัณฑ์ พระนางสุดดีทูลขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่พระเวสสันดร แต่พระเจ้าสทศชัยไม่ตรัสตอบแต่ประการใด ส่วนพระเวสสันดรนั้นก่อนที่จะเสด็จออกจากพระนครไปเขาวงกต ได้

พระราชทานสัตตคมหาทาน พระเจ้าสญชัยได้ทรงขอมิให้พระนางมัทรีและสองกุมารตามเสด็จไปในปี แต่ก็ไม่รู้ผล ทั้งสี่พระองค์เสด็จออกจากเมืองสีวิไปท่ามกลางความ โศกเศร้าเสียพระทัยของพระเจ้าสญชัย และพระนางผุสดี

กัณฑ์วนปเวสน์ พระเวสสันดร พระนางมัทรีและสองกุมารเสด็จไปถึงเมืองมาตุลนครเจตราชญ์ เมื่อทราบเรื่องราวความเป็นมา กษัตริย์เจตราชญ์จึงทูลขอให้พระเวสสันดรเสวยราชย์ในเมืองนี้ แต่พระเวสสันดรทรงปฏิเสธ ยืนยันจะเสด็จไปยังเขาวงกต กษัตริย์เจตราชญ์จึงทรงพรรณนาชี้ทางไปยังป่าหิมพานต์ แล้วมีรับสั่งให้พราณเจตบุตรทำหน้าที่เฝ้ารักษาต้นทางมิให้ผู้ใดผ่านล่วงล้ำไปปรบกวททั้ง 4 พระองค์ ยกเว้นผู้เป็นราชบุตรที่ถือสาส์นมาจากพระเจ้าสญชัยหรือจากกษัตริย์เจตราชญ์เท่านั้น ฝ่ายพระอินทร์ได้มีเทวโองการให้พระเวสสุกรรมมาเนรมิตบรรณศาลาและเครื่องจำเป็นในการบำเพ็ญพรตไว้ให้เมื่อทั้ง 4 พระองค์เสด็จมาถึงเขาวงกตก็ฝนวขเป็นคาบส

กัณฑ์ชูชก ชูชกเป็นพราหมณ์เฒ่ายากจนแห่งแคว้นกลิงคราชญ์ ขอทานได้เงินมากมาย จึงนำไปฝากเพื่อนพราหมณ์ แต่เพื่อนได้นำเงินที่ชูชกฝากไว้ไปใช้จ่ายโดยยกนางอมิตตคาบุตรสาวให้เป็นภรรยา นางอมิตตคาปรนนิบัติสามีอย่างดียิ่ง เป็นเหตุให้พราหมณ์อื่น ๆ เปรียบเทียบนางอมิตตคากับภรรยาของตนแล้วพาลทุบตีภรรยา เหล่านางพราหมณ์จึงรุมด่าว่านางอมิตตคา เทวดาคลใจให้นางอมิตตคาบิบบังคับให้ชูชกไปขอกัณหาขาลีมาเป็นข้ารับใช้ ชูชกจำใจต้องเดินทางไปและพบกับพราณเจตบุตร ชูชกใช้โวหารล่อลวงให้พราณเจตบุตรหลงเชื่อว่าตนเป็นราชบุตรจากพระเจ้าสญชัย

กัณฑ์จุลพน พราณเจตบุตรพรรณนาถึงป่าที่ชูชกจะต้องเดินทางผ่านไป แล้วแนะนำให้ไปหาพระอัจจุตฤณีเพื่อขอให้ชี้ทางไปเขาวงกตอันเป็นที่พำนักของพระเวสสันดร

กัณฑ์มหาพน ชูชกเดินทางไปตามที่เจตบุตรบอก กระทั่งได้พบกับพระอัจจุตฤณี พระฤณีหลงเชื่อชูชกว่าจะไปสนทนารัชมกับพระเวสสันดร จึงชี้ทางไปเขาวงกตให้ พร้อมทั้งพรรณาลักษณะป่าที่จะผ่านพบโดยละเอียด

กัณฑ์กุมาร ชูชกเดินทางไปถึงเขาวงกตในเวลาเย็น แต่ยังไม่เข้าไปพบพระเวสสันดรทันที คอยให้ถึงเวลาเช้าเพื่อให้พระนางมัทรีเสด็จไปหาผลอาหารก่อนจะได้ทูลขอกุมาร โดยไม่มีผู้ใดขัดขวาง ในคืนนั้นพระนางมัทรีทรงพระสุบินร้าย พระเวสสันดรทรงเล็งทำนายไปว่าเกิดจากธาดวิปริต ครั้งรุ่งเช้าพระนางได้ทรงสั่งเสียดสองกุมารและฝากฝังแก่พระเวสสันดรแล้วเสด็จเข้าป่า ชูชกเห็นเป็นโอกาสเหมาะ จึงเข้าไปทูลขอสองกุมาร สองกุมารทรงได้ยินก็หนีไปแอบในสระบัว พระเวสสันดรตรัสเรียกขึ้นมาแล้วบริจาคแก่ชูกชก ชูชกเขียนดีสองกุมารต่อพะพักตร์พระเวสสันดรเพื่อกำหาราบแต่ต้นมือ ทั้งสองกุมารตรัสพ้อจนพระเวสสันดรเกือบระงับพระอารมณ์โกรธมิได้ แต่ในที่สุดก็ทรงใช้ขันติและอุเบกขาเข้าข่มใจ จนชูชกพาสองกุมารจากไป

กัณฑ์มัทรี ก่อนจะออกจากประตูป่า สองกุมารคร่ำครวญถึงความถึงพระมารดาจนเทพดาสงสาร และเพื่อให้การบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ของพระเวสสันดรเป็นไปอย่างราบรื่น พระอินทร์จึงมีเทวบัญชาให้

เทวดาจำแลงเป็นสิงโตและเสือสองตัวไปขวางทางมิให้พระนางมัทรีกลับทันการบำเพ็ญทานครั้งนี้ จนกระทั่งมีดคำ สัตว์ทั้งสามจึงหลีกทางให้ตามคำวอนขอของพระนาง ครั้นถึงพระอาศรมไม่พบสองกุมาร พระนางมัทรีซึ่งทรงสังหรณ์พระทัยจากพระศูบินอยู่แล้วก็ทรงโศกเศร้ามาก เสด็จไปทูลถามพระเวสสันดร พระเวสสันดรก็ไม่ทรงตอบแต่กลับทรงตัดพ้ออย่างรุนแรง ทำให้พระนางมัทรีกริ้วยิ่งนัก ได้เสด็จตามหา สองกุมารทุกหนทุกแห่งในปีก็ไม่ทรงพบ ด้วยความทุกข์โทมนัสพระทัยเป็นอย่างยิ่งทำให้ทรงถึงแก่ วิสัญญาภาพ ครั้นพระเวสสันดรทรงแก้ไขให้พื้นพระสติและตรัสเล่าความจริง พระนางมัทรีก็ทรง อนุโมทนาด้วยอย่างเต็มพระทัย

สักกบรรพ พระอินทร์ทรงแปลงเป็นดาบสพราหมณ์มาทูลขอพระนางมัทรีเพราะเกรงว่าจะมีผู้มา ทูลขออีก พระเวสสันดรพระราชทานให้ พระนางมัทรีก็ทรงอนุโมทนา พระอินทร์จึงแสดงพระองค์แล้ว ถวายพระนางคืน พระเวสสันดรได้ทูลขอพร 8 ประการ เมื่อประสาทรแล้วพระอินทร์ก็อันตรธานไป

มหาราช เทพคาได้ตกลงใจให้ชุกพาสองกุมารเดินทางมาถึงกรุงสรีวิ แล้วเดินลัดตัดผ่านหน้าพระ ลาน พระเจ้ากรุงสฤษัทยทอดพระเนตรเห็นสองกุมารมีรูปโฉมงดงาม จึงรับสั่งให้ไปนำตัวทั้งสามมาเฝ้า เมื่อ ทรงทราบเรื่องราวทั้งปวงก็ทรงได้สองกุมารตามคำดำที่พระเวสสันดรทรงกำหนดไว้ แล้วตรัสให้ ตระเตรียมกองทัพเกียรติยศเสด็จไปพร้อมด้วยพระนางมุสดีและกัณหาชาติ เพื่อทูลเชิญพระเวสสันดรและ พระนางมัทรีคืนพระนคร ฝ่ายชุกก็ตายเพราะบริโภคอาหารที่จัดมาเลี้ยงดูมากจนเกินไป

ฉกษัตริย์ พระเจ้ากรุงสฤษัทย พระมเหสีและพระนัดดาเสด็จไปถึงพระอาศรม ได้พบกับพระ เวสสันดรและพระนางมัทรี ทั้ง 6 พระองค์ทรงปีติโสมนัสเป็นที่ยิ่งถึงกับทรงวิสัญญาภาพ ทันใดก็มีฝน โบกขรพรหตุกลงมา ทั้ง 6 พระองค์พร้อมด้วยข้าราชการที่พื้นคืนสติ บรรดาเสนามาตย์และประชาชน ที่ตามเสด็จจึงทูลขอให้พระเวสสันดรและพระนางมัทรีลาผนวชเสด็จคืนพระนครเสวยราชย์ดังเดิม

นครกัณฑ์ พระเวสสันดรและพระนางมัทรีลาผนวช ได้มีการจัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอีกครั้ง หนึ่ง ครั้นเมื่อเสด็จกลับถึงพระนครก็โปรดให้ปล่อยสัตว์และนักโทษ รวมทั้งทรงบริจาคทานแก่ประชาชน พระเวสสันดรดำรงพระชนม์อยู่ได้ 120 พรรษาจึงสวรรคต เสด็จเสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นดุสิต

เมื่อตรัสเล่าจบลง พระพุทธเจ้าก็ทรงเทศนาอริยสัจ และตรัสถึงการกลับชาติมาเกิดว่าผู้ใดในเรื่อง มาเกิดเป็นผู้ใดในสมัยพระพุทธองค์

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

.....

.....

.....

.....

บทที่ 47

ภาพย่นเรือ

ผู้แต่ง : เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

ลักษณะคำประพันธ์ : ภาพย่นห่อโคลงเห่เรือ ขึ้นต้นด้วยโคลงสี่สุภาพ 1 บทก่อนแล้วตามด้วยภาพย่น 11

จุดประสงค์ : 1. เพื่อใช้เป็นบทเห่เรือ

2. เพื่อให้จังหวะไพเราะ พายพร้อมกัน
3. เพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

เนื้อเรื่อง : กล่าวถึงขบวนเรือพยุหยาตราทางชลมารคประกอบด้วยเรือพระที่นั่ง และเรือที่มีโขนเรือเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ คือ เรือครุฑ ยุคนาค เรือไกรสร मुख เรือสุวรรณหงส์ เรือชัย เรือขลิบ เรือม้า เรือสิงห์ เรือนาคา เรือมังกร เรือเลียงผา เรืออินทรี ซึ่งเป็นการชมความงามของเรือ

หลังจากนั้นเป็นการชมความงามของปลาในตอมสาย ๆ ซึ่งได้แก่ ปลานวลจันทร์ คางเบื่อน ตะเพียน กระแห แก้มขี้ ปลาทุก น้ำเงิน ปลาทราย หางไก่ สร้อย เนื้ออ่อน เสือ แมลงภู หวีเกศ ชะแวง ชะวาด เปบ

เมื่อเรือแล่นเรียบชายฝั่งตอนบ่ายก็ชมต้นไม้ไปด้วย เช่น นางแย้ม จำปา ประยงค์ พุดจิบ พิกุล สุกรม สายหยุด พุทราชาติ บุนนาค เต็ง เต่า แก้ว กาหลง มะลิวัลย์ ลำดวน

เมื่อใกล้พลบค่ำก็ชมนกต่าง ๆ ดังเช่น นกยูง สร้อยทอง สาลิกา นางนวล แก้วไก่ฟ้า แยกเต้า ดูเหว่า โนรี สัตวา

และตกตอนกลางคืนก็คร่ำครวญคิดถึงนางที่เป็นที่รักยิ่ง

ประเพณีการเห่เรือมี 2 ประเภท คือการเห่เรือหลวงในงานพระราชพิธี และเห่เรือเล่นเป็นการเห่เรือในขณะเล่นเรือ

ลักษณะการเห่เรือ มี 4 ชนิดคือ

1. เห่โคลงนำภาพย่น ใช้เห่เมื่อเรือออกจากท่าไปตามน้ำ
2. ซ้ำละวาะเห่ คือ เห่ซ้ำ ใช้เห่เมื่อเรือออกจากท่าไปตามน้ำ
3. สวะเห่ ใช้เห่เมื่อเรือจวนจะถึงที่ประทับ เรือก็จอดพอดี
4. มูลเห่ ใช้เห่ขณะเรือจะเทียบท่า

คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์

1. การพรรณนาให้เห็นภาพและให้อารมณ์ความรู้สึกได้ดี
2. รูปแบบสอดคล้องกับเนื้อหา
3. มีกลวิธีการพรรณนาโดยใช้อุปมา การเล่นคำ การแสดงให้เห็นภาพและอารมณ์ต่าง ๆ ได้ดี

คุณค่าทางด้านสังคม

1. สะท้อนภาพการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาที่ใช้เรือเป็นพาหนะสำคัญ

เพราะมีแม่น้ำลำคลองมาก

2. ให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีการเหเรือ และขบวนพยุหยาตราทางชลมารค
3. สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อของคนไทย

บทที่ 48

สามัคคีเภท คำฉันท์

ผู้แต่ง : ชิต บุรทัต

ลักษณะคำประพันธ์ : ฉันท์ชนิดต่างๆ และกาพย์ฉับ 16

เนื้อเรื่อง : สามัคคีเภทคำฉันท์ ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของ ชิต บุรทัต มีที่มาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งมีเรื่องราวกล่าวว่า ในครั้งพุทธกาล แคว้นมคธเป็นมหาอาณาจักรบนลุ่มแม่น้ำคงคามีกองราชคฤห์เป็นเมืองหลวง พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองแคว้นมคธคือพระเจ้าพิมพิสาร พระราชโอรสพระองค์แรกทรงพระนามว่าชาตศัตรู เจ้าชายชาตศัตรูถูกพระเทวทัตยุยงให้ก่อการกบฏชิงราชบัลลังก์ และลอบสังหารพระราชบิดาแต่ถูกจับได้ เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทราบความประสงค์ของพระราชโอรส จึงพระราชทานอภัยโทษและยกพระราชสมบัติให้ แต่เจ้าชายชาตศัตรูเกรงพระราชบิดาเปลี่ยนพระทัยภายหลัง จึงบัญชาให้จับพระเจ้าพิมพิสารจองจำบนภูเขาอิชฌณภูและทรมาณจนสิ้นพระชนม์

พระเจ้าชาตศัตรูเป็นศัตรูกับกษัตริย์ลิจฉวีแห่งแคว้นวัชชี ซึ่งมีกรุงเวสาลีเป็นเมืองหลวง ด้วยปัญหาแย่งชิงเครื่องเทศอันมีค่า พระองค์จึงวางแผนทำสงคราม ทรงใช้วัสการพราหมณ์ให้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าบนภูเขาอิชฌณภู กราบทูลถามว่าพระองค์จะทรงโจมตีแคว้นวัชชี พระพุทธองค์มีรับสั่งอย่างไร ให้ห้ามกราบทูลเมื่อวัสการพราหมณ์ไปเฝ้า ได้ยินพระพุทธเจ้าตรัสถามพระอานนท์ว่าชาววัชชียังประพฤติปรีหานิยธรรม 7 ประการอยู่หรือไม่ พระอานนท์กราบทูลว่าชาววัชชียังประพฤติกันอยู่ พระพุทธองค์ตรัสว่า ทรงแสดงธรรม 7 ประการนั้นแก่กษัตริย์ลิจฉวีครั้งหนึ่งว่าเป็นแต่ความเจริญ ไม่มีความเสื่อมเลย

วัสการพราหมณ์ได้ยินดังนั้นจึงดำริว่า แม้กษัตริย์ลิจฉวีประพฤติปรีหานิยธรรมเพียงข้อเดียว ก็ยังมีแต่ความเจริญ ไม่มีความเสื่อมเลย ดังนั้นพระเจ้าชาตศัตรูไม่อาจเอาชนะกษัตริย์ลิจฉวีได้ นอกจากจะทำลายความสามัคคีของเหล่ากษัตริย์ลิจฉวีเสียก่อน จากนั้นวัสการพราหมณ์ทูลลาพระพุทธเจ้าแล้วไปเฝ้าพระเจ้าชาตศัตรู กราบทูลให้ทรงทราบ พระเจ้าชาตศัตรูจึงไม่กล้าโจมตีแคว้นวัชชี วัสการพราหมณ์ออกอุบายทำลายความสามัคคีของเหล่ากษัตริย์ลิจฉวีได้ จากนั้นพระเจ้าชาตศัตรูทรงกรีธาทัพเข้าไปยึดครองแคว้นวัชชีได้โดยไม่มีการสู้รบให้เสียเลือดเนื้อ

เมื่อ ชิต บุรทัต นำเรื่องมาแต่งสามัคคีเภทคำฉันท์ ได้จับความตั้งแต่พระเจ้าชาตศัตรูวางแผนให้วัสการพราหมณ์เป็นไส้ศึกไปทำลายสามัคคีธรรมของเหล่ากษัตริย์ลิจฉวี กษัตริย์ลิจฉวีมิได้สงสัยว่าเป็นกลอุบายของศัตรูจึงรับอุปการะวัสการพราหมณ์ด้วยความเมตตา และทรงตั้งให้เป็นครูสอนศิลปวิทยาแก่บรรดาราชากุมาร รวมทั้งดำรงตำแหน่งอำมาตย์ผู้พิพากษาคดีความอีกด้วย

วัสสการพราหมณ์ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจนเป็นที่ไว้วางพระทัย เมื่อเห็นว่า กษัตริย์ลิจฉวีทรงหมดความสงสัยตนแล้ว จึงดำเนินการตามแผนโดยวางอุบายให้ราชกุมารทั้งหลายเป็น ศิษย์หว่าดระวางกัน และหาเหตุให้ทะเลาะวิวาทกันเป็นนิตย เมื่อราชกุมารนำความขึ้นทูลพระบิดาของตน ก็ทำให้บรรดากษัตริย์ลิจฉวีซึ่งเชื่อในถ้อยคำของพระโอรสเกิดความแตกร้าวจิตตกัน เมื่อเวลาผ่านไป 3 ปี สามัคคีธรรมในหมู่กษัตริย์ลิจฉวีก็ถูกทำลายสิ้น

วัสสการพราหมณ์จึงส่งคนไปแจ้งข่าวให้พระเจ้าอชาตศัตรูยกทัพมายังเมืองเวลาลี ก็สามารถยึดเมืองได้ โดยง่ายเพราะไม่มีการต่อสู้เนื่องจากกษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเพิกเฉยไม่ร่วมมือกันป้องกันบ้านเมือง

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

บทที่ 49

นิทานเวตาล ตอนที่ 6

ผู้แต่ง : พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส. ย่อมาจาก รัชนี้ แจ่มจรัส)

ลักษณะคำประพันธ์ : เป็นร้อยแก้ว มีร้อยกรองแทรกบ้าง เช่น โคลงสี่สุภาพ กลอนสุภาพ และมาฉวกฉันท

จุดประสงค์ : เพื่อสอนให้ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

เรื่องย่อ : พระวิกรมมหาราชครองราชย์ ณ กรุงอุชชยนิ ทรงแปรภริยาสามารถเป็นเลิศทั้งในด้านการปกครอง และการศึกสงคราม หลังจากที่ครองราชย์ได้หลายปีแล้วก็มีพระราชประสงค์เสด็จไปทรงสอดส่องดูความเป็นไปของบ้านเมืองอื่น จึงทรงมอบหมายให้พระราชอนุชาคือพระภรรตธราชปกครองบ้านเมืองแทนพระองค์แล้วก็ทรงปลอมเป็นโยคีเสด็จเข้าไปในป่าและในเมืองต่าง ๆ โดยมีพระธรรมวชิษพระราชโอรสตามเสด็จ

พระภรรตธราชทรงปกครองบ้านเมืองได้ไม่นานก็สละราชสมบัติเสด็จเข้าป่าผนวชเป็นโยคี ฝ่ายพระวิกรมมหาราชเสด็จท่องเที่ยวไปได้ประมาณปีหนึ่งก็ทรงเบื่อหน่าย ครั้นทรงทราบว่าพระราชอนุชาทรงละบ้านเมือง จึงเสด็จคืนพระนครแต่ก่อนที่จะเสด็จเข้าเมือง อสุรปิตพิบาลซึ่งพระอินทร์มีบัญชาให้ลงมาเฝ้ารักษากรุงอุชชยนิได้เข้ามาขัดขวางและเกิดการต่อสู้กัน ในที่สุดพระวิกรมมหาราชทรงชนะปิตพิบาลได้ทูลเกล้าว่า พระองค์และพระราชบุตรกำลังถูกปองร้ายจากโยคีซึ่งอาฆาตแค้นพระราชบิดา แต่เมื่อพระราชบิดาสิ้นพระชนม์แล้ว ก็คิดทำร้ายพระวิกรมมหาราชและพระราชบุตรแทน จึงควรวางพระองค์ พร้อมทั้งทูลว่า ถ้าผู้ใดมุ่งปลงพระชนม์พระองค์ก่อน พระวิกรมมหาราชก็ทรงสิทธิอันชอบธรรมที่จะทรงสังหารผู้นั้นได้ เพื่อจะได้ทรงปกครองโลกให้เกิด

สันติสุข แล้วปิตพิบาลก็อันตรธานไป

พระวิกรมมหาราชทรงปกครองบ้านเมืองอย่างมีความสุข วันหนึ่งมีพ่อค้านำผลไม้มาถวาย ทรง

ระวางว่าพ่อค้าผู้นี้จะเป็นผู้ปองร้ายพระองค์ตามที่ปัดพิบาลได้ทูลเตือนไว้ จึงไม่เสวยผลไม้แม้แต่โปรดให้เก็บไว้ในคลัง ส่วนพ่อค้าก็นำมาถวายทุกวันจนมีผลไม้เป็นจำนวนมาก วันหนึ่งพระราชาทรงทราบว่าเป็นผลไม้แต่ละผลมีพลอยทับทิมเม็ดใหญ่น้ำงามซ่อนอยู่ภายใน จึงตรัสถามความประสงค์ของพ่อค้าที่นำของมีค่าเขียงนี้มาถวาย พ่อค้าทูลว่าตนเป็นโยคีชื่อसानติศีล กำลังจะกระทำพิธีอย่างหนึ่งในป่าช้า ถ้าทำพิธีได้ลุล่วงก็จะได้เป็นใหญ่ในโลก จึงต้องการความช่วยเหลือจากพระองค์ โดยขอให้พระวิกรมมทิตย์กับพระราชบุตรเสด็จไปที่ป่าช้าแล้วทรงปฏิบัติตามคำสั่งของตน เพื่อช่วยให้พิธีกรรมประสบความสำเร็จ แม้พระวิกรมมทิตย์จะทรงระลึกถึงคำเตือนของปัดพิบาลแต่ก็ไม่อาจจะทรงบ่ายเบี่ยงเพราะเป็นกษัตริย์ตรัสแล้วยอมไม่กินคำ จึงทรงรับคำ ในวันนัดหมายก็เสด็จพร้อมพระราชบุตรไปพบโยคีที่ป่าช้า โยคีขอให้เสด็จไป นำศพที่แขวนอยู่บนต้นอโศกในป่าช้าอีกแห่งหนึ่งมาให้ตน

เมื่อพระวิกรมมทิตย์เสด็จไปยังป่าช้าดังกล่าว ก็ทรงพบศพลูกชายพ่อค้านำมานซึ่งมีเวตาลสิงห้อยอยู่ที่กิ่งอโศก ก็ทรงจับเวตาลได้ด้วยพระวิริยภาพจนในที่สุดเวตาลยอมไปกับพระองค์ แต่เวตาลทูลว่า ระหว่างการเดินทางจะเล่านิทานถวายและถามปริศนาหรือปัญหา ถ้าผลอพระสติตอบ ตนจะลอยกลับมายังกิ่งอโศกดังเดิม

ขณะเดินทาง เวตาลเล่านิทานเรื่องต่าง ๆ ถวาย เมื่อจบเรื่องก็ตั้งปัญหาด้วยพระปัญญาอันเลิศทำให้พระวิกรมมทิตย์อดพระทัยมิได้ จึงทรงตอบปัญหาทุกเรื่อง เวตาลก็ลอยออกจากยามที่พระวิกรมมทิตย์ทรงแบกกลับไปต้นอโศกทุกที พระองค์ก็ต้องเสด็จไปนำตัวกลับมาทุกครั้ง เป็นอยู่เช่นนี้จนกระทั่งเวตาลเล่านิทานเรื่องสุดท้ายแล้วตั้งปัญหา แต่ครั้งนี้พระวิกรมมทิตย์ไม่ทรงตอบ ซึ่งอาจเพราะเป็นปัญหาที่ยากมาก ยังทรงขบปัญหาไม่แตก หรืออาจเพราะทรงนึกขึ้นได้ว่าการไม่ทรงตอบจะทำให้ทรงนำเวตาลไปให้โยคีได้ ด้วยเหตุนี้เวตาลจึงยอมให้พระวิกรมมทิตย์นำตัวไป แต่ได้ทูลเตือนให้ระวังพระองค์เมื่อโยคีให้พระองค์เคารพเทวรูปนางทศกาศด้วยอัญญาค-ประณต

ครั้นพระวิกรมมทิตย์เสด็จไปถึงป่าช้าที่โยคีอยู่ โยคีได้พาพระองค์และพระราชบุตรไปยังเทวรูปนางทศกาศ และให้ทรงกระทำอัญญาคประณต ทรงระลึกถึงคำเวตาล จึงเกียงให้โยคีทำอัญญาคประณตให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วฉายโอกาสให้พระแสงดาบฟันศีรษะ โยคีขาดกระเด็นไปบรรดาเทพทั้งปวงจึงอวยชัยให้พรพระวิกรมมทิตย์ได้ทรงขอพรให้เรื่องราวของพระองค์ยังคงอยู่ในโลกเพื่อพระเกียรติจักได้ปรากฏตลอดไป

เนื้อเรื่องตอนที่ 6 : พราหมณ์เกศวะได้ปัสสาวะรดเทวรูปปัญจานนท์ คือ รูปพระอิศวร 5 พักตร์ แล้วผลัดตาลลงไปนในสระทำให้ชาวบ้านโกรธ พราหมณ์เกศวะกลัวพระผู้เป็นเจ้าลงโทษเลยกลับตัวเป็นคนดี ต่อมาสมัครบครวมีลูกสาวชื่อนางมธุมาลดี ซึ่งเป็นหญิงที่มีความงามมาก จนทำให้เกิดเรื่องยุ่งยากในครอบครัว เนื่องจากบิดามารดาและพี่ชายของนางได้ขกนางให้กับชายหนุ่ม 3 คน ซึ่งแต่ละคนมีความรู้และความสามารถเท่ากันหมด ขณะที่บิดามารดาและพี่ชายกำลังจะขกนางให้กับชาย 3 คน บังเอิญมีงูพิษตัวหนึ่งเลื้อยเข้ามากัดนางตาย พราหมณ์เกศวะได้จัดการเผาศพนาง และชายคนที่ 1 ได้เก็บกระดูกนางไป ชายคนที่

2 ได้เก็บเอาเจ้าถ่านไป ส่วนชายคนที่ 3 ไม่ได้ทำอะไรไปเลย ทั้งสามคนได้ท่องเที่ยวหาความสุขไปเรื่อย ๆ ชายคนที่ 3 ได้ขโมยตำราวิชาชุบชีวิตคน จากชาวบ้านสามภรรยาคนหนึ่งและได้นำติดตัวไปด้วย

ชายทั้งสามหลังจากแยกกันแล้ว ก็ได้กลับมาพบกันยังที่เผาศพนางมธุมาลตีอีกครั้ง จึงได้ช่วยกันชุบชีวิตนางให้ฟื้น เมื่อนางฟื้นขึ้นมาชายทั้ง 3 คนเกิดแก่งแย่งนางกันขึ้น ไม่มีใครตัดสินได้ว่าใครควรจะได้นางเป็นภรรยา เวตาลกล่าวคำดูหมิ่นสติปัญญาพระราชาทันทีว่า คงไม่มีปัญญาตัดสินได้ว่าใครสมควรได้นางเป็นภรรยา ท้าววิกรมาทิดกษัตริย์ผู้มีปัญญาและอำนาจ เมื่อทรงได้ฟังคำดูหมิ่นเช่นนั้น จึงลี้มเงื่อนใจที่วาระหว่างทางที่เวตาลอยู่ในยาม พระองค์จะต้องไม่ตรัสอะไร หากตรัสขึ้นเวตาลจะเกิดฤทธิ์ลอยหลุดจากข่ามไปแขวนที่ต้นอโศกตามเดิม พระวิกรมาทิดได้ตรัสตอบว่าชายคนที่ 2 สมควรจะได้นางเป็นภรรยาเพราะเป็นคนเก็บเจ้าถ่านนางไว้ ชายคนที่ 1 ควรเป็นลูกเพราะเก็บกระดูกนางไว้ และชายคนที่ 3 เป็นผู้ชุบชีวิตนางควรเป็นพ่อ พอพระองค์เปลอตรัสตอบออกมาเวตาลก็ลอยกลับไปแขวนอยู่ที่ต้นอโศกตามเดิม

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

1. คนที่มีความอดทน อดกลั้นยอมชนะฝ่ายตรงข้ามเสมอ
2. คนฉลาดมักจะทนฟังคน โง่แสดงความคิดเห็นไม่ได้
3. ผู้มีปัญญาบางครั้งยอมเป็นเหยื่อของคน โง่ได้
4. คนที่ทำผิดแล้วสำนึกผิดพระเจ้ายังให้อภัยเสมอ
5. อมนุษย์ที่มีคุณธรรมต่ำ ถึงจะมีฤทธิ์อย่างไรก็ยอมพ่ายแพ้มนุษย์ที่มีคุณธรรมสูง

(บันทึก) เนื้อเรื่อง ตอนที่ 10 :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง : นิทานเวตาล ตอนที่ 10

.....

.....

.....

บทที่ 50

หัวใจชายหนุ่ม

ผู้แต่ง : งามจิตติ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6)

ลักษณะคำประพันธ์ : ความเรียง(จดหมายเขียนโต้ตอบกัน)

เนื้อเรื่อง : ประพันธ์เป็นหนุ่มไทยที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศอังกฤษ ครั้นสำเร็จการศึกษาแล้วก็เดินทางกลับประเทศไทยโดยทางเรือ ขณะเดินทางก็ได้เขียนจดหมายถึงเพื่อชื่อประเสริฐที่ยังคงศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ เล่าถึงความรู้สึกที่คิดถึงประเทศอังกฤษและคนรัก เมื่อถึงเมืองไทยก็เขียนถึงสังคมไทยที่เขาได้จากไปนานว่ายังมีลักษณะล้าหลังในสายตาและความรู้สึกของเขา

นอกจากการวิ่งเต้นให้บุตรชายได้เข้ารับราชการแล้ว บิดาของประพันธ์ยังได้เตรียมจัดหาหญิงสาวที่เห็นว่าควรกับเขาไว้ด้วย เธอเป็นบุตรสาวคนจีนชื่อแม็กมณี ซึ่งเมื่อประพันธ์ได้เห็นก็ตั้งสมญานามให้เธอว่า “นางซุนสูหยิน” เพราะแม้เธอจะแต่งตัวหรูหรา แต่ก็ดูเชยเร่ร่ำ มีรสนิยมแบบตะวันออก ประพันธ์ไม่สนใจที่ยังรังเกียจการแต่งงานโดยวิธีคลุมถุงชนอีกด้วย กระทั่งวันหนึ่งเขาได้พบ “อุไร” หญิงสาวที่ถูกต้องใจเพราะเธองามทันสมัยแบบหญิงตะวันตก จากความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทั้งคู่จึงได้เสียกันจนอุไรตั้งครรภ์ บิดาประพันธ์ต้องจัดการแต่งงานให้โดยด่วน

ชีวิตคู่ที่เกิดจากความสัมพันธ์อย่างรวดเร็วและผิวนระหว่างประพันธ์และอุไรได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงเมื่อมารองคู้คู่ด้วยกัน หลังจากแท้งบุตรแล้วอุไรได้ออกเที่ยวเตร่มากขึ้น ประพันธ์ซึ่งแม้จะเป็นนักเรียนหัวนอกแต่ก็ยังมีค่านิยมแบบไทย ๆ อยู่ จึงไม่อาจทนพฤติกรรมสมัยใหม่อันไม่เหมาะสมของอุไรได้ ทั้งสองขัดแย้งกันจนอุไรกลับไปอยู่กับบิดาของเธอ ไม่นานนักอุไรก็ได้พบรักใหม่กับพระยาตระเวนนคร ในที่สุดประพันธ์และอุไรก็หย่าขาดจากกัน

การรับราชการของประพันธ์ก้าวหน้าไปด้วยดี ประพันธ์ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นหลวงบริบาลบรมศักดิ์ ส่วนอุไรครองคู่อยู่กับพระยาตระเวนนครไม่นานก็เลิกกันแล้วหวนกลับมาขอคืนดีกับประพันธ์ แต่เขาปฏิเสธ เธอจึงกลับไปอยู่กับบิดาอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาได้แต่งงานใหม่กลับหลวงพิเศษผลพานิช

เมื่อเวลาผ่านไป ประพันธ์ซึ่งปรับตัวได้แล้วในสังคมไทยก็ได้พบรักครั้งใหม่กับหญิงสาวชื่อ “ศรีสมาน” บิดามารดาของทั้งสองรู้จักชอบพอกัน ประพันธ์จึงหวังว่าจะได้แต่งงานครองคู่อยู่กับศรีสมานอย่างมีความสุขยั่งยืนในอนาคต

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

.....

.....

บทที่ 51

ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิและอศตรกูรทวีป

ผู้แต่ง : พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไทย)

ลักษณะคำประพันธ์ : ร้อยแก้ว บรรยายความ

เนื้อเรื่อง : ไตรภูมิพระร่วงมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของแดนทั้งสามหรือไตรภูมิได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ ซึ่งทั้งสามภูมินี้ล้วนแต่เป็นแดนที่มนุษย์ สัตว์ และเทวดามาเวียนว่ายตายเกิดกันตามบุญและบาปของตนที่ได้กระทำไว้ในแต่ละชาติภพ จนกว่าจะได้บรรลุนิพพานคือโลกกุตระภูมิ

เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น 11 กัณฑ์ แรกเริ่มกล่าวถึง “กามภูมิ” ซึ่งเป็นแดนที่อยู่ของผู้ที่ยังข้องแวะอยู่ในกาม คือ นรกภูมิ ตีรจมาณภูมิ เปตภูมิ อสุรกายภูมิ (ทั้ง 4 ภูมินี้ เรียกว่า อบายภูมิหรือทุดติภูมิ 4) และมนุสสภูมิ ซึ่งตอนที่เป็นมนุสสมภูมินี้จะแยกกล่าวถึงประเภทต่างๆ ของมนุษย์ 4 ประเภทใน 4 แขนดินหรือ 4 ทวีปได้แก่ ชมพูทวีป บุรพเวททวีป อศตรกูรทวีป และอมรโคยานทวีป จากนั้นก็กล่าวถึงมหาจักรพรรดิราช จตุจักรพรรดิราช โชติกเศรษฐี บุญกิริยาวัตถุ โยนิทั้งสี่ และเหตุแห่งมรณะ 4 เมื่อจบมนุสสภูมิแล้วจึงกล่าวถึงสวรรค์ภูมิอันประกอบด้วยสวรรค์ 6 ชั้น ที่เรียกว่าฉกามาพจรคือ จาคุมหาราชิกา สวรรค์ ดาวดึงส์สวรรค์ ยามาสวรรค์ คูสิดาสวรรค์ นิมมานรดีสวรรค์ และปรนิมมิตรวาสวัตดีสวรรค์ (มนุสสภูมิและสวรรค์ภูมิเรียกว่าสุคติภูมิ 7)

ต่อมาเป็น “รูปภูมิ” ซึ่งเป็นแดนของพรหมคือ ผู้ที่บำเพ็ญสมาธิจนได้ฌานสมาบัติแล้วมาเกิดเป็นพรหมที่มีรูป แต่ไม่มีจิตหรือวิญญาณ ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีการครองเรือน แบ่งเป็น 16 ชั้น เรียกว่า โสฬสพรหม เริ่มพรรณนาตั้งแต่ภูมิของพรหมชั้นต่ำสุดที่เรียกว่าปารีสัชชาภูมิ จนกระทั่งถึงพรหมชั้นสูงสุดที่เรียกว่าอกนิฏฐภูมิ

เมื่อจบรูปภูมิแล้วก็กล่าวถึง “อรุภูมิ” ซึ่งเป็นแดนของพรหมเช่นกัน แต่เป็นอรุปรหม คือพรหมที่ไม่มีรูป มีแต่จิตหรือวิญญาณ แบ่งออกเป็น 4 ชั้นได้แก่ อากาसानัญญาตณภูมิ วิญญาณัญญาตณภูมิ อากัญญาตณภูมิ และเนวสัญญานาสัญญาตณภูมิ

หลังจากกล่าวถึงภูมิทั้งสามจบแล้วก็ได้กล่าวถึงฉัพพรรณรังสี อนิจจลักษณะ ภูเขา แม่น้ำ พระอาทิตย์ พระจันทร์ นวเคราะห์ ดารากร ชมพูทวีปที่เป็นป่าหิมพานต์ ต่อมากล่าวถึงโอกาสมหากัลป์ ปสุณุตตา – กัลปวินาศและอุบัติ น้ำประลัยกัลป์ และจบลงด้วยกัณฑ์สุดท้ายคือ นิพพานถา ซึ่งว่าด้วยเรื่องนิพพานอันพ้นจากไตรภูมิแล้ว เรียกว่า โลกกุตระภูมิ และวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุนิพพาน

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....
.....
.....

บทที่ 52

โคลงนิราศนรินทร์

ผู้แต่ง : นายนรินทร์เบสร์ (อิน)

ลักษณะคำประพันธ์ : ร่ายสุภาพ และโคลงสี่สุภาพ

เนื้อเรื่อง : โคลงนิราศนรินทร์แต่งเป็นร่ายสุภาพนำ 1 บทและต่อด้วยโคลงสี่สุภาพ 143 บท เริ่มต้นขอพระเกียรติพระมหากษัตริย์และชมบ้านเมือง จากนั้นจึงกล่าวถึงการจากนางและการเดินทาง ผ่านสถานที่ใดก็คร่ำครวญถึงหญิงรัก การเดินทางเข้าคลองบางกอกใหญ่ ผ่านวัดหงส์ บางยี่เรือ บางขุนเทียน บางกก โลกขาม แม่กลอง ปากน้ำ บ้านแหลม เพชรบุรี ขึ้นบกที่ชะอำ ผ่านเขาสามร้อยยอด บางสะพาน จนถึงตะนาวศรี มีการชมนก ชมไม้ ชมสัตว์ตลอดระยะเวลา

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

บทที่ 53

คัมภีร์ฉันทศาสตร์

ผู้แต่ง : พระยาพิศณุประสาทเวช(คง ถาวรเวช) เป็นผู้ริเริ่มจัดพิมพ์

ลักษณะคำประพันธ์ : กาพย์ยานี 11

เนื้อเรื่อง : เนื้อเรื่องในฉันทศาสตร์อาจแบ่งเป็นตอนๆ ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เริ่มด้วยบทไหว้ครู ซึ่งเป็นการไหว้พระรัตนตรัย ไหว้เทพเจ้าของพราหมณ์ ไหว้หมอชีวกโกมารภัจ (แพทย์หลวงของพระเจ้าพิมพิสารแห่งแคว้นมคธ วงการแพทย์แผนโบราณถือว่าเป็นครูคนสำคัญ) และไหว้ครูแพทย์โดยทั่วไปต่อจากนั้น จึงกล่าวถึงความสำคัญของแพทย์และคุณสมบัติที่พึงมีในท้ายตอนที่ 1 มีสังเขปอาการของไข้ทับ (โรคที่แทรกซ้อน โรคอื่นที่เป็นอยู่ก่อน) 8 ประเภท

ตอนที่ 2 มีข้อความกำกับว่า “ว่าด้วยคัมภีร์ตักกะศิลา” ขึ้นต้นด้วยบทไหว้พระรัตนตรัย บิคา มารดา และครู แล้วกล่าวถึงวิธีสังเกตอาการไข้และยารักษา

ตอนที่ 3 กล่าวถึงกำเนิดโรคภัย ลักษณะของหญิงที่มีน้ำนมดีหรือน้ำนมช้ำ ลักษณะไข้ 3 ชั้น คือ เอกโทษ ทวารณโทษ และตรีโทษ

ตอนที่ 4 กล่าวถึงวิธีสังเกตตำแหน่งชีพจรซึ่งเปลี่ยนไปตามเวลาขึ้นแรมและข้อควรระวังต่าง ๆ

ตอนที่ 5 กล่าวถึงธาตุทั้ง 5 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และอากาศ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรค

ตอนที่ 6 กล่าวถึงอาการไข้ป่วง (โรคที่เกิดเพราะธาตุในร่างกายผิดปกติทำให้เกิดอาการไข้ชนิดต่างๆ) และยารักษา

ตอนที่ 7 กล่าวถึงกำหนดเวลาโงงยามที่สัมพันธ์กับสมุฏฐานโรค

ตอนที่ 8 กล่าวถึงอาการโรคที่อวัยวะลักษณะต่างๆ

ตอนที่ 9 มีชื่อว่ามรณญาณสูตร บอกวิธีสังเกตนิมิตของผู้ใกล้ตาย

ตอนที่ 10 กล่าวถึงอาการโรคลมทราง (โรคลมที่เกิดกับเด็ก) และกล่าวถึงธาตุในร่างกาย (เข้ากับตอนที่ 5 แต่มีเพียงธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม และไฟ)

ตอนที่ 11 เป็นคำเตือนแพทย์ให้ศึกษาคัมภีร์ฉันทศาสตร์ และกล่าวถึงลักษณะของแพทย์ที่ดี ลงท้ายด้วยคำขอพรของผู้ประพันธ์

ส่วนที่เลือกมาให้เรียนเป็นบทที่กล่าวถึงความสำคัญของแพทย์และคุณสมบัติที่พึงมีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตอนที่ 1

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

บทที่ 54

โคลนติดล้อ เรื่อง ความนิยมเป็นเสมียน

ผู้แต่ง : อัสวาทุ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6)

ลักษณะคำประพันธ์ : ความเรียง(ร้อยแก้ว)

เนื้อเรื่อง : ประเทศไทยพัฒนาไปไม่ได้รวดเร็วเพราะมีปัญหาที่ขัดขวางความเจริญอยู่หลายประการ

ประการแรก การเอาอย่างโดยไม่ไตร่ตรองเป็นปัญหาที่สำคัญและร้ายแรงที่สุด การเอาอย่างชาวตะวันตกทำให้ดูเหมือนว่าคนไทยจะได้รับความนับถือจากชาวยุโรป แต่ความจริงแล้วมิใช่ เพราะมนุษย์ย่อมจะนับถือผู้ที่สูงกว่าและดูหมิ่นผู้ที่ต่ำกว่า ฉะนั้นการเอาอย่างจึงเท่ากับเป็นการยอมรับถึงความต่ำต้อย เราจึงควรริเริ่มคิดทำอะไรด้วยตนเอง

ประการที่ 2 การทำตนให้ต่ำต้อยด้วยการนิยมตะวันตก เพราะเชื่อว่าการทำอะไรถ้าจะทำให้ดีแล้วต้องอาศัยชาวตะวันตกทั้งสิ้น เป็นการไม่นับถือตนเอง ควรที่คนไทยซึ่งมีความรู้ความสามารถไม่น้อยกว่าชาวตะวันตกจะประกอบการงานเพื่อประโยชน์และความเจริญของประเทศชาติด้วยตนเองให้มากขึ้น

ประการที่ 3 การบูชาหนังสือจนเกินเหตุคือการเชื่อถือข้อเขียนที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์อย่างปราศจากวิจารณ์ญาณ ทั้งๆที่เป็นข้อเขียนที่เกิดจากอคติต่อรัฐบาล โดยผู้เขียนยึดเป็นประเพณีที่จะต้องคัดค้านรัฐบาลอย่างไม่รับผิดชอบการเชื่อถือทุกเรื่องจึงเท่ากับเป็นการดูหมิ่นสติปัญญาของเราเอง

ประการที่ 4 ความนิยมเป็นเสมียนทำให้คนหนุ่มๆ ที่มีการศึกษาไม่คิดจะประกอบอาชีพอื่นนอกจากนิยมนำงานในสำนักงาน ทั้งๆ ที่ควรจะประกอบอาชีพต่าง ๆ กันไปเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสมบูรณ์แก่ประเทศชาติ

ประการที่ 5 ความเห็นผิดของคนไทยที่มีการศึกษาเพราะคิดว่าการประพฤติตนให้เหมือนตะวันตกเป็นเรื่องดีงาม ทั้งๆ ที่ความประพฤติบางอย่างเป็นเรื่องผิดจรรยา เป็นเรื่องผิดกฎหมาย แต่มักจะอ้างว่าเป็นเรื่องของอิสรภาพและเสรีภาพเราซึ่งเป็นคนไทยควรสงวนความประพฤติอันดีงามแบบไทยแท้ไว้

ประการที่ 6 การถือเกียรติยศไม่มีมูลทำให้กลายเป็นตัวตลก เป็นที่เหยียดหยันแก่ผู้พบเห็น คนจำพวกถือเกียรติยศโดยไม่มีมูลเป็นผู้ที่มีความคับแคบ คิดว่าตนเป็นคนสำคัญและเป็นคนดีที่สุดในโลก อ้างเอา “ลัทธินิการโว” (การไม่เคารวะ) มาใช้ นั่นคือการแสดงวาจาหยาบคาย ไม่เคารพนับถือผู้ที่มีอายุหรือผู้ที่สูงกว่า ถือความเสมอภาค ทั้งๆ ที่ควรถ่อมตนและแสดงกิริยาเรียบร้อย ซึ่งจะทำให้ได้รับการสรรเสริญจากคนทั้งปวง

ประการที่ 7 ความจนไม่จริงเป็นความเห็นผิดอันเกิดจากความเห็นแก่ตน คิดถึงแต่ตัวเองเป็นสำคัญยิ่งกว่าการประกอบกิจการใดๆ มุ่งแต่แสวงหาความสุขสำราญส่วนตัวจนกระทั่งยากจน เป็นเหตุให้มีผู้ร้องทุกข์แก่รัฐบาลให้หาทางแก้ไขความยากจนดังกล่าว ทั้งๆ ที่คนไทยไม่ได้ยากจนจริง แต่เป็นเพราะใช้จ่ายเกินตัวจึงทำให้เดือดร้อน ซึ่งควรโทษตนเองมิใช่โทษรัฐบาล

ประการที่ 8 การแต่งงานชั่วคราวเป็นปัญหาที่เกิดจากบิดามารดาขายบุตรสาวให้แก่ผู้ชายโดยมิได้ความความเห็นหรือความยินยอมของลูก ทำให้หญิงบางคนต้องตกนรกทั้งเป็น บางคนก็ถูกสามีผู้มีภรรยาใหม่ขับไล่โดยไม่ให้สมบัติ การแต่งงานแบบชั่วคราวดังกล่าวนี้จึงเป็นการ “แต่งงานโดยธรรมดาโลก” ซึ่งคิดจะเลิกกันเมื่อใดก็ได้ผู้ที่เสียเปรียบคือฝ่ายหญิง ยิ่งถ้ามีบุตรด้วยกัน ความอภัยก็จะตกอยู่กับเด็ก การแต่งงานชั่วคราวจึงเป็นการทำลายชาติโดยอ้อม

ประการที่ 9 ความไม่รับผิดชอบของบิดามารดามักเกิดจากครอบครัวที่แต่งงานกันโดยธรรมดาโลก ต่อมาเมื่อมีบุตร แรกๆ ก็อาจรักใคร่บุตรที่อยู่ แต่ต่อมา ผู้เป็นบิดาอาจเบื่อหน่าย บางคนมีภรรยาใหม่ ส่วนมารดาบางคนก็เลี้ยงดูลูกอย่างดี แต่บางคนก็ละทิ้งหน้าที่ เด็กที่เกิดมาแล้วขาดความรักจากบิดามารดา จึงนับว่ามีกรรม เมื่อโตขึ้นอาจประพฤติชั่วได้ การแก้ปัญหานี้กระทำได้โดยให้หญิงชายเข้าใจในความรับผิดชอบต่อภาระการแต่งงานเสียก่อนว่า จะต้องทำหน้าที่อุปถัมภ์เลี้ยงดูบุตรของตนให้เป็นคนซื่อตรง และเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

ประการที่ 10 การค้าหญิงสาวเป็นผลอีกด้านหนึ่งที่เกิดจากการแต่งงานกันชั่วคราวโดยธรรมดาโลกและความไม่รับผิดชอบของบิดามารดา เนื่องจากการแต่งงานอย่างเปิดเผยถือว่าเป็นความสิ้นเปลือง ผู้ชายจึงนิยมมีภรรยาลับและภรรยาน้อยมากกว่าภรรยาหลวง ชายหนุ่มสมัยใหม่บางคนมีค่านิยมแบบฝรั่งคือไม่นิยมมีภรรยาลับ แต่กลับนิยมมีภรรยาลับ ซึ่งทำให้ต้องใช้จ่ายเปลืองกว่ามีภรรยาน้อยเสียอีก เพราะต้องจ่ายเงินให้แก่แม่สื่อและบิดามารดาของหญิงสาว บิดามารดาบางคนถึงกับเขียนตีบุตรสาวให้ยินยอม แต่เมื่อสามีเบื่อทิ้งขว้าง บางคนก็ถึงกับหนีไปประกอบอาชีพ “หญิงโคมเขี้ยว” (หญิงโสเภณี) ดังนั้นวิธีหนึ่งที่จะแก้ปัญหานี้คือสั่งสอนให้บิดามารดาผู้เสียใจในการขายบุตรสาว แต่ก็ย่อมต้องได้รับความร่วมมือจากบรรดาหนุ่มๆ ที่ประสงค์จะซื้อด้วย

ประการที่ 11 ความหุยมหิมเป็นผลโดยตรงจากการถือตนเป็นสำคัญกิจการใดๆ ถ้าคนมิได้มีส่วนหรือมีความสำคัญที่จะทำให้ตนได้รับการสรรเสริญก็จะไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น นับว่าเป็นการคิดร้าย ไม่มุ่งประโยชน์ต่อชาติเป็นที่ตั้ง หากคิดไม่ว่ากิจการใดที่เป็นประโยชน์แก่ชาติย่อมจะเป็นประโยชน์แก่ตน

เหมือนกัน ดังนั้นจึงควรปลดปล่อยนิสัยหุนหันออกไปจากตนเอง

ประการที่ 12 หลักฐานไม่มั่นคงคือการไม่รู้จักประพุดิตนให้เป็นตัวอย่างอันดีงามทั้งในทางราชการและในกิจการส่วนตัว ผู้ใดที่มีหน้าที่ราชการแต่บกร่องเรื่องส่วนตัวก็เรียกว่าเป็นผู้มีหลักฐานไม่มั่นคง มีแต่จะทำให้เสียชื่อเสียง ไม่เป็นที่นับถือของคนทั้งปวง ถ้าชาติใดมีบุคคลที่มีหลักฐานไม่มั่นคงมากมาย ชาตินั้นก็จะไม่ได้รับความไว้วางใจจากชาติอื่น ดังนั้นคนไทยควรประพุดิตนให้เป็นคนสุจริตทั้งกายวาจาใจ ไม่ประพุดิตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก เลิกความเห็นผิดที่ว่าความกลัปกลกเป็นลักษณะของคนฉลาดเสีย

(บันทึก) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง :

.....

บทที่ 55

บทละครพูดคำฉันท์เรื่อง มัทนะพาธา (องก์ที่ 1)

ผู้แต่ง : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

ลักษณะคำประพันธ์ : ฉันท์และกาพย์ประเภทต่างๆ

เนื้อเรื่อง : มัทนะพาธาเป็นเรื่องสมมุติว่าเกิดในอินเดียโบราณ

องก์ที่ 1 กล่าวถึงเหตุการณ์บนสวรรค์ เทพบุตรสุเทษณ์หลงรักเทพธิดามัทนา แต่นางไม่ปลงใจด้วย สุเทษณ์จึงขอให้วิฑยารมาวินไว้เวทมนต์สะกดเรียกนางมา มัทนาเจรจาตอบสุเทษณ์อย่างคนที่ไม่รู้สีกตัว สุเทษณ์จึงไม่โปรด เมื่อขอให้มาวินคลายมนตร์ มัทนาก็รู้สีกตัวและตอบปฏิเสธสุเทษณ์ สุเทษณ์โกรธจึงสาปให้เธอจูดิไปเกิดเป็นดอกกุหลาบในโลกมนุษย์ สุเทษณ์กำหนดว่า ให้กุหลาบดอกนั้นกลายเป็นมนุษย์เฉพาะวันเพ็ญเพียงวันและคืนเดียว ต่อเมื่อมีความรักจึงจะฟื้นสภาพจากเป็นดอกไม้ และหากเป็นทุกข์เพราะความรัก ก็ให้วิงวอนต่อพระองค์ พระองค์จะช่วย

องก์ที่ 2 เป็นฉากกลางป่าหิมะวันซึ่งมีต้นกุหลาบ “มัทนา” ขึ้นอยู่ พระฤาษีกาละทรสินชุกไปปลูกไว้ที่อาศรม เมื่อมัทนากลายเป็นมนุษย์ก็เลี้ยงดูรักใคร่เหมือนลูก ท้าวชัยเสนกษัตริย์แห่งเมืองหัตดินาปุระเสด็จไปล่าสัตว์ ได้พบมัทนาก็เกิดความรัก

องก์ที่ 3 เป็นฉากลานหน้าอาศรมพระกาละทรสิน ชัยเสนออกมารำพึงถึงความรักที่มีต่อมัทนา และแอบได้ยินมัทนารำพันถึงความรักที่นางมีต่อชัยเสนเช่นกัน ทั้งสองสาบานรักต่อกัน มัทนาจึงไม่ต้องกลับไปเป็นกุหลาบอีก พระกาละทรสินทำพิธีแต่งงานให้ชัยเสนและมัทนา

องก์ที่ 4 เป็นฉากในกรุงหัตดินาปุระ ชัยเสนอยู่กับมัทนาอย่างมีความสุข พระนางจัดหมั้นเหสีของชัยเสนหึงและแค้นใจมาก จึงขอให้พระบิดาซึ่งเป็นราชาแคว้นมคธยกทัพมาตีหัตดินาปุระ จัดหมั้นยังใช้ให้นางค่อมข้าหลวงทำกลอุบายว่า มัทนารักกับศุภางค์ทหารเอกของชัยเสน ชัยเสน

หลงเชื่อจึงสั่งให้ประหารมัทนาและศุภางค์

องค์ที่ 5 ตอนแรกเป็นฉากพลับพลาในค่ายหลวง พราหมณ์วิฑูรเข้าเฝ้าชัชเสน แล้วสารภาพคิดว่าตนเป็นหมอเสน่ห์ที่ร่วมทำอุบายให้จันจิ ชัชเสนรู้ว่ามัทนาและศุภางค์ไม่มีความผิดก็เสียใจมาก นนทิวรรณอำมาตย์เอกจึงทูลความจริงว่าได้ปล่อยมัทนาไป และโสมทัตต์ศิษย์ของพระกาละทรศินได้พานางกลับไปอยู่ในป่าหิมะวัน ส่วนศุภางค์ก็เป็นอิสระเช่นกันและได้ออกต่อสู้กับข้าศึกจนตายอย่างทหารหาญ ชัชเสนสรรเสริญศุภางค์และสั่งให้นนทิวรรณเตรียมขบวนไปรับนางมัทนา

ตอนต่อมาเป็นฉากกลางป่าหิมะวัน มัทนาทูลขอให้สุเทษณ์รับนางกลับไปสวรรค์ สุเทษณ์ขอให้นางรับรักตนก่อน แต่มัทนายังคงปฏิเสธ สุเทษณ์กริ้วจึงสาบให้มัทนาเป็นกุหลาบตลอดไป ชัชเสนมาถึงแต่ก็ไม่ทันการณ์ จึงได้แต่นำต้นกุหลาบกลับไปยับเมืองหัตดินาปุระ

ตอนที่เลือกมาให้เรียนนี้อยู่ในองค์ที่ 1 เมื่อมายาวินทำพิธีสะกดพามัทนามาพบสุเทษณ์ ไปจนจบองค์เมื่อสุเทพณ์สาปมัทนา

บทที่ 56

วรรณคดีที่ได้รับยกย่องจากวรรณคดีสโมสร

การตั้งวรรณคดีสโมสร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งวรรณคดีสโมสรเมื่อ พ.ศ. 2457 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการแต่งหนังสือทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง ทรงตั้งกรรมการตรวจหนังสือที่แต่งดีมีรางวัลพระราชทานหนังสือที่ได้รับรางวัลพระราชทานจะได้รับอนุญาตให้ประทับตราพระราชลัญจกรเป็นรูปพระ พิฆเนศวร ซึ่งเป็นตราของวรรณคดีสโมสร มีดังนี้คือ

ลิลิต	ลิลิตพระลอ เป็นยอดของวรรณคดีประเภทลิลิต
ฉันท์	สมุทรโฆษคำฉันท์ เป็นยอดของวรรณคดีประเภทคำฉันท์
กาพย์	มหาชาติกลอนเทศน์ เป็นยอดของวรรณคดีประเภทกลอนกาพย์
กลอน	เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็นยอดของวรรณคดีประเภทกลอนสุภาพ
กลอนบทละคร	บทละครเรื่อง อิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 เป็นยอดของวรรณคดีประเภทกลอนบทละครร่า
บทละครพูด	บทละครพูดเรื่อง หัวใจนักรบ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 เป็นยอดของวรรณคดีประเภทบทละครพูด
นิทาน	สามก๊ก ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นยอดของวรรณคดี ประเภทความเรียงนิทาน
อธิบาย	พระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 เป็นยอดของวรรณคดีประเภทความเรียงอธิบาย
ร่ายยาว	มหาเวสสันดรชาดก

บทที่ 57

การสะกดคำและการอ่านออกเสียง

การอ่าน มี 6 แบบ

1. อ่านแบบควบกล้ำ ร ล ว
2. อ่านแบบอักษรนำ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ
 - มี อ นำ ย หรือ ห นำ ต่ำเดี่ยวคิดเป็น 1 พยางค์
 - มีอักษรกลาง หรืออักษรสูงนำอักษรต่ำเดี่ยว อ่านออกเสียง 2 พยางค์ มี ห นำ
3. อ่านแบบเรียงพยางค์ จะออกเสียง 2 พยางค์ พยางค์หลังไม่เปลี่ยนเสียง
4. อ่านแบบสมาส คำ 2 คำ อ่านออกเสียงเชื่อมระหว่างกลาง
5. การอ่าน ฤ

ฤ เมื่ออยู่เพียงลำพัง หรือหน้าคำอ่านได้ 3 แบบ คือ ริ(ฤทธิ) รี(ฤดู) และเรอ(ฤกษ์*มีเพียงคำเดียว) แต่ถ้า ฤ อยู่ตามหลังพยัญชนะ ก็จะทำให้การอ่านเปลี่ยนไปดังนี้

อักษร ป ท ก ต ศ ส นำหน้า ฤ อ่าน ฤ ออกเสียง ริ

เช่น ปฤจณา ทฤษฏี กฤษ ตฤณ ศฤงคาร สฤษฏ์

หลักจำ-ปาท้องโกติดศาลสูง(สังเกตเสียงอิ ในคำว่าติด)

อักษร พ ม ค น ห นำหน้า ฤ อ่าน ฤ ออกเสียง ริ

เช่น พฤกษ์ มฤค คฤหัสถ์ นฤบาล หฤทัย

หลักจำ-พ่อแม่คะนึ่งหา(สังเกตเสียงอิ ในคำว่านึ่ง)

นอกจากนี้อาจเป็นคำที่อ่านได้ 2 แบบ หรือถูกบังคับอ่านเนื่องจากฉันทลักษณ์

6. การอ่านไม่ตรงกับรูป ได้แก่
 - อ่านไม่ตรงกับรูปวรรณยุกต์ เช่น เครื่องเพชร ตลับเมตร คอนโดมิเนียม สป่าเกตดี
 - อ่านไม่ตรงกับรูปสระ เช่น น้ำ ใต้ ไม้

การอ่านออกเสียงคำ

หลักสังเกตในการอ่านออกเสียงคำมีดังนี้

1. คำที่ยืมมาจากภาษาบาลี-สันสกฤต โดยทั่วไปคำนั้นอ่านเสียงเรียงพยางค์ตามหลักเกณฑ์ภาษาเดิม เช่น อรหันต์ อ่านว่า อะ-ระ-หัน , ปริญา อ่านว่า ปะ-ริน-ยา แต่มีบางคำที่ไม่ออกเสียงเรียงพยางค์ เช่น จรลี อ่านว่า จอ-ระ-ลี , มรณา อ่านว่า มอ-ระ-นา และบางคำสามารถอ่านได้ 2 อย่าง เช่น กรณี อ่านว่า กอ-ระ-ณี หรือ กะ-ระ-ณี

2. คำที่ยืมมาจากภาษาบาลี-สันสกฤตตามหลักเกณฑ์ภาษาเดิม คำที่มีตัวสะกดตัวตามถ้าตัวสะกดเป็นพยัญชนะวรรค ไม่ต้องออกเสียง อะ ที่ตัวสะกด เช่น สัปดาห์ อ่านว่า สับ-คา

การสังเกตเสียงวรรณยุกต์จากรูปวรรณยุกต์

หมู่อักษร	คำที่มีรูปวรรณยุกต์	คำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์***	
		คำเป็น	คำตาย
สูง	เสียงตามรูป	จัตวา	เอก
กลาง		สามัญ	
ต่ำ	เสียงเกินรูป(ยกเว้น +)		สระยาว
		สระสั้น	ตรี

***เรียกว่าพื้นเสียง

จำนวนเสียงที่ผันได้ในอักษรแต่ละหมู่

หมู่อักษร	คำเป็น*	คำตาย*
สูง	กว่า**	ลิโพ
กลาง	ห้า	เอฟโพ
ต่ำ	หาง	โอเค

*ใช้มือขวาคว่ำมือ-นับเสียงสามัญจากซ้ายไปขวาทุกครั้ง

**นิ้วโป้งและนิ้วนางจรดกัน

การอ่านอักษรย่อ

หมวดที่ 1

การอ่านมาตราการชั่ง ตวง วัด

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ก.	กรัม	กรำ
กก.	กิโลกรัม	กิ-โล-กรำ
กม.	กิโลเมตร	กิ-โล-เมด
กล.	กิโลลิตร	กิ-โล-ลิต
กว.	เกวียน (มาตราการวัดของไทย)	เกวียน
กช.	กิโลเฮิร์ตซ์	กิ-โล-เฮิด
ชม.	ชั่วโมง	ชัว-โมง

ช.	เชลเซียส	เซน-เซียส
ชก.	เซนติกรัม	เซน-ติ-กรัม
ชม.	เซนติเมตร	เซน-ติ-เมตร
ชล.	เซนติลิตร	เซน-ติ-ลิตร
คก.	เดซิกรัม	เด-ซิ-กรัม
คกก.	เดคากรัม	เด-คา-กรัม
คคม.	เดคาเมตร	เด-คา-เมตร
คกล.	เดกาลิตร	เด-คา-ลิตร
คม.	เดซิเมตร	เด-ซิ-เมตร
คร.ม.	ตารางเมตร	ตา-ราง-เมตร
คร.ว.	ตารางวา	ตา-ราง-วา
น.	นาฬิกา	นา-ลิ-กา
น.	นิ้ว	นิ้ว
น.น.	น้ำหนัก	น้ำ-หนัก
ฟ.	ฟุต	ฟุต
มก.	มิลลิกรัม	มิน-ลิ-กรัม
มม.	มิลลิเมตร	มิน-ลิ-เมตร
มล.	มิลลิลิตร	มิน-ลิ-ลิตร
ล.	ลิตร	ลิตร
ลบ.	ลูกบาศก์	ลูก-บาศ
ฮก.	เฮกโตกรัม	เฮก-โต-กรัม
ฮม.	เฮกโตเมตร	เฮก-โต-เมตร
ฮล.	เฮกโตลิตร	เฮก-โต-ลิตร

หมวดที่ 2

การอ่าน ชื่อปี

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ค.ศ.	คริสต์ศักราช	คริด-ส์ก-กะ-หรวด
จ.ศ.	จุลศักราช	จุน-ละ-ส์ก-กะ-หรวด
พ.ศ.	พุทธศักราช	พุด-ทะ-ส์ก-กะ-หรวด
ร.ศ.	รัตนโกสินทร์ศก	รัต-ตะ-นะ-โก-สิน-สก
ฮ.ศ.	ฮิจเราะห์ศักราช	ฮิด-เราะ-ส์ก-กะ-หรวด

หมวดที่ 3**การอ่านเวลา**

เวลา	คำเต็ม	เสียงอ่าน
00:13 น.	ศูนย์นาฬิกาสิบสามนาทึ	ศูนย์-นา-ลิ-กา-สิบ-สาม-นา-ที
01:00 น.	หนึ่งนาฬิกา	หนึ่ง-นา-ลิ-กา
02:05 น.	สองนาฬิกาห้านาที	สอง-นา-ลิ-กา-ห้า-นา-ที
03:15 น.	สามนาฬิกาสิบห้านาที	สาม-นา-ลิ-กา-สิบ-ห้า-นา-ที
04:20:14	สี่นาฬิกายี่สิบนาทีสิบสี่วินาที	สี่-นา-ลิ-กา-ยี่-สิบ-นา-ที-สิบ-สี่-วิ-นา-ที
17:41.:55	สิบเจ็ดนาฬิกาสี่สิบเอ็ดนาทึ ห้าสิบห้าวินาที	สิบ-เจ็ด-นา-ลิ-กา-สี่-สิบ-เอ็ด-นา-ที-ห้า-สิบ-ห้า-วิ-นา-ที

หมวดที่ 4**การอ่าน ยศทหาร ตำรวจ****ยศทหารบก****นายทหารชั้นประทวน**

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ส.ต.	สิบตรี	สิบ-ตรี
ส.ท.	สิบโท	สิบ-โท
ส.อ.	สิบเอก	สิบ-เอก
จ.ส.ต.	จ่าสิบตรี	จ่า-สิบ-ตรี
จ.ส.ท.	จ่าสิบโท	จ่า-สิบ-โท
จ.ส.อ.	จ่าสิบเอก	จ่า-สิบ-เอก

นายทหารชั้นสัญญาบัตร

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ร.ต.	ร้อยตรี	ร้อย-ตรี
ร.ท.	ร้อยโท	ร้อย-โท
ร.อ.	ร้อยเอก	ร้อย-เอก
พ.ต.	พันตรี	พัน-ตรี
ท.ท.	พันโท	พัน-โท
พ.อ.	พันเอก	พัน-เอก
พ.อ.(พิเศษ)	พันเอกพิเศษ	พัน-เอก-พิ-เศด

พล.ต.	พลตรี	พน-ตรี
พล.ท.	พลโท	พน-โท
พล.อ.	พลเอก	พน-เอก

ยศทหารเรือ**ชั้นประทวน**

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
จ.ต.	จ่าตรี	จ่า-ตรี
จ.ท.	จ่าโท	จ่า-โท
จ.อ.	จ่าเอก	จ่า-เอก
พ.จ.ต.	พันจ่าตรี	พัน-จ่า-ตรี
พ.จ.ท.	พันจ่าโท	พัน-จ่า-โท
พ.จ.อ.	พันจ่าเอก	พัน-จ่า-เอก

ชั้นสัญญาบัตร

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ร.ท.	เรือโท	เรือ-โท
ร.อ.	เรือเอก	เรือ-เอก
น.ต.	นาวาตรี	นา-วา-ตรี
น.ท.	นาวาโท	นา-วา-โท
น.อ.	นาวาเอก	นา-วา-เอก
พล.ร.ต.	พลเรือตรี	พน-เรือ-ตรี
พล.ร.ท.	พลเรือโท	พน-เรือ-โท
พล.ร.อ.	พลเรือเอก	พน-เรือ-เอก

ยศทหารอากาศ**ชั้นประทวน**

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
จ.อ.ต.	จ่าอากาศตรี	จ่า-อา-กาด-ตรี
จ.อ.ท.	จ่าอากาศโท	จ่า-อา-กาด-โท
จ.อ.อ.	จ่าอากาศเอก	จ่า-อา-กาด-เอก
พ.อ.ต.	พันจ่าอากาศตรี	พัน-จ่า-อา-กาด-ตรี
พ.อ.ท.	พันจ่าอากาศโท	พัน-จ่า-อา-กาด-โท
พ.อ.อ.	พันจ่าอากาศเอก	พัน-จ่า-อา-กาด-เอก

ชั้นสัญญาบัตร

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ร.ต.	เรืออากาศตรี	เรือ-อา-กาด-ตรี
ร.ท.	เรืออากาศโท	เรือ-อา-กาด-โท
ร.อ.	เรืออากาศเอก	เรือ-อา-กาด-เอก
น.ต.	นาวาอากาศตรี	นา-วา-อา-กาด-ตรี
น.ท.	นาวาอากาศโท	นา-วา-อา-กาด-โท
น.อ.	นาวาอากาศเอก	นา-วา-อา-กาด-เอก
พล.อ.ต.	พลอากาศตรี	พน-อา-กาด-ตรี
พล.อ.ท.	พลอากาศโท	พน-อา-กาด-โท
พล.อ.อ.	พลอากาศเอก	พน-อา-กาด-เอก

ยศตำรวจ

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ส.ต.ต.	สิบตำรวจตรี	สิบ-ตำ-หรวด-ตรี
ส.ต.ท.	สิบตำรวจโท	สิบ-ตำ-หรวด-โท
ส.ต.อ.	สิบตำรวจเอก	สิบ-ตำ-หรวด-เอก
จ.ส.ต.	จ่าสิบตำรวจ	จ่า-สิบ-ตำ-หรวด
ค.ต.	ดาบตำรวจ	ดาบ-ตำ-หรวด
ร.ต.ต.	ร้อยตำรวจตรี	ร้อย-ตำ-หรวด-ตรี
ร.ต.ท.	ร้อยตำรวจโท	ร้อย-ตำ-หรวด-โท
ร.ต.อ.	ร้อยตำรวจเอก	ร้อย-ตำ-หรวด-เอก
พ.ต.ต.	พันตำรวจตรี	พัน-ตำ-หรวด-ตรี
พ.ต.ท.	พันตำรวจโท	พัน-ตำ-หรวด-โท
พ.ต.อ.	พันตำรวจเอก	พัน-ตำ-หรวด-เอก
พล.ต.ต.	พลตำรวจตรี	พน-ตำ-หรวด-ตรี
พล.ต.ท.	พลตำรวจโท	พน-ตำ-หรวด-โท
พล.ต.อ.	พลตำรวจเอก	พน-ตำ-หรวด-เอก

หมวดที่ 5**การอ่านชื่อย่อสถาบันอุดมศึกษาของไทย**

อักษรย่อ	คำเต็ม	เสียงอ่าน
ม.	มหาวิทยาลัย	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล

มก.	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-กะ-เสด-สาด
มข.	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-ขอนแก่น
มช.	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-เชียงใหม่
มท.	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-กรุงเทพ
มธ.	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-ท่า-มะ-สาด
มธบ.	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-ทุ-ระ-กิด-บัน-ดิด
มม.	มหาวิทยาลัยมหิดล	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-มะ-หิ-คน
มร.	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-ราม-คำ-แหง
มศ.	มหาวิทยาลัยศิลปากร	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-สิน-ละ-ป่า-กอน
มศว.	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-สี-นะ-คะ-ริน-วิ-โรด
มสธ.	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ลัย-สุ-โข-ไท-ท่า-มา-ทิ- ราด
มอ.	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-สง-ขลา-นะ-คะ-ริน
พย.	มหาวิทยาลัยพายัพ	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-พายัพ
มน.	มหาวิทยาลัยนเรศวร	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-นะ-เร-สวน
จุฬาฯ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จุ-ลา-ลง-กอน-มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล
มจ.	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	มะ-หา-วิด-ทะ-ยา-ไล-แม่-โจ้
สธภ.	สถาบันราชภัฏ	สะ-ถา-บัน-ราด-ชะ-พัด
วท.	วิทยาลัยเทคนิค	วิด-ทะ-ยา-ไล-เทก-นิก
วทบ.	วิทยาลัยกองทัพบก	วิด-ทะ-ยา-ไล-กอง-ทัพ-บก
วทร.	วิทยาลัยกองทัพเรือ	วิด-ทะ-ยา-ไล-กอง-ทัพ-เรือ
วษ.	วิทยาลัยเกษตรกรรม	วิด-ทะ-ยา-ไล-กะ-เสด-ตระ-ก่า
วอศ.	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	วิด-ทะ-ยา-ไล-อา-ชี-วะ-สีก-สา

หมวดที่ 6

การอ่านตำแหน่งทางวิชาการ

อักษรย่อ	อ่านเต็ม	คำอ่าน
อ.	อาจารย์	อา-จาน
ผศ.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ผู้-ช่วย-สาด-ตรา-จาน
รศ.	รองศาสตราจารย์	รอง-สาด-ตรา-จาน
ศ.	ศาสตราจารย์	สาด-ตรา-จาน
ดร.	ด็อกเตอร์	ด็อก-เต้อ

การอ่านบ้านเลขที่

1. บ้านเลขที่ที่มีเลข 2 หลัก ให้อ่านแบบจำนวนเต็ม
2. บ้านเลขที่ที่มีเลข 3 หลักขึ้น ให้อ่านแบบเรียงตัวหรือแบบจำนวนเต็มก็ได้
3. บ้านเลขที่ที่มีเลข 0 นำหน้า ให้อ่านแบบเรียงตัวเสมอ
4. ตัวเลขหลังเครื่องหมายทับ (/) ให้อ่านเรียงตัวเสมอ

การอ่านเครื่องหมายต่างๆ

1. (.....ข้อความ.....) ให้อ่านว่า วงเล็บเปิด.....ข้อความ.....วงเล็บปิด
2. “.....ข้อความ.....” ให้อ่านว่า อัณประกาศเปิด.....ข้อความ.....อัณประกาศปิด
3. ข้อความ...ข้อความ ให้อ่านว่า ข้อความ ละ ละ ละ ข้อความ
4. ฯลฯ - อยู่ท้ายข้อความ อ่านว่า ละ , และอื่นๆ
- อยู่ระหว่างข้อความ อ่านว่า ละถึง

การสะกดคำ

1. การใช้รูปวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ หมายถึง ระดับเสียงสูง-ต่ำที่ใช้ประกอบคำพูด คำไทยทุกคำต้องมีเสียงวรรณยุกต์ประกอบด้วยจึงจะเป็นคำพูดที่สมบูรณ์ และประโยชน์ที่สำคัญของวรรณยุกต์คือใช้ผันอักษร

วรรณยุกต์ในภาษาไทยมี 4 รูป 5 เสียง คือ

1. เสียงสามัญ	ไม่มีรูป
2. เสียงเอก	มีรูป ˊ
3. เสียงโท	มีรูป ˋ
4. เสียงตรี	มีรูป ˊˋ
5. เสียงจัตวา	มีรูป ˊˊˋ

2. การประวิสรรชนีย์

1. คำไทยแท้ทุกคำออกเสียง อะ เต็มเสียง เช่น ทะนุ ทะนาน
2. คำประสม ที่พยางค์หน้ากร่อนเสียงไปเป็นเสียง อะ เช่น หมากพร้าว กร่อนเสียงเป็น มะพร้าว
3. คำที่ออกเสียง อะ ในพยางค์กลาง เช่น จ้าละห้วน , นุกละหุก
4. คำที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่ออกเสียง อะ ท้ายพยางค์ เช่น ศิลปะ , ลักษณะ
5. คำที่ภาษาบาลีใช้ ป และสันสกฤตใช้ ปร เช่น ปทุม-ประทุม , ปฐม-ประถม
6. คำเพิ่มพยางค์หน้าซึ่งมักใช้ในบทกลอน เช่น รื่น-ระรื่น , ริก-ระริก
7. คำที่มาจากภาษาชวา มลายู บางคำพยางค์หน้าออกเสียง อะ เช่น มะเดही , ประโหมสุหรี

3. การไม่ประวิสรรชนีย์ มีลักษณะดังนี้

1. พยัญชนะต้นเป็นอักษรนำ

2. คำสมาส เสียง อะ กลางคำ
3. คำบาลี-สันสกฤต ซึ่งพยางค์หน้าออกเสียง อะ
4. การใช้ ไอ โอ โอย และอัย
 1. ไอ ใช้คำไทยแท้ทั้งหมด ยกเว้นคำที่ใช้ไม่มีวรรณ 20 คำ และคำที่แผลงมาจากภาษาอื่น
 2. โอ คำไอไม่มีวรรณมี 20 คำ
 3. โอย ใช้ในคำแผลงที่แผลงมาจาก -ย
 4. อัย ใช้ในคำที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่มีเสียง อะ+ย
5. การใช้ อัม อัม และ อัม
 1. อัม ใช้ในคำไทยทั่วไป
 2. อัม ใช้ในคำที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่มีเสียง อะ+ม (สะกด)
 3. อัม ใช้ในคำที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่มีเสียง อะ(ตาม)
6. คำที่ใช้ไม่ทัณฑฆาต ใช้เขียนบนพยัญชนะที่เป็นตัวสะกดเพื่อแสดงว่าไม่ออกเสียงตัวนั้น
ข้อสังเกตคำที่ไม่ใช้การันต์ คือ
 1. ตัวสะกดที่เป็นอักษรควบกล้ำ
 2. ตัวสะกดที่มีสระกำกับ
 3. คำพ้องเสียง ต้องดูที่ความหมายหรือใจความจึงจะเขียนได้ถูกต้อง
 4. ตัวสะกดที่ใช้การันต์
7. การเขียนคำซ้อนเพื่อเสียง(การใช้รูปวรรณยุกต์)

คำซ้อนเพื่อเสียงพยางค์หลังมักเป็นเสียงตรีซึ่งมีหลักการเขียน(คำแรก)ดังนี้

ให้สังเกตที่คำหลังว่าอักษรหมู่ไหนเป็นพยัญชนะต้น

 - ถ้าเป็นอักษรกลาง คำแรกใช้ไม้ตรีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง(บ๊วยบ๊วย)
 - ถ้าเป็นอักษรสูงคำเป็น คำแรกใช้ไม้โทพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำคู่ (ค้ำขาว)
 - ถ้าเป็นอักษรสูงคำตาย คำแรกใช้รูปสามัญ พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำคู่(ซดสด)
 - ถ้าเป็นหน้า คำแรกใช้ไม้โทพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำเดี่ยว(เลื่องเหลือง)
8. การเขียนคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

 ๑. การทับศัพท์ให้ถอดอักษรในภาษาเดิมพอควรแก่การแสดงที่มาของรูปศัพท์ และให้เขียนในรูปที่อ่านได้สะดวกในภาษาไทย
 ๒. การวางหลักเกณฑ์ได้แยกกำหนดหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาต่าง ๆ แต่ละภาษาไป
 ๓. คำทับศัพท์ที่ใช้กันมานานจนถือเป็นภาษาไทย และปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานแล้ว ให้ใช้ต่อไปตามเดิม เช่น ช็อกโกแลต, ช็อกโกแลต, เซ็ต, ก๊าซ, แก๊ส

๔. คำวิสามานยนามที่ใช้กันมานานแล้ว อาจใช้ต่อไปตามเดิม เช่น

Victoria = วิกตอเรีย

Louis = หลุยส์

Cologne = โคลโลญ

๕. ศัพท์วิชาการซึ่งใช้เฉพาะกลุ่ม ไม่ใช่ศัพท์ทั่วไป อาจเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ขึ้นตามความจำเป็น

๑. สระ ให้ถอดตามการออกเสียงในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ โดยเทียบเสียงสระภาษาไทยตามตารางเทียบเสียงสระภาษาอังกฤษ

๒. พยัญชนะ ให้ถอดเป็นพยัญชนะภาษาไทยตามหลักเกณฑ์ในตารางเทียบพยัญชนะภาษาอังกฤษ

๓. การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต

๓.๑ พยัญชนะตัวที่ไม่ออกเสียงในภาษาไทย ให้ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับไว้ เช่น

horn = ฮอรัน

Windsor = วินด์เซอร์

๓.๒ คำหรือพยางค์ที่ตัวสะกดมีพยัญชนะตามมาหลายตัว ให้ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตไว้บนพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงตัวสุดท้าย แต่เพียงแห่งเดียว เช่น

Okhotsk = โอคือตสค์

Barents = แบเร็นตส์

๓.๓ คำหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะไม่ออกเสียงอยู่บนหน้าตัวสะกด ที่ยังมีพยัญชนะตามหลังมาอีก ให้ตัดพยัญชนะที่อยู่หน้าตัวสะกดออก และใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตไว้บนพยัญชนะตัวสุดท้าย เช่น

world = เวิลด์

quartz = ควอตซ์

Johns = จอนส์

first = เฟิสต์

๔. การใช้ไม้ไต่คู้ ควรใช้ในกรณีต่อไปนี้

๔.๑ เพื่อให้เห็นแตกต่างจากคำไทย เช่น

log = ล็อก

๔.๒ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านแยกพยางค์ได้ถูกต้อง เช่น

Okhotsk = โอคือตสค์

๕. การใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ การเขียนคำทับศัพท์ ไม่ต้องใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ ยกเว้นในกรณีที่คำนั้นมีเสียงซ้ำกับคำไทย จนทำให้เกิดความสับสน อาจใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ได้ เช่น

coke = โค้ก

coma = โคม่า

๖. พยัญชนะซ้อน (double letter) คำที่มีพยัญชนะซ้อนเป็นตัวสะกด ถ้าเป็นศัพท์ทั่วไป ให้ตัดออกตัว

หนึ่ง เช่น

football = ฟุตบอล

แต่ถ้าเป็นศัพท์ทางวิชาการหรือวิสามานยนามให้เก็บไว้ทั้ง ๒ ตัว โดยใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตไว้ที่ตัวท้าย เช่น

cell = เซลล์

James Watt = เจมส์ วัตต์

ถ้าพยัญชนะซ้อนอยู่กลางศัพท์ให้ถือว่า พยัญชนะซ้อนตัวแรกเป็นตัวสะกดของพยางค์หน้า และพยัญชนะซ้อนตัวหลัง เป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไป ฉะนั้น การใช้พยัญชนะตัวสะกดและพยัญชนะต้น จะต่างกันตามหลักเกณฑ์การเทียบพยัญชนะ ในตารางข้างท้าย เช่น

pattern = แพตเทิร์น

Missouri = มิสซูรี

broccoli = บรอกโคลี

๘. คำที่ตัวสะกดของพยางค์หน้าออกเสียงเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ตัวต่อไปด้วย ให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๘.๑ ถ้าสระของพยางค์หน้าเป็นเสียงสระอะ ซึ่งเมื่อทับศัพท์ต้องใช้รูปไม้หันอากาศ ให้ซ้อนพยัญชนะตัวสะกด ของพยางค์หน้า เข้าอีกตัวหนึ่งเพื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไป เช่น

couple = คัปเปิล

double = ดับเบิล

๘.๒ ถ้าสระของพยางค์หน้าเป็นสระอื่นที่ไม่ใช่สระอะ ให้ทับศัพท์ตามรูปพยัญชนะภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องซ้อนพยัญชนะ เช่น

California = แคลิฟอร์เนีย

general = เจเนอรัล

๘.๓ ถ้าเป็นคำที่เกิดจากการเติมปัจจัย เช่น -er, -ing, -ic, -y และการทับศัพท์ตามรูปพยัญชนะภาษาอังกฤษข้อ ๘.๒ อาจทำให้ออกเสียงผิดไปจากภาษาเดิมมาก ให้ซ้อนพยัญชนะตัวสะกดของพยางค์ต้นอีกหนึ่งเพื่อให้เห็นเค้าคำเดิม เช่น

sweater = สเวตเตอร์

booking = บุกกิง

Snoopy = สนูปปี้

๘. คำประสมที่มีเครื่องหมายยัติภังค์ (hyphen) ให้ทับศัพท์โดยเขียนติดต่อกันไป เช่น

cross-stitch = ครอสสติช

ยกเว้นในกรณีที่เป็นศัพท์ทางวิชาการหรือวิสามานยนาม เช่น

cobalt-60 = โคบอลต์-๖๐

McGraw-Hill = แมกกรอว์-ฮิลล์

๕. คำประสมซึ่งในภาษาอังกฤษเขียนแยกกัน เมื่อทับศัพท์ให้เขียนติดกันไป ไม่ต้องแยกคำตามภาษาเดิม เช่น

calcium carbonate = แคลเซียมคาร์บอเนต

night club = ไนท์คลับ

New Guinea = นิวกินี

๑๐. คำคุณศัพท์ที่มาจากคำนาม ซึ่งมีปัญหาว่าจะทับศัพท์ในรูปคำนามหรือคำคุณศัพท์นั้น ให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๑๐.๑ ถ้าคำคุณศัพท์นั้นมีความหมายเหมือนคำนาม หรือหมายความว่า "เป็นของ" หรือ "เป็นเรื่องของ" คำนามนั้น ให้ทับศัพท์ในรูปคำนาม เช่น

hyperbolic curve = ส่วนโค้งไฮเพอร์โบลา

electronic charge = ประจุอิเล็กตรอน

focal length = ความยาวโฟกัส

๑๐.๒ ถ้าคำคุณศัพท์นั้นมีความหมายว่า "เกี่ยวข้องกับ" หรือ "เกี่ยวเนื่องจาก" คำนามนั้น ให้ทับศัพท์ในรูปคำนามโดยใช้

คำประกอบ ซึ่ง แบบ อย่าง ทาง ชนิด ระบบ ฯลฯ แล้วแต่ความหมาย เช่น

atomic absorption = การดูดกลืนโดยอะตอม

electronic power conversion = การแปลงผันกำลังเชิง

อิเล็กทรอนิกส์

๑๐.๓ ในกรณีที่การทับศัพท์ในรูปคำนามตามข้อ ๑๐.๑ และข้อ ๑๐.๒ ทำให้เกิดความหมายกำกวมหรือคลาดเคลื่อน ให้ทับศัพท์ในรูปคำคุณศัพท์ เช่น

sulphuric acid = กรดซัลฟิวริก

feudal system = ระบบฟิวดัล

metric system = ระบบเมตริก

hyperbolic function = ฟังก์ชันไฮเพอร์โบลิก

๑๑. คำคุณศัพท์ที่มาจากชื่อบุคคล ให้ทับศัพท์ตามชื่อของบุคคลนั้น ๆ โดยใช้คำประกอบ ของ แบบ ระบบ ฯลฯ แล้วแต่ความหมาย เช่น

Euclidean geometry = เรขาคณิตระบบยูคลิด

Eulerian function = ฟังก์ชันแบบออยเลอร์

Napierian logarithm = ลอการิทึมแบบเนเปียร์

ยกเว้นในกรณีที่คำคุณศัพท์ที่มาจากชื่อบุคคล เป็นชื่อเฉพาะที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในแต่ละวงการ ซึ่งอาจสังเกตได้จากการที่ใน

ภาษา อังกฤษไม่ได้ใช้อักษรตัวใหญ่ขึ้นต้น ให้ทับศัพท์ในรูปคำคุณศัพท์ เช่น

abelian group = กลุ่มอาบีเลียน

๑๒. คำคุณศัพท์เกี่ยวกับชนชาติต่าง ๆ ให้ทับศัพท์ในรูปคำนามที่เป็นชื่อประเทศ เช่น

Swedish people = คนสวีเดน

Hungarian dance = ระบำฮังการี

ยกเว้นชื่อที่เคยใช้มานานแล้ว ได้แก่

ประเทศเยอรมนี ใช้ว่า ...เยอรมัน เช่น ภาษาเยอรมัน

ประเทศกรีซ ใช้ว่า ...กรีก เช่น เรือกรีก

ประเทศไอร์แลนด์ ใช้ว่า ...ไอริช เช่น ชาวไอริช

ประเทศเนเธอร์แลนด์ ใช้ว่า ...ฮอลันดา เช่น ชาวฮอลันดา หรือ ...

ดัตช์ เช่น ภาษาดัตช์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ใช้ว่า ...สวิส เช่น ผ้าสวิส

สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ ใช้ว่า ...อังกฤษ

เช่น คนอังกฤษ

สหรัฐอเมริกา ใช้ว่า ...อเมริกัน เช่น รถอเมริกัน

สำหรับสหภาพโซเวียต ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำคุณศัพท์ ๒ คำ คือ Soviet...และ Russian... ใช้ว่า ...โซเวียต และ ...รัสเซีย เช่น

Soviet Style (of architecture) = (สถาปัตยกรรม) แบบโซเวียต

Russian food = อาหารรัสเซีย

๑๓. การวางตำแหน่งคำคุณศัพท์ในคำทับศัพท์ ให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๑๓.๑ คำคุณศัพท์ที่ประกอบคำนามที่เป็นภาษาไทย หรือเป็นคำทับศัพท์ แต่ได้ใช้ในภาษาไทยมา จนถือเป็นคำไทยแล้ว ให้วางคำคุณศัพท์ไว้หลังคำนาม เช่น

cosmic ray = รังสีคอสมิก

gross ton = ตันกรอส

๑๓.๒ ถ้าทั้งคำคุณศัพท์และคำนามเป็นคำทับศัพท์ที่ยังไม่ถือเป็นคำไทย ให้ทับศัพท์ตรงตามศัพท์ เดิม เช่น

Arctic Circle = อาร์กติกเซอร์เคิล

adrenal cortex = อะดรีนัลคอร์เทกซ์

๑๓.๓ ถ้าต้องการเน้นว่าคำนามนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายและคำคุณศัพท์ที่ประกอบเป็นชนิดหนึ่ง

ของคำนามนั้น อาจทับศัพท์โดยใช้คำประกอบ แบบ ชนิด ระบบ ฯลฯ มาแทรกไว้ระหว่างคำนาม กับคำคุณศัพท์ เช่น

normal matrix = เมทริกซ์แบบนอร์แมล

thermosetting plastic = พลาสติกชนิดเทอร์โมเซตติง

๑๔. คำย่อ ให้เขียนชื่อตัวอักษรนั้น ๆ ลงเป็นภาษาไทย ดังนี้

A = เอ B = บี C = ซี

D = ดี E = อี F = เอฟ

G = จี H = เอช I = ไอ

J = เจ K = เค L = แอล

M = เอ็ม N = เอ็น O = โอ

P = พี Q = คิว R = อาร์

S = เอส T = ที U = ยู

V = วี W = ดับเบิลยู X = เอกซ์

Y = วาย Z = แซด

และให้เขียนโดยไม่ต้องใส่จุดและไม่เว้นช่องไฟ เช่น

BBC = บีบีซี

F.B.I = เอฟบีไอ

DDT = ดีดีที

๑๕. คำทับศัพท์ที่ผู้ก๊อปขึ้นจากตัวย่อ ซึ่งอ่านออกเสียงได้เสมือนคำคำหนึ่ง มิได้ออกเสียงเรียงตัวอักษร ให้เขียนตามเสียงที่ออกและไม่ต้องใส่จุด เช่น

USIS = ยูซิส

UNESCO = ยูเนสโก

ASEAN = อาเซียน

๑๖. ตัวย่อชื่อบุคคล ให้เขียนโดยใส่จุด และเว้นช่องไฟระหว่างชื่อกับนามสกุล เช่น

D.N. Smith = ดี.เอ็น. สมิท

G.H.D. Cold = จี.เอช.ดี. โคลด์

9. เครื่องหมายวรรคตอน

สัญลักษณ์	ชื่อเรียก	วิธีใช้
.	มหัพภาค(จุด)	จบประโยค จบความ อักษรย่อ จุดทศนิยม
,	จุลภาค(ลูกน้ำ)	คั่นจำนวนเลข คำหรือข้อความ
;	อัฒภาค	แยกประโยคเปรียบเทียบออกจากกัน
:	ทวิภาค	ไขความ แจกแจงรายการ แสดงอัตราส่วน
:-	วิภังภาค	แจกแจงรายการ(มักใช้คู่กับยัติภังค์)
-	ยัติภังค์	ใช้แยกพยางค์ ตัวอักษร หรือกลุ่มตัวเลข / แจกแจงรายการ
()	นชลิขิต(วงเล็บ)	ใช้กันคำ ข้อความ ตัวอักษรหรือตัวเลขไว้เป็นพิเศษ
[]	วงเล็บเหลี่ยม	ใช้เมื่อข้อความนั้นใช้เครื่องหมายวงเล็บแบบอื่นอยู่แล้ว แสดงคำอ่าน
{ }	วงเล็บปีกกา	กันคำ ข้อความ ตัวอักษรหรือตัวเลขที่อยู่กลุ่มเดียวกันไว้ด้วยกัน
?	ปรัศนี(คำถาม)	ใช้แสดงคำถาม
!	อัศเจรีย์(ตกใจ)	ใช้แสดงว่าเป็นคำอุทานหรือคำเลียงเสียงธรรมชาติ
“.....”	อัญประกาศ	ใช้แสดงว่าเป็นคำพูดหรือข้อความที่คัดมา หรือความนึกคิด
‘.....’	อัญประกาศเดี่ยว	ใช้ซ้อนในข้อความที่มีเครื่องหมายอัญประกาศอยู่แล้ว
๑	ไม้ยมก	ใช้หลังคำ วลี หรือประโยคเพื่อให้อ่านซ้ำ
๑	ไปยาลน้อย/ เปยยาลน้อย	ใช้ละคำ
๑ล๑ ๑เป๑	ไปยาลใหญ่/ เปยยาลใหญ่	ใช้ละข้อความแสดงว่ามีอีกมาก
...	จุดไข่ปลา	ใช้ละข้อความแสดงว่าตัดตอนมาหรือไม่ต้องการให้อ่าน
---	เส้นประ	ใช้เหมือนจุดไข่ปลา
=	เสมอภาค(เท่ากับ)	ใช้แสดงว่าคำหรือข้อความทั้งสองข้างนั้นเสมอกัน
_____	สัญประกาศ (ขีดเส้นใต้)	ใช้ขีดใต้คำหรือข้อความที่สำคัญ
	ทิมัญญา	ใช้ขีดหลังข้อความเพื่อให้เติมคำหรือข้อความลงไป
”	บุพัญญา	ใช้เขียนแทนคำหรือข้อความที่อยู่บรรทัดบน
	มหัตถัญญา(ย่อหน้า)	ใช้ย่อหน้าขึ้นบรรทัดใหม่

/	ทับ	ใช้ขีดคั่นระหว่างคำหรือจำนวนตัวเลข
.	พินทุ์	ใช้จุดได้พยัญชนะเพื่อแสดงว่าเป็นตัวสะกดหรือควบกล้ำ
ˊ	ทัณฑฆาต	ใช้ฆ่าอักษรที่ไม่ต้องการออกเสียง (ถ้าอยู่ระหว่างคำเรียก วรรณการ)
๐	ตาไก่ ฟองมัน	ใช้ขึ้นต้นข้อความหรือบทประพันธ์
๑	อังคั้นเดี่ยว ขึ้นเดี่ยว	ใช้ท้ายประโยคหรือบทประพันธ์และแสดงขึ้นแรม
๑๑	อังคั้นคู่ ขึ้นคู่	ใช้ท้ายข้อความใหญ่หรือจบตอน
๑๒	อังคั้นวิสรรชนีย์	ใช้เมื่อจบเรื่อง
๐๗ , ๑๒๐๗	โคมุตร	ใช้เมื่อจบเรื่อง
๕	ยามักการ	ใช้บังคับให้อ่านเป็นอักษรควบ
+	ตีนกา ตีนครุ	ใช้บอกมาตราเงิน(ซึ่ง คำลึง บาท สลึง เฟื้อง ไพ) บน ซ้าย ขวา ขวา ซ้าย ล่าง

แบบท่องจำหลักการสังเกตหลักภาษาไทย

โดย อ.วีระชาติ ศิริไกรวัฒนวงศ์

คำทับศัพท์

ก๊อ ก๊อ ก๊อ ก๊อ ก๊อ	ก๊อ ก๊อ ก๊อ ก๊อ ก๊อ
ฟุสแกป เป๊ป โฮเต็ล	แพชั่น โค้ช โน้ด ค็อกเทล
โกโก้ โคม่า บล็อก	แค็ตตาล็อก ปีม์ เปรอร์เซนต์
พิชซ่า ซิกแซ็ก เซ็น(ชื่อ)	เซรุ่ม เซ็ค เค็ก คุกกี้
จ๊อบ น็อก ล็อกเกต นัน	คอมมิชชั่น โอ๊ก ทอพพี
บุฟเฟ่ต์ ปลั๊ก มัมมี่	แบดเดอรี โบกี้ ใจ
แล็กโทส ซ็อกโกแลต	เซ็ค แจ็กเกต โบว์ลิ่ง ใโป
เอ็มบริโอ ซ็อบปีง ใโป	อิลีกทรอนิกส์ trick จดจำ

คำที่ไม่ประวิสรรชนีย์

ชอ้า ชอ้ม ชนั๊ก ชบา	สกั๊ด สกา สกาเว ไสว
พเยียบ ผอบ ลออ สใโป	ทโมน ไผท ทแยง คทา
สารประโยชน์ ทลาย โปยม	ชม้าย ชโลม ทเกล้าว ถลา
ชมดชม้อย เชือกมนิลา	ทยอย ถูกลม่ววิสรรชนีย์

คำที่อ่านได้อย่างเดียว

กรมสมเด็จพระเทพฯ วรรณาชีพ บำราบริบ ปรีตร คิคชวนชววย	
พระนาง ฐานกรณ์ อุทธรณ์ทนาย	เสวกตาย อัจฉิ วุฒิลา
สมรรถนะ สมณัย กลไกนี้	กลวิธี แปรก แปลกหนักหนา
ฉิมพลี ปรวต โฆษณา	เจรจาพาลาสนาการ
ปราชัย ชอมช่อ ปรปักษ์	บุรุษเพศ หาญหัก กามวิถถาร
อนุสติ กรมพระยา ประจัญบาน	บราลี แลสรายุ คณบดี

อักษรนำ

อักษรนำจำให้ดี	สองตัวมีพยัญชนะร่วมกัน
ทั้งสระสะกดปล้น	อ่านออกเสียงอะกึ่งคำ
อย่า อยู่อย่าง อยากร้าย	สูงกลางช่วยเดี่ยวคือต่ำ
อ่านเสียงเหมือน ห ซ้ำ	อีก ห นำ ต่ำเดี่ยวนา

คำครูลหุ

ครูไม้ศัดพราว	คือ เสียงยาว แม่ ก กา
ตัวสะกดทุกมาตรา	อำ ไอ โอ เอา และ ฤ
ลหุ คือเสียงสั้น	รูป อุ นั้นจงฝึกปรือ
ตัวสะกดขว่างทั้งหิว	ณ ฐ ถี บ่ บ ฤ

ไทรยางค์

คำเป็นสูงกลางต่ำ	ใช้มือคว้า ห้า และหงาย
ลิโพ คือ คำตาย	อีก เอฟโพร์ และโอเค
คว่ำมือโป้งและนาง	ที่เหลือกางอย่าหันเห
วรรณยุกต์ไม่ปนเป	สามัญซ้ายไปขวาเอย

หลักสังเกตจากวรรณยุกต์

มีรูปสูงและกลาง	เสียงตามอย่างรูปนั้นไ้
ต่ำเสียงเกินรูปไป	จำใส่ใจไม่ใช่ตรี
***ไว้รูปคำเป็นนั้น	เสียงสามัญกลางต่ำมี
จัตวาสูงทันที	สูงกลางตาย กลายเอกนา
***ต่ำตายสระยาว	เสียงโท พราวเข้าตำรา
เสียงสั้นนั้นตรีหนา	ล้วนเรียกว่าพื้นเสียง (***)เอย

คำไทย 7 ชนิด

คำไทยมีเจ็ดคำ	จงท่องจำไว้ให้ดี
คำนามคือคำที่	ใช้เรียกคน สัตว์ สิ่งของ
เช่น บ้าน หนู หมู หมา	ไฟ ปากกา ปลา เงิน ทอง
ภูเขา ห้วย ลำคลอง	เมืองระนอง นายทองคำ
หน้าที่ของนามนะ	เป็นประธานและเป็นกรรม
เล่าย่อพอให้จำ	จงหมั่นเพียรเล่าเรียนไป
คำสองสรรพนาม	แทนคำนามจำใส่ใจ
เช่น เรา เขา เธอ ใคร	หน้าที่คล้ายกับคำนาม
คำสามคำกริยา	บอกอาการนาม สรรพนาม
เช่น เดิน นอน นั่ง ถาม	กิน วิ่ง พุด ยิ้ม ร้องไห้
วิเศษณ์ คือคำที่	ช่วยให้มีความแปลกไป
ประกอบนาม วิเศษณ์ไชร้	ทั้งสรรพนาม และกริยา
เช่น แบน เปรี้ยว ไกล ใกล้	เร็ว อื่น ไค เล็ก ใหญ่ จำ
ทั้งหมด สด ขาว ช้ำ	จุม มาก นั้น ไม่ มัน แล***
บุพบท นำหน้านาม	และสรรพนาม ตัวอย่าง แต่
ดูก่อน ใน นอก แก่	แห่ง ของ ด้วย บน โดย ตาม
สันธาน เชื่อมถ้อยคำ	คำกับคำ ความกับความ
เชื่อมประโยคให้งดงาม	เช่น กับ เพราะ และ หรือว่า
อุทานการออกเสียง	ผิดสำเนียงธรรมดา
แสดงอารมณ์น่า	ความรู้สึกผู้อุทาน
เช่น เหม่ แหม่ หรือว่า	เฮ้ย ไฮ้ ฮ้า สะพงสะพาน
เรื่อแพ ของจบการ	เล่าให้อ่านจำไว้เอย.
(หมายเหตุ คำไทย 7 ชนิดนี้ แต่งเพิ่มเติมเฉพาะบางส่วน***)	

คำประสม

การความเครื่องของช่าง	ชาววังวงผู้คนจี
นักนายใจเจ้าที่	แม่หม่อจัดตัดเสี้ยนน้ำ
ยกลิ้นมักลูกพ่อ	หัวปากคอกินน้ำตา
คิด(ทำย)ตัวดีใจหน้า	เหล่านี้หน้าประสมเอย

สมาส(แบบไม่มีสนธิ)

นักเรียนครับ นักเรียนครับ ครูมีเรื่อง อยากจะถามนักเรียนครับ
 สมมุติจะครับสมมุติ สมมุติ บาลี สันสกฤต
 สมมุติมาอยู่ใกล้ชิด แล้วต้องแปลจากหลังมาหน้า
 ต้องออกเสียงระหว่างคำ การันต์และอะทิ้งไป
 วน และ พระ ก็ใช่ หนูเข้าใจ สมาสมัยครับ

สระสนธิ

อะ อา เปลี่ยนผ้าทันที
 อี อี ขอมพวกเดียวกัน
 อุ อุ ไม่ขอมเหหัน หากพวกเดียวกัน เปลี่ยนผ้าทันที
 อีอี มักกลายเป็น ย ต่างพวกมาเจอ ไม่ท้อไม่หนี
 อุอุ เป็น ว ทันที ๆ พรหมจารีไม่ขอมให้ใคร
 อะ หลังขอมเปลี่ยนเป็นอา
 อี ไม่รอช้า เป็น อี เอ ใจ
 ส่วน อุ ไม่เคยห้วนไหน อุ โอ เข้าใจ สนธิง่ายจัง

คำไทย

เขียน ฆ่า ระฆัง ฌ	ฯพณฯ หลญา ใหญ่ พิศ ศอ
ศอก สึก เส็ก เสรีฯ พอ	ไมยราบ ไอยรา
เครื่องญาติ สรรพนาม	กริยาตาม จำนวนหนา
เครื่องใช้ สัตว์นานา	อาชีพ ลี นี้แหละไทย
ธรรมชาติ อวัยวะ	ลักษณะนามท้องไว้
คุณศัพท์ปรับเข้าใจ	ตามมาตราพาดจำ

พยัญชนะวรรค

ไก่ไขควายฆ่างู	งานนั่งชูเหมอหญิง(เพน)
ปฏักฐาน-โทเต่าเณร	เต่าตุงทับธงหนู(ฟัง)
ปลาผีพิณมิฆ่า	ยักษ์เรือลว่าเสื่ออ้ง
หอกุพาค่าน้อยจ้ง	ศาล ฤทธิ นี้ สัน.เอย

คำสันสกฤต

ศาล ฤทธิ ฤ ร หัน	สะกดพจน์ไม่ตามเกณฑ์
ไอ เอาเขาไม่เว้น	บุณย์ บุทคล ธานย์ สตรี

กิริติ กัณยา ปรัด-
หัสติน สวัสดิ์
สถิตี สถาปนา
เหล่านี้คือ คำสัน-

ยุบัน สัตย์ จันท์ สุรย์ ศรี
อักษิ ปรีย์ อารัณย์
จตุรา กริษา กัลป์
สกฤต ท่อง ต้องขึ้นใจ

คำบาลี

ตัวสะกดตรงตามหลัก
ปจฺจนาคือคำถาม
จตุ จริยา
ฐิติ บุญ อรัญ
สุริยะ อัจฉริยะ
ปทีป ปณต มี

แจ้งประจักษ์ซ้ำและตาม
เขต เขม ปักข์ โอสฐ มิค จันท์
ฐาปนา ปิยะ รัญ
อักษณาสัย และ โสคติ
ปฐมะ และ รังสี
เป็นบาลี หมคนี่เอย

คำเขมร

หญิงสาวราวจิมลิ้ม
กำ บัง ทำ ประ จำ
บรรพชิต บรรยงก์ บรรพ
บรรเจิด บรรจบ กัน
เหล่านี้ not เขมร
ควบนำอย่าดูเบา

ขนมอิม ถนอม คำ
กระ บัน สำ บำ ผ บรร
บรรพต จับ บรรยัท บรรณ
บรรจุ - กวด - คา - ทุก - เทา
จำหลักเกณฑ์ไม่อายุเขา
เพลง ร หัน นั้นแน่เอย

คำเขมร (เพิ่มเติม)

กรองเชิง กระบือ แข
บาย มาน(มี) เลอ กันลอง
โคม เดียง ค่าง ใด
อุลิต พิเราะ ทม

เนา เฉอ แล จาร ตระกอง
ลออ สิง ศก สะคม
โปรด ซไม เซลย ขยม
พระสาม เฉพาะ เซวง คัล

ราชาศัพท์

ชั้น 1 มีพระบรม
ชั้น 2 ตรม บรมหายไป
3, 4 ราช นี้ไปไหน ๆ
ชั้น 5 สุกท้าย พระไม่เห็นมี

บทร้อยกรอง

โคลงสอง ห้า ห้า สี่	ถ้าจะมีสร้อยสองนา
โคลงสาม ห้า ห้า ห้า	สี่ สร้อยสองต้องจดจำ
โคลงสี่ ห้า และสอง	สามครั้งต้องห้ามถลา
สร้อยสองหนึ่งสามจำ	ท้ายห้า สี่ มีเหมือนกัน
ยานี้นับ ห้า หก	อย่าวิตกคล้ายกับฉันท์
ศุรางค์เจ็ดวรรคพลัน	วรรคละสี่ไม่มีมิง
ฉับ หก สี่ หก	วสันตดิถีก แปด หก ส่ง
ท่องไว้อย่าไหลหลง	จำง่ายดี happy เอย

ภาพพจน์

อุปมาคือเปรียบเหมือน	พ่าง เพียง เดือน คุจ จันทรา
อุปนัย ปุ่ม ราว ดารา	เฉก กล ดั่ง ประหนึ่ง ใจ
อุปลักษณ์คือเปรียบ เป็น	เท่า คือ เห็น อาจละไป
บุคคลวัต ชัดกว่าใคร	ไม่หายใจแต่คล้ายคน
อดีตพจน์อดไม่ได้	ต้องเวอร์ไว้ให้จงน
สัญลักษณ์รู้จักจน	ใช้แทนได้ไม่ลังเล
ระรื่นคืออภิปาส	เสียงฟัดฟาด หวือ โหวแหว
ศัพท์พจน์อย่าโยเย	ไวพจน์คล้ายหมายเหมือนกัน
ปฏิบัติพากย์กล่าวตรงข้าม	งอมแสนงาม นะจ่อมขวัญ
ภาพพจน์หมดโดยพลัน	จำใส่ใจทำได้เอย

ลูกอกตัญญู

พ่อแบกไถไปนายนามฟ้าสาย	ลูกคิดสร้างความชั่วให้มัวหมอง
แม่รดฝักตักน้ำตามลำคลอง	ลูกไปจองตัวหนึ่งแต่ยังวัน
พ่อตากพินดินนาจนฟ้าสาย	ลูกสบายอับบุญหรีมีความฝัน
แม่กินข้าวกับเกลือเมื่อเที่ยงวัน	ลูกสุขสันต์ข้าวมัน ไก่ใจใหญ่พอ
พ่อมือแตกเพราะบอบซ้ำปล้ำดางป่า	ลูกเที่ยวบาร์เดินรำซ้ำใจหนอ
แม่นุ่งผ้าฝืนหนึ่งซึ่งมอซอ	ลูกสวยหล่อด้วยเสื้อฟ้าราคาแพง
พ่อหน้าหม่นหมองคล้ายผีดำกร้าน	ลูกสมานผิวกันแยกแตกกระแวง
แม่คอยลูกด้วยหวังใยใจระแวง	ลูกขันแข่งรถราด้วยร่ำเรง

แถมฟรี**คำซ้ำ คำซ้อน (ทำนอง กอดกัน)**

คำเรามีสองคำ จึงเกิดคำซ้ำขึ้นมาทำไม
 ถ้าหากจะดูความหมายเข้าใจ ก็คงบอกได้ว่ามันมากมี
 คำถ้ามาซ้อนกัน ก็คงจะมันถ้ามันมากดี
 ทั้งซ้อนความหมายและเสียงเข้าที่ ก็คงจะดีคำมีมากมาย
 บอก อยากจะบอกๆ ใวันนะ (บอกอยากจะทำอะไรก่อน)
 บอก อยากจะบอกๆ ใวันนะ (บอกอยากจะทำอะไรให้รู้)
 เปลี่ยนแปลง ซ้ำ ธรรมชาติ รูปร่าง เน้น เบา มาก เป็น สิ่งๆ เอาไว้
 ไม่เจาะจง และต่อเนื่อง แยกออกดู จะได้ว่า พอได้รู้ใจ
 หากคำซ้อน มีทั้ง เหมือน คล้าย และต่าง เป็นแบบอย่าง นะเธอรู้ไหม
 ซ้อนเพื่อเสียง มีสำเนียง เสียงคู่กัน ความหมายมัน รู้และเข้าใจ
 จำได้รีเปล่า

คำควบกล้ำ อักษรนำ(ทำนอง อยากร้องดังๆ)

ควบกล้ำๆๆๆๆๆๆๆๆ กล้ำๆ
 ควบกล้ำ ต้อง ร ล ว ประสม กับ ป ต ท และ ก ข ผ พ นะ จะรู้ไหม
 มันเพี้ยนกับอักษรนำ คุณหนูต้องจำให้ดี เพราะไม่มี
 หาก ว่า อ นำ ย หรือว่า ห ต้องนำ คำเดียว นะเธอ
 เรียกว่า อักษรนำ ร่วมสระ และตัวสะกด รู้ไหม
 หากสูงกลางช่วยนำ พวกคำเดี่ยวจะมีเหมือน ห มานำ
 ท่องแล้ว ท่องแล้ว ก็จงจำ ที่ฉันได้บอกเธอ และจะย้ำเพื่อบอกเธอ
 ถ้าหากเธอได้จดจำ ฉันสบายใจ

ภาคผนวก ก**วิเคราะห์ข้อสอบโควตา มช. วิชาภาษาไทย**

1. การสะกดคำ
2. เสียงวรรณยุกต์(ครบ 5 เสียง)
3. การอ่านคำ-จำนวนพยางค์ของคำ
4. คำซ้อน(ความหมาย)-คำประสม
5. หน้าที่/ความหมายของคำ(คำเดียวกันหน้าที่/ความหมายต่างกัน)
6. ประโยค

- เป็นประโยคหรือไม่
 - โครงสร้างประโยค(ประธาน-กริยา-กรรม-ขยาย-เชื่อม)
 - ประโยคชนิดต่างๆ(เดี่ยว-รวม-ซ้อน)
 - เจตนาของผู้ส่งสาร(แจ้งให้ทราบ-ถามให้ตอบ-บอกให้ทำ)
7. ใช้คำและสำนวนเหมาะสม
 8. ความหมายสำนวน/ประโยค เหมือน/แตกต่างกัน
 9. เครื่องหมายวรรคตอน-การอ่าน
 10. ประโยคสละสลวย/เหมาะสม (คำเชื่อม-คำขยาย-ประโยคฟุ่มเฟือย)
 11. จับใจความสำคัญ/น้ำเสียง/สารที่ต้องการสื่อ(ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง)
 12. เรียงลำดับความ
 13. ราชาศัพท์
 14. ชนิดคำประพันธ์
 15. ลักษณะเด่นของคำประพันธ์
 16. โวหารภาพพจน์
 17. เสียงพยัญชนะต้น/ท้าย
 18. สระ(เดี่ยว/ประสม-สั้น/ยาว)
 19. การใช้วรรณยุกต์ให้ถูกต้อง
 20. การสร้างคำ(โครงสร้างคำประสม+การสร้างคำไทย/ต่างประเทศ)
 21. โครงสร้างวลี
 22. ความหมายโดยตรง/อุปมา
 23. เดิมคำที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม
 24. การประกาศ/พาดหัวข่าว(เข้าใจได้มากน้อยแค่ไหน)
 25. ลักษณะของภาษา(โน้มน้าว/โต้แย้ง/แสดงทรรศนะ/อธิบาย/บรรยาย/พรรณนา)
 26. การเขียน/การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

ภาคผนวก ข

วิเคราะห์ข้อสอบแอดมิชชัน วิชาภาษาไทย

1. เสียงในภาษาไทย(พยัญชนะ-สระ-วรรณยุกต์)***
2. คำในภาษาไทย
3. คำยืมจากภาษาต่างประเทศ
4. การสร้างคำ(ประสม-ซ้อน-ซ้ำ-สมาส-สนธิ)***

5. การอ่าน-การเขียนคำในภาษาไทย/ต่างประเทศ(+การทับศัพท์)
6. การใช้ถ้อยคำ/สำนวนให้ถูกต้องตามบริบท***
7. ราชาศัพท์
8. ประโยค***
 - ชนิด
 - เจตนา
 - กะทัดรัด/ฟุ่มเฟือย
 - สมบูรณ์/ไม่สมบูรณ์(ประโยค/วลี)
 - ขาดความสัมพันธ์(คำเชื่อม/เนื้อความ)
 - กำกวม
 - สำนวนต่างประเทศ
9. การเรียงลำดับความ
10. หลักการเขียน-พูด-ฟัง-การสื่อสาร
11. การใช้-อ่าน เครื่องหมายวรรคตอน
12. ภาษา-ระดับของภาษา(ทางการ/ไม่เป็นทางการ)
13. ภาษากับเหตุผล(การลำดับเหตุผล-การอนุมาน)
14. อธิบาย-บรรยาย-พรรณนา
15. การแสดงทรรศนะ(ข้อเท็จจริง-คุณค่า-นโยบาย)***
16. การโต้แย้ง/โน้มน้าวใจ
17. ความงามในภาษา***
18. ฉันทลักษณ์
19. การวิเคราะห์และวิจารณ์สาร(จากข้อความที่กำหนดให้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง)***
20. วรรณคดีเฉพาะเรื่อง(แนวคิด-ค่านิยม-การสรุปความ-วิเคราะห์)***

ภาคผนวก ก

รางวัลซีไรต์

รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนเรียกกันสั้น ๆ ว่า รางวัลซีไรต์ รางวัลนี้เกิดขึ้นจากโรงแรมโอเรียนเต็ลต้องการสนับสนุนนักเขียนรุ่นใหม่จากประเทศในแถบอาเซียน จึงได้ริเริ่มจัดประกวดหนังสือในแถบอาเซียนขึ้น โดยร่วมมือกับการบินไทย สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย และสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย โดยมีประเทศในเอเชีย 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน ร่วมโครงการรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน โดยใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า South East Asia Write Award (ชื่อย่อ S.E.A Writer Award) ให้รางวัลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522

ผลการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน มีดังนี้

พ.ศ. 2522	ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี (นวนิยาย)
พ.ศ. 2523	เพียงความเคลื่อนไหว ของ เยาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (บทกวี)
พ.ศ. 2524	ขุนทอง เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ของ อัครศิริ ธรรมโชติ(รวมเรื่องสั้น)
พ.ศ. 2525	คำพิพากษา ของ ชาติ กอบจิตติ (นวนิยาย)
พ.ศ. 2526	นาฏกรรมบนลานกว้าง ของ คมทวน กันธนู (บทกวี)
พ.ศ. 2527	ชอยเดียวกัน ของ วานิช จรุงกิจอนันต์ (รวมเรื่องสั้น)
พ.ศ. 2528	ปูนปิดทอง ของ กฤษฎา อโศกสิน (นวนิยาย)
พ.ศ. 2529	ปณิธานกวี ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ (บทกวี)
พ.ศ. 2530	ก่อกองทราย ของ ไพฑูรย์ รัชญา (รวมเรื่องสั้น)
พ.ศ. 2531	ดั่งสูงซุงหนัก ของ นิคม รายวา (นวนิยาย)
พ.ศ. 2532	ใบไม้ที่หายไป ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา (บทกวี)
พ.ศ. 2533	อัญมณีแห่งชีวิต ของ อัญชัน (รวมเรื่องสั้น)
พ.ศ. 2534	เจ้าจันทร์ผมหอม ของ มาลา คำจันทร์ (นวนิยาย)
พ.ศ. 2535	มือนั่นสีขาว ของ ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ (บทกวี)
พ.ศ. 2536	ครอบครัวกลางถนน ของ ศิลา โคมฉาย (รวมเรื่องสั้น)
พ.ศ. 2537	เวลาของชาติ กอบจิตติ
พ.ศ. 2538	ม้าก้านกล้วย ของ ไพรินทร์ ขาวงาม
พ.ศ. 2539	แผ่นดินอื่น ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์
พ.ศ. 2540	ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ของ วินทร์ เลียววาริณ

พ.ศ. 2541	ในเวลาของ แร่คำ ประโยคคำ
พ.ศ. 2542	สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า คน ของ วินทร์ เลียววาริณ
พ.ศ. 2543	อมตะ ของ วิมล ไทรนันทน์
พ.ศ. 2544	บ้านเก่า ของ โชคชัย บัณฑิต'
พ.ศ. 2545	ความน่าจะเป็น ของ ปราปดา หุ่ย
พ.ศ. 2546	ช่างสำรวจ ของ เดือนวาด พิมวนา
พ.ศ. 2547	แม่น้ำรำลึก ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์
พ.ศ. 2548	เจ้าหญิง ของ บินหลา สันกาลาคีรี
พ.ศ. 2549	ความสุขของกะทิ ของ งามพรรณ เวชชาชีวะ
พ.ศ. 2550	โลกในดวงตาข้าพเจ้า ของ มนตรี ศรีรงค์
พ.ศ. 2551ของ.....

ภาคผนวก ง ลำดับญาติในเรื่องอิเหนา

ภรรยา/สามี	กูเรปัน	ดาหา	กาหลัง	สิ่งหัดสำหรับ
ประไหมสุหรี	(นิลลาระตา-หมั้นหย่า) 2อิเหนา** (ช) (มิสาระปันหยี) 3วิยะดา(ญ)(นางเคนหลง)	(ดาหาราวตี-หมั้นหย่า) บุษบาหนึ่งหัด** (มิสาดูณากรรม-ช)(ญ) สี่ยะตราหนึ่งหัด (ช)(ย่าหรัน)	สะกาหนึ่งหัด *** (ญ)	สุหรานากง*** (ช) จินดาสำหรับ(ญ)
มะเดหวี				
มะโต				
ติฏ	1กะหัดตะปาดิ*(ช)		บุษบาราภา*(ญ)	
เหมาหลาหัง				

ธิดาจากเมืองหมั้นหย่า(ท้าวหมั้นหย่า+ประไหมสุหรี)	แต่งงานกับ	ลูก
นิลลาระตา	ท้าวกูเรปัน	อิเหนา(ช), วิยะดา(ญ)
ดาหาราวตี	ท้าวดาหา	บุษบาหนึ่งหัด(ญ), สี่ยะตราหนึ่งหัด(ช)
จินดาสำหรับ	โอรสท้าวมังกัน(ระดูหมั้นหย่า)	นางจินตะหาราวตี+ระเด่นดาหยน

ภรรยา/สามี	อิเหนา(กูเรปัน)		สียะตรา(ดาหา)	กะหรัตตะปาตี (กาหลัง)	สุหรานางง (สิงห์ดำสำหรับ)
	ฝ่ายซ้าย	ฝ่ายขวา			
ประไหมสุหรี	บุษบาหนึ่งหรัต (ดาหา)	จินตะหราวาตี (หมั้นหย่า)	วิยะดา (กูเรปัน)	บุษบาราภา (กาหลัง)	สกาหนึ่งหรัต (กาหลัง)
มะเดหวิ	มาหารัศมี (ปีกมาหังน)	สการะวาตี (ปันจะร่ากัน)	คะราหวัน (มะงาดา)		
มะโต	บุษบากันจะหนา (วังกัน)	บุษบาวิลิศ (ประหมั้น)	จินตะหารัศมี (วะละหังจิด)		
ลิฏู	อรสา (กะระบุหมี)	ระหนาระติกา	จินดาอรสา (วะละหังจิด)		
เหมาหลาหัง	หงยาหยา (ตะมาเส)	สุหรันกันจาสำหรี (วะละหังจิด)	รัตนาวาตี (ตัดะกัน)		

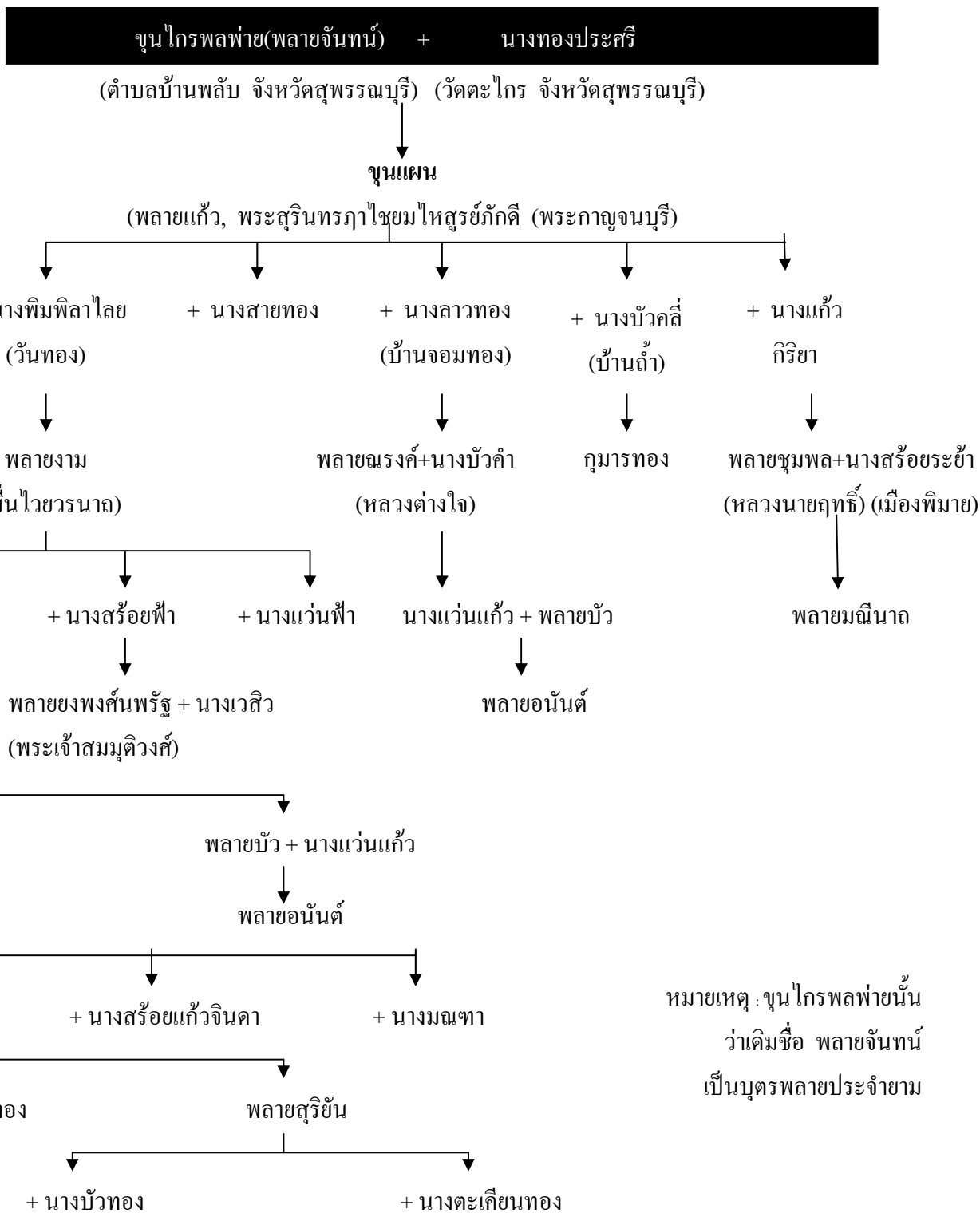
ระตุเมืองต่างๆ

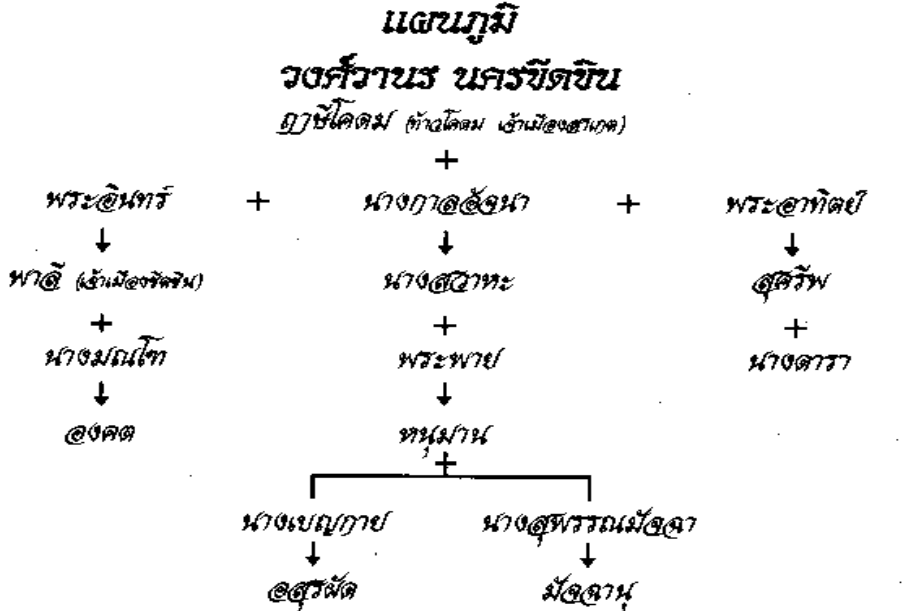
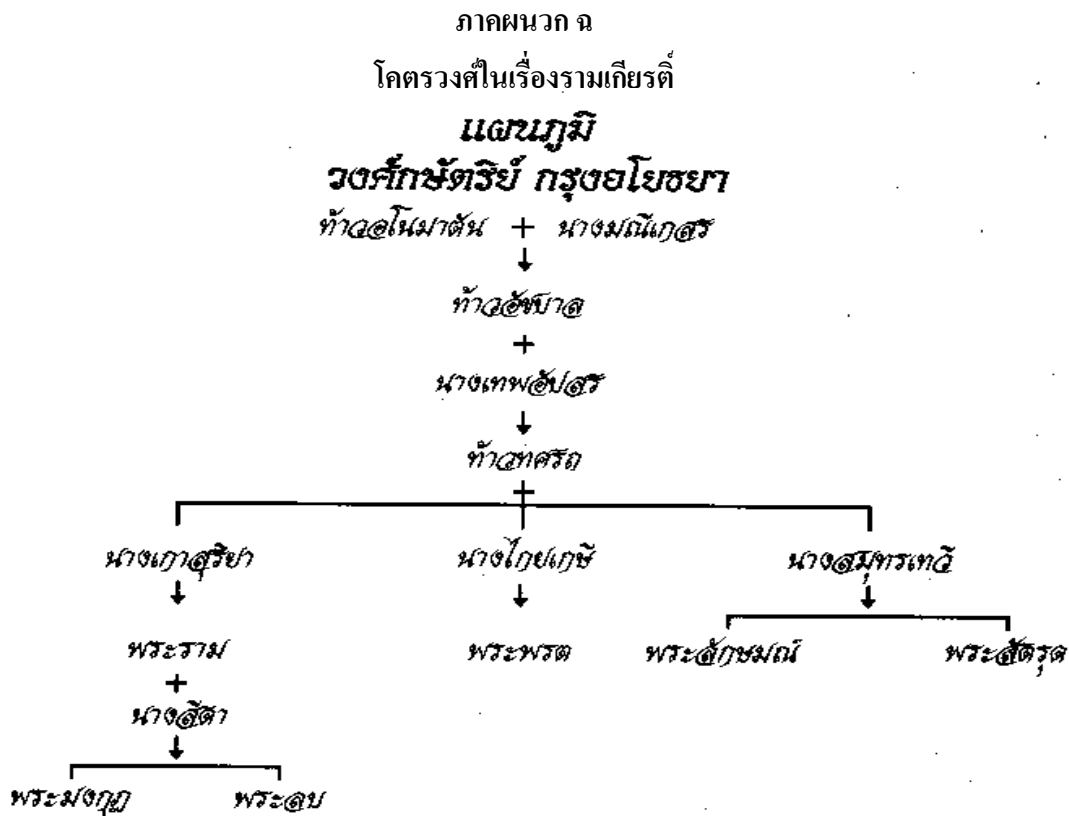
พี่น้อง	ลูก	พี่น้อง	พี่น้อง	ลูก
ระตุปันจะร่ากัน	สการะวาตี-ญู	ท้าวล่าสำ	ท้าวกะหมังกุนิง	วิหยาสะกำ(ช)
ระตุปีกมาหังน	มาหารัศมี-ญู สังคามาระตา-ช	ระตุจรกา	ท้าวปาหยัง	รัตนาระติกา-ญู รัตนาวาตี-ญู
ระตุบุศลิหนา			ท้าวประหมั้น	วิหระกะระตา-ช บุษบาวิลิศ-ญู

เสนาและพี่เลี้ยงอิเหนา

เสนา	ปาตะ	ตำมะหงง	คะหมัง	ยาสา
พี่เลี้ยงอิเหนา (ลูกของเสนา)	ยะรุคะ	ปุนดา	กะระตาหระ	ประสันตา
พี่เลี้ยงสียะตรา	ปุนดา	กะระตาหระ	ยะรุคะ	ประสันตา
พี่เลี้ยงนางบุษบาและวิยะดา	บาหยัง	สำเห็งจิด(ชำเห็งจิด)	ประเสหรัน	ประลาหังน

ภาคผนวก จ
ลำดับญาติในเรื่องขุนช้างขุนแผน

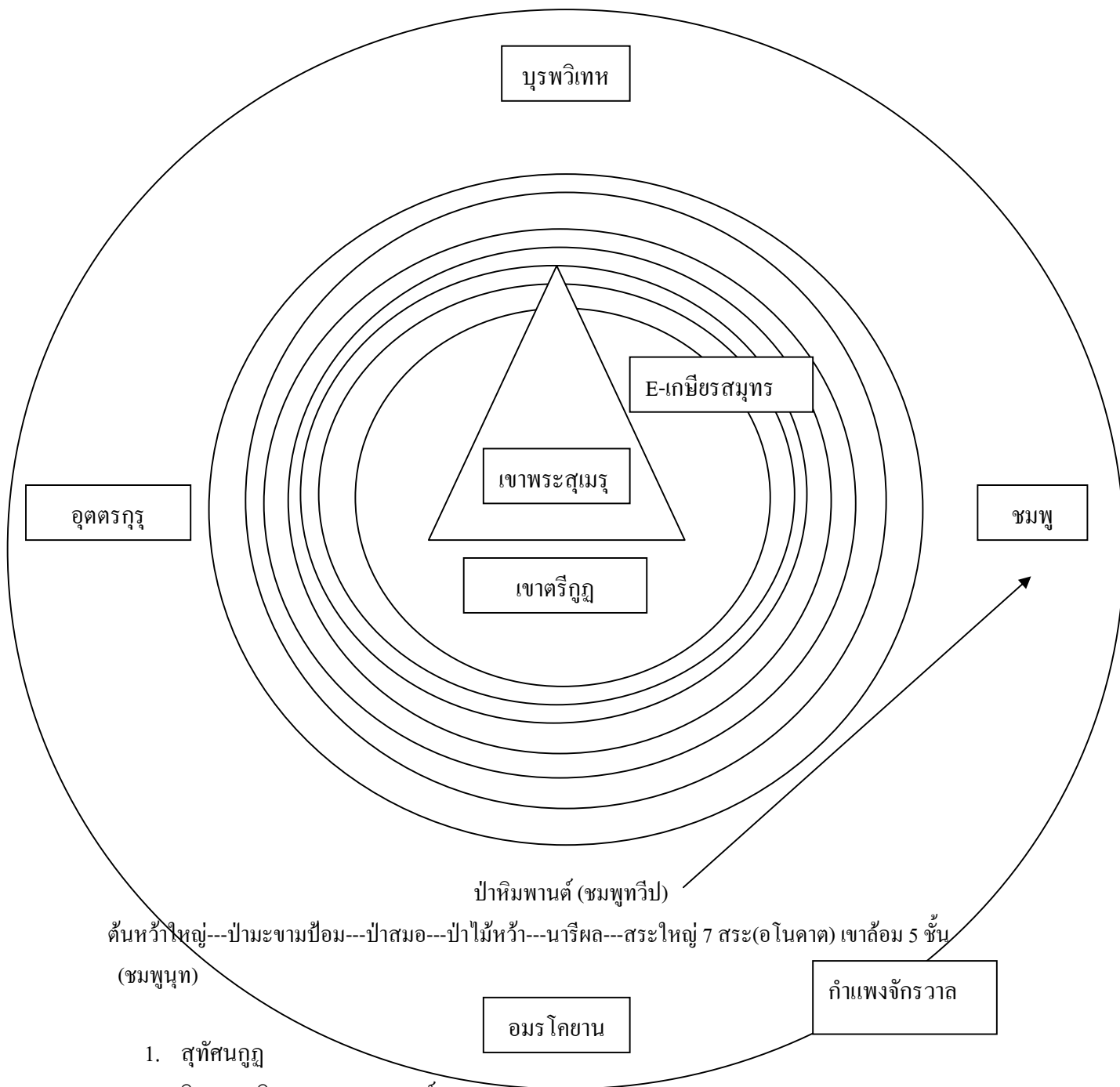

* นางกาอุจฉนามีสามี 3 องค์ คือ ฤๅษีโคดิม, พระอินทร์, พระอาทิตย์
 * แต่เดิมพาลีและสุครีพเป็นมนุษย์ แต่ถูกฤๅษีโคดิมสาปให้เป็นวานร

ภาคผนวก ข
ภูมิศาสตร์ไตรภูมิพระร่วง

นิพพาน					
อรุปภูมิ 4					
อากาศานัญญาชคนภูมิ	วิญญาณัญญาชคนภูมิ	อาภิญญัญญาชคนภูมิ	เนวสัญญานาตัญญาชคนภูมิ		
รุปภูมิ 16					
ฉาน 1	ฉาน 2	ฉาน 3	ฉาน 4		
พรหมปารีสัชชาภูมิ	ปริตตภาภูมิ	ปริตตสุภาภูมิ	เวทูปผลาภูมิ		
พรหมปุโรหิตาภูมิ	อัปปมาณาภาภูมิ	อัปปมาณสุภาภูมิ	อัสัญญีสัตตภาภูมิ**		
มหาพรหมาภูมิ	อากัศราภูมิ*	สุภกัณหาภูมิ	อวิหาสุทธาวาสภูมิ		
			อตัปปาสุทธาวาสภูมิ		
			สุทัสสาสุทธาวาสภูมิ		
			สุทัสสีสุทธาวาสภูมิ		
			อกนิฏฐสุทธาวาสภูมิ***		
สุคติภูมิ			ทุกคติภูมิ		
ลกามาพจร	มนุษย์ภูมิ	นรกภูมิ	เปรตภูมิ	ดิรัจฉาน ภูมิ	อสุรกาย ภูมิ
จาตุมหาราชิกา	อุตตรกुरुทวีป(1000)	สังขีฬปนรก	มีอุสสทนรก อีก 16 ชุม		
ดาวดึงส์	ชมพูทวีป(ไม่แน่นอน)	กาลสูตตนรก	มหานรกแต่ละชุมจะมีนรกบ่าวอีก ทีละ 4 ชุม เป็น 16 ชุม(X 8)และ มียมโลกนรก อีก ทีละ 10 ชุม เป็น 40 ชุม (X 8) รวมทั้งหมด 128+320+8 = 456 ชุม รวมโลกันตนรก (อยู่นอกขอบ กำแพงจักรวาล) อีก 1 ชุม เป็น 457 ชุม		
ยามา	บูรพวิเทหทวีป(100)	สังฆาฏนรก			
कुสิต	อมรโคยานทวีป (400)	โรรวนรก			
นิมมานรดี		มหาโรรวนรก			
ปรนิมมิตวสวัตตี		ตাপนรก			
		มหาตাপนรก			
		อเวจิมหานรก			

ต้นหว้าใหญ่---ป่ามะขามป้อม---ป่าสมอ---ป่าไม้หว่า---นาริผล---สระใหญ่ 7 สระ(อโนดาต) เขาล้อม 5 ชั้น (ชมพูนุท)

1. สุทัศน์ณู
2. จิตรณู (คิซณู)---พญาหงส์ทอง
3. กภาพณู
4. คันธมาทน์---เชิงผา เรือก นันทมูล---พระปัจเจกพุทธเจ้า
5. ไกรลาส---พระอิศวร (พราหมณ์ รวมกับ เขาพระสุเมรุ)

1. ยุดนธร-พระอาทิตย์ พระจันทร์
2. อีสันธร-มเหศวรเทพบุตร
3. กรวิก-นกการเวก 4. สุทัศน์-ทิพยโอสถ
5. เนมินทร-บัวใหญ่เท่ากรุง
6. วินันต-แม่ครุฑ 7. อัสกรณ-กำยาน

ภาคผนวก ญ

คำไวพจน์

ผู้หญิง; สตรี ; หญิง; ผู้หญิงขิงเรือ; กัญญา, กัณยา , กัลยา,กัลยาณี,กานดา,ขนิษฐา,ขวัญใจ,ขวัญตา,ขวัญอ่อน, ขวัญเมือง,จอมขวัญ ,งามอน โคมงาม, โคมฉาย,โคมฉาย,โคมตรา, โคมยง,แม่ศรี,ครุณี,ดวงใจ,ดวงตา,ดวงสมร,ทราชมม,ทราชมช,ทราวมวัย,ทราวมสงวน,ทราวมสวาท,นงคราญ,นงนุช,นงพะงา,นงพาล,นงพุช,นงโพช,นงเยาว์,นงราม,นงลักษณ์,นวลละออง,นวลหง,นรี,นารี,นาเรศ,นฤมล,พฐ,พะงา,มิ่งมิตร,ยุพดี,ยุพเรศ,ยุพา,ยุพาพิน,ยุวดี,เยาวภา,เยาวมาลย์,เยาวลักษณ์,เยาวยอด,เยาวเรศ,ลลนา,วนิดา,สร้อยสุดา,สายสมร,สายสวาท,อรไท,อิตถี,

พระมหากษัตริย์: ขัตติยะ,จอมนรา,จอมจักรพาล,จอมคน,จอมเกศ,จอมถวัลยราช,จอมภพ,จอมบดินทร์,จอมไพท,จักรี,จักริน,เจ้าช้าง,จอมบดินทร์,นฤบดี,นฤนาถ,นฤบาล,นฤเบศ,นฤเทพ, นรินทร์,นริศ,นริศร,นริศวรร,นเรนทร์,นเรนทรสูร,นเรศ,นเรศูร,นโรดม,นราธิป,นรเศรษฐ์,นรราช,นรเทพ,นรนาถ,นรนายก,นรบาล,นรบดี,บดินทร์,บรมกษัตริย์,บรมนาถ,พระทรงธรรม,พระทรงชัย,พระทรงภพ,พระพ่อเจ้า,พระพ่อแก้ว,พระผ่านฟ้า,พระมิ่งโมลี,ภูธร,ภูชเรศ,ภูบาล,ภูบดินทร์,ภูมิธ,ภูมิบดี,ภูมินทร์,ภูมินาถ,ภูมิมิบาล, ภูวไนย,ภูวานาถ,ภูวาเนตร,มเหศวร,มหิศวร,มหิศร,มหิป,มหิบดี,มหิมิบาล,มหิศร,ราช,ราชา,ราชย์,ราชาธิราช,องค์อิศเรศ,อยู่เกล้า

พระพุทธเจ้า : ชินว,ชินสีห์,ชินทร์,ธรรมกาย,ธรรมสามิสร,ธรรมสามิ,ธรรมมาทิดย์,ตรีโลกนาถ,พรหมกาย,โลกเชษฐ์,โลกนาถ,โลกวิทู,ศากยมุนี,

งาม : เจริญตา ,สวย ,เจิด,ฉลวย,เจิด,เจิดฉิน,เจิดฉาย,ตระการ,ตระศักดิ์,ตรู,บรรเจิด,ประไพ,ประอร,ประเอียง,พิลาศ,เพริศพราย,เพริศพริ้ง,เพริศแพ้ว,เพรา,เพราพริ้ง,เพราเพริศ,ไพจิตร,ไพริจิต,รางซาง,รจเรช,รจเลข,รุจี,ลออ,ลาวัญย์,ลำภา,ลำยอง,โสภณ,โสภิต,อร,อะเคื้อ,อำไพ,

พื้นดิน : แผ่นดิน,ฉมา,ธรณี,ชรา,ชราดล,ชเรศตรี,ชาติรี,ชายตรี,ปลิว,ปลิว,ปลิว,แผ่นดินภพ,ไพท,พสุนชรา,พสุธา,พสุธาดล,พสุมติ,ภูมิ,ภูรี,ภูว,ภูวคด,มहि,มหิตล,เมทนี,เมทนีดล,โลกธาต,วสุนชรา,วสุธา,อจลา,

เขา ; ภูเขา,กัณทาการ,คีรี,คอย,นคะ,นัค,บรรพต,ผา,พนม,ภู,ภูผา,มเหยงค์,ศิขริน,ศิขรี,สิงขร,สิงขริน,ศิขรี,สิขเรศ,สิงขร,ไศล

แม่น้ำ : กระสินธุ,คงคา,คงคาลัย,จทิง,จทิง,ชทิง,ชทิง,ชลาลัย,ชโลทร,ธาร,นท,นที,ยมนา,สรทิง,วหา,สาคร

ป่า : กานน,เถื่อน,เฟื่อน,พน,พนัส,พนา,พนาคร,พนาคอน,พนาลี,พนาวา,พนาเวศ,พนาสมข์,พนาสัณฑ์,พระ
หารณย์,ไพร,ไพรสมข์,ไพรสัณฑ์,ไพรสาณข์,วน,วัน,วนา,วนาคร,วนาคอน,วนาลัย,วนาลี,วนาสมข์,
วนาสัณฑ์,อรัญญิก

น้ำ : อรรณพ,โอฆะ,ทะเล,ชลธิศ,ชลธี,ชลาลัย,ชลาศัย,ชลอทร,ชล,ปโยนิธิ,ปโยราสี,สาคร,สมุทร,สินธุ,ชล
ชาติ,ชลัมพู,ทีก,เนียร,วาริ,วาริน,วาริ,สลิล,อาปะ,อาโป,อำพุ,อามพุ,อุทก

ดวงอาทิตย์ : พระอาทิตย์,ดวงตะวัน,ตะวัน,ตโมนุท,ทินกร,ทินบตี,ทิพากร,ทิวากร,ไถง,ประภากร,ภาณู,
ภาณูมาศ,ภาสกร,รวี,รพี,รังสีมันต์,รังสีมา,ร่าไพ,สุริยงค์,สุริยะ,สุริยัน,สุริเยนทร์,สุริเยศ,สุริโย,สุริย์,อังสุธร,
อังศุมาลี

ดวงจันทร์ : พระจันทร์,แช,จันท์,จันทร,จันทร์,ดวงเดือน,เดือน,ตโมหร,แถง,นิศากร,นีสานาถ,นีสาบตี,นีสา
มณี,นีสาร์ตัน,บุหลัน,มนทกานติ,รัชนิกร,ศศพินธุ์,ศศลักษณ์,ศคี,ศคีธร,ศคิน,ศคี,ลีตางศ์,โสม,อินทุ

สว่าง : จรูญ,จำรูญ,ช่วงโชติ,ชวลิต,ชัชวาล,โชติช่วง,ไพรุ,ไพโรจน์,รุ่งโรจน์,รุจ,รุจา,รุจิ,รุจิระ,รุจิรา,รุจี,เรื่อง
โรจน์

ช้าง : กริน,กรี,กเรณู,คช,คชสาร,คชา,คชาชาติ,แจ้ง,คมไร,คำรี,คำไร,ทวิรท,ทวิป,นาค,นาคี,พารณ,มาตงศ์,มา
ตังศ์,สาธ,สาร,หัตถิ,หัตถิน,หัตถิ,อภิกภิ,ไอยรา

พระพรหม : กมลასน์,กมลศ,ธาดา,ปรเมษฐ์,พรหมธาดา,พรหมัน,พรหมา,พรหมาน,พรหมินทร์,ภูตบตี,
พรหมนทร์,พรหมศวร,,ภูตศวร,สุรเชษฐ์

พระศิวะ : พระอิศวร,จันทรเศขร,ตรีโลกนาถ,ตรีโลจน์,เทพาธิบตี,ปรเมศวร์,ปีศาจบตี,มหิศร,มหิศวร,มหศ,
มหศวร,สขมภู

พระอินทร์ : โกสิย์,โกสินทร์,ตรีเนตร,ตรีโลกนาถ,เทพบตี,มฆวัน,มฆวา,มฆวาน,วัชรินทร์,วัชรี,สหัสณัยน์,
สุรบตี,สุรินทร์,สุเรนทร์

ฟ้า : คคนะ,คคนัมพร,คคนางค์,คคนานต์,คคินะ,คคินัมพร,คคินางค์,คคินานต์,คาราบถ,ทิมัมพร,นภ,นภา
,นภากาศ,โพยม,โพยมัน,โพยมาน,เวहन,เวหะ,เวหา,เวหาศ,อัมพร

ภาคผนวก ก
 เกร็ดความรู้จากเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย

วีระชาติ ศิริไกรวัฒนาวงศ์*

การตั้งทัพตามตำราภูมิต่างๆ

การตั้งทัพก่อนออกรบก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการตั้งกระบวนทัพ ดังนั้นแม่ทัพจึงจำเป็นต้องทราบว่ภูมิประเทศของศัตรูเป็นแบบใด หรือตั้งทัพในลักษณะภูมิแบบใด ชื่อแม่ทัพต้องข่มนามดังกล่าว หรือตั้งทัพให้สถานที่ข่มนามนั้น เพื่อกองทัพจะได้มีลักษณะที่ดีกว่า และสามารถเอาชนะข้าศึกได้ การสังเกตลักษณะภูมิต่างๆ ดังนี้

ครุฑนาม	มีจอมปลวก ต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง
พยัคฆนาม	ตั้งอยู่แนวป่าริมทาง
สีหนาม	มีต้นไม้สามต้นเรียงกัน มีภูเขาใหญ่ จอมปลวกใหญ่หม้อมีมา
สุนัขนาม	ตั้งทัพใกล้ช่องโบราณ หรือริมทางใกล้หมู่บ้าน
นาคนาม	ตั้งรายทางไปใกล้คลอง ห้วย แม่น้ำไหล
มุสิกนาม	มีดิน โปรง ปลวก มีรู
อักษนาม	ตั้งทัพกลางทุ่ง
คชนาม	สถานที่ที่มีหญ้าแถมไม้ไผ่

วิธีการดูแม่ทัพว่าขณะนั้นมีนามอะไรให้ใช้วิธีดังนี้

1. ให้ตั้งกำลังพระเคราะห์ตามวันเกิด(อาทิตย์ 6 จันทร์ 15 อังคาร 8 พุธ 17 พฤหัสบดี 19 ศุกร์ 21 เสาร์ 10)
2. นำอายุของผู้นั้นมาบวก เอา 27 มาบวกอีกที และหารด้วย 30 เศษที่ได้ นำ 9 มาหารอีกครั้ง ได้ เศษเท่าไรหรือตัวเลขที่ต้องการ

เศษ 1 ครุฑนาม เศษ 2 พยัคฆนาม เศษ 3 สีหนาม เศษ 4 สุนัขนาม
 เศษ 5 นาคนาม เศษ 6 มุสิกนาม เศษ 7 อักษนาม เศษ 8 คชนาม

หากข้าศึกตั้งภูมิสีหนาม กองทัพก็ต้องตั้งสีหนามเช่นกัน แต่ให้รบก่อน โดยล่อให้ข้าศึกออกมา ให้
 สูดลมหายใจดู ถ้าจมูกข้างซ้ายคล่องจะได้ชัยชนะ

หากข้าศึกตั้งคชนาม และ พยัคฆนาม ให้ตั้งสีหนามข่ม

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หากข้าศึกตั้งนาคนาม ให้ตั้งครุฑนามข่ม
 หากข้าศึกตั้งสุนัขนาม ให้ตั้งพยัคฆนามข่ม
 หากข้าศึกตั้งอชนาม ถือว่าเป็นภูมิที่ให้โทษในตัวอยู่แล้ว

การจัดทัพแบบตรีเสนาเก้ากอง (ทัพหน้า)-ตั้งภูมิแบบสี่หนาม

ปีกซ้าย		ปีกขวา
เจ้าเมืองธนบุรี	แม่ทัพกองหน้า พระยาสุพรรณ	เจ้าเมืองนนทบุรี
ออกญาสรรงค์(สรรคนบุรี)	ทัพหลวง พระยาศรีไสยณรงค์ พลายสุรงค์เคชะ	เจ้าเมืองสิงห์บุรี
ขุนหาญ เจ้าเมืองชัยนาท	ทัพหลัง พระราชฤทธานนท์ (ปลัดทัพ พระยาศรีไสยณรงค์) พลายชนะจำบัง	พระยาวิเศษชัยชาญ

ตำราดูห้วงนาค หางนาค

การเคลื่อนพลตามเกล็ดนาค ต้องทราบวันที่ยกทัพ นาคหันหัวไปทางทิศใด ต้องเดินทัพไปทางทิศเดียวกับทิศที่นาคหันหัวไป ถือเป็นารเคลื่อนพลย้อนเกล็ดนาค และเป็นสิริมงคลแก่กองทัพ

เดือน	ห้วงนาค	หางนาค	ท้องนาค	หลังนาค
4-5-6	ตะวันตก	ตะวันออก	ใต้	เหนือ
7-8-9	เหนือ	ใต้	ตะวันตก	ตะวันออก
10-11-12	ตะวันออก	ตะวันตก	เหนือ	ใต้
1-2-3	ใต้	เหนือ	ตะวันออก	ตะวันตก

เอกสารอ้างอิง

นริศร์ เลี่ยมทอง. คู่มือลิลิตตะเลงพ่าย. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2542.

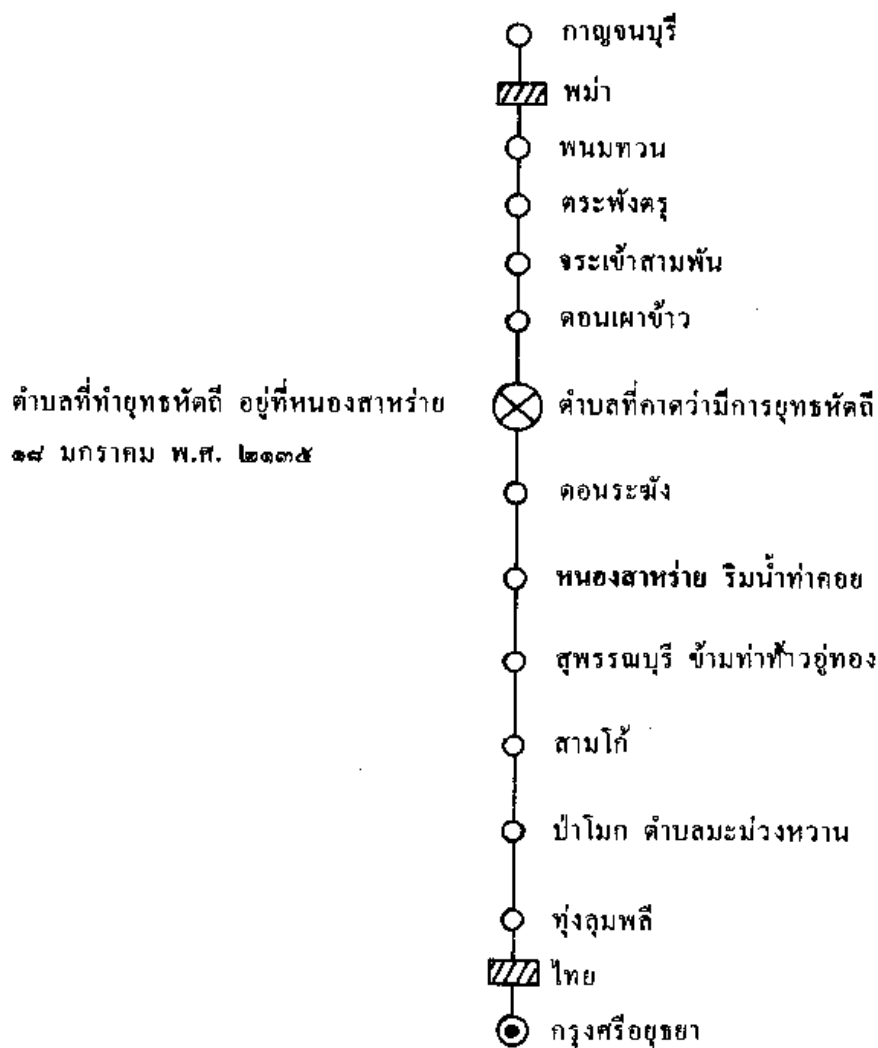
พลูหลวง(นามแฝง). โหราศาสตร์ พิชัยสงคราม ดวงเมือง. กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ม.ป.ป.

..... . อาถรรพณ์พยากรณ์ . กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ม.ป.ป.

ภาคผนวก ฐ

ชั้นการเคลื่อนที่เข้าหากันของไทยกับพม่าในมหายุทธสงครามยุทธหัตถี

พ.ศ. ๒๑๓๕

จากหนังสือ “การสงครามในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

และสมเด็จพระเอกาทศรถ”

ของพลตรีจรรยา ประชิตโรมรัน หน้า ๑๒๒-๑๒๓

สรุปหลักการทำข้อสอบ วิชาภาษาไทย

ข้อ	หัวข้อ	หลักการทำข้อสอบ/การเตรียมตัว
1.	การสะกดคำ	ควรจะอ่าน “อ่านอย่างไร เขียนอย่างไร” ของราชบัณฑิตยสถาน โดยเฉพาะดูคำที่มักเขียนผิด อาจมีบางปีที่มีคำทับศัพท์ต่างประเทศ วิธีสังเกตให้ดูว่าคำทับศัพท์ใดบ้างที่มีรูปวรรณยุกต์, ไม้ไต่คู้ เพราะส่วนใหญ่คำทับศัพท์มักไม่นิยมเขียนรูปวรรณยุกต์และไม้ไต่คู้ถ้าหากศึกษาข้อสอบเรื่องนี้ย้อนหลังสัก 10 ปีแล้วคัดคำที่ออกข้อสอบเพื่อศึกษาก็จะช่วยได้พอสมควร
2.	เสียงวรรณยุกต์ (ครบ 5 เสียง)	ควรฝึกการผันวรรณยุกต์โดยการสังเกตจากรูปวรรณยุกต์(อักษรสูง/อักษรกลาง เสียงตามรูปวรรณยุกต์ อักษรต่ำเสียงเกินรูปวรรณยุกต์) หรือไม่ก็ฝึกหาเสียงวรรณยุกต์ตามลำดับ(ยากนิคเน็ง)หรือวิธีสุดท้ายคือฝึกการผันวรรณยุกต์ด้วยการอ่านเทียบเสียง(ยากที่สุดแต่ได้ผลคุ้มค่ามาก)
3.	การอ่านคำ-จำนวนพยางค์ของคำ	- ให้ความรู้ว่ามีคำใดบ้างที่สามารถอ่านได้แบบเดียวหรืออ่านได้สองแบบ(จำเฉพาะคำที่อ่านได้แบบเดียว) - รู้ว่าคำดังกล่าวอ่านตามหลักคำสมาสหรือไม่(ถ้าใช่ก็ต้องอ่านออกเสียงระหว่างคำ)
4.	คำซ้อน(ความหมาย/เสียง)VSคำประสม	ดูว่าคำที่มารวมกันมีความหมายเหมือน/คล้าย/ตรงข้ามกันหรือไม่ (ซ้อนเพื่อความหมาย)ถ้าไม่ใช่ให้ดูว่าคำทั้งสองมีความหมายที่คำใดคำหนึ่งหรือไม่(ซ้อนเพื่อเสียง-เสียงพ้องชนะต้นมักคล้ายกัน) แต่ถ้าคำทั้งสองมีความหมายและเมื่อแยกกันแล้วมีความหมายใกล้เคียงกับคำเดิมก่อนแยก เป็นคำประสม
5.	หน้าที่/ความหมายของคำ(คำเดียวกันหน้าที่/ความหมายต่างกัน)	หน้าที่ของคำในประโยคมี ประธาน กริยา(ตัวแสดง) กรรม คำขยาย คำเชื่อม โดยเฉพาะคำเชื่อมที่มักสับสนระหว่างคำบุพบทกับสันธานให้ดูว่าหลังคำนั้นเป็นประโยคแสดงว่าเป็นคำสันธานแต่ถ้าไม่ได้เชื่อมประโยคแสดงว่าเป็นบุพบท
6.	ข้อความนั้นเป็นประโยคหรือไม่	ให้สังเกตที่คำกริยาหรือตัวแสดงของประโยค ข้อสอบมักลวงว่ามีประธานและตามด้วยส่วนขยาย(ผู้,ที่,ซึ่ง,อัน)วิธีดูให้ดูว่าหลังประโยคขยายมีกริยาอีกตัวหนึ่งหรือไม่
7.	กริยาของประโยคหลัก	คำกริยาที่อยู่หลังคำว่า ผู้ ที่ ซึ่ง อัน ถูก ว่า ให้ เป็น มักเป็นกริยาของประโยคย่อย
8.	โครงสร้างประโยค(ประธาน-กริยา-กรรม-ขยาย-เชื่อม)	ให้แยกประโยคออกเป็นส่วนๆโดยเน้นที่คำขยายว่าขยายส่วนประธาน/กรรม หรือกริยา อีกวิธีคือดูที่คำเชื่อมว่าแยกส่วนแล้วมีโครงสร้างเท่ากันหรือไม่
9.	ประโยคชนิดต่างๆ (เดี่ยว-รวม-ซ้อน)	ประโยคความเดียวให้ดูที่กริยา(จะมีเพียงตัวเดียว)ถ้ามีกริยาสองตัว(อาจมีคำเชื่อมหรือไม่ก็ได้แต่ส่วนใหญ่ถ้าไม่มี)จะเป็นประโยคความรวม**ระวังถูกหลอกด้วยส่วนขยายกริยาที่ดูเหมือนเป็นอีกประโยค** ส่วนประโยคความซ้อนให้สังเกตสองวิธีคือ (1)ดูที่คำเชื่อม(ผู้,ที่,ซึ่ง,อัน,ถูก,ว่า,ให้,เป็น)แล้วตามด้วยประโยค (2)มีประโยคที่ซ้อนกันอยู่สองประโยคหรือไม่(เพราะจะไม่มีคำเชื่อม)
10.	เจตนาของผู้ส่งสาร(แจ้งให้ทราบ-ถามให้ตอบ-บอกให้ทำ)	ควรดูที่น้ำเสียงและคำลงท้ายเปรียบเทียบระหว่างตัวเลือกทั้งหมดว่าเป็นแบบใด โดยเฉพาะเจตนาแบบบอกให้ทำอาจแยกเป็นชนิดย่อยคือคำสั่ง ขอร้อง และเชิญชวน

11.	ใช้คำและสำนวนเหมาะสม	ควรรศึกษา “คลังคำ” ของรศ.ดร.นวรรรณ พันธุมธธาและ “กามิต คำพังเพย สำนวนไทย” ของราชบัณฑิตยสถานและ “สำนวนไทย”ของขุนวิจิตรมาตรา
12.	ความหมายสำนวน/ประโยคเหมือน/แตกต่างกัน	เรื่องสำนวนควรรศึกษาจากหนังสือของราชบัณฑิตยสถานและขุนวิจิตรมาตราเพราะแต่ละคำและสำนวนมีความหมายใกล้เคียงกันมาก โดยอาจเขียนสำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกันไว้ศึกษาเรื่องประโยคให้สังเกตว่าเมื่อสลับคำในประโยคแล้วความหมายเปลี่ยนไปหรือไม่
13.	เครื่องหมายวรรคตอน-การอ่าน	การอ่านเครื่องหมายวรรคตอนควรรศึกษาจาก “อ่านอย่างไร เขียนอย่างไร” ของราชบัณฑิตยสถาน โดยเฉพาะการอ่านตัวเลข หน่วยนับ ส่วนเรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอนควรรศึกษาว่าเครื่องหมายใดบ้างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันและมีความแตกต่างกันอย่างไร
14.	จับใจความสำคัญ/นำเสียง/สารที่ต้องการสื่อ(ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง)	ให้สังเกตจากคำกริยาของประโยครวมไปถึงคำเชื่อมที่แสดงเหตุผล ร่วมกับใช้หลัก 5W1H (Who What Where When Why How) ใจความสำคัญมักปรากฏที่ประโยคแรก-กลาง-ท้าย ถ้าหากตำแหน่งดังกล่าวมีเนื้อความคล้ายกันแสดงว่าเป็นใจความสำคัญแน่นอน
15.	เรียงลำดับความ	ควรดูว่าเรื่องที่นำมาให้อ่านเกี่ยวกับอะไรส่วนใหญ่มักขึ้นต้นด้วยประโยคที่มีค่านับ (80%) ลองดูว่าเนื้อความที่กำหนดให้เมื่อเรียงลำดับจากสิ่งที่ใกล้ชิดหัวข้อมากที่สุดสามารถเรียงได้อย่างไร(เกิดก่อน-หลัง ,เหตุ-ผล)ให้จับคู่ข้อความ(ด้วยวิธีดูคำเชื่อม, ใจความต่อเนื่อง) เพื่อคัดตัวเลือกออกไปบ้างก่อนจะเลือกคำตอบ
16.	ราชาศัพท์	จำลำดับชั้นพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ให้ได้และจำคำศัพท์ที่ใช้สำหรับแต่ละชั้นรวมไปถึงการใช้ ทรง อาคันตุกะ และคำศัพท์ปลีกย่อย ข้อสอบเรื่องนี้เน้นความจำจำได้ละก็สบายเลย
17.	ชนิดคำประพันธ์	ดูว่าตัวเลือกมีคำประพันธ์ชนิดอะไรบ้างแล้วลองแบ่งวรรคตามลำดับจากจำนวนค่าน้อยที่สุดไปหามากที่สุดจาก4-5-6-8 (หากมีตัวเลือกกาพย์ยานี 11 และอินทริวิเชียรฉันท 11 ให้พิจารณาเป็นอันดับแรกโดยดูที่บังคับครูลหุ ถ้าตรงทุกคำเป็นฉันทถ้าไม่ใช่ก็เป็นกาพย์) 4*7-กาพย์สุรางคนางค์ 28 5-2(2)-5-2-5-2(2)-5-4-โคลงสี่สุภาพ(ถ้าสุดท้ายมี 2-โคลงฉันท์) 5-5-5-5-5...-ร่ายสุภาพ 5-6-5-6-กาพย์ยานี 11 และอินทริวิเชียรฉันท 11 6-4-6-กาพย์ฉับ 16 8-6-8-6-วสันตดิถีฉันท 14 8-8-8-8-กลอนสุภาพ
18.	ลักษณะเด่นของคำประพันธ์	ให้ดูว่าคำประพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะเด่นอย่างไร อันได้แก่ 5. การใช้ถ้อยคำให้งดงาม – คำคล้องจอง คำไวพจน์ คำอุปมาอุปไมย เล่นคำ ซ้ำคำ เสียง

		<p>สูงต่ำ มีจังหวะ สัมผัสสระ อักษร วรรณยุกต์ ศ เข้าลิติด ความหมายนัยตรง/ ประหวัด ปฏิพากย์ นาฏการ(เคลื่อนไหว)</p> <p>6. การสร้างจินตภาพและอารมณ์ด้วยการใช้โวหารบรรยาย พรรณนา อธิบาย อภิปราย ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ความหวัง ความสุข ฯลฯ</p> <p>7. การใช้โวหารภาพพจน์(ดูข้อ18)</p> <p>8. ถ้าเป็นโคลงสี่สุภาพอาจมีการใช้คำตายแทนคำเอกให้ดูที่ตำแหน่งคำเอกทั้งหมด ว่าใช้คำตายกี่ที่ถ้าใช้ทั้งหมดก็ใช่</p>
19.	โวหารภาพพจน์	<p>ให้ดูว่าเข้าหลักเกณฑ์ใดของโวหารภาพพจน์</p> <p>1. อุปมา-ให้ดูคำเชื่อม-พาด เพียง เพียง ราว รวกับ ดุจ ประดุจ หนึ่ง ประหนึ่ง ดัง ดั่ง เหมือน เสมือน เฉก เช่น คล้าย กล เล่ห์ ประเล่ห์ บีม ปาน วิยะ เทียบ เทียม เที้ยร</p> <p>2. อุปลักษณ์-เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง(โดยเทียบคุณสมบัติ)มักไม่มีคำเชื่อม ถ้า มีก็จะเป็น-เป็น เท่า คือ</p> <p>3. อติพจน์(อธิพจน์)-การกล่าวเกินจริง</p> <p>4. สัญลักษณ์-ใช้สิ่งหนึ่งเป็นตัวแทนอีกสิ่งหนึ่ง(มักมีความหมายเป็นสากล รู้ทั่วกัน)</p> <p>5. นามนัย-ใช้ลักษณะเด่นแทนสิ่งนั้นทั้งหมด/กล่าวถึงสิ่งหนึ่งแต่หมายถึงอีกสิ่ง หนึ่งแต่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน</p> <p>6. สัทพจน์-การเลียนเสียงธรรมชาติ</p> <p>7. บุคลาธิษฐาน/บุคลลวัต/บุคลลสมมุติ(โวหารสมาริคุณ)-ให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ทำ กริยา อาการเหมือนมนุษย์</p> <p>8. ปฏิพากย์พจน์ - การกล่าวความตรงกันข้ามกัน</p> <p>9. อุปมานิทสัน-ใช้เรื่องราวหรือนิทานประกอบ(สาธกโวหาร)</p>
20.	เสียงพยัญชนะต้น/ท้าย	<p>ให้ดูว่าพยัญชนะต้นเป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว-คู่(ควบกล้ำ) หรือเป็นอักษรนำ (ข้อสอบมักออกเรื่องคำควบกล้ำกับอักษรนำ)ส่วนพยัญชนะท้าย(ตัวสะกด)ให้ดูว่าอยู่ ในมาตราใด(กบค-นมยวง-ก กา) ***อย่าลืมนำคำที่ประสมด้วย ออ ไอ ออ เอ มีเสียง พยัญชนะท้ายคือ ม ย ว ตามลำดับ***</p>
21.	สระ(เดี่ยว/ประสม-สั้น/ยาว)	<p>สระเดี่ยวมีวิธีจำ9คำ(นี่คือชุดเกย์เคยโดนแต่ว่าชอบ)สระประสม3คำ (เมียเมื่อผ่า)เสียงสระแยกให้ออกว่าโจทย์ถามรูปสระหรือเสียงสระเพราะสระบางรูป เมื่อใส่วรรณยุกต์เข้าไปจะกลายเป็นเสียงสั้น(เอ แอ ออ)</p>
22.	การใช้วรรณยุกต์ให้ถูกต้อง บ้อยบ้อย กร้อกรอบ	<p>จำไว้ว่าอักษรกลางเท่านั้นที่สามารถใช้รูปวรรณยุกต์ตรีได้ รูปวรรณยุกต์จัตวาใช้ได้กับอักษรกลางและอักษรต่ำคำตาย อักษรสูงและอักษรกลางเสียงและรูปวรรณยุกต์จะตรงกัน อักษรต่ำเสียงจะเกินรูปวรรณยุกต์ไปหนึ่งระดับ(รูปเอกเป็นเสียงโท รูปโทเป็นเสียง ตรี)หากเป็นคำซ้อนเพื่อเสียงที่คำแรกมีเสียงตรีให้ดูที่พยัญชนะต้นของคำหลังดังนี้</p> <p>1. คำหลังเป็นอักษรกลางคำแรกใช้อักษรกลางและวรรณยุกต์ตรี</p>

	<p>คำขาว ช่วยสวย</p> <p>ชดสค</p> <p>มักมาก น้านาน</p> <p>เลื่องเลื่อง น้าวหนาว</p> <p>มดหมด</p> <p>ลึกลึก</p>	<p>2. คำหลังเป็นอักษรสูงคำเป็นคำแรกใช้อักษรต่ำวรรณยุกต์โท</p> <p>3. คำหลังเป็นอักษรสูงคำตายคำแรกใช้อักษรต่ำคู่ไม่มีวรรณยุกต์</p> <p>4. คำหลังเป็นอักษรต่ำคำแรกใช้อักษรต่ำวรรณยุกต์โท</p> <p>5. คำหลังเป็นอักษรนำ(ห นำต่ำเดี่ยว)คำเป็นคำแรกใช้อักษรต่ำเดี่ยววรรณยุกต์โท</p> <p>6. คำหลังเป็นอักษรนำ(ห นำต่ำเดี่ยว)คำตายสระเสียงสั้นคำแรกใช้อักษรต่ำเดี่ยวไม่มีวรรณยุกต์</p> <p>7. คำหลังเป็นอักษรนำ(ห นำต่ำเดี่ยว)คำตายสระเสียงยาวคำแรกใช้อักษรต่ำเดี่ยวไม่มีวรรณยุกต์</p>
23.	<p>การสร้างคำ(โครงสร้างคำ</p> <p>ประสม+การสร้างคำไทย/</p> <p>ต่างประเทศ)</p>	<p>การแยกโครงสร้างคำประสมให้พิจารณาโดยใช้หลักการแยกตามชนิดของคำไทย 7 ชนิด(โดยเฉพาะคำนาม กริยา วิเศษณ์ บุพบท)คำประสมบางคำสามารถเป็นประโยคได้หากมีโครงสร้างแบบนาม+กริยา+นาม(คนเก็บขยะ)</p> <p>การสร้างคำแบบไทย/ต่างประเทศที่มักออกคู่กันคือ คำซ้อนกับคำประสม,คำซ้อนเพื่อเสียงกับคำซ้อนเพื่อความหมาย,คำประสมกับคำสมาส(เทียบจากการอ่านคำ),คำสมาสกับคำสนธิ(เทียบจากการประกอบคำ)</p>
24.	<p>โครงสร้างวลี</p>	<p>ให้พิจารณาโดยใช้หลักดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - แยกตามชนิดของคำไทย 7 ชนิด(โดยเฉพาะคำนาม กริยา วิเศษณ์ บุพบท) - แยกตามหน้าที่ในประโยค(ประธาน กริยา กรรม ขยาย เชื่อม)ซึ่งอาจไม่ครบทุกส่วน - ความเป็นวลีหรือประโยค
25.	<p>ความหมายโดยตรง/อุปมา</p>	<p>ให้พิจารณาว่าคำที่กำหนดให้มีความหมายแฝงหรือไม่ ถ้าแปลได้ตรงตัวเพียงอย่างเดียว(ในกรณีที่กำหนดเป็นคำมาให้)ถือเป็นความหมายโดยตรง(ตามตัว)แต่ถ้าอยู่ในรูปประโยคต้องดูด้วยว่าประโยคดังกล่าวต้องการสื่อถึงอะไรมีความหมายอะไรแฝงไว้หรือไม่</p>
26.	<p>เติมคำที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม</p>	<p>ข้อสอบอาจให้เติมเพียงคำเดียวจากตัวเลือกที่คำมีความหมายใกล้เคียงกันหรืออาจจะให้เติม 2-4 คำซึ่งต้องดูคำที่กำหนดมาให้ว่าสอดคล้องกับเนื้อความหรือไม่ แต่ละคำที่เติมลงในช่องว่างเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงกันหรือไม่</p>
27.	<p>การประกาศ/พาดหัวข่าว(เข้าใจ</p> <p>ได้มากน้อยแค่ไหน)</p>	<p>พิจารณาจากข้อมูลที่กำหนดมาว่ารายละเอียดที่จำเป็นครบถ้วนหรือไม่ คำขยายให้ความหมายได้ชัดเจนเพียงใด อะไรเป็นประเด็นหลักของเรื่อง</p>
28.	<p>ลักษณะของภาษา(โน้มน้าว/</p> <p>โต้แย้ง/แสดงทรรศนะ/อธิบาย/</p> <p>บรรยาย/พรรณนา)</p>	<p>ภาษาโน้มน้าวใจต้องเชิญชวนให้ปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วชี้ให้เห็นผลดีเมื่อปฏิบัติแล้ว</p> <p>การโต้แย้งต้องมีประเด็นโต้แย้งและข้อสนับสนุน โดยอ้างหลักฐานและเหตุผลที่น่าเชื่อถือเพื่อลบล้างประเด็นฝ่ายตรงข้าม</p> <p>ทรรศนะเชิงข้อเท็จจริงเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เพื่ออภิปรายถึงข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อเท็จจริงหรือเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง/ถูกผิด ของเหตุการณ์</p> <p>ทรรศนะเชิงคุณค่าเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อ</p>

		ประเมินคุณค่า ความเหมาะสม ดี ไม่ดี ทรศนะเงินนโยบายเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติ การอธิบายจะใช้วิธีให้นิยาม เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ซึ่งสาเหตุและ ผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน ชี้แจงลำดับขั้นตอน การบรรยายนั้นรายละเอียดจะไม่เท่าการพรรณนาเพราะการพรรณนาจะแจ่มแจ้ง รายละเอียดด้วยการใช้คำขยายเพื่อมุ่งเน้นให้เห็นภาพและอาจมีโวหารอื่น (อุปมา โวหาร)ร่วมด้วย
29.	การเขียน/การใช้คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ	(การเขียนให้ดูข้อ 1) การใช้คำทับศัพท์ต้องพิจารณาว่าคำดังกล่าวสามารถใช้คำอื่น แทนได้หรือไม่(เพื่อให้เป็นทางการ) มีคำทับศัพท์บางคำที่ใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องหาคำ อื่นมาแทนเพราะคนนิยมใช้และรู้จักกันทั่วไป(ลิปท์-ห้องเดือนระดับ,คอมพิวเตอร์- คณิตกรณ์)สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก “คำศัพท์บัญญัติ” ของสำนักพิมพ์วัฒนธรรม และ “พจนานุกรมภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย” โดยเอกรัตน์ อุดมพร

แหล่งอ้างอิง/เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

แนวการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม เล่ม 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

กำชัย ทองหล่อ. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รวมสาส์น , 2543.

จงชัย เจนหัตถการกิจ. **ภาษาไทยใช้ E-N-T**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิช
 ซิ่ง, 2542.

ธเนศ เวศร์ภาดา. **เอกสารประกอบการสอนโครงการทบทวนความรู้ผู้มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: สาขาภาษา
 ไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2547.

นริศร์ เลี่ยมทอง. **คู่มือลิลิตตะเลงพ่าย**. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2542.

นววรรณ พันธุมเมธา. **คลังคำ**. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน), 2544.

ผะอบ โปษกฤษณะ , คุณหญิง . **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท รวมสาส์น
 (1997) จำกัด , 2544.

พลูหลวง(นามแฝง). **โหราศาสตร์ พิชัยสงคราม ดวงเมือง**. กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ม.ป.ป.

_____ . **อาถรรพณ์พยากรณ์**. กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ม.ป.ป.

ภาควิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร**.
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2541.

ราชบัณฑิตยสถาน . **ลักษณะนาม** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2538.

วีระชาติ ศิริไกรวัฒนาวงศ์. แบบท่องจำหลักภาษาไทย. เชียงใหม่ : โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย, 2547.

อุปกิตศิลปสาร , พระยา. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2541.

www.curadio.chula.ac.th

www.entrance.co.th

www.kruclub.com

www.thaisirivi.th.gs

<http://sirivi.bloggang.com>